

FORDIN TALO

Rakennushistoriaselvitys

arkkitehtuuri- ja muotoilutoimisto talli
18.4.2011

Kuva: Ilmakuva kokoonpanotehtaasta vuosien 1953-1965 väliseltä ajalta. MOBA

TEKIJÄT: arkkitehtuuri- muotoilutoimisto talli oy
 Mari Mannevaara, arkkitehti
 Mikaela Neuvo, arkkitehti
 Pia Ilonen, arkkitehti, TkL (työn ohjaus)

Kansikuva: Fordin kokoonpantehdas valmistumisensa jälkeen. Valokuva FORD

FORDINTALO

Perustiedot:

Katuosoite Henry Fordin katu 6, 00150 Helsinki

Kiinteistötunnus 091-020-0235-0012

Rakennustunnus: 4423

Alkuperäinen käyttötarkoitus: Kulkuneuvojen suoja- ja huoltorakennus

Nykyinen käyttötarkoitus: Varasto- liike- ja toimistotilaa

Kerrosluke 4

Kokonaisala 14134 m²

Kerrosala 12944 m²

Huoneistoala 12500 m²

Suunnittelijat:

arkkitehti Gunnar Nordström (s. 1895, k.?)

Muut suunnittelijat:

RAK: Insinööritoimisto A. Rosendahl, A. Rosendahl.

Piirustukset on laadittu vuosina 1943-44.

LVI: Insinööri Georg Huber, Vesijohtoliike Huber

S: Johtaja R. Lindblom

Urakoitsijat:

Pääurakoitsija: Rakennus Oy Cyklop

Aliurakoitsijat: Vesijohtoliike Huber Oy

Oy Strömberg Ab

Maalausliike Alvar Sträng

Ab Elektro-Signal Oy

Helsingin Puhelinyhdistys

Mahogany

Pääpiirustukset:

11.5.1943

Gunnar Nordström (HKRVA, KKRET)

17.8.1944, 12.6.1945

Pääpiirustuksia täydentävät muutospiirustukset,
 Gunnar Nordström (KOY FORD)

Rakennusajankohta 1943 - 1946

Omistus:

Koy Henry Fordinkatu 6 (Bronda Properties)

Voimassa oleva asemakaava:

Kaavatunnus 6154, vahvistettu 21.4.1970

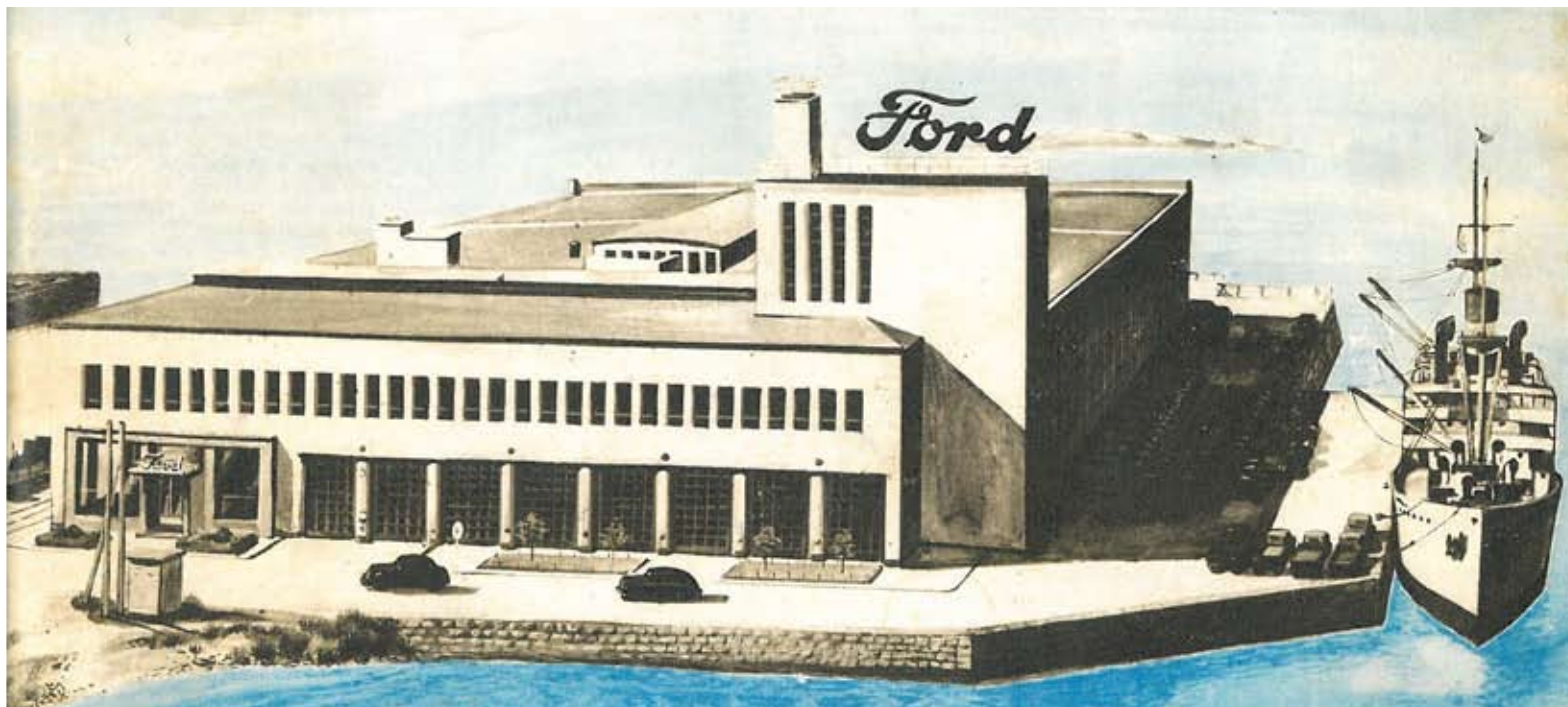
Status:

Rakennus on tarkoitus säilyttää.

Rakennus on merkitty Hernesaaren osayleiskaavaluonnokseen sr-merkinnällä.

SISÄLTÖ

1. Johdanto	5	Lisäkerroksen rakentaminen 1965	91
Ford Motor Company of Finland - O/Y Ford A/B	5	Muutokset 1970-80 luvuilla	99
Fordin talon vaiheita	7	Oy Ford Ab:n toiminta siirtyy muualle -muutokset Fordin talossa	
2. Ympäristö - Hernesaaren alue ennen vuotta 1943	9	1990-luvulta lähtien	102
3. Fordin talon suunnittelu ja rakentaminen	13	Ympäristön muutokset	105
Rakennushankkeen taustaa -Oy Ford Ab:n toiminta talvi- ja jatkosotien aikana	13	6. Fordin talon nykytilanne	109
Fordin talon suunnittelijat	15	Ympäristö	109
Suunnitteluvaiheet ja suunnitelmat - pääpiirustukset 1943 (1944-45)	17	Julkisivut	111
Rakennustyö	21	Sisätilat -tilaryhmät ja rakennusosat	113
Lähteistä	23	7. Yhteenveto	183
4. Fordin talo valmistuessaan 1946	25	8. Kirjallisuus ja lähteet	187
Ympäristö ja rakennuksen ulkohahmo	25	9. Viitteet	189
Rakenne	26	10. Liitteet	199
Julkisivut	27	Pääpiirustukset 1945	
Sisätilat	31	Säilyneisyyskaaviot	
Rakennuksen tekniset tilat ja -järjestelmät	79	Piirustusluettelot	
5. Fordin talon muutoshistoria	81		
1950-luvun muutokset	83		

Kuva 1.1
Piirroskuva kokoonpanotehtaasta, ote Ford-Uutisten kansikuvasta vuodelta 1951. FORD

I. JOHDANTO

Oy Ford Ab:n entinen kokoonpanotehdas, niin sanottu ”Fordin talo” on täyttömaasta rakennetun nykyisen Hernesaaren alueen vanhimpia rakennuksia entisen Cultor Oy:n Vaasan myllyn ohella.¹ Kansainvälisen autoyhtiön Ford Motor Company’n suomalaisen tytäryhtiön toiminta Hernesaareissa on merkittäväällä tavalla vaikuttanut alueen syntyyn ja rakentumiseen.

Tämän rakennushistoriaselvityksen tarkoituksena on muodostaa kokonaiskuva entisen Oy Ford Ab:n kokoonpanotehtaan rakentumisesta (suunnitelmista, rakentamisesta, muutosvaiheista) ja nykytilasta. Oy Ford Ab:n toiminnan historiaa Suomessa on tarkasteltu tässä rakennushistoriaselvityksessä rakennuksen ja sen toiminnan taustaksi.

Rakennushistoriaselvityksen toimeksiannon on tilannut Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto. Samanaikaisesti on laadittu rakennushistoriaselvitys myös toisesta Hernesaareissa sijaitsevasta kiinteistöstä, Valtion viljavaraston Munkkisaaren satamavarastosta. Selvitykset liittyvät osaltaan käynnissä olevaan Hernesaaren osayleiskaavatyöhön, jonka puitteissa rakennukset tullaan suojelemaan. Tulevaisuudessa rakennusten ympäristöön kohdistuu suuria muutoksia -entisestä teollisuuden käytössä olleesta satama-alueesta rakennetaan asuinalue.

Ford Motor Company of Finland - Oy Ford Ab

Suomen ensimmäisen Ford-auton osti apupappi Walter Lampén Stockmannin tavaratalolta vuonna 1904. Autokaupan varsinaiset ensiaskeleet otettiin Suomessa 1910 ja 20-luvuilla kuitenkin yksityisten liikkeiden toimesta. Uranuurtajina kaupan organisoinnissa olivat Nybergin veljekset, jotka onnistuivat siirtolaisvuosinaan Amerikassa hankkimaan aluksi yksinoikeuden Ford-edustukseen Suomessa. Veljesten aluksi menestyksekkäs liiketoiminta katkesi kuitenkin ensimmäiseen maailmansotaan.

Vuoden 1926 keväällä Suomeen perustettiin Ford Motor Companyn tytäryhtiö, jonka nimeksi tuli Ford Motor Company of Finland.² Myöhemmin nimi suomalaistettiin muotoon Oy Ford Ab.³ Yrityksen alkuperäiseen toimintasuunnitelmaan kuului oman auto-, traktori- ja varosavaran perustamisen ohella ajatus kokoonpanotehtaasta, joka kokoaisi ajoneuvoja myös vientiä varten. Toiminnan sijoituspaikan ensisijaisina kriteereinä pidettiin hyviä liikenneyhteyksiä. Tarvittiin oma laiturirantautumista varten sekä hyvät rautatieyhteydet maitse. Toiminta päätettiin sijoittaa selvitystöiden jälkeen Helsingin Munkkisaaren vanhoihin telakan tiloihin.⁴ Vuoden 1925-26 vaihteessa alkoi konttorin ja varaston toiminta uusissa tiloissa, jotka osoittautuvat kuitenkin vähitellen varsinkin varastotiloiltaan liian pieniksi.⁵ Varsinaista tehdasmaista työskentelyä Hernesaarenkadun toimitiloissa edusti aluksi vain vaihtomoottoriosaston toiminta.⁶

Kuva 1.2

Piirroskuva Fordin ensimmäisestä tehdaskiinteistöstä Hernesaarenkadulla Munkkisaareissa. Käsitelty ote Ford-Uutisten kansikuvasta vuodelta 1951. FORD

Ford Motor Company laajensi tehdasverkostoaan Euroopassa ensimmäisen maailmansodan jälkeen 1920-luvulla.⁷ Pohjoismaista Tanskassa Ford oli aloittanut toimintansa jo vuonna 1919. Vuonna 1924 valmistui "Euroopan moderneimmaksi Ford-tehtaaksi" tituleerattu kokoonpanotehdas Kööpenhaminan Sydhaevniin (rakennus on purettu vuonna 2006). Ruotsiin rakennettiin Fordin tehdas vuosina 1929-1931 arkkitehti Uno Åhrénin suunnitelmien mukaan. Helsinkiin kaavailun kokoonpanotehtaan toteuttaminen siirtyi kuitenkin vuoden 1929 suuren pörssiromahduksen ja sitä seuranneen pulakauden vuoksi tulevaisuuteen. Uuden tehtaan rakentaminen toteutui vasta viitisentoista vuotta myöhemmin, varsin poikkeuksellisissa olosuhteissa jatkosodan aikana. Helsingin kokoonpanotehdas otettiin käyttöön alkuvuodesta 1946.

Oy Ford Ab:n toiminta Suomessa muodostui pääosin autojen ja varaosien maahantuonnista ja tukkumyynnistä edelleen itsenäisille Ford-jälleenmyyjille ympäri maata. Helsingin Hernesaaren kokoonpanotehtaassa koottiin osista kuorma- ja pakettiautoja. Varaosakauppaan ja huoltoon liittyi Fordin vaihto-osajärjestelmä, josta kehittyi edelleen tehokas vaihtomoottorijärjestelmä. Autokorjaajien koulutus oli osa Fordin toiminta-ajatusta. Koulutusta järjestettiin tehtaan omassa huoltokoulussa.

Autojen ja autonosien maahantuonti oli sodan jälkeen valuuttapulan takia säännösteltyä. Hernesaaren tehtaalla suoritettiin kuorma-autojen kokoonpanoa tuontisäännöstelyn puitteissa, toisin sanoen autoja koot-

tiin sitä mukaa kun valuuttaa myönnettiin osien tuontiin. Kuorma-autojen tuontisäännöstelyn päättyessä syyskuussa vuonna 1957 lopetettiin myös autojen kokoonpano. Yhtiö pystyi paremmin seuraamaan markkinoilla eri mallien kysyntää, kun autot tulivat maahan valmiina eikä niiden kokoonpanoon Suomessa tarvinnut varata aikaa.⁸ Hernesaaren tehtaila koottuja kuorma-automalleja olivat vuonna 1946 maahan saapuneet Thames-kuorma-autot sekä amerikkalaiset Ford-kuorma-autot.⁹

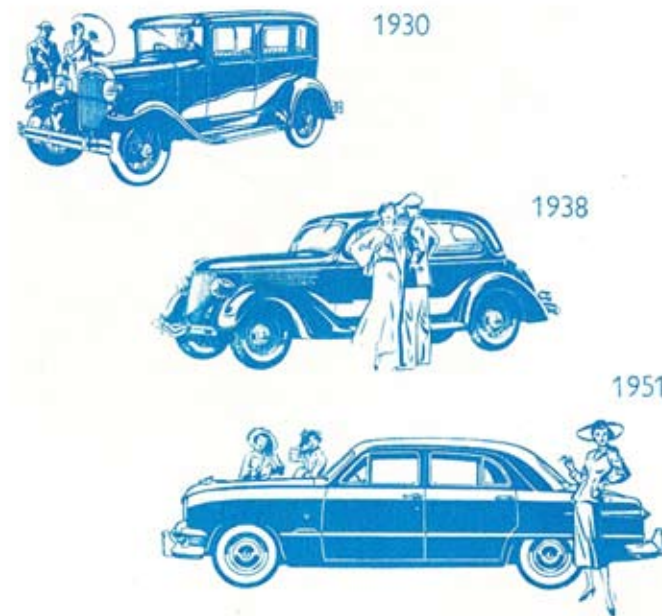

Kuva 1.3
Tukholman Frihamin Fordin tehtaan sisätila vuonna 1930.
Lähde http://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Fordbyggnaden_Stockholms_frihamn

Fordin talon vaiheita

Fordin entinen kokoonpanotehdas toimi alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan Ford Motor Company:n suomalaisen tytäryhtiön Oy Ford Ab:n pääkonttorina valmistumisvuodestaan 1946 aina vuoteen 1997 asti. Yhtiön toiminta Suomessa supistui voimakkaasti 1990-luvun taloudellisen taantuman aikana.¹⁰ Tiloja vuokrattiin vähitellen ulos, ensin tehdashallit ja sitten konttorisiiven kolmas kerros.¹¹ Lopulta rakennus myytiin Kvaerner Masa-Yards Oy:lle. Rakennuksen tiloja vuokrattiin uusmedia- ja elokuva-alan toimijoille. Uusmediayhtiöistä tunnetuin lie-nee Interaktiivinen Satama (myöhemmin Satama Interactive ja lopulta Trainer's House), jonka toimintaa varten rakennuksen toimistotiloissa ja osassa entistä nosturihallia on tehty muutostöitä. Satama Interactive muutti pois rakennuksen tiloista vuonna 2010.

Masa Yards'in telakan seuraaja Aker Finnyards myi Fordin talon kiinteistön vuonna 2006 kiinteistösijoitusyhtiö CapMan Real Estate'sille. CapMan'ilta rakennus siirtyi vuotta myöhemmin osana kiinteistösijoitus-salkkua Bronda Properties'ille. Nykyisin rakennusta hallinnoi Koy Henry Fordin katu 6. Entiset Sataman toimitilat samoin kuin Telakka Studioi-den käytössä olleet tehdastilat rakennuksen toisessa kerroksessa ovat nykyisin ilman vuokralaista. Muuten rakennukseen sijoittuu vaihtelevaa yritys- ja harrastustoimintaa. Rakennuksen pitkäaikaisia vuokralaisia ovat kolmannen kerroksen toimistotiloissa toimiva tuotantoyhtiö Also Starring Oy ja entisiin tehdastiloihin rakennuksen eteläpäädyssä sijoit-tuvat Helsingin Kumi Oy ja Megalock Oy.

Kuva 1.4
Piirroskuivissa Fordin automalleja eri vuosikymmeniltä. Ote Ford-Uutisten 25-vuotisjuhlajulkaisusta vuodelta 1951. FORD

2. YMPÄRISTÖ - Hernesaaren alue ennen vuotta 1943

Helsingin nykyinen rantaviiva on seurausta laajenevan ja teollistuvan kaupungin rantojen rakentamisesta. Kaupungin luonnollinen rantaviiva, matalat rantavedet ja lähisaaret hävisivät monin paikoin oikaistun rantaviivan alle 1800- ja 1900-luvuilla. Rantojen rakentajina toimivat etupäässä satama, rautatiet ja teollisuus.¹²

Nykyisen Hernesaaren alueella sijaitsivat 1900-luvun alussa Munkki-saari, jota erotti mantereesta kapea ja suojainen Munkkisaaren salmi eli Matalasalmi, sekä hieman kauempana rantaviivasta pienemmät Hernesaari ja Hernesaarenkari. Aiemmin kalastajien käytössä olleeseen Munkkisaareen sijoittui jo 1910-luvulla teollisuutta. Munkkisaaren nahka- ja satulatehtaan kookkaat rakennukset muodostivat tiiviin rakennusryhmän saaren itälaidalle.¹³ Salmessa sijaitsi suojainen kalasatama ja suosittu kunnallinen työväen uimalaitos. Hernesaarta käytettiin pitkään laiduntamiseen. Vuosisadan vaihteessa sinne sijoittui kalastajien vajojen, verkkojen ja veneiden lisäksi myös asutusta.¹⁴

Hernesaaren vaiheisiin ovat vaikuttaneet ratkaisevasti 1900-luvun alusta lähtien kaupungin satamapoliittiset ratkaisut. Arkkitehti Bertel Jungin vuoden 1911 yleiskaavassa teollisuuden ja sataman toimintaan varattiin Ruoholahden, Jätkäsaaren, Hietalahden ja Munkkisaaren rannat. Vuonna 1919 kaupunki tilasi Yleiseltä Insinööritoimistolta satamatutkimuksen, jossa tärkeimmiksi satama-alueiksi suunniteltiin Munkkisaari, Jätkäsaari ja Ruoholahti. Hernesaaren liittämistä täytemaalla Munkkisaareen kaavailtiin jo tässä suunnitelmassa, jonka mukaan nykyinen Länsisatama pääpiirteittäin myöhemmin toteutuikin. Alueet rakennettiin sataman ja teollisuuden käyttöön useassa eri vaiheessa.¹⁵

Kuva 2.1
Hernesaari ilmasta vuonna 1937. HKM

Täydellinen saaristolaisidylli vallitsi vielä 1926 Hernesaarella täytettävän niemen alkaessa jo suuntautua saarta kohti.

Kuva 2.2
Hernesaari ennen täyttötöitä 1920-luvulla. Valokuva ja kuvateksti Ford-Uutisten 25-vuotisjuhlajulkaisusta vuodelta 1951. FORD

Kuva 2.3
Rakennuspaikka ennen tehtaan varsinaisten rakennustöiden aloittamista. Munkkisaaren laituri ja tontin täyttötööt ovat valmistuneet. Hernesaarenkarille on rakennettu pengeri, joten kuva lienee otettu vuoden 1935 jälkeen. Taustalla näkyy Pihlajasaari. FORD

Kuva 2.4
Rakennuspaikka ennen tehtaan varsinaisten rakennustöiden aloittamista. Kuvassa oikealla vuonna 1936 valmistunut Munkkisaaren Mylly, jonka osti vuotta myöhemmin Vaasan Höyrymylly Oy. MOBA

Munkkisaari liitettiin mantereeseen 1920-30-luvuilla, kun Munkkisaaren salmi täytettiin. Saari siirtyi kaupungin omistukseen vuonna 1923. Satamalautakunnan aloitteesta satamien välittömässä läheisyydessä sijaitsevat alueet siirrettiin kiinteistölautakunnan hallinnasta satamalautakunnan hallintaan. Munkkisaaren tehdasrakennukset siirtyivät satamalautakunnan hallintaan vuonna 1939.

Hernesaaren asutus (ja paikalla kieltolain aikana käyty pirtukauppa)¹⁶ väistyivät, kun alue päätettiin liittää satama- ja teollisuustoimintojen alueeseen. Hernesaari yhdistettiin mantereeseen ensin penkereellä 1930-luvulla ja myöhemmin lopullisesti vuonna 1941, jolloin Hernesaaresta tuli osa satama-alueita sisäasiainministeriön päätöksellä. Kallioinen saari tasoitettiin teollisuus- ja varastokäyttöä varten.¹⁷

Hernesaaren alueella 1930-luvulla ja 1940-luvun alussa suoritettavat täyttötöet liittyivät osittain kaupungin ja O/Y Ford A/B:n väliseen uuden kokoonpanotehtaan tontin vuokrasopimukseen, jossa edellytettiin kaupungilta laiturin rakentamista, täyttötöitä sekä katu- ja viemäritöiden suorittamista. Vuonna 1935 Yleisten töiden lautakunta sai valtuutuksen jatkaa Hernesaaren ja Hernesaarenkarin välisen penkereen täyttämistä. Kolme vuotta myöhemmin Uudenmaan lääninhallitus hyväksyi suunnitelman täyttää koko Hernesaaren ja Hernesaarenkarin välinen alue. Samana vuonna rautatiehallitus vahvisti alueelle raidesuunnitelman, jonka mukaan rakennettiin myöhemmin pistoraide Fordin uudelle kokoonpanotehtaalle.

Kuva 2.5
Kalkkihiekkatiiltien lastausta Fordin tehtaan työmaalla Hernesaarella. MOBA

Kuva 3.1
Rakennustyöt käynnistymässä Hernesaarella. Taustalla hiekkajaaloja Munk-
kisaaren laiturissa. MOBA

3. FORDIN TALON SUUNNITTELU JA RAKENTAMINEN

Rakennushankkeen taustaa - Oy Ford Ab:n toiminta talvi- ja jatkosotien aikana

Autokaupan elpymässä taantumasta 1930-luvun loppupuolella ajatus uuden kokoonpanotehtaan rakentamisesta nousi Ford Motor Company of Finland'issa uudelleen ajankohtaiseksi. Lokakuussa 1937 päivälehdet kertoivat jo, että yritys oli päättänyt ryhtyä rakentamaan tehdasta Suomeen. Fordin yhtiökokous päätti helmikuussa 1938 perustaa rakennusrahaston, johon siirrettiin edellisen vuoden voitoista 5 miljoonaa markkaa¹⁸. Vuoden 1938 keväällä allekirjoitettiin vuokrasopimus Helsingin kaupungin kanssa Fordin käyttöön luovutettavasta tontista Hernesaassa. Vuokra-ajaksi määriteltiin 50 vuotta alkaen vuoden 1939 tammikuun ensimmäisestä päivästä. Samaan aikaan valmisteltiin jo alustavia luonnoksia tulevasta tehtaasta.¹⁹

Vuosina 1938 ja 1939 kaupunki ryhtyi sopimuksen mukaisesti rakentamaan laituria Fordin tehtaan käyttöön. Tehtaalle varatulla tontilla tehtiin kaupungin toimesta myös täyttötöitä. Syksyllä 1939 syttynyt talvisota keskeytti kuitenkin rakennussuunnitelmat.

Sota-aikana Oy Ford Ab:n toiminta suuntautui tukemaan puolustusvoimien toimintaa. Yhtiön koko toiminta siirrettiin strategisista syistä talvisodan²⁰ ajaksi Vaasaan, josta käsin jatkuivat korjaustoiminta ja varaosatoimitukset rintamalle. Väli rauhan aikana tehtaalla toiminta siirtyi takaisin vanhoihin tiloihin Helsinkiin. Poikkeukselliset olot pakottivat kehittämään toimintaa. Polttoainepulan vuoksi siirryttiin käyttämään au-

toissa puu- ja hiilikaasuttimia, ”hikäpyttyjä”, joita asennettiin ajoneuvoihin tehtaalla tiloissa. Petsamon kautta maahan rahtatuista osista koottiin kuorma-autoja, joiden kokoonpanotyötä varten rakennettiin tehtaalla tiloihin liukuhihna esikuvina toimineiden Ford-tehtaiden mallin mukaan. Oy Ford Ab:n onnistui myös hankkia väli rauhan aikana ajoneuvoja puolustusvoimien käyttöön.

Jatkosodan²¹ puhjettua kesäkuussa 1941 toiminta jatkui pommitusvaarasta huolimatta Hernesaarenkadun tiloissa.²² Varaosatoimitukset vaikeutuivat entisestään, minkä vuoksi yritys siirtyi teettämään enenevässä määrin varaosia kotimaassa.²³ Sodan aikana armeijan haltuun joutui sotasaaliina venäläisiä malli AA-kuormavaunuja, joihin Fordin amerikkalaiset varaosat sopivat. Ajoneuvot kunnostettiin Hernesaaren tehtaalla uudelleen puolustusvoimien käyttöön.

Tehtaalla toiminta laajeni sotavuosina merkittävästi. Sotasaalisautojen ja muiden käytettyjen ja vahingoittuneiden ajoneuvojen kunnostaminen muodosti sotavuosina toiminnan ydinalueen, jota tukivat ajoneuvojen moottoreiden täyskorjaus Fordin kehittämän vaihtomoottorijärjestelmän²⁴ puitteissa sekä puuhiilikaasuttimien myynti ja asentaminen kuorma-autoihin ja traktoreihin. Yhtiön liikevaihto kohosi vuoden 1940 76,5 miljoonasta markasta vuoteen 1943 mennessä 210,1 miljoonaan. Viimeisenä sotavuonna 1944 Oy Ford Motor Ab:n liikevaihto nousi edelleen 258,3 miljoonaan markkaan. Yhtiön oli mahdollista tehdä vuosittain lahjoituksia valtiolle ja yleishyödyllisiin tarkoituksiin.²⁵ Sotien aikana tapahtuneen toiminnan laajenemisen myötä lisätilan hankkiminen teh-

taan toiminnalle kävi välttämättömäksi. Yhdessä viranomaisten kanssa tehtiin päätös tehtaan kiireellisestä rakentamisesta aiemmin varatulle tontille, jolle valtamerialuksille sopiva laiturit oli jo valmistunut. Tehtaan suunnittelu ja rakentaminen ajoittuivat jatkosodan viimeisille ja rauhanajan ensimmäisille vuosille. Jatkosodan poikkeusolosuhteissa rakentamista valvoi Kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriön rakennusasian osasto eli KYMRO. KYMRO:n vastuulle kuului rakennusainehuolto, rakennusaineiden säännöstely ja rakentamisen valvonta.²⁶

Rakentamisen pääpaino keskittyi sotavuosina hätäasuttamiseen ja jälleerakentamiseen. Tämän ohella rakensivat teollisuuden ne haarat, jotka hyötyivät sodasta ja joiden toisaalta katsottiin myös hyödyttävän puolustusvoimien toimintaa. Teollisuuden suurimpia toteutuneita rakennushankkeita sotavuosina olivat Valkeakoskelle Arkkitehtitoimisto Martikainen-Ypyän suunnitelmien mukaan rakennetut Säteri Oy:n tekstiilitehdas ja asuinrakennukset, sekä Helsinkiin Salmisaareen nousut Suomen Kaapelitehdas, jonka suunnitteli arkkitehti W.G. Palmqvist. Myös Alvar Aalto suunnitteli sotavuosina Tampella Oy:lle Inkeröisiin ja Strömberg Oy:lle Vaasaan.²⁷ Helsingissä rakennettiin teollisuutta Salmisaaren ohella myös Vallillaan ja Sörnäisiin.²⁸ 1940-luvun arkkitehtuuri erosi ilmeeltään monella tapaa ennen sotia vallalla olleesta funktionalistisesta tyylistä. Materiaalipula vaikutti rakennusten ilmeeseen. Esimerkiksi funktionalismille ominaisista tasakatoista ja yhtenäisistä nauhaikkunoista jouduttiin pääsääntöisesti luopumaan bitumin ja lasin vaikean saatavuuden vuoksi. 1940-luvun arkkitehtuuriin palasi koris-

teellisiä elementtejä, joista aiemmin oli luovuttu: leikittelevää ornamentiikkaa ja yksityiskohtia.²⁹ Helsingin Kaapelitehtaan ja Fordin kokoonpanotehtaan arkkitehtuuria yhdistää materiaali: molempien julkisivut on muurattu kalkkihiekkatiileistä tiilenpunaisilla saumauslaastilla. Martta Martikainen-Ypyän ja Ragnar Ypyän Säteri Oy:n tehdasrakennuksessa taas on samantyyppinen kehystetty sisääntuloaulan ikkuna ja monumentaalinen porrasasetelma kuin Fordin kokoonpanotehtaan rakennuksessa.

Fordin talon arkkitehtuuriin on sota-ajasta huolimatta todennäköisesti vaikuttanut keskusjohtoisen yrityksen toimintakulttuuri. Kansainvälisen Ford Motor Companyn perustajan Henry Fordin ajatukset vaikuttivat merkittävästi 1900-luvun alusta lähtien teollisuusrakennusten suunnitteluun.³⁰ Helsingin kokoonpanotehtaan suunnittelu ja rakentaminen lienee ollut tarkoin ohjattua toimintaa, jossa on pyritty ottamaan huomioon aikaisemmat rakentamiskokemukset. Lähimmät pohjoismaiset Ford Motor Companyn tehdasrakennukset sijaitsivat Kööpenhaminassa (rakennettu 1924, purettu vuonna 2006) ja Tukholman Frihamnissa (1929-31). Ford-Uutisten vuonna 1951 julkaistussa Fordin 25-vuotisjuhlajulkaisuissa kerrotaan Helsingin kokoonpanotehtaan suunnittelusta, että uutta tehdasta suunniteltaessa tehtiin läheistä yhteistyötä Tanskan ja Ruotsin Ford-yhtiöiden kanssa.³¹ Tukholman funkkishenkisen tehdasrakennuksen suunnitteli arkkitehti Uno Åhrén. Tukholman Fordin kokoonpanotehdas on huomattavasti suurempi kokonaisuus kuin Helsinkiin rakennettu tehdas, mutta sen ulkohahmossa ja tilajärjestelyssä

on yhteisiä piirteitä. Tehdashallit sijoittuvat pitkittäissuuntaisesti rakennukseen. Rakennuksen lyhyellä länsisivulla on kolmikerroksinen siipi, johon sijoittuvat toimisto- ja henkilöstötilat sekä ruokasalit ja keittiö. Helsingissä tehtaan maamerkinä on torni, Tukholmassa tehtaan etualalle rakennettu korkea, tornimainen lämpökeskus. Tukholman teollisuusrakennusten inventoinnissa vuosilta 1979-80³² kerrotaan rakennuksen sisätiloista, että sen valoisia tehdassaleja kattavat kattolyhdyt ja maalatut teräsristikot on jätetty näkyviin. Konttoriosassa toimistotiloja jakavat lasiseinät, joiden puuosat ovat tammea.³³ Luonnonvalon tuominen tehdas- ja toimistotiloihin vaikuttaa olleen sekä Tukholman että Helsingin tehdashankkeissa suunnittelun tavoitteena. Myös Kölniin 1930-31 rakennetun suuren Ford-tehtaan (arkkitehti Edmund Körner) voidaan olettaa olleen jossain määrin Helsingin kokoonpanotehtaan esikuvana. Kölnin tehtaan massoittelussa on tuttu aihe: vertikaali-ikkunoilla korostettu torni tehtaan volyymin päätteenä.

Fordin talon suunnittelijat

Tuotantolaitosten suunnittelu oli tiukan funktiosidonnaista. Suunnittelehtävän luonne vaikutti myös arkkitehdin rooliin tehdasrakennusten suunnittelussa. Tehdasrakennusten pohjaratkaisujen muodonantoon vaikuttivat arkkitehdin ohella tavallisesti merkittävästi liikkeenjohto ja tuotantoinsoorit.³⁴

Fordin talon suunnitteluprosessin osalta arkkitehdin, tehtaan johdon ja sen keskusjohtoisen organisaation rooleista ei arkistolähteiden nojalla saa selvää kuvaa. Tehtaan tilallisen perusratkaisun ja tuotantotilojen

osalta tehtaan oman organisaation osuus suunnittelussa lienee ollut keskeinen. Laajan kohdetta koskevan työ- ja erikoispiirustusaineiston pohjalta voidaan kuitenkin todeta, että arkkitehdin suunnittelupanos on ollut kokonaisuudessaan merkittävä sekä yksityiskohtien että rakennuksen esteettisten ja tilallisten ansioiden osalta.

Fordin uuden kokoonpanotehtaan rakennuksen suunnitteli arkkitehti Gunnar Nordström, joka oli opiskellut arkkitehdiksi Saksassa.³⁵ Ennen valmistumistaan Nordström työskenteli piirtäjänä muun muassa W.G. Palmqvistin ja Gösta Juslénin toimistoissa.

Gunnar Nordström teki työuransa eri arkkitehtitoimistoissa, mutta suunnitteli samanaikaisesti myös itsenäisesti omia toimeksiantojaan yksityisenä arkkitehtinä. Nordströmin omiin nimiinsä suunnittelemissa töistä tunnetuin lienee Helsinkiin vuonna 1933 rakennettu Folkhälsan'in toimitalo osoitteessa Topeliuksenkatu 20. Arkkitehtinä hän työskenteli Jung & Jung'in toimistossa vuosina 1927-31, Bertel Liljeqvistin toimistossa 1931-35, Jarl Eklundin toimistossa 1935-1939 (ilmeisesti yhteistyössä Eero Saarisen kanssa joka toimi Suomen-matkallaan Eklundin toimistossa), Uno Ullbergillä 1939-40 ja jälleen Jarl Eklundiilla vuosina 1940-1942. Nordströmin työpanos Fordin talon suunnitteluun ajoittuu ainakin pääpiirustusten päiväysten perusteella Eklundin toimistossa vietetyn ajanjakson jälkeen. Sodan jälkeen Nordström työskenteli vuodesta 1949 alkaen Harmia & Baeckmanin³⁶ arkkitehtitoimistossa.³⁷

Fordin talon rakennesuunnitelmat laativat Insinööri-toimisto A. Rosendahl ja vesi-, viemäri ja ilmanvaihtosuunnitelmat Vesijohtoliike Huber.

Kuva 3.1

Kuva tehtaen rakennustyömaalta, perustustöitä tehdään. Kuvaan liittyy teksti: "Uusi tehdas rakenteilla. Kannatinpilarit upotettiin kallioon mutta osa permannosta tuli täytemaalle. Ja tässä näkyy täytettävä kuilu seinän vieressä. 24.8.1943." FORD

Kuva 3.2

Tehtaan pohjarakennustöitä. Kuvan takana käsinkirjoitettu teksti: "Pohjarakennelmat ovat osittain meren pinnan alapuolella. Perustustöitä 1943" FORD

Suunnitteluvaiheet ja suunnitelmat -pääpiirustukset 1943 (1944-45)

Fordin kokoonpanotehtaan varsinainen suunnittelujakso ajoittuu vuosille 1943 (ensimmäinen pääpiirustussarja ja osa työpiirustuksista) ja 1944 (pääosa arkkitehdin työpiirustussarjasta).³⁸ Helsingin kaupungin rakennusvalvontaviraston arkistosta löytyy 11.5.1943 päivätty pääpiirustussarja, jossa esitetty ratkaisu vastaa pääosin toteutettua rakennusta. Pääpiirustussarjaa täydennettiin vuosina 1944 ja 1945 rakennusaikana tehtyjen muutosten mukaan.

Fordin talon rakennuspaikka sijoittuu täyttötöillä laajennetun vanhan Hernesaaren paikalle. Tehdas perustettiin Hernesaaren kalliopohjalle.³⁹ Tehtaan pääpiirustussarjan asemapiirustuksessa näkyvät rakennuspaikan keskeisimmät suunnitellut elementit. Rakennuksen tontti on suorakaiteen muotoinen, ja se sijoittuu koillis-lounais –suuntaisesti Munkkisaaren laiturin varteen. Tonttia rajaavat kolmelta sivulta kadut; koillisessa Liuskasaarenkatu (nykyinen Henry Fordin katu), kaakossa Matalasalmenkatu ja sen varteen rakennettu pistoraide sekä lounaassa Pihlajasaarenkatu. Suunniteltu suorakaiteen muotoinen tehdasrakennus sijoittuu tontin itäkulmaan ympäröivän katuverkon suuntaisesti. Asemapiirustuksessa tontille jää vapaa, rakentamaton kaistale Munkkisaaren laiturin suuntaisesti ja suurempi yhtenäinen alue tontin Pihlajasaarenkadun puoleiseen pätyyn.⁴⁰

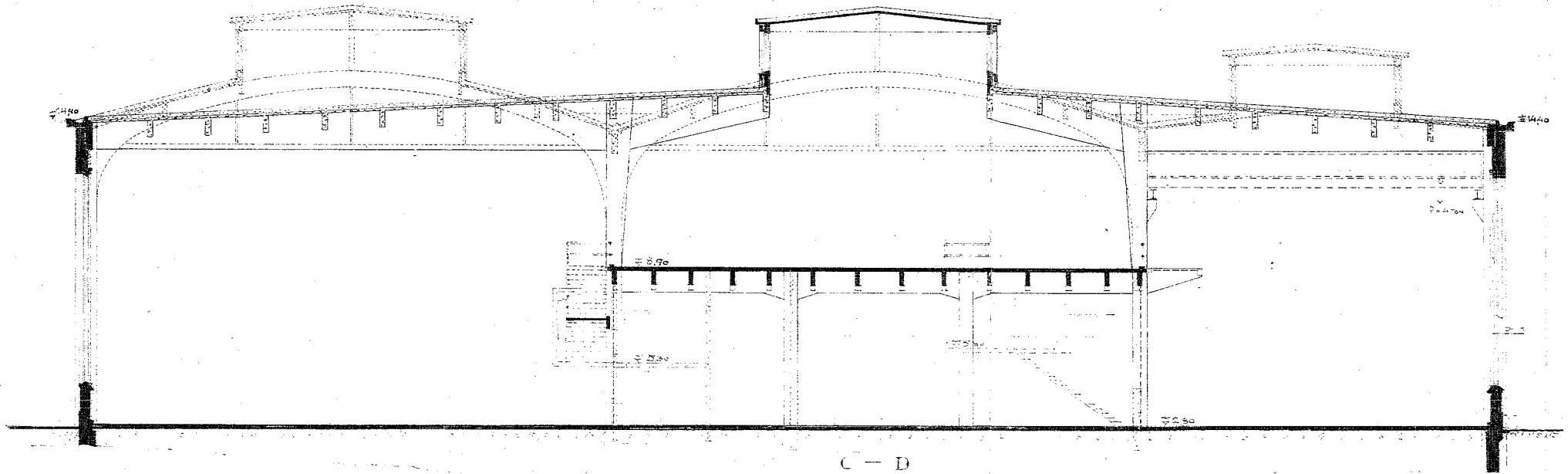
Rakennus koostuu pääpiirustussarjassa korkeasta maantasokerroksesta (johon sijoittuvat tehdashallit, työtiloja ja rakennuksen pääsisään-

käyntinä toimiva edustava näyttelyhalli), päädyn poikittaisesta, toiseen kerrokseen (taso +8.80) sijoittuvasta konttorisiivestä sekä tornista, jonka kolmannessa kerroksessa (taso +13.30) on työntekijöiden ruokasali ja neljännessä kerroksessa (taso +17.80) keittiötilat. Tekniset tilat sijoittuvat rakennuksen koilliskulmaan ensimmäiseen kerrokseen. Kellarikerroksessa sijaitsevat vain väestösuojatilat ja joitakin teknisiä tiloja. Rakennuksen volyymissa tehdashallit muodostavat tontin suuntaisen rakennuksen rungon, jonka koillispäätyn sijoittuu poikittain sisäänkäyntien ja toisen kerroksen toimistotilojen vyöhyke. Kokoonpanotehtaan torni muodostaa pohjoisnurkassa Hietalahden suuntaan vesialueen yli hahmottuvan aksentin.

Tehdshallit muodostuvat vuoden 1943 pääpiirustuksissa kolmesta pitkittäisestä, toisiinsa avoyhteydessä olevasta sektorista. Lähinnä Munkkisaaren laituria on nosturihalli, jonka kautta tuontitavarat (varaosat ja kokoonpantavat autot) saapuivat laivarahdina tehtaaseen. Nosturihalli oli korkea tila, joka oli avoyhteydessä alun perin välipohjalla kaksikerroksiseksi jaettuun varaosavaraston ja erilaisten työtilojen tarpeisiin varattuun keskimäiseen tehdshalliin. Matalasalmenkadun suuntaisesti rakennuksen itäisivulle sijoittui korkea kokoonpanohalli. Kokoonpanohallista on korkeiden ovien kautta yhteys pistoraiteelle.

Edellä kuvatut vuoden 1943 pääpiirustussarjassa esitetyt tilajärjestelyt ja rakennuksen ulkohahmo vastaavat toteutettua rakennusta. Suunnitelma rakennuksen leikkausmuodosta tehdshallien kohdalta on kuitenkin monimuotoisempi kuin lopullinen toteutus. Varhaisemmassa

KOY FORD A/B
HELSINGFORS
SKÄRNING C-D-E-F
1/100

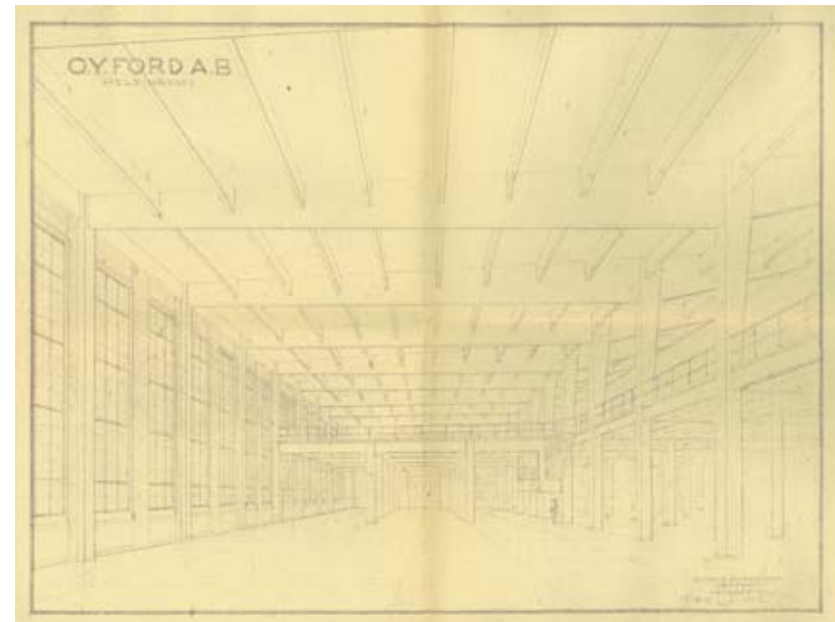
Kuva 3.3
Leikkauspiirustus, ei mittakaavassa. Koy FORD

pääpiirustussarjassa tehdashallien kattorakenteet on piirretty suunnitelmaan elegantteina kaarevina vetotangoihin varustettuina rakenteina, jotka kattavat kokoonpanohallia ja tehdashallin keskiosaa. Laiturin puolelle rannan suuntaisesti sijoittuvan nosturihallin kattorakenne poikkeaa tehdashallin kahden muun sektorin kattorakenteesta. Sen rakenne on yksinkertaisempi johtuen palkkien ja kiskojen varaan katon yläosaan sijoitetusta liikkuvasta nosturista. Jokaisen sektorin keskelle on esitetty tehdashallien suuntaiset pitkät kattolyhyt. Suunnitelmaa yksinkertaistettiin toteutusvaiheessa. Pääpiirustuksia täydentävät muutospirustukset on päivätty 17.8. 1944 (julkisivut) ja 12.6.1945 (pohjapiirustukset ja leikkaukset).⁴¹ Muutospirustussarjaan sisältyy leikkaus, jossa osoitetaan kattorakenteeseen suunnitellut muutokset (kuva 3.3). Uusi esitetty kattorakenne perustuu suoriin betonipalkkeihin, jotka kattavat rakennuksen laitojen suuret tehdashallit. Parven yläpuolella keskellä rakennusta on korkea kattolyhty, joka ulottuu parven päästä päähän. Tehdashallin sisätilaa ja uuden suunnitelman mukaista kattorakennetta havainnollistaa myös Gunnar Nordströmin syyskuussa vuonna 1945 päivätty sisäperspektiivi kokoonpanohallista.⁴²

Vuonna 1945 laaditusta täydentävästä pääpiirustussarjasta ilmenee, että tehdashallien kattorakenteen muutoksen lisäksi muutettiin ainoastaan lähinnä tehdashalleihin sisältyviä toiminnallisia tilajärjestelyitä sekä tornin tilojen käyttötarkoitusta. Julkisivuihin päivitettiin kattolyhtyjen ja kattomuodon muutokset. Vuoden 1943 pääpiirustussarjan perusteella vaikuttaa siltä, että pääsisäänkäynnin julkisivussa oli alunperin tarkoi-

tus käyttää lasitiiltä julkisivulle sijoittuvien tuotantotilojen ikkunakentissä. Rakennusvaiheessa ikkunakenttiin suunniteltiin kuitenkin samantyyppinen pienipiirteinen ruutujako, kuin muuallakin rakennuksessa.⁴³

Suunnitteluvaiheessa ennakoitiin tehtaan tulevia laajentumistarpeita. Ensimmäisessä pääpiirustussarjassa vuodelta 1943 on asemapiirustuksessa osoitettu tontilta Munkkisaaren laiturin puolelta rakennusala mahdollista tehtaan laajennusosaa varten. Työpiirustusten joukosta puolestaan löytyy samalle vuodelle päivätty ennakoiva luonnossuunnitelma kolmannen kerroksen rakentamista varten toisessa kerroksessa sijaitsevien toimistotilojen yläpuolelle.⁴⁴ Lisäkerroksen rakentamiseen ohella suunnitteluvaiheessa ennakoitiin myös välipohjan rakentamista tehtaan kokoonpanohallin kohdalle.⁴⁵

Kuva 3.4

Gunnar Nordströmin sisäperspektiivi kokoonpanohallista vuodelta 1945. Perspektiivissä on esitetty kokoonpanohallin välipohjalaajennus. Koy FORD

Kuva 3.5
Rakennuksen runkotyöt käynnissä, kuvassa betonipilareiden muotteja. MOBA

Kuva 3.6
Rakennuksen runko nousee. Tehdashallin keskiosan välipohja ja pilarit kuoriutu-
vat lautamuoteista. MOBA

Kuva 3.7
Tehdas harjakorkeudessa todennäköisesti syksyllä 1944. Taustalla kaupunki
ja Munkkisaaren rakennuksia. FORD

Kuva 3.8
Tehtaan työmaa. Torni nousee. FORD

Rakennustyö

Kokoonpanotehtaan rakennustyöt aloitettiin vuoden 1943 kesällä talon perustustöillä. Vaikea rakentamisajankohta näkyi työmaalla työvoimapulana - rakentajat koostuivat pääasiassa naisista ja yli 70-vuotiaista työvelvollisuudesta vapaista miehistä, joita haettiin työhön myös Helsingin Sanomissa 24.8.1944 julkaistulla ilmoituksella.⁴⁶

Tehtaan rakentamisaikana toimi rakennustoimikunta, joka koostui urakoitsijoiden ja rakennuttajan edustajista. Toimikunnan puheenjohtajana oli toimitusjohtaja M. Rydman, muita jäseniä mm. arkkitehti G. Nordström, insinööri Hj. Anderson (perustukset), rakennusmestari E. Boxberg, insinööri Georg Huber (LVI-suunnittelu), ja johtaja R. Lindblom (sähkölaitteiden suunnittelu). Rakennustöiden valvonnasta vastasi yhtiön puolesta Runar Öster.⁴⁷ Rakentaminen eteni rinnan arkkitehdin työ- erikois- ja detaljipiirustusten laatimisen kanssa. Rakennusvaiheiden etenemistä voi jossain määrin seurata Oy Ford Ab:n arkistosta löytyneiden päivätyjen valokuvien avulla. Elokuun loppupuolelle vuonna 1943 päivätyistä valokuvasta voidaan nähdä, että rakennuksen perusmuurit alkoivat loppukesällä olla valmiina.⁴⁸ Sota lienee hidastanut rakentamista työvoima- ja materiaalipulan ohella myös pommitusten takia - Hernesaareen alueelle sattui useita osumia vuoden 1943 helmikuun suurpommitusten aikana.⁴⁹ Tehdashalli lienee kuitenkin ollut harjakorkeudessaan vuoden päästä syksyllä 1944.⁵⁰ Jatkosodan sotatoimet päättyivät samoihin aikoihin syyskuussa 1944 kirjoitettuun välirauhan-sopimukseen.

Vuoden 1945 syksyllä alkoi rakennus olla jo niin valmiina, että laitteistoa alettiin siirtää vanhoista toimitiloista uusiin. Muutto vanhoista toimitiloista tapahtui vaiheittain. Ensimmäisenä uusiin tiloihin sijoittui Fordin osto-osasto syyskuussa 1945. Varaosavaraston entiset varaosahyllyt siirrettiin vanhoista tiloista sellaisinaan uuteen tehdashalliin, samoin vaihtomoottoriosasto. Viimeisenä pääsivät muuttamaan toimistokerroksessa työskentelevä toimistohenkilökunta.⁵¹ Tammikuussa

1946 toiminta jatkui jo täysipainoisesti uusissa tiloissa⁵² ja ensimmäiset MacCormick-yhtiön valtamerilaivat saapuivat Fordin laituriin auto- ja varaosalastissa sodan jälkeen keväällä 1946.⁵³ Kokonaisuutena tehtaan rakentamiseen kului aikaa noin kaksi ja puoli vuotta; kesästä 1943 vuoden 1946 alkuun.

Vuoden 1943 pääpiirustussarjan suunnitelmissa tehtaan kokoonpanohalli on kauttaaltaan korkeaa tilaa. Tehtaan rakennusaikana kävi kuitenkin selväksi, että tilaa tarvittiin lisää. Kokoonpanohalliin suunniteltiin jo ennen tehtaan varsinaista valmistumista laajuudeltaan noin 900m² välipohja, joka toteutettiin muutostyönä heti tehtaan rakentamisen loppuvaiheessa.⁵⁴ Uusi välipohjalaajennus sijoittui kokoonpanohallin eteläpäätyyn ja se oli avoyhteydessä muihin tuotantotiloihin.

Kuva 3.9
Naisia rakennustöissä tehtaan työmaalla. MOBA

Kuva 3.10
Nosturihalli rakennustöiden aikana, näkymä kohti hallin eteläpäätä. MOBA.

Kuva 3.11
Siltanosturia asennetaan paikalleen. MOBA.

Kuva 3.12
Näkymä parvelta kokoonpanohalliin, kohti pääportaan ikkunaseinää. MOBA.

Kuva 3.13
Tehdashallin kattolyhty rakennustöiden loppuvaiheessa. MOBA.

Lähteistä

Kiinteistöosakeyhtiö Henry Fordin katu 6:n piirustusarkistoon sisältyy kokoelma alkuperäisten arkkitehti- ja rakennesuunnitelmien piirustuskopiota. Arkkitehdin luonnos-, pää- ja työpiirustussarjan suunnitelmien kopioita löytyy arkistosta yhteensä 12 kansiota. Arkkitehtisuunnitelmien kieli on ruotsi. Insinööritoimisto A. Rosendahlin laatimia rakennepiirustuksia vuodelta 1943 on arkistossa yksi järjestetty kansio,⁵⁵ ilmanvaihto- ja viemärintisuunnitelmista löytyy hajakopioita. Kiinteistön arkistoon sisältyy myös rakennuksen myöhemmistä muutosvaiheista varsin kattavasti pää- ja työpiirustusaineistoa.⁵⁶

Rakennuksen ensimmäiset pääpiirustukset vuodelta 1943 ja tämän jälkeen lupamenettelyä vaatineiden muutostöiden pääpiirustukset löytyvät Helsingin kaupungin rakennusvalvontavirastosta.

Oy Ford Ab:n toimesta on rakennuksessa tehty valokuvausdokumentointia rakennus- ja muutostöiden yhteydessä.⁵⁷ Koy Henry Fordin katu 6:n arkistossa on säilynyt täydellisenä vuoden 1965 lisäkerroksen rakentamisesta laadittu valokuvadokumentaatio, joka koostuu kahdesta valokuvakansiosta. Valokuviiin on yksityiskohtaisesti merkitty kuvausajat ja -paikat sekä rakennusvaihe, jota on kuvattu. Kuvaajan nimeä ei dokumentaatioissa mainita. Kuvatestit ovat ilmeisesti kansainvälisen yhtiön toimintakulttuurista johtuen englanninkielisiä.

Rakennukseen liittyvää valokuvamateriaalia on löytynyt myös Oy Ford Ab:n ja Kustannusosakeyhtiö Mobilisti Oy:n kuva-arkistoista. Rakennus- ja muutostöiden aikaisten valokuvien ohella Fordin talosta löytyy paljon eri ajankohtien ilmakuvia. Tuotantotiloja on kuvattu ilmeisesti markkinointitarkoituksiin. Sen sijaan toimisto- ja edustustiloista valokuvamateriaalia on löytynyt niukemmin.

Kuva 3.14

Kokoonpanohallin ikkunoiden asennus kesken. Kuva tilasta vuodelta 1944. Käsinkirjoitettu teksti kuvan takana: "Tehdashalli alkuperäisenä. 1944". FORD

Fordin talo itsessään muodostaa kerroksellisen dokumentin kuluneiden 65 vuoden aikana tehdyistä monista muutostöistä. Rakennuksen käyttötarkoituksesta johtuen tilamuutoksia on tehty varsin runsaasti -tuotantolaitoksen tilat ovat joustaneet tarpeen mukaan. Varsinkin toimistotiloissa toteutettuja ja vain suunnitelmiksi jääneitä väliseinämuutoksia on haastavaa todeta aukottomasti.

Kuva 3.15

Gunnar Nordströmin perspektiivipiirustus kokoonpanotehtaasta vuodelta 1945. Koy FORD

Kuva 4.1
Fordin talo ilmasta ennen vuotta 1953. FORD

4. FORDIN TALO VALMISTUESSAAN 1946

Fordin vastavalmistuneessa tehdasrakennuksessa toimivat yrityksen laaja varaosavarasto (jonka tarpeisiin jossain määrin myös valmistettiin varaosia), korjaamo- ja huoltokoulu sekä vaihtomoottoriosasto. Rakennukseen oli varattu myös erilliset tilat autojen pesu-, maalaus- ja voiteluosastoille. Kuorma-autojen kokoamista varten oli uuteen rakennukseen siirretty vanhoista tehdastiloista kokoonpanorata, jonka kapasiteetti oli 12-17 autoa päivässä. Kokoonpanorataa käytettiin kuitenkin tehtaan alkuvaiheessa pääasiassa vanhojen V8-mallisten kuorma-autojen tehdasmaiseen kunnostukseen. Tehtaassa toimivat myös Ford Oy:n oma paja, puusepänverstas ja autojen verhoamo. Toimistokerrokseen sijoituivat tehtaan ylin johto, myynti ja laskutus.⁵⁸

Ympäristö ja rakennuksen ulkohahmo

Tehdasrakennukseen saavuttiin koillisesta, kaupungin suunnalta. Saapumissuunnalta katsoen rakennuksen oikealle puolelle jäi Munkkisaa-
ren laituri, vasemmalle puolelle satamaradan pistoraide. Tehdashallien logistiikan voi siis karkeasti ajatella kulkeneen poikittaissuuntaisesti, laiturilta raiteille. Henkilöliikenne puolestaan saapui rakennukseen sen suuntaisesti, kohti päätyjulkisivua.

Tehtaan ympäristö oli rakennuksen valmistumisaikaan suorastaan autio. Kokoonpanotehdas sijoittui yksinäiselle täyttömaasta muodostetulle tasaiselle niemelle kuin omalle saarelleen, irti kaupunkirakenteesta. Hernesaaren täyttöniemi oli ympäröivän satama- ja tehdasalueen uusin osa. Lähin rakennus oli vuonna 1936 rakennettu korkea Vaasan Höyry-

mylly Oy:n myllyrakennus siiloineen. Avoimella rakennuspaikallaan meren partaalla Fordin talon näkyvyys kaupungista on ollut huomattavasti korostetumpi kuin nykyisin. Merellistä vaikutelmaa tehosti pääjulkisivun edessä edelleen kaartuva rantaviiva -kuin muistumana aiemmasta luonnonmukaisesta tilanteesta. Hernesaaren täyttötöitä jatkettiin yhdistämällä kauempana merellä sijaitseva Hernesaarenkari vuoteen 1946 mennessä kapealla penkereellä aiemmin muodostuneeseen niemeen.

Kuva 4.2
Uusi O/Y Ford A/B:n Helsingin kokoonpanotehdas valmistuttuaan kesäkuussa 1946. MOBA

Tehtaan välittömässä läheisyydessä ympäristön viihtyisyyteen on valokuvista päätellen kiinnitetty huomiota. Henkilösisäänkäyntien kulkuväylät ja ajoluiskat reunustettiin. Kaupunginpuoleisen pääjulkisivun etualalle rajattiin nurmikentät, joita jäsentävät lehtipuuistutukset. Tehtaan sisäänkäyntiä somistavissa asiallisissa istutuksissa voi aistia amerikkalaisen tehokkuuden henkeä. Tehtaan toiminnan alkuvuosilta peräisin olevassa valokuvassa⁵⁹ näkyvät myös rakennuksen Matalasalmenkadun puoleiselle julkisivulle istutetut, seinää pitkin kiipeävät köynnökset. Munkkisaaren laiturin lastausalue ja tehdasrakennuksen taakse jäänyt, varastointiin käytetty kenttä rajattiin aidalla erilleen katualueesta.⁶⁰

Rakennuksen tehdashallin joidenkin ovien yhteydessä ajoluiskien pintamateriaalina käytettiin nupukiveä. Valokuvista päätellen ympäröivät alueet ja kadut olivat sorapintaisia. Ovien vierustoilla pielet varustettiin betonista valetuilla ajo-ohjureilla.⁶¹

Kuva 4.3
Talvinen näkymä Fordin talolle tieltä kaupungin suunnasta. MOBA

Rakenne

Fordin talon rakenneratkaisu perustuu paikalla valettuihin teräsbetonirakenteisiin. Toisiinsa avoyhteydessä olevat tehdashallit ovat vaatineet rakenteelta joustavuutta ja suuria jännevälejä. Rakennuksen laitojen korkeat tilat, nosturi- ja kokoonpanohalli on ratkaistu alun perin ilman tilaa jakavia pilareita. Poikittaisen kantavan kattopalkiston tukemiseen ovat riittäneet ulkoseinille ja rakennuksen keskelle välipohjalla jaetun sektorin reunoille sijoitetut teräsbetonipilarit. Ulkoseinät ovat massiivisia kahitiilirakenteita.

Rakennuksen keskelle sijoittunut kattolyhty kannatettiin kookkaiden primääripalkkien kevennetyillä ulokkeilla. Keskimmäisen tehdashallin välipohjaa kannattelemaan tarvittiin tiheämpi pilariväli, samoin myöhemmässä vaiheessa kokoonpanohallin eteläpäätyyn rakennettua uutta välipohjalaajennusta varten.

Julkisivut

Päätyjulkisivun keskeisimmät elementit olivat pääsisäänkäynnin yhteyteen sijoittuva näyttelyhalli, jonka lasiseiniä korostivat kiillotetusta graniitista rakennetut kehykset, ja Munkkisaaren laiturin puoleisella laidalla kohoava torni. Pääsisäänkäyntiä tehtaaseen kattoi lasiseinään sijoittuva koristeellinen katos, jonka alta kuljettiin tuulikaapin kautta juhlavasti sisälle tehdarakennukseen. Päätyjulkisivun keskellä, pääsisäänkäynnin oikealla puolella olivat suuret, kääntyvät ovet ajoneuvojen sisään- ja ulosajoa varten. Tehtaan työntekijöiden sisäänkäynti sijaitsi vaatimatonta osana julkisivuun jäsenneiltyä, korkeita, pieniruutuisia ikkunakenttiä, joista hahmottuu ensimmäisen kerroksen tavallista suurempi kerroskorkeus. Ikkunoissa, jotka kätkivät taakseen tehtaan toimintaan liittyviä tiloja, on käytetty lasituksena läpikuultavaa koristelasia.⁶² Päätyjulkisivun yläosaan sijoittuivat matalamman toisen kerroksen toimistotilojen korkeat ja kapeat, yksittäiset ikkunat. Paraatijulkisivulla yrityksen tyylikäs logo on sijoitettu sekä pääsisäänkäynnin yhteyteen katoksen yläpuolelle, että hyvin näkyvälle paikalle tornin katolle. Tornin merenpuoleisella sivulla yhtenäiset, pystysuuntaiset ikkunauhat korostavat sen ilmettä ja asemaa kokonaissommitelmassa.

Varsinaiset tehdashallit sijoittuivat rakennukseen kaupungin puoleisen, poikittaisen rakennusvolyymien taakse. Tehdashallien pitkien julkisivujen ilme muodostui kookkaista, vertikaaleista ikkunakentistä, joiden kautta tehdassalit ovat saaneet runsaasti luonnonvaloa. Ikkunakenttien yhteyteen sijoittuvat tehdashallien ovet, joista osa on paneeliverhoiltuja raskaita liukuovia. Lounaaseen päin avautuvien tehdashallien päätyjulkisivulla vesikaton yläpuolelle ulotettu julkisivumuuraus piilottaa taakseen loivan harjakaton. Myös tälle julkisivulle sijoitettiin myöhemmin kookas "FORD" -mainoskyltti.

Kuvat 4.4 ja 4.5

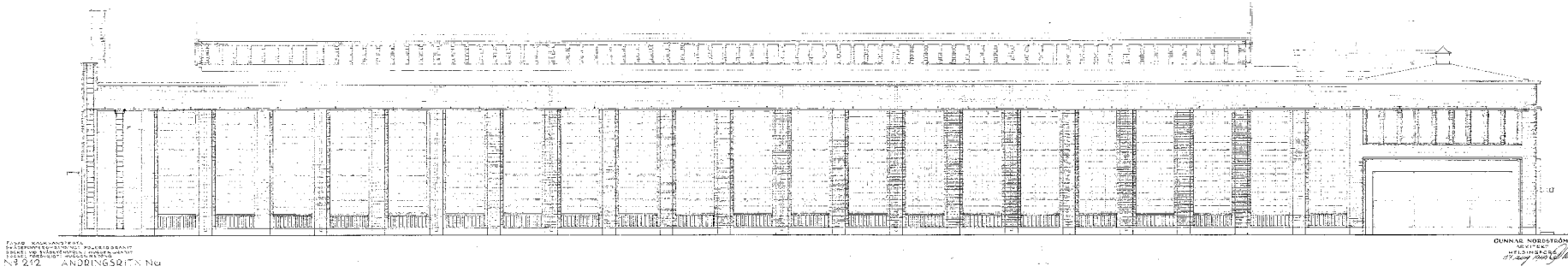
Ilmakuva Jätkäsaaren suuntaan.

Näkymä jäältä kohti kokoonpanotehtaan eteläjulkisivua. FORD

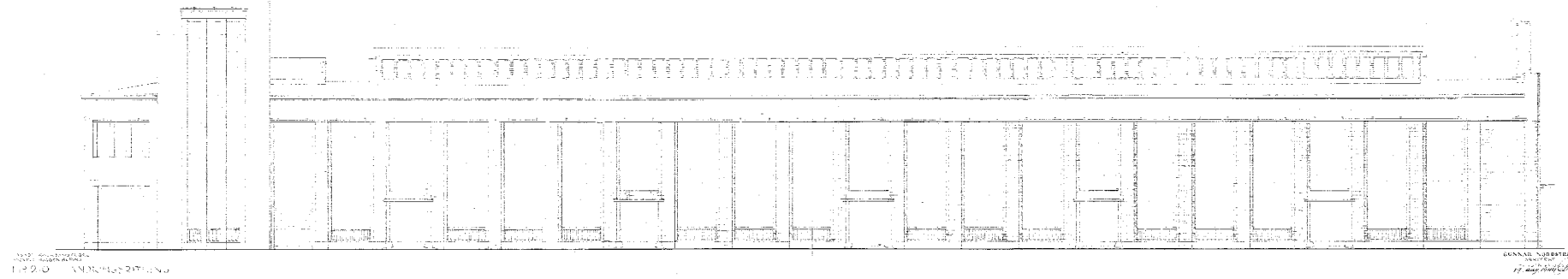
FORD
 KÄÄNTÄMÄKÄTÄ
 PASADININ SUUNNITTELU
 1/100

*Siinä on...
 ...
 ...
 ...*

FORD
 KÄÄNTÄMÄKÄTÄ
 PASADININ SUUNNITTELU
 1/100

*Siinä on...
 ...
 ...
 ...*

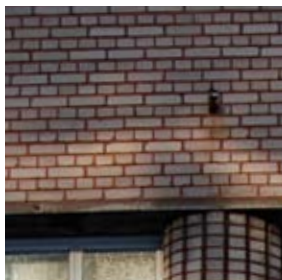

Kuvat 4.6 ja 4.7
 Julkisivut Matalasalmenkadulle ja Munkkisaaren laiturille. Pääpiirustussarjan muutospiirustukset vuodelta 1944.
 Koy FORD

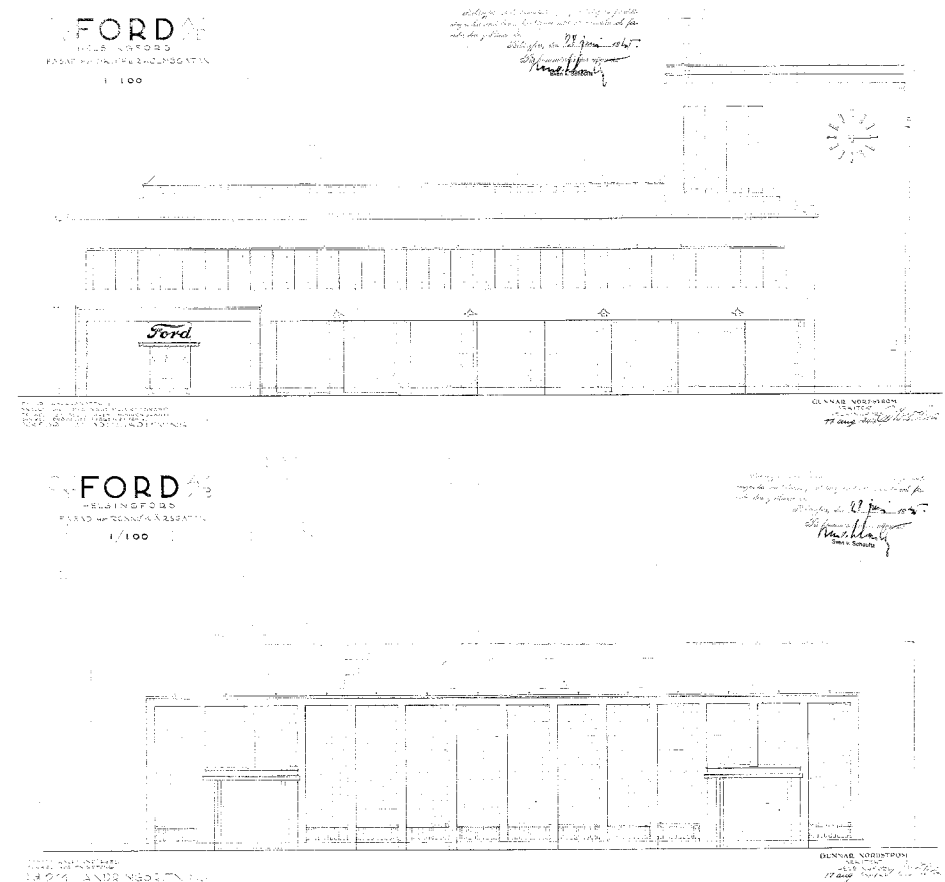
Fordin talon julkisivujen päämateriaali on kalkkihiekkatiili. Muurauksen limitys on tehty vuoro-/ristilimityksellä, jossa juoksukivikerrosten pystysaumamat ovat kohdakkain eri kerroksissa. Saumaustaasti on tiilenpunainen.⁶³ Perustukset ovat suurimmaksi osaksi terastirappauksen tapaan käsiteltyä, uritettua betonia. Näyttelyhallin suuret lasi-ikkunat ovat rakennuksen julkisivujen kohokohta. Suuret teräs-lasirakenteiset ikkunarudut on kehystetty kiillotetulla graniitilla. Näyttelyhallin kohdalla perustuksissakin on käytetty betonia arvokkaampaa materiaalia, graniittia.⁶⁴

Rakennuksen katot olivat loivia huopakattoja. Toimisto-osan ylin kerros muodostui pääosin kylmästä ullakkotilasta. Katon huipulle sijoittui pieni kattolyhty, jonka matalien ikkunoiden kautta ullakko sai luonnonvaloa. Katolle sijoituivat hissikonehuoneen ja kattolyhtyjen ohella ilmanvaihtopiiput ja tornin katolle korkea savupiippu. Räystäslistat ovat sileäpin-taista betonia.

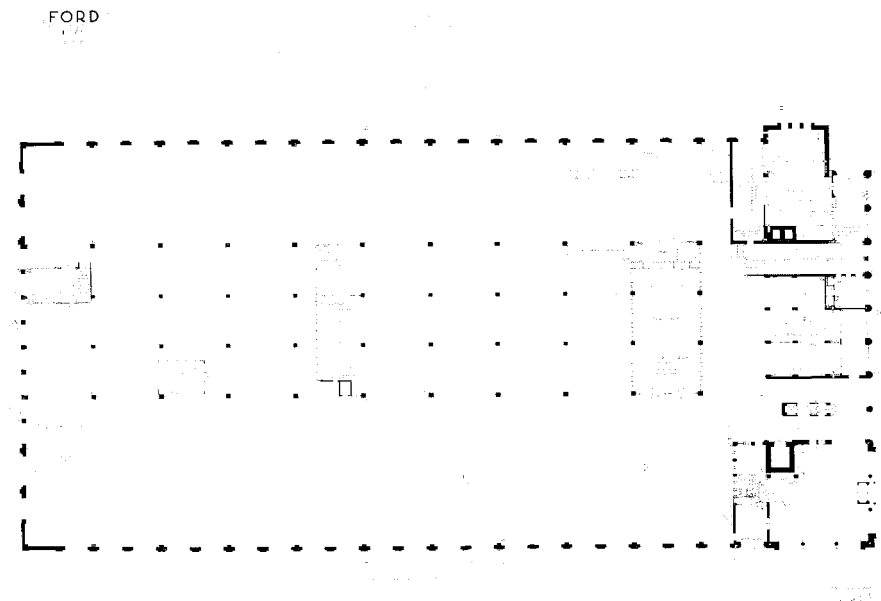
Julkisivujen työpiirustuksiin sisältyy sarja erikoispiirustuksia mittakaavassa 1/20 sisältyy yksityiskohtaisia leikkauksia ja osaprojektioita kaikilta julkisivuilta. Arvio julkisivujen asusta rakennuksen valmistuttua vuonna 1946 perustuu alkuperäisiin arkkitehtisuunnitelmiin, vanhoihin valokuviin ja nykytilanteesta tehtyihin havaintoihin.

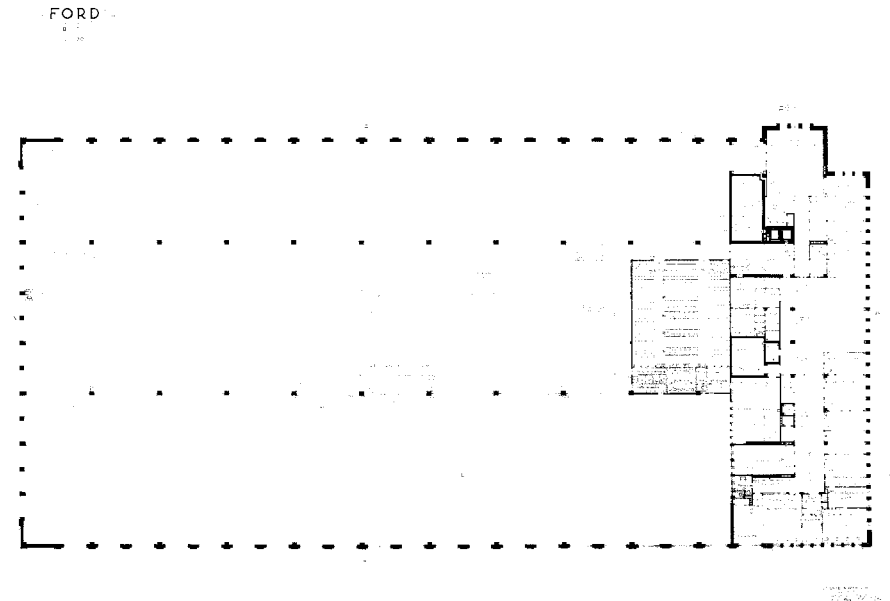
Kuva 4.10
Fordin talon Julkisivumuurausta vuonna 2011.

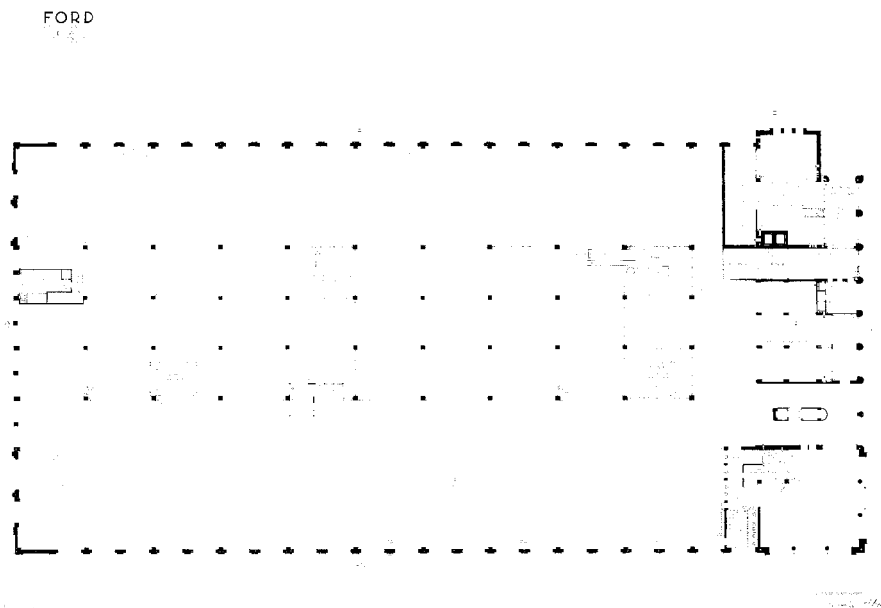
Kuvat 4.8 ja 4.9
Julkisivut Liuskasaarenkadulle (nyk. Henry Fordin katu) ja Pihlajasaarenkadulle. Pääpiirustussarjan muutospiirustukset vuodelta 1944. Koy FORD

Kuva 4.11
Kokoonpanotehtaan 1. kerros, pääpiirustussarjan muutospiirustukset vuodelta 1945.
Koy FORD

Kuva 4.13
Kokoonpanotehtaan 2. kerros, pääpiirustussarjan muutospiirustukset vuodelta 1945.
Koy FORD

Kuva 4.12
Kokoonpanotehtaan välikerros, pääpiirustussarjan muutospiirustukset vuodelta 1945.
Koy FORD

Sisätilat

Rakennuksen arkkitehtuurin keskeisiä tavoitteita vaikuttaa olleen luonnonvalon saaminen mahdollisimman suureen osaan syvärunkoisen rakennuksen tiloista. Rakennuksen sisäarkkitehtuurissa käytettiin hyväksi läpinäkyvyyttä sekä arkkitehtonisena tehokeinona (päätiloissa) että lisäämään valoisuutta; monet tehtaan tuotantotiloista ovat saaneet valoa sisälaseinien tai -ikkunoiden välityksellä. Tätä tarkoitusta palveli myös rakennuksen keskiosan, ”keskilaivan”, basilikakirkkojen klerestorioikkunoita muistuttava kattolyhty.

Rakennuksen henkilökunnan sisäinen liikenne toimi hierarkkisesti kahden porrasyhteyden ja sisäänkäynnin varassa.⁶⁵ Pääsisäänkäynti oli varattu tehtaan johtoportaalille ja vierailijoille. Toimistokerrokseen johdetaan komeaan portaaseen (porras A) kuljettiin sisäänkäyntinä toimineen edustavan näyttelyhallin kautta. Toimistokerroksen johtajiston päädyssä oli myös suora hissiyhteys ensimmäisen kerroksen sisään- ja ulosajoväylän ”vahtiputkalle”, (ruotsinkielinen vartijan tilaa tarkoittava ”vaktbutkan” -nimitys esiintyy työpiirustussarjan arkkitehtisuunnitelmissa), näin johto pääsi vaivattomasti liikkumaan tehtäviinsä autokyydillä. Tehtaan henkilökunnan käyttämään portaaseen (porras B) saavuttiin katutasolta työntekijöiden sisääntulohallin kautta. Portaasta B oli suora yhteys sekä tehdashalleihin että rakennuksen toisen kerroksen tiloihin: tehdashallin yhteyteen sijoittuneeseen miesten puku- ja pesuhuoneeseen sekä toimistosiiven suureen toimistosaliin. Porras B jatkui ylös rakennuksen ullakkokerroksen tasolle, jossa sijaitsivat naisten puku- ja pesutilat sekä tornissa työntekijöiden ruokasali. Tornin ylempiin kerrok-

siin oli pääsy työntekijöiden portaan ylätasanteelta alkaneen kierreportaan välityksellä.

Tehtaan tuotantotilat ovat olleet rakennuksen toiminnan sydän. Maantasokerroksen tehdashallit muodostuivat korkeasta, avoimesta tilasta, joka oli keskellä rakennusta jaettu matalampaan osaan toisen kerroksen tasoon sijoittuvalla avoimella välipohjalla. Välipohjalle sijoittuivat tehdastoimintojen ohella miespuolisten työntekijöiden puku- ja pesutilat. Välipohjan alapuolella sijaitsivat maalaamo ja varastotiloja kahdesa kerroksessa. Parven toiselle puolelle korkeaan tilaan Munkkisaaren laiturin suuntaisesti sijoittui nosturihalli, toiselle puolelle kokoonpanohalli silloisen Matalasalmenkadun varteen. Tehdashalleista on autoille sisään- ja ulosajokaistat nykyiselle Henry Fordin kadulle ja nosturihalleista korkeat ovet Munkkisaaren laiturille. Myös rakennuksen lounaispäädyssä Pihlajasaaren kadulle päin on ovet suoraan sekä nosturi- että kokoonpanohalliin.

Seuraavassa kuvataan keskeisimpiä sisätiloja ja tilakokonaisuuksia rakennuksen valmistuttua vuonna 1946. Tekstissä on käytetty imperfektiä ja perfektiä, kun kuvataan niitä tilan ominaisuuksia, jotka ovat muuttuneet rakennuksen myöhemmissä vaiheissa. Päätelmät tilan ja sen rakennusosien ja materiaalien alkuperäisyydestä perustuvat suunnitelmiin ja kohteesta löytyviin vanhoihin valokuviin. Näitä on verrattu rakennuksen nykytilanteesta tehtyihin havaintoihin.

Kuva 4.14

Nosturihalli toiminnassa, mahdollisesti 1950-60 luvulta. Kuvassa näkyvät tehtaan keskiosan järjestelyt, ja parven alle rakennetut teräs-lasi-rakenteiset itsenäiset tilat eri toimintoja varten. MOBA

TUOTANTOTILAT

Fordin talon tuotantotilat muodostivat yhtenäisen ja valoisan kokonaisuuden, jonka tilat toimivat saumattomassa yhteydessä toisiinsa. Avarien tilojen tarkoituksenmukaiset ja yksinkertaiset materiaalit, detaljit ja rakennusosat toistuivat samantyyppisinä toimintavyöhykkeestä toiseen. Tuotantotilojen keskeinen ominaisuus oli jo niiden suunnitteluvaiheessa esille tuotu muunneltavuus: ajatukset parven välipohjan laajentamisesta ja eri toimintojen sijoittamisesta tehdasprosessin ohjaamana tarkoituksenmukaisesti yhtenäiseen, vapaaseen tehdastilaan.

Nosturihalli

Nosturihallia käytettiin lastaukseen. Tavara saapui laivalaiturilta nosturihallin pitkän sivun suuntaisten kookkaiden liukuovien kautta tilaan, josta se lastattiin tarvittaessa edelleen siltanosturin avulla toisen kerroksen avoimelle parvelle varastoon. Siltanosturi liikkui koko tilan pituudelta betonipalkkien varaan asennettujen kiskojen avulla. Siltanosturiin liittyivät sen käyttöön ja huoltoon tarvittavat tikkaat ja kaiteet.⁶⁶

Nosturihallin korkeat ikkunat avautuvat länteen ja etelään, Munkkisaa-ren laiturille ja eteläpuolen pihalle. Ikkunat ovat kaksipuitteisia, sisäänulos -aukeavia pieniruutuisia, valkoiseksi peittomaalattuja puuikkunoita, joiden avautuvat tuuletuspuitteet sijoittuvat korkean ikkunan keskivaiheille ja alaosaan. Tehdashalleissa pieniruutuiset ikkunat muodostivat kookkaita, pystysuuntaisia kenttiä korkeisiin tiloihin. Ikkunapenkit ovat teräshierrettyä, sileäpintaista betonia. Niiden alle varattiin tila levyradiattoreille.⁶⁷ Ikkunat sijoittuvat lähelle julkisivun ulkopintaa. Sisäpuolen

peitelistat ovat suorakulmaisia ja mitoitukseltaan tukevia peittomaalattuja puulistoja. Ikkunoiden pesua ja huoltoa varten suunniteltiin erikseen tarvittavat rakenteet.⁶⁸

Lastausovet olivat teräsrunkoisia, pystysuuntaisella puupaneelilla verhoiltuja liukuovia, joiden yläpuolelle sijoituivat tehtaan ilmanvaihdon osana toimineet puhaltimet. Ikkunapenkit ovat betonia ja niiden pinta on teräshierretty. Seinäpinnat olivat maalattuja. Tuotantotilojen seinien alaosat ovat olleet ikkunapenkkeihin asti tummemmalla värillä maalattuja. Seinien valkoisen yläosan ja tummemman värillisen alaosan välillä on ollut kapea maalattu raita.⁶⁹ Korkean tilan valaisimet olivat kookkaita riippuvalaisimia, joiden varjostin oli kartion muotoinen.

Kuvat 4.15 ja 4.16

Kattolyhty varaosavarastona. FORD, MOBA.

Varaosavarasto: tehdashallin keskilaiva

Tehdashallin keskiosa on kaksikerroksinen. Sitä kattoi korkea katto-lyhty. Aluetta käytettiin materiaalin, varaosien ja työkalujen varastoimiseen -ajan mittaan tilan tarve kasvoi niin, että vyöhykkeen tilat jaettiin vielä matalampiin varastokerroksiin teräsrakenteilla. Ensimmäiseen kerrokseen hallin pohjoispäättyyn sijoittui maalaamo, jonka seinät olivat kevytrakenteiset. Seinien yläosat muodostuivat teräsikkunoista, joiden vaakajako rytmittyi tiililimityksen tapaan. Suunnitelmissa mainitaan, että lasitukset olivat rautalankalasia.⁷⁰ Tilan keskivaiheille oli järjestetty samaan tapaan erillisinä tiloina työkalu- ja materiaalivarastot, sekä akkujen lataamista varten varattu pieni tila.⁷¹ Pohjoispäädyn ulkoseinälle sijoittui erillisenä tilana paja.⁷² Sen seinustalta nousivat portaat pajan yläpuolella sijaitseviin välikerroksen wc-tiloihin ja edelleen tehdashallin parvelle.

Parven pohjoispääty oli varattu varaosavarastolle, pohjoispäädyssä oli mekaanikkojen työtilaa ("mekanisk verkstad"). Kokoonpanohallin puoleiselle laidalle, parven ja ensimmäisen kerroksen väliin sijoittui porrasyhteyden varaan ikään kuin ripustettuna esimiesten valvontahuone. Parven kaiteet olivat maalattuja, tukevia teräsputkiprofiilikaiteita.⁷³ Lastausparvekkeiden kohdalla kaiteet olivat osin irrotettavia.⁷⁴

Parven ja sen alle sijoittuvien, viereisiä halleja matalampien ja pilarien jakamien tilojen valaistuksena käytettiin pienempiä, malliltaan leveämpiä teollisuustilojen riippuvalaisimia. Ensimmäisen kerroksen ja parven yhteys toimi hallin pohjoispäädssä kerrosten välisen liukuradan välityksellä. Liukurataan liittyivät kapeat portaat henkilöliikennettä varten sekä vastapainolla toimiva sulkuportti.⁷⁵

Kuvat 4.17

Varaosavaraston lähettämö vuonna 1959.
FORD

Kuvat 4.18

Näkymä kokoonpanolinjastolle parven välipohjan
alta vuonna 1947. MOBA

Kuvat 4.19 ja 4.20 (vasemmalla)

Näkymä kokoonpanohallista ennen välipohjan rakentamista eteläpäätyyn (yläkuva). FORD

Näkymä kokoonpanohallista kohti portaan A lasiseinää (alla). MOBA

Kuvat 4.21 ja 4.22 (yllä)

Näkymä kohti kokoonpanohallin välipohjalaajennusta.

Näkymä kokoonpanohallin välipohjalaajennukselta, vasemmalla varasosavarasto. FORD

Kokoonpanohalli

Kokoonpanohallin korkea tila oli mittasuhteiltaan nosturihallia leveämpi. Sen ikkunat avautuivat pääasiassa itään, rautatien suuntaan. Eteläpäädyssä avautui kookas ovi pihalle, vastaavalla tavalla kuin nosturihallissakin. Kokoonpanohallin tila oli aivan aluksi kokonaan korkeaa tilaa, mutta sen eteläpäähän rakennettiin saumattomasti muun rakennustyön jatkona uusi, noin 900m² laajuinen välipohja, joka liitettiin tuotantotilojen keskiosan parveen.⁷⁶ Liittymä itäisivun korkeisiin tehdassalin ikkunoihin hoidettiin jättämällä välipohja erilleen ulkoseinästä.⁷⁷ Uutta välipohjaa reunustivat yksinkertaiset, maalatusta teräsputki-profiilista rakennetut kaiteet samaan tapaan kuin muuallakin tehdashallin parvella.⁷⁸

Kokoonpanohallin pohjoispäätä hallitsivat pääportaaseen ja toimistokerroksen tiloihin avautuvat sisäikkunat. Ikkunaseinän ilme on vertikaalinen. Ikkunaseinään liittyvät sen suuntaisesti toiseen kerrokseen nousevat portaat, jotka johtavat naisille varattuihin saniteettitiloihin, näyttelyhallin yhteyteen sijoittuvan ”liikenneosaston” huoneen yläpuolelle. Kokoonpanohallin detaljit vastasivat pääpiirteittäin nosturihallin ratkaisuja.

Kuvat 4.23 ja 4.24 (oikealla)

Näkymä kokoonpanohallista kohti tehtaan keskiosaa ennen parven laajennuksen rakentamista. (yllä).

Kokoonpanohalli ja parvi toiminnassa.

FORD

Kuvat 4.25 ja 4.26 (yllä)
Tuotantotilojen järjestelyä. MOBA

Kuva 4.27 (yllä)
Tehdashallin keskiosan tiloja parven alapuolella. FORD

Kuvat 4.28-4.29 (yllä)
Kokoonpanolinjan toimintaa. FORD

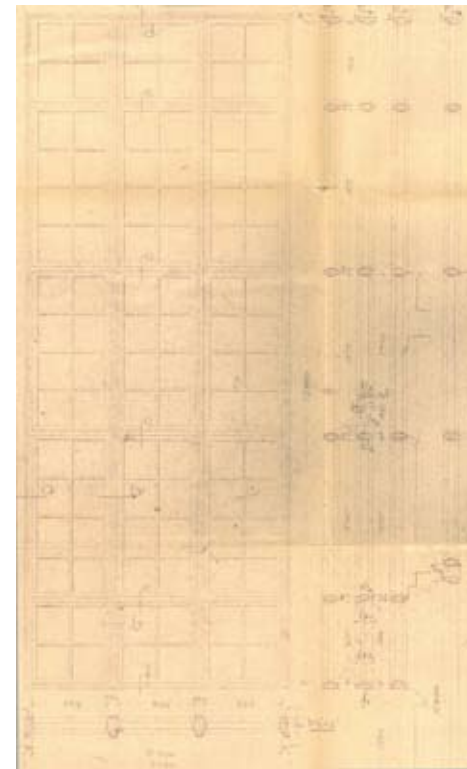

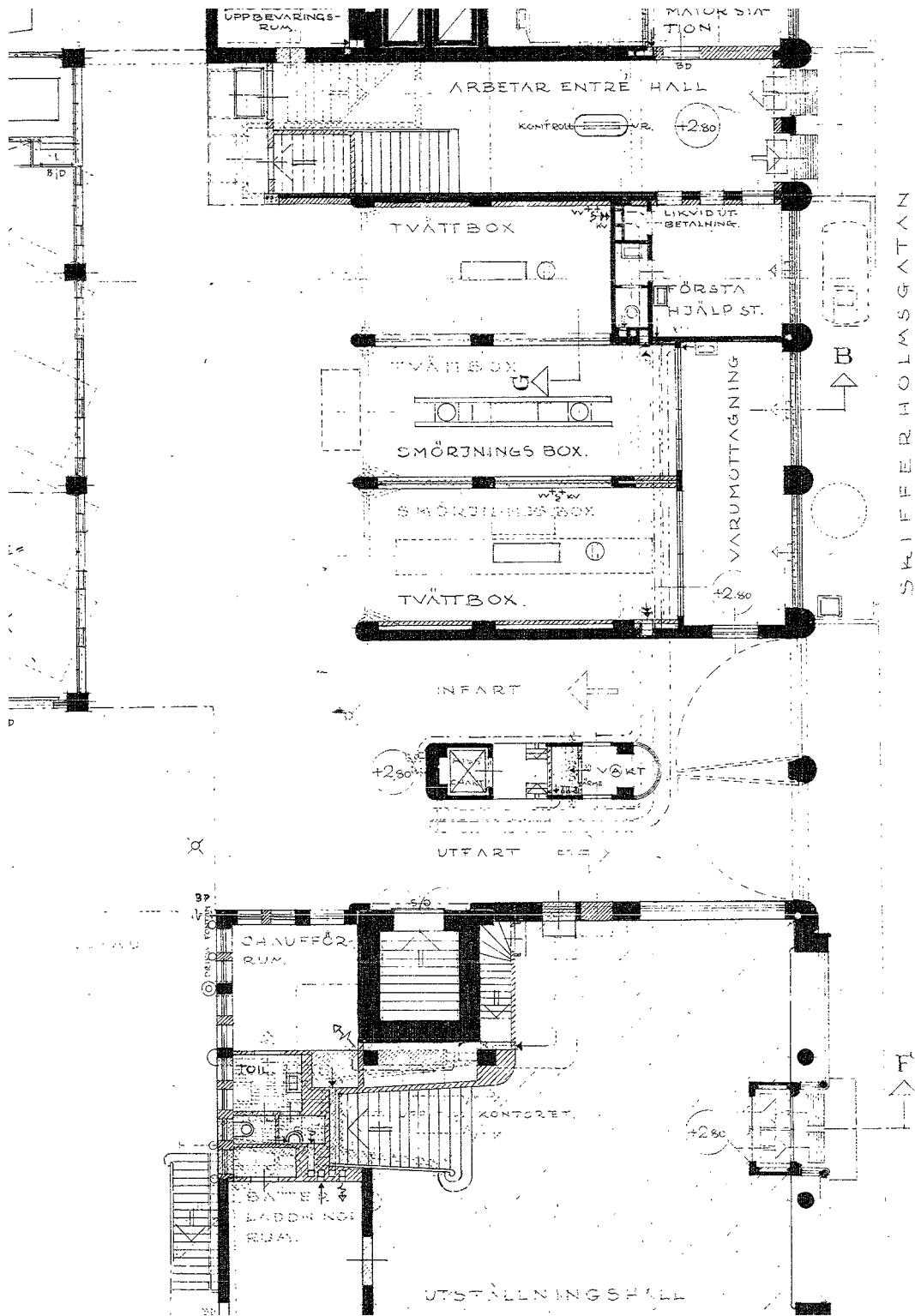
Tehdashallien puikkunat 1940-luku

Tehdashallien korkeat kaksipuitteiset puikkunat aukeavat sisään ja ulos. Yksinkertaiset tuuletuspuitteet sijoittuvat korkean ikkunan keskivaiheille ja alaosaan. Tuuletuspuitteet ovat kiertoikkunoita, jotka kääntyvät ikkunan vaaka-akselin ympäri. Ylempi tuuletuspuite avataan pitkävärtisen kiinteän helan avulla. Saranat ovat pyöreäpäisiä, maalattuja nostosaranoita.

Ikkunapenkit ovat teräshierrettyä, sileäpintaista betonia. Niiden alla on tila levyradiaattoreille. Sisäpuolen peitelistat ovat suorakulmaisia ja mitoitukseltaan tukevia peittomaalattuja puulistoja.

Kuvat 4.30-4.32 (yllä ja oikealla)
Valokuvat vuodelta 2011, Helsingin Kumin tilat (ent. nosturihalli). Piirustusote erikoispiirustuksesta nro 61, G.Nordström. Koy FORD

Autojen sisään- ja ulosajo

Autoliikenne tehdashallista ulos ja sisään kulki pohjoispäädyssä sijaitsevien kääntöovien kautta, jotka avautuivat sisäänpäin. Ovien ollessa auki ne erottivat sisään- ja ulosajokaistat toisistaan. Kaistojen keskellä sijaitsee "vahtiputka", josta liikennettä kontrolloitiin. Vahtiputkan takana on hissiyhteys toimistokerrokseen. Johtoportaalta oli näin vaivaton kulku kuljettajan ajamasta autosta suoraan toimiston tiloihin.⁷⁹ Autojen sisään ja ulosajokaistojen yhteyteen on suunniteltu ymmärrettävistä syistä tehokas ilmanvaihto.⁸⁰

Vahtiputkan pääty on muodoltaan linjakkaan puolipyöreä. Päätyyn sovitettut ikkunat ovat puuta.⁸¹ Ulosajokaistan puoleiselle seinälle sijoittuvat kulkuyhteys näyttelytilaan, kulku näyttelyhallin alapuolella sijaitseviin väestösuojatiloihin sekä autonkuljettajien tilat. Viimeksi mainitun sisäikkunoista oli näköyhteys ajokaistoille ja kokoonpanohalliin. Kuljettajien tiloihin liittyivät myös pienet saniteettitilat.

Sisäänajokaistan puoleiselta seinältä oli puolestaan yhteys tavaravastaanottona toimineeseen tilaan.

Kuva 4.33

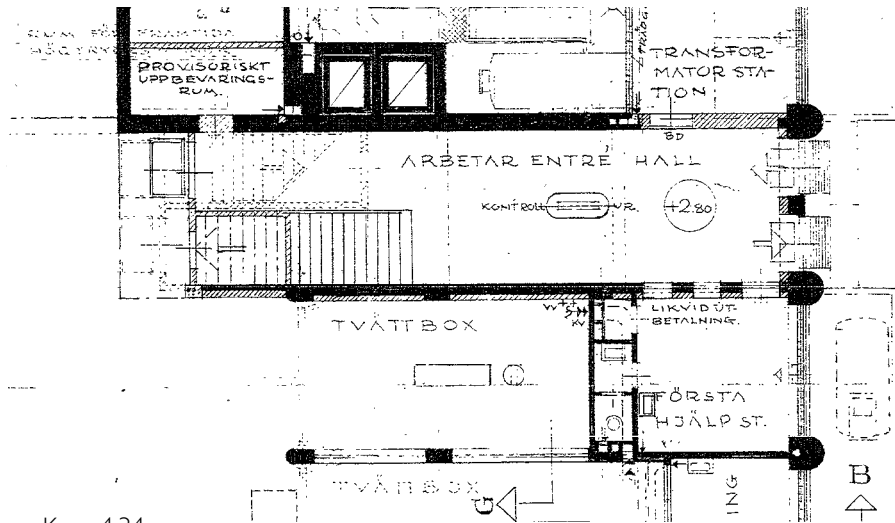
Piirustusote pääpiirustussarjan I. kerroksen muutospiirustuksesta vuodelta 1945, G. Nordström. Koy FORD

Autojen pesu- ja voiteluosastot -"boxit"

Tavarantoimitus

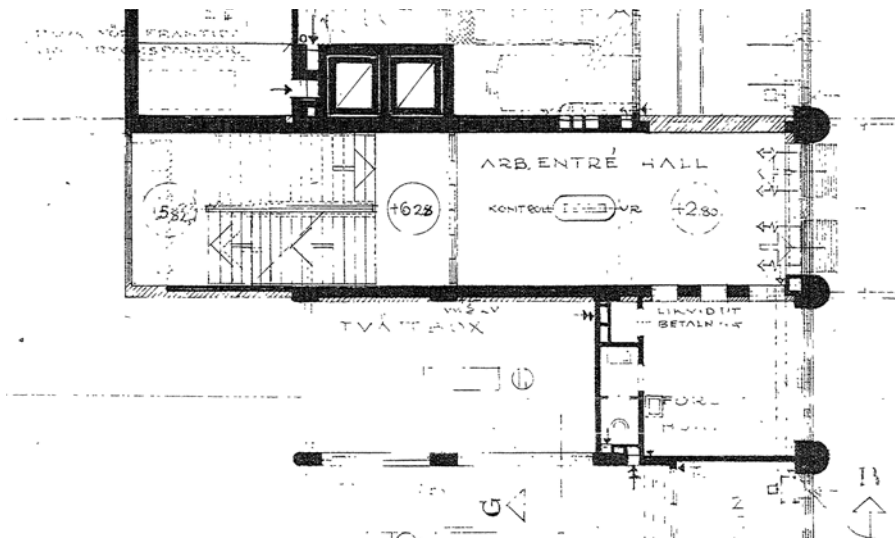
Autojen pesua ja voitelua varten tarkoitetut osastot sijoittuvat tehtaantekijöiden sisäänkäynnin ja ajokaistojen välille. Niiden takana rakennuksen pohjoisella julkisivulla sijaitsevat tavarantoimitus ja työntekijöiden sisäänkäyntiin yhteydessä oleva ensiaputila. Suunnitelmien pohjalta vaikuttaa siltä, että boxeista keskimäinen (voiteluosasto) ja sisäänajokaistan puoleinen (pesutila) saivat välillistä luonnonvaloa takana olevan huonetilan (tavarantoimitus) kautta.⁸² Osastojen väliseinissä on sirot, teräsrakenteiset sisälaseinät, joiden lasitus on kuultava. Seinissä on keraaminen, valkoinen laatoitus. Lattiaa suojaavat todennäköisesti puusta tehdyt trallit.⁸³ "Boxien" välisten seinien sisäikkunakenttien litterat ovat IGV4 ja IGV6.

Tavarantoimitukselle varattu korkea tila on jaettu välipohjalla kahteen kerrokseen. Pohjoissivun korkeissa, pieniruutuisissa ikkunoissa on lasituksena läpikuultavat ornamenttilasit.

Kuva 4.34

Piirustusote pääpiirustussarjan I. kerroksen muutospohjapiirustuksesta työntekijöiden sisäänkäyntihallin ja portaan B kohdalta. G. Nordström 1945, Koy FORD

Kuva 4.34

Piirustusote pääpiirustussarjan välikerroksen muutospohjapiirustuksesta työntekijöiden sisäänkäyntihallin ja portaan B kohdalta. G. Nordström 1945, Koy FORD

TEHTAAN TYÖNTEKIJÖIDEN TILAT

Tehtaan työntekijöiden käyttöön tarkoitetut tilat olivat luonteeltaan käytännöllisiä ja tarkoituksenmukaisia. Niiden materiaalit ja yksityiskohdat ovat vaatimattomampia kuin toimistohenkilökunnan tiloissa. Poikkeuksen muodostavat saniteettitilat, joissa on kautta koko rakennuksen käytetty samantyyppisiä materiaaleja ja detaljeja. Ford tunnettiin työntekijöistään huolehtivana työnantajana.⁸⁴ Tämän voi havaita myös työntekijöiden käyttöön tarkoitetuista tiloista, jotka suunniteltiin huolella ja joiden viihtyisyyteen kiinnitettiin huomiota. Tehdastyöntekijöiden tilat sijaitsevat luontevasti tuotantotilojen ja työväen portaan B yhteydessä.

Työntekijöiden sisäänkäynti ja siihen liittyvät tilat

Porras B

Tehtaan työntekijöiden sisääntulohalli ja porras B toimivat työntekijöiden kulkureittinä rakennukseen. Portaan B kautta kuljetaan rakennuksen kaikkiin työntekijöille tarkoitettuihin tiloihin; tuotantohalleihin, sosiaalitaloihin ja ruokailutiloihin. Porras B oli luontainen kulkureitti myös tehtaan suuren konttorin työntekijöille.

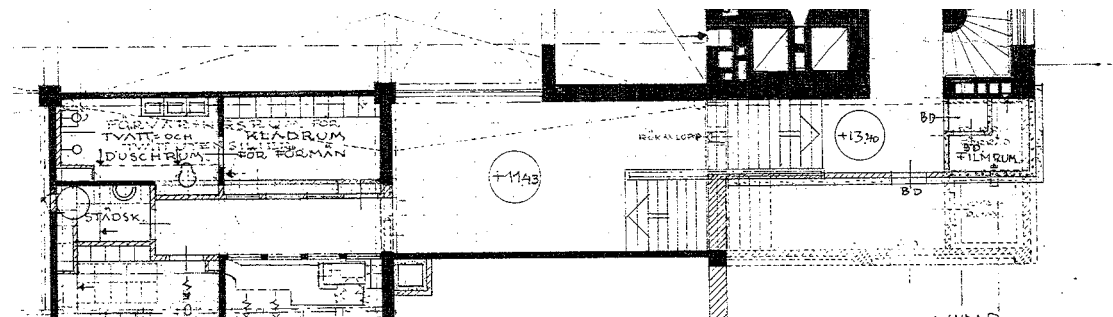
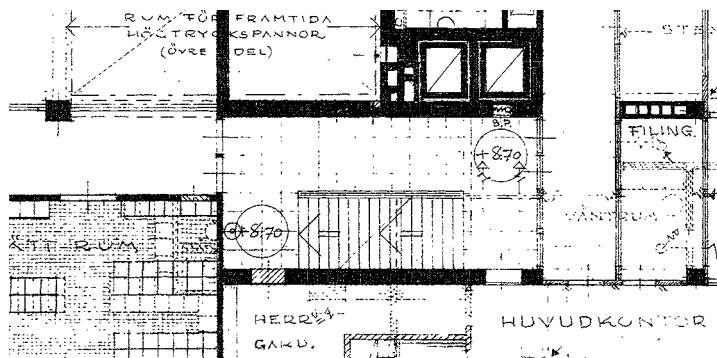
Sisäänkäyntihallin päätyyn sijoittui kaksi ulko-ovea. Tilan liikenne oli ajateltu kaksisuuntaiseksi; sisään tultiin tulosuunnasta katsoen oikeaa kaistaa, rakennuksesta lähdettiin viereisestä ulko-ovesta. Pääpiirustuksissa hallin keskelle on sijoitettu henkilöliikennettä jakamaan valvontapiste, mutta ei ole varmaa oliko tilassa tämäntyyppinen kiinteä kaluste.⁸⁵ Sisääntulohalliin saadaan luonnonvaloa pääovien yläpuolelle sijoittuvan pieniruutuisen ikkunakentän kautta. Sisääntulohalliin liittyy sisäänkäynnistä katsoen vasemmalla puolella ensiapuhuone, jonka seinässä on kaksi puista asiointiluukkua (litterat L1).⁸⁶ Tilan lattiat, jalkalistat ja portaan B askelmat ovat samanlaista mustaa, hiottua mosaiik-

Kuva 4.37

Porras B ensimmäisessä kerroksessa vuonna 1965 ennen lisäkerroksen rakentamisesta aiheutuneita muutostöitä. Koy FORD

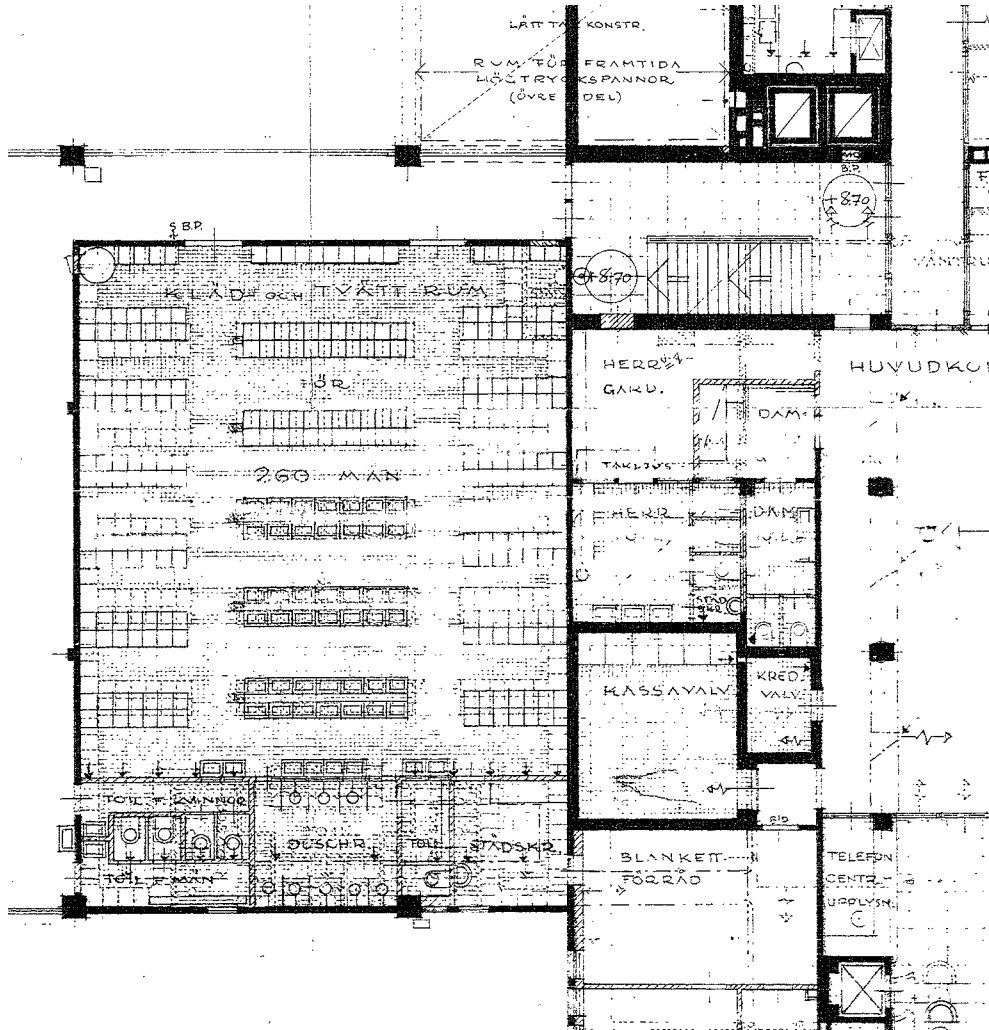
kibetonia kuin näyttelyhallissa ja pääportaassa A. Portaan B yksityiskohdat muistuttavat pääportaan ratkaisuja, mutta ovat detaljoinniltaan ja materiaaleiltaan yksinkertaisempia. Esimerkiksi umpinaisen porraskaiteen päällys ei ole puuta kuten pääportaassa, vaan mosaiikkibetonia, ja käsijohteen kiinnityskappaleet ovat maalattua terästä messingin sijaan.⁸⁷ Sisäntulohallista oli suora yhteys puurakenteisten lasiovien kautta tuotantotiloihin.

Porras B oli muodoltaan selkeä ja taloudellinen. Sen toisesta kerroksesta oli yhteys sekä tehdashallin parvelle että päädyn toimistotiloihin. Portaan B päätteessä kolmannessa kerroksessa sijaitsee tornin rakennusvolyyymiin kuuluva tehtaan työntekijöiden ruokailutila, välitasanteelta kuljettiin naisten puku- ja pesuhuoneisiin. Porrashuoneen ovet ympäröiviin tiloihin olivat puurakenteisia lasiovia. Portaan B toisen ja kolmannen kerroksen väliseltä tasanteelta avautui näkymä sisäikkunoiden kautta nosturihalliin. Välikerroksen työpiirustusohjassa oli portaan B välitasanteille merkitty molempiin päätyihin lasiseinät (litterat GV12), mutta ei ole aivan varmaa toteutettiin lasiseinät.

Kuvat 4.35-4.36. Piirustusottet pääpiirustussarjan 2. ja 3. kerroksen muutospiirustuksista portaan B kohdalta. G. Nordström 1945, Koy FORD

Miesten pesu- ja pukuhuone, 2. kerros

Kuva 4.38

Piirustusote pääpiirustusarjan 2. kerroksen muutospohjapiirustuksista miesten puku- ja pesutilojen sekä portaan B kohdalta. G. Nordström 1945, Koy FORD. Mittakaava 1/200.

Miespuolisten tehtaan työntekijöiden sosiaalilat sijoittuvat kokoonpanotehtaan toiseen kerrokseen, tuotantotilojen yhteyteen. Niihin kuljetaan käytävän kautta, joka yhdistää portaan B tehdashalleihin. Käytävä oli avoyhteydessä nosturihalliin.⁸⁸ Miesten puku- ja pesuhuoneeseen johtivat käytävältä kahdet käyntiovet. Ovet olivat kaksikaistaisia, maalattuja teräspariovia (tyyppiä 2FD 80 O/F).

Pukuhuoneen tilat mitoitettiin 234-260 työntekijälle.⁸⁹ Vaikka työntekijöiden pesu- ja pukeutumistilat sijoituivat syvärunkoisen rakennuksen keskelle, niiden viihtyisyyteen kiinnitettiin erityistä huomiota. Tilan valonsaanti järjestettiin tehdashallin korkean kattolyhdyn avulla. Miesten pukuhuoneen keskiosa oli korkea, kaksikerroksista tilaa, jonka yläosan kruunasi vielä tehdashallin pitkän kattolyhdyn koillispääty. Kattolyhdyn ja miesten pukuhuoneen korkean tilan kautta valoa saatiin välillisesti myös kolmannessa kerroksessa sijaiseviin ympäröiviin tiloihin, naisten pukuhuoneeseen ja sinne johtavaan käytävään.

Miesten pukuhuoneen valoisaan, korkean keskustilaan sijoittui 50 pesuallasta vastakkain kolmeen riviin, ryhmiteltyinä mataliin seinäkkeisiin.⁹⁰ Puurakenteiset pukukaapit sijoittuvat tilan matalammille laidoille. Pukuhuoneen korkeasta keskitilasta johtivat teräsrunkoiset, heilurisaranoitdut rautalankalasiovet pukuhuonetta palveleviin suihku- ja wc-tiloihin.⁹¹ Saniteettitiloihin saatiin luonnonvaloa pukuhuoneen kautta. Tilojen väliset sisäikkunat sijoittuvat pukuhuoneen päätyseinälle. Ne ovat maalattuja, teräsprofiileihin lasitettuja kiinteitä rautalankalasi-ikkunoita.

Pukuhuoneen lattiat ovat harmaata mosaiikkibetonia, josta on suunnitelmassa käytetty värimääritystä "valkoinen". Mosaiikkibetonin sideaine

on sementinharmaata, kiviaines on sekoitus valkoista ja mustaa. Seinille ei ole suunnitelmassa osoitettu materiaalmääritystä, todennäköisesti ne ovat olleet pääosin maalatut. Päätyseinällä pesuallaiden ja peseytymistilan ovien yhteydessä seinäpintoja laatoitettiin valkoisella, keraamisella laataalla. Tilan katossa on näkyvät, betonista valetut välipohja- ja kattorakenteet.

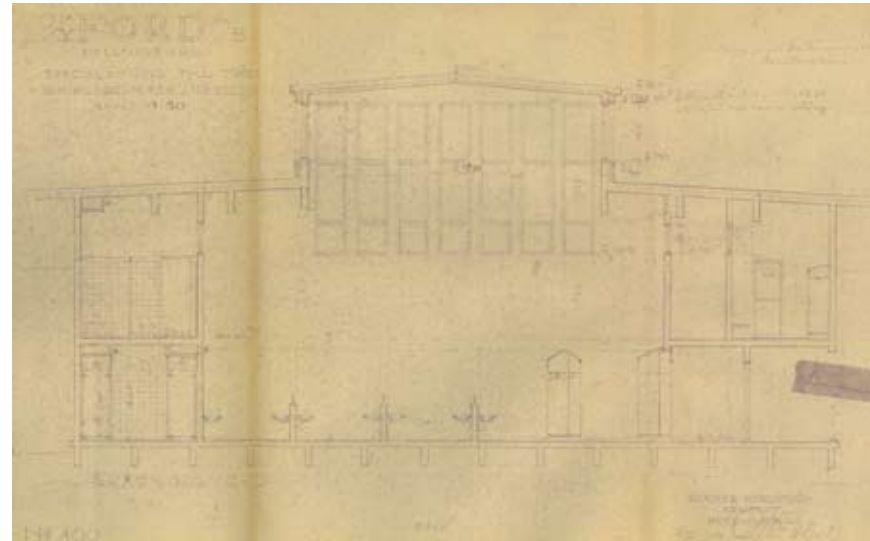
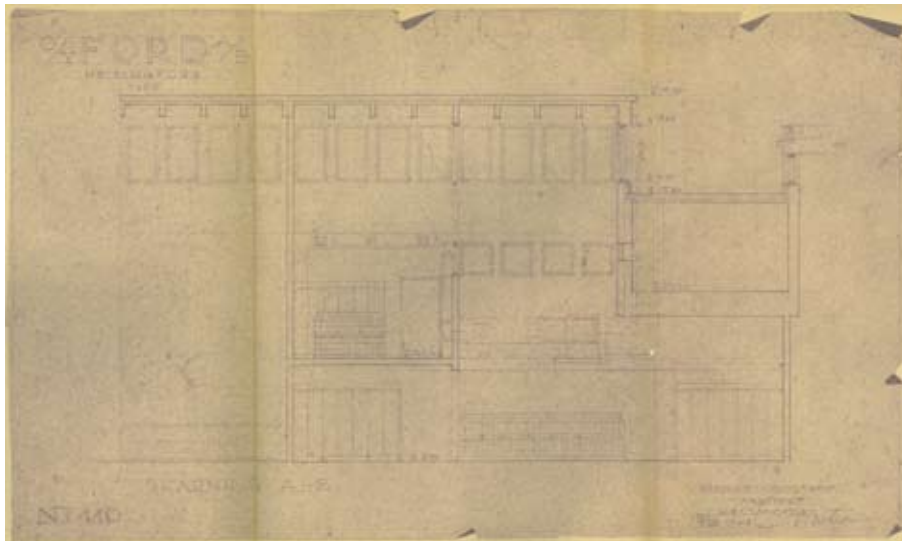
Suihkuhuoneen seinäpinnat ovat olleet seinäprojektioiden perusteella laatoitettuja. Lattia lienee ollut mosaiikkibetonia, kuten muissakin rakennuksen peseytymistiloissa.⁹² Suihkuja on tilassa ollut kahdeksan ja niiden jakoseinät ovat ilmeisesti olleet läpikuultavaa lasia.⁹³

Työntekijöiden saniteettitilat tehdashallin yhteydessä

Miesten puku- ja peseytymistilojen yhteyteen sijoittuvat tuotantotiloja palvelevat saniteettitilat. Sekä naisten että miesten wc-tilaan kuljettiin suoraan toisen kerroksen tehdashallista.⁹⁴ Wc-tilojen lattiat ja jalkalistat ovat harmaata mosaiikkibetonia. Seinissä on keraaminen valkoinen laatoitus. Wc-eriöiden laatoitetut jakoseinät ovat levyrakenteisia ja sekä ylä- että alareunastaan avoimia.⁹⁵ Eriöiden ovet aukeavat sisäänpäin. Ovet ovat peittomaalattuja umpiovia, joiden karmit ovat osittain maalattua terästä. Ovien peitelistat ovat ulkoreunastaan pyöristettyjä. Valaisimina käytettiin pyöreitä, posliininkantaisia lasivalaisimia.

Kuva 4.39-4.40

Piirustusotteet erikoispiirustuksista 100 ja 110, puku- ja pesutilojen leikkaukset. Gunnar Nordström 1944, Koy FORD

Naisten pesu- ja pukuhuone, 3. kerros
 Esimiesten pesu- ja pukuhuoneet

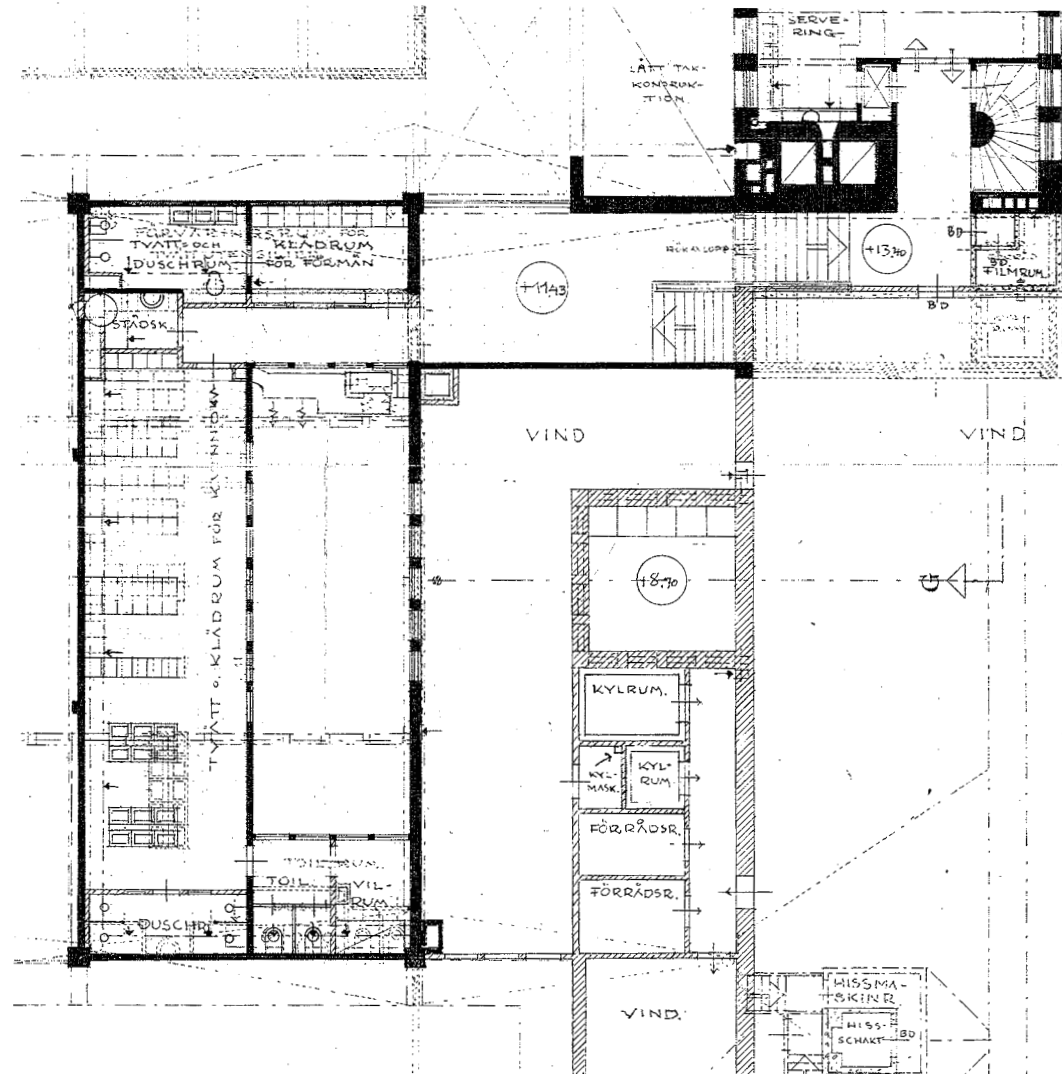
Naisten pesu- ja pukuhuonetilat mitoitettiin 47 hengelle. Pukuhuone sijoittuu miesten pukuhuoneen yläpuolelle siten, että tehdashallin kattolyhdyn ikkunat aukesivat myös naisten pukuhuoneeseen. Naisten pukuhuoneesta oli ikkunat myös miesten pukuhuoneen korkeaan ylätilaan. Tilaan tultiin porrashuoneen B jatkona olevan käytävästä, johon tuli väliillistä luonnonvaloa miesten pukuhuoneen korkeaan yläosaan avautuvista sisäikkunoista. Pukuhuoneen ovi on peittomaalattu, puinen uraovi (littera suunnitelmissa FD100).

Pitkänomaisen tilan etuosa oli varattu pukukaapeille. Kattolyhty sijoitui keskelle tilaa, miesten pukuhuoneeseen avautuvat sisäikkunat sen kohdalle väliseinään. Mataliin seinäkkeisiin vastakkain ryhmitellyt pesualtaat oli sijoitettu tilan takaosaan, josta kuljettiin sekä suihkuhuoneeseen että wc-tilaan. Wc-tilan etuhuoneen kautta oli käynti vielä pieneen "lepohuoneeseen".

Pukuhuoneen ja siihen liittyvien pesu- ja wc-tilojen lattiat on samantyyppisiä, harmaata mosaiikkibetonia, kuin miesten pukuhuoneessakin. Suihkutilan ovi on heilurisaranoitu teräsrakenteinen, maalattu rautalankalasiovi (kuten miesten pesu- ja pukuhuoneessa). Suihkuhuoneesta on teräskarmiset rautalankalasi-ikkunat viereiseen pukuhuonetilaan. Wc-tilojen materiaali- ja detaljiratkaisut ovat rakennuksessa käytettyä perustyyppiä.⁹⁶

Kuva 4.41

Piirustusote pääpiirustussarjan ullakkokerroksen muutosohjapiirustuksista naisten puku- ja pesutilojen sekä portaan B kohdalta. G. Nordström 1945, Koy FORD. Mittakaava 1/200.

Työntekijöiden esimiehille oli varattu tila naisten pukuhuoneen läheisyyteen kolmanteen kerrokseen. Pukuhuoneen seinän yläosaan sijoituu sisäikkunoiden rivi. Pesuhuoneen seinään suunniteltiin sisäikkuna tehdashalliin.⁹⁷ Tilojen detaljit ja materiaalit ovat samankaltaisia kuin työntekijöiden käyttöön tarkoitetuissa puku- ja pesutiloissa. Pesuhuoneen kahden suihkun välillä on metalliputkesta ja raakalasisästä rakennettu suihkuseinä.⁹⁸

Mosaiikkibetonilattiat 1940-luku

Rakennuksessa on suunnitelmien mukaan kolme eri tyyppiä mosaiikkibetonilattioita. Näyttelyhallin ja portaiden A ja B lattiat ovat hiottua, mustaa mosaiikkibetonia, joiden jakolistat ovat sinkkiä. Suunnitelmissa esiintyvät maininnat myös valkoisesta ja tummanharmaasta mosaiikkibetonista, mutta toteutetut lattiat ovat ainoastaan mustia ja harmaita.¹³⁶

Tiloissa, joissa lattiat ovat mosaiikkibetonia, jalkalistat ovat tavallisesti samaa materiaalia. Poikkeuksen muodostavat "trafikavdelning" (näyttelyhallin viereinen, siihen yhteydessä olevat tila jonka lattia on myös mustaa mosaiikkibetonia) ja tehdastyöläisten ruokailutila, joiden jalkalistat ovat puuta. Mosaiikkibetonijalkalistojen liittymisestä ovien peitelistoihin löytyy työpiirustussarjasta toteutunut suunnitelma.¹³⁷

Mosaiikkibetonia on sisääntulohallien ohella käytetty wc-tiloissa, puku- ja pesuhuoneissa, toimistokerrokseen liittyvissä aputiloissa (mm. arkistossa ja kassaholveissa) sekä tehtaan työntekijöiden ruokailutilassa.

Keraaminen laatoitus 1940-luku

Laatoitetut seinäpinnat liittyvät rakennuksessa pääosin saniteettitiloihin. Laatat ovat väriltään valkoisia ja seinäpinnat on tehty tiililimityksellä. Laattojen reunat ovat suorat ja saumaus on tehty rakentamisajankohdalle tyypilliseen tapaan pukuun. Laatoitus on tavallisesti rajattu noin kahden metrin korkeudelle lattiasta -seinien yläosat ovat maalattuja. Liitoksissa esimerkiksi sisäikkunoiden smyygeihin on käytetty muotoiltuja kulmalaattoja.

Kuvat 4.42-4.46

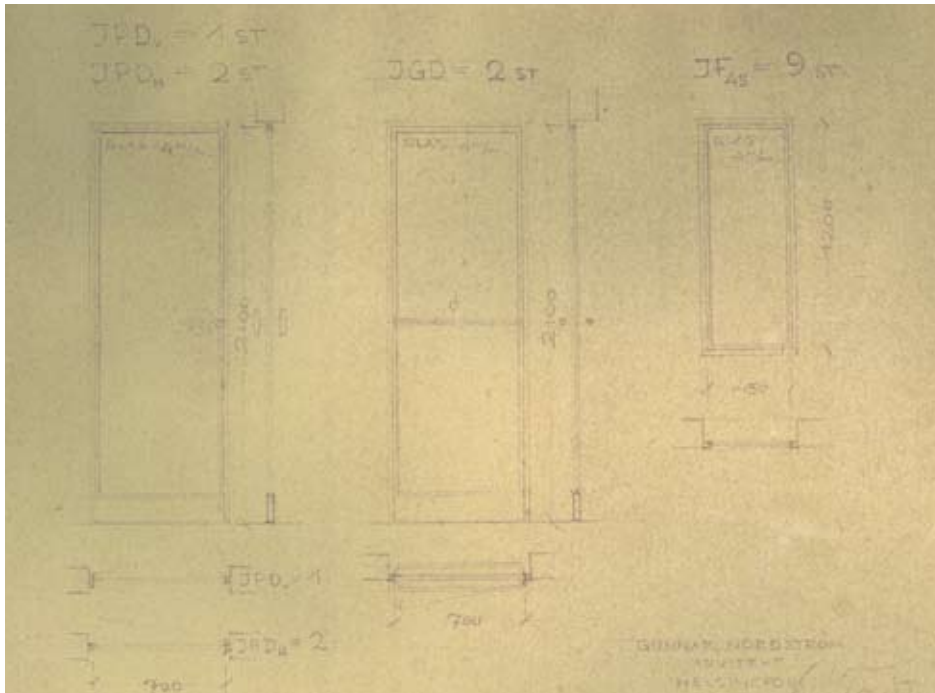
Materiaalivalokuvat tekstien yhteydessä ovat inventointivalokuvia vuodelta 2011.

Kuvat 4.47-4.49, 4.51-4.56
Tekstiin liittyvät detailjivalokuvat ovat inventointivalokuvia vuodelta 2011.

Kuva 4.50
Piiustusote erikoispiirustuksesta 173, suihkuhuoneiden teräslasiovet ja ikkunat. G. Nordström, Koy FORD.

Teräsrakenteiset suihkutilojen ovet 1940-luku

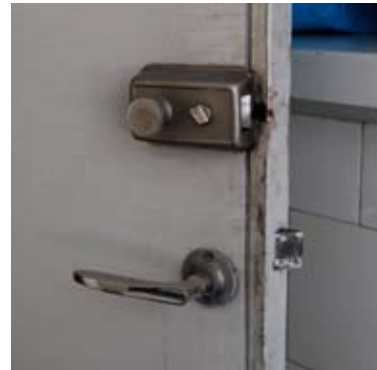
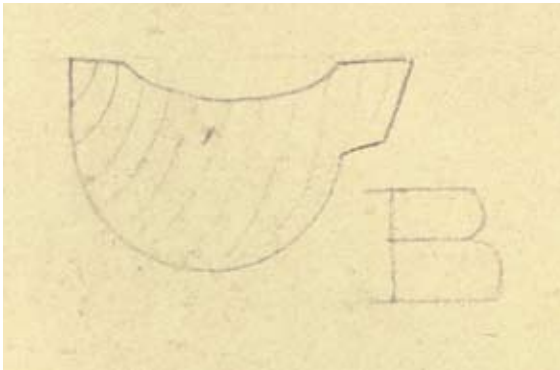
Teräsrakenteisissa suihkutilojen ovissa on käytetty lasituksessa rautalankalasia. Niiden ilme on siro -karmit ja ovilevyn pielet ovat dimensioiltaan pieniä ja potkupelti ovilevyn suhteisiin nähden matala. Ovet ovat suurimmaksi osaksi heiluritoimisia ja niissä on tukevat, maalatut heilurioven saranat. Alkuperäiset ovensulkimet ovat Abloyn mallistoa ja ne on sovitettu karmiin teräksestä hitsatun kiinnityskappaleen avulla. Ovien vetimiä on kahta tyyppiä: pyöreä, lakatusta koivusta valmistettu "limppu" ja tukeva kromattu pystysuuntainen metallivedin. Ovissa on tavallisesti rullasalpa. Suihkutilojen teräs-lasiovien karmit on tavallisesti sovitettu laatoitettuihin seinäpintoihin.

Peittomaalattut puuovet, "uraovet" 1940-luku

Rakennuksen arkisemmissa tiloissa tavallinen ovityyppi on puinen, peittomaalattu huultamaton umpiovi, jonka reunoja kiertää matala varjoura. Oviin liittyvät peitelistat ovat yleensä pyöreämuotoisia, peittomaalattuja puulistoja (suunnitelmassa esiintyvä tyyppi B). Saranat ovat tavallisesti peittomaalattuja pyöreäpäisiä nostosaranoita. Ovissa on nykyisin käytössä useita erilaisia painiketyyppejä, joista osa vaikuttaa 1940-luvun malleilta. Ei ole tiedossa, onko rakennuksessa ollut käytössä yhtenäinen painikesarja, vai onko pula-ajan materiaalipuutteesta johtuen jouduttu käyttämään erilaisia painikkeita.

Ovien karmit ja kynnykset ovat tavallisesti maalattu puuta.

Kuvat 4.60-4.61 (vieressä) ja 4.62-6-64 (alarivi)

Tekstiin liittyvät detaljivalokuvat ovat inventointivalokuvia vuodelta 2011.

Kuva 4.59 (alla oikealla)

Piirustusote erikoispiirustuksesta 227. Oven puisen peitelistan liittyminen jalkalistaan. G. Nordström, Koy FORD

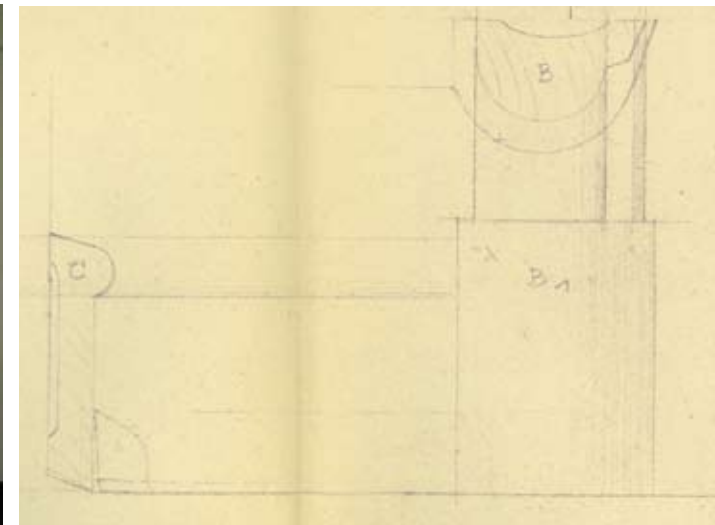

Kuvat 4.57-4.58 (yläriivi), 4.2-4.64

Tekstiin liittyvät detaljivalokuvat ovat inventointivalokuvia vuodelta 2011.

Kuva 4.59 (yllä)

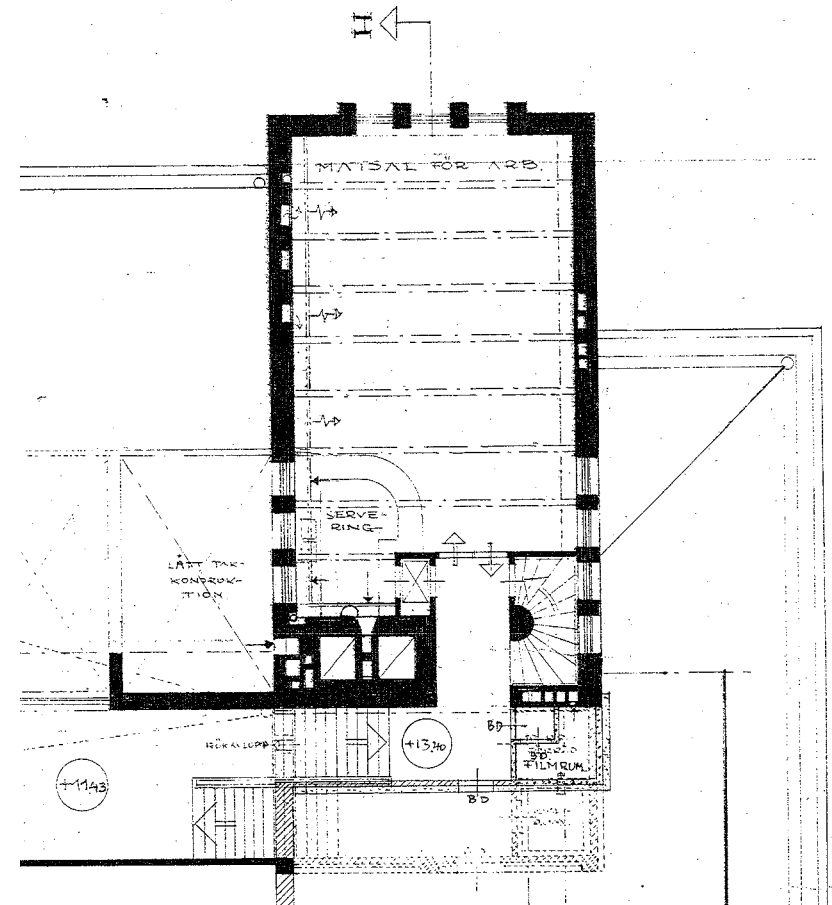
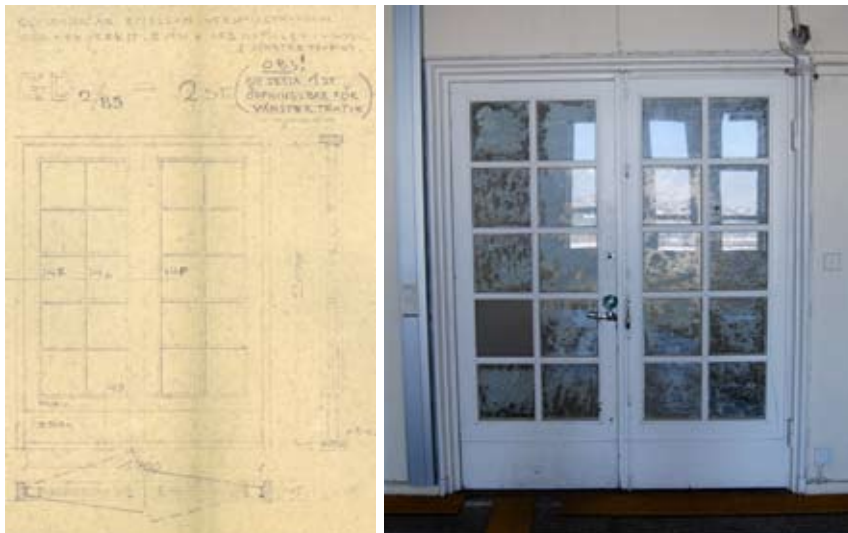
Piirustusote erikoispiirustuksesta 266. Oven puinen peitelista. G. Nordström, Koy FORD

Tehdastyöntekijöiden ruokasali, 3. kerros

Tehtaan työntekijöiden valoisa ruokailutila sijaitsee rakennuksen tornin kolmannessa kerroksessa. Ruokailutilaan tullaan portaan B jatkona olevasta käytävästä. Käytävästä on yhteys tornin ylimpään kerrokseen (keittiöön ja pieneen ruokasaliin) U-muotoisen portaan välityksellä. Ruokailutila mitoitettiin 80 henkilön yhtäaikaiselle ruokailulle, joten tehtaan työväen on täytynyt syödä vuoroissa.

Ruokailutilan korkeat ja kapeat pääikkunat avautuvat suoraan merelle. Tilan portaan B puoleisesta päädyistä avautuivat ikkunat myös pohjoiseen ja etelään. Ruuan tarjoilu sijoittui tilan portaan B puoleiseen nurkkaan, ruokahissin yhteyteen. Tilan lattia on harmaata mosaiikkibetonia. Ikkunat ja tilan kaksikaistainen, lasipariovi ovat valkoiseksi peittomaalattua puuta. Katossa on näkyvät teräsbetonipalkit. Jalkalistat ovat peittomaalattua puuta.⁹⁹

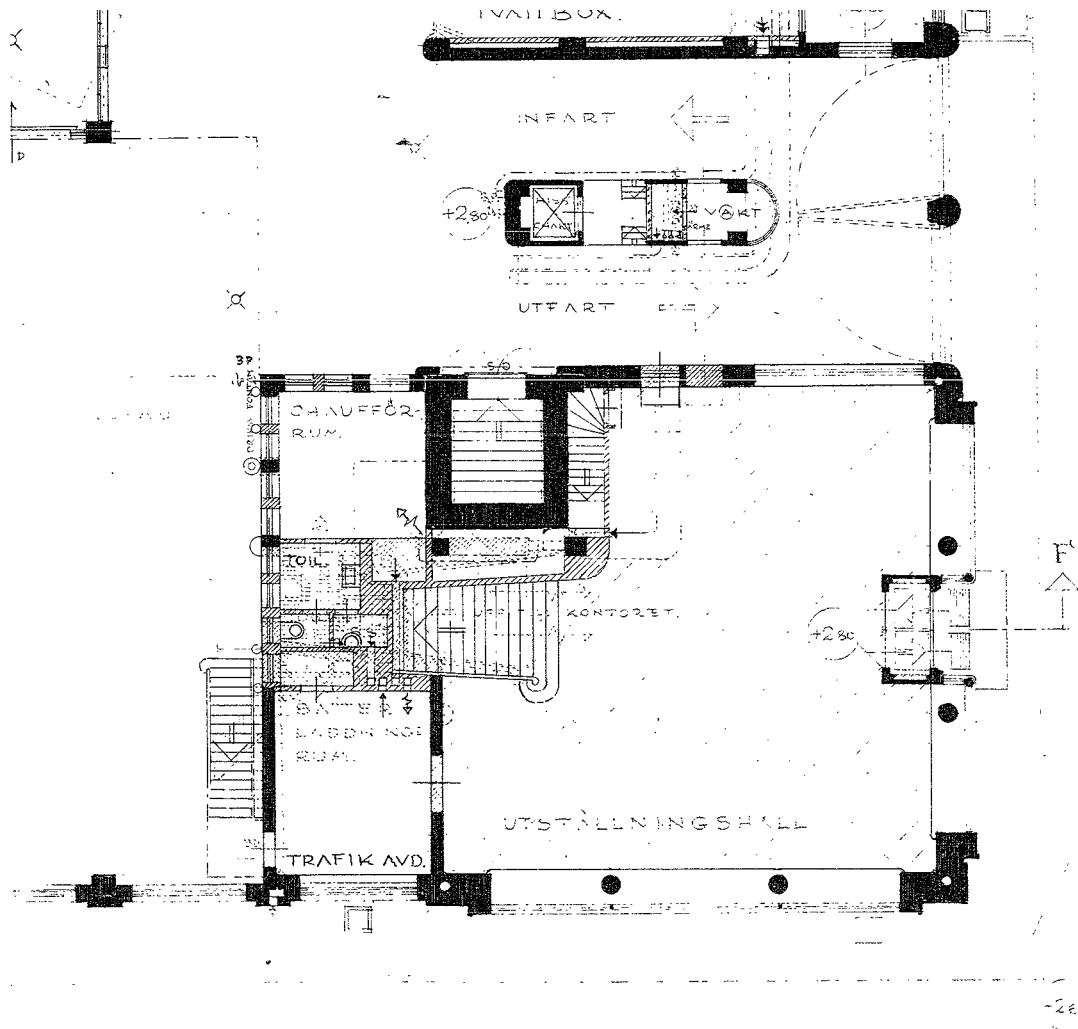
Kuvat 4.66 ja 4.67 (vieressä vasemmalla)

Piirustusote erikoispiirustuksesta 68, työntekijöiden ruokasalin ovi. G. Nordström, Koy FORD. Valokuva ovesta vuodelta 2011.

Kuva 4.68 (yllä)

Piirustusote pääpiirustussarjan ullakkokerroksen muutospohjapiirustuksen vuodelta 1945. Gunnar Nordström, Koy FORD.

NÄYTTELYTILA JA TOIMISTOKERROS -"VALKOKAULUSTYÖLÄISTEN" FORD-TALO

GUNNAR NORDSTRÖM

12/VI 1945

Näyttelyhalli ja pääporras A toisen kerroksen toimistotiloihin

Tehtaan näyttelyhalli, joka samalla toimii pääsisäänkäyntinä, sijoittuu rakennuksen itäkulmaan. Korkean tilan lasiseinät avautuvat kahteen suuntaan. Rakennukseen saavutaan näyteikkunaseinälle sijoittuvan erillisen tuulikaapin kautta. Rakennuksen toiseen kerrokseen johtava pääporras A sijoittuu asetelmallisesti vastapäätä näyttelyhallin pääsisäänkäyntiä. Portaen välitasanteelta avautui näkymä korkeiden, kaapeiden sisäikkunoiden kautta tehdashalliin. Läpinäkyvyyden ansiosta porras sai toisaalta tehdashallin kautta luonnonvaloa, toisaalta tarjosi vierailijoille heti sisäänkäynniltä mielenkiintoisen ja kutsuvan näkymän tehdashallin toimintaan.

Näyttelyhalliin liittyi portaan vasemmalla puolella pariovien välityksellä "liikenneosasto", trafikavdelning. Näyttelyhallista on myös suora kulku yhteys tehdashalleihin sisään- ja ulosajokaistoille avautuvien ovien kautta. Tilaan oli mahdollista tuoda tarvittaessa tehtaan puolelta ajoneuvoja kookkaiden pariovien kautta, jotka avautuivat viereiseen sisään- ja ulosajoväylään. Pariovet olivat teräsrakenteiset ja maalatut; niiden pinnassa näkyy valokuvissa ja suunnitelmissa neliömäinen jako.¹⁰⁰ Henkilöliikennettä palveli viereinen käyntiovi, joka valokuvista ja työpiirustuksista päätellen oli alun perin puurakenteinen lasiovi.¹⁰¹

Näyttelyiden tarvikkeita varastoitettiin tilassa, joka sijoittuu taloudellisesti portaan A keskelle ja yläjuoksun alle. Tilaan johtavat maalatun puuoven taakse kätkeytyvät betoniportaat näyttelyhallin takaosasta.

Tilan lattia on hiottua, mustaa mosaiikkibetonia vastapainona vaaleiksi maalatuille seinille ja katolle. Mosaiikkibetonin jakolistat ovat sinkkiä.¹⁰²

Kuva 4.68

Piirustusote pääpiirustussarjan I. kerroksen muutospiirustuksesta, sisääntulo, näyttelyhalli ja porras A. Gunnar Nordström 1945. Koy FORD.

Lasiseinille sijoittuvat kantavat, pyöreät pilarit olivat kiiltäväksi maalattuja ja väritykseltään tummia.¹⁰³ Katon materiaalista ei suunnitelmissa ole mainintaa, mutta valokuvissa pinta näyttää vaalealta ja yhtenäiseltä.

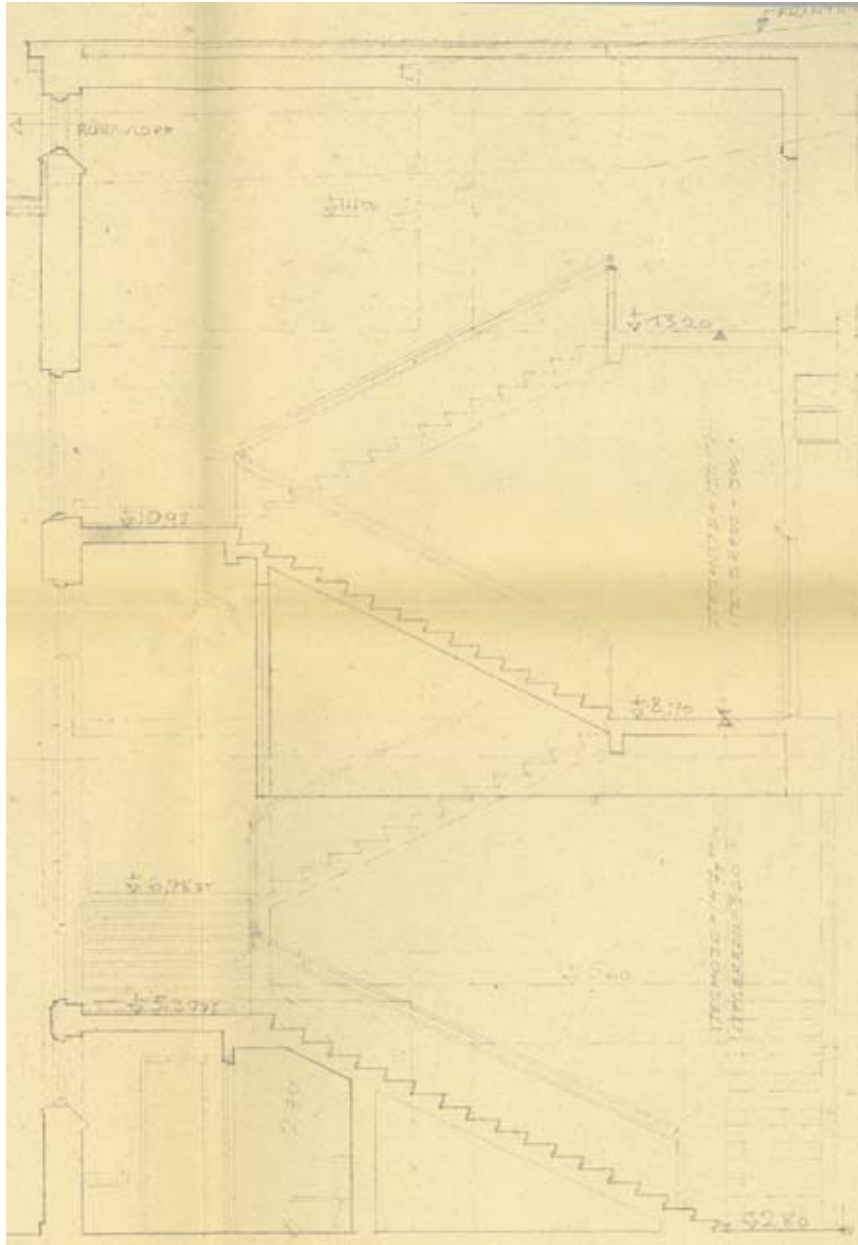
Tilan ulkolasiseinät ovat teräsrakenteiset. Rakenteet on tuettu kantaviin pilareihin teräksisillä välikappaleilla.¹⁰⁴ Näyteikkunat koostuvat varsin kookkaista lasiruuduista. Niiden rakentaminen valitulla tavalla teräsrakenteisina ei ollut itsestäänselvyys: arkkitehdin työpiirustussarjasta on säilynyt piirustuskopio, jossa lasiseinän rakenne on esitetty puisena.¹⁰⁵ Lasiseinän edessä sijaitsi leveä ikkunapenkki, jonka etupinnassa oli pystysäleikkö. Tilan lieriömäiset riippuvalaisimet suuntavat valon pääasiassa ylöspäin.

Tuulikaappi muodostaa koristeellisen portin ulkotilasta sisätilaan. Lasiseinään ulkopuolella liittyvä katos ja sisäpuolen tuulikaappi kuuluvat arkkitehtonisesti yhteen; ne korostavat sisään astumisen tapahtumaa. Ulko-ovet ovat teräsrakenteiset, mutta puuverhoillut.¹⁰⁶ Sisäänkäynti on kaksikaistainen, pariovien lehdet aukevat toiselta puolelta sisään, toiselta puolelta ulospäin. Molempia ovilehtiä on näin voitu käyttää tasapuolisesti ja yhtäaikaaisesti kulkuun. Tuulikaapin seiniin on sijoitettu syvennykset lämpöpattereita varten. Syvennyksiä verhoavat metallista tehdyt, koristeelliset patterisuojukset.¹⁰⁷ Tuulikaapin otsaa kiertää näyttelyhallin puolella metallista valmistettu koristekaide. Suunnitelmissa sen koristeaihe liittyi tyyliltään patterisuojusten ornamenttiikkaan, mutta toteutuksessa päädyttiin kuitenkin yksinkertaisempaan muotokieleen.¹⁰⁸

Kuva 4.69

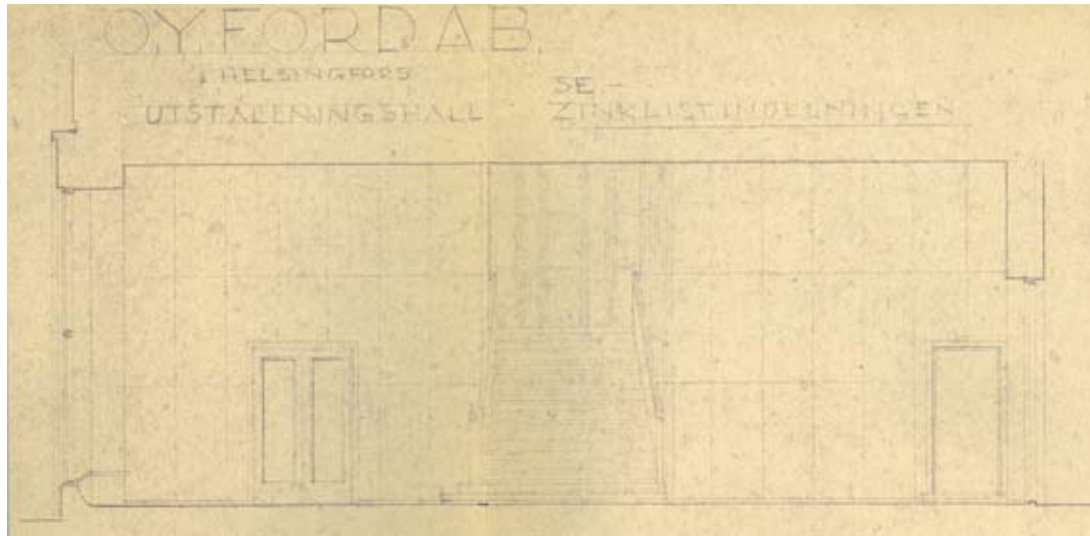
Henry II Ford, Henry Fordin pojanpoika vierailulla Helsingin kokoonpantehalla vuonna 1954. Näyttelytilan tuulikaappi ja kalustusta taustalla. Lasiseinän edustan betonipilareissa on tumma, täyskiiltävä maalaus käsittely. FORD

Portaan A askelmat ja jalkalistat ovat samaa mustaa mosaiikkibetonia kuin näyttelyhallin lattiakin. Alimmat porrasaskelmat ovat muita leveämmät, käsiohde kiertyy kutsuvalle spiraalille näyttelyhallin tasossa. Portaan kaide on kiviaineinen umpikaide, jonka yläpinta on päällystetty. Käsiohde sijoittuu umpikaiteen päälle.¹⁰⁹ Porras on U-mallinen. Välitasanteilla ensimmäisen ja toisen kerroksen välillä on patterisyvennykset, joiden suojusten koristeaihe on samanlainen kuin tuulikaapissa. Välitasanteiden mosaiikkibetonin jako on tehty kenttämäisenä. Portaan ikkunat tehdassaliin (sisäläsisseinä) olivat korkeat ja kapeat; rakennuksen ulkoarkkitehtuurista tuttu muoto (vrt. tornin vertikaali ikkuna-aihe). Portaan sisäikkunaseinän kautta on saatu välillistä luonnonvaloa myös näyttelytarvikevarastoon, jolle on järjestetty säleiköllä suojattu sisäikkuna portaaseen. Toisen kerroksen porrastasanteelta avautuivat puurakenteiset lasiovet toimiston aulaan. Porras saa suoraa luonnonvaloa kolmanteen kerrokseen sijoittuvien pienten ikkunoiden kautta, välillistä valoa toisen kerroksen tasanteelle siivilöityi sekä toimistosiipeen että tehdassaliin avautuvien sisäläsisseinien ja -ikkunoiden kautta.¹¹⁰

Pääportaan olennaiset arkkitehtoniset ideat olivat sen läpinäkyvyys ja porrasjuoksuilta tehdashalliin avautuvat näkymät.

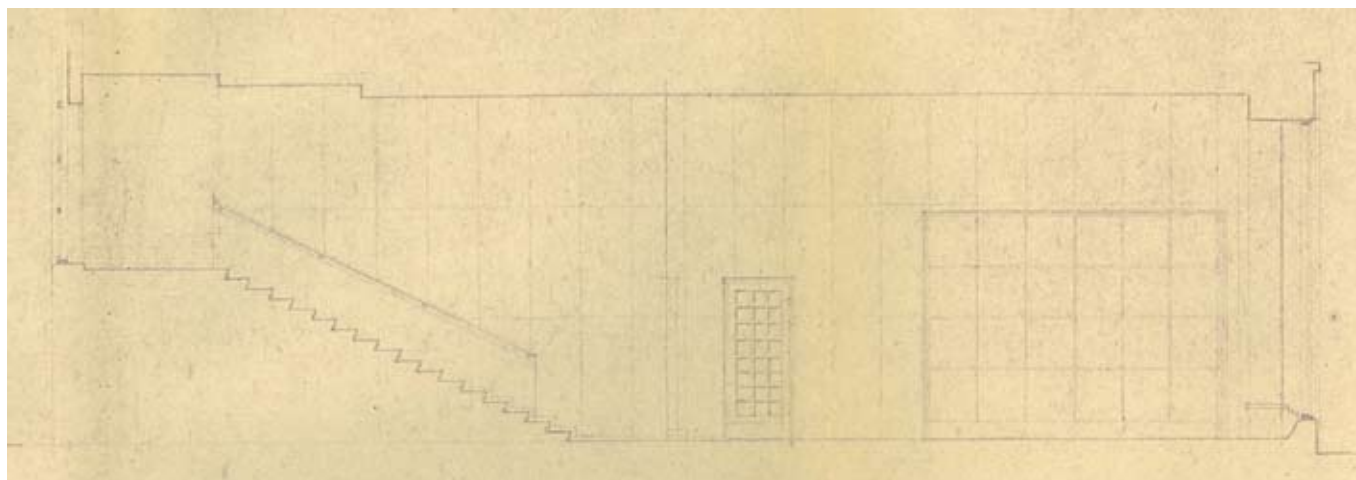
Kuva 4.70
Portaan A leikkaus, piirustusote erikoispiirustuksesta nro 28, Gunnar Nordström.
Koy FORD

Kuva 4.71
Näyttelyhallin seinäprojektiio kohti porrasta A, ote erikoispiirustuksesta nro 157. Gunnar Nordström.
Koy FORD

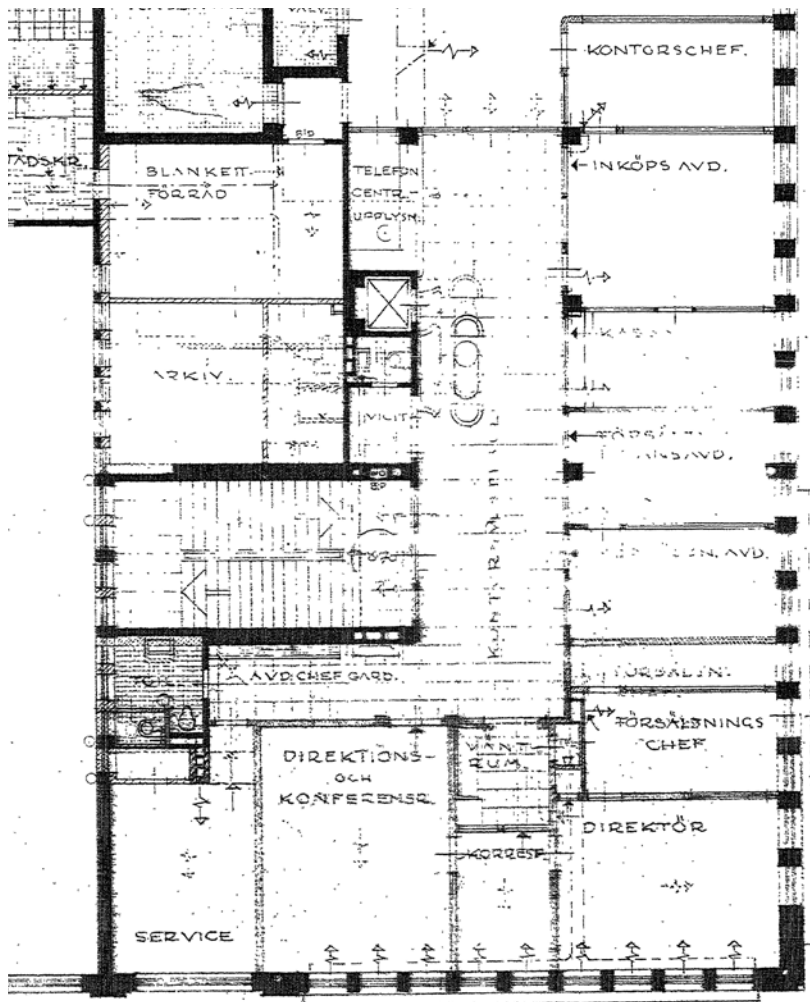
Kuva 4.72
Fordson-traktoreita myytiin Suomessa vuonna 1961 yli 5000 kappaletta. Kuva 5000:n traktorin luovutustilaisuudesta Fordin talon näyttelyhallissa. FORD

Kuva 4.73
Näyttelyhallin seinäprojektiio ja portaan A leikkaus, ote erikoispiirustuksesta nro 157. Gunnar Nordström.
Koy FORD

Kuva 4.74
Näkymä näyttelyhallista kohti porrasta.
FORD

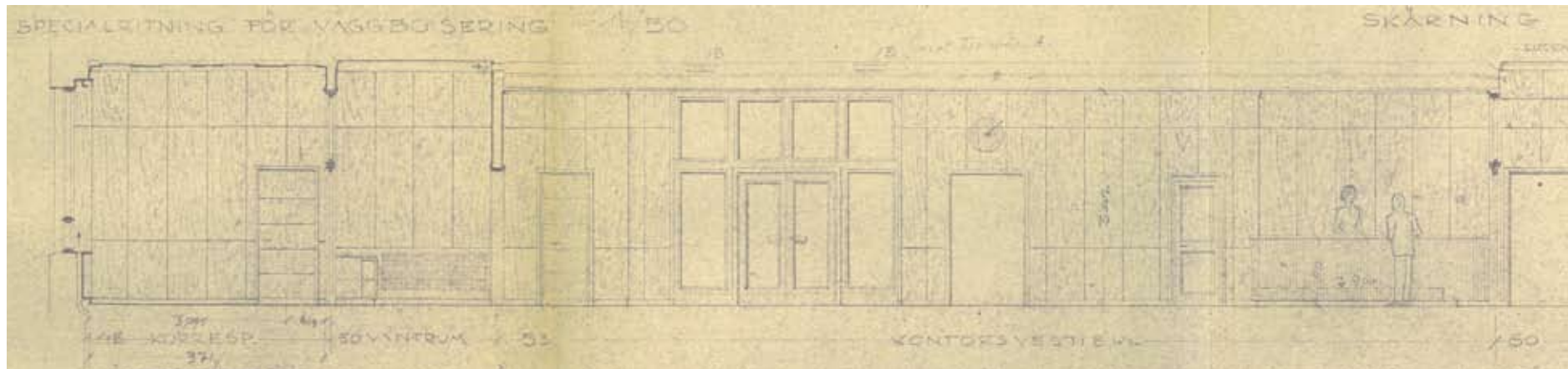

Kuva 4.75
Ote pääpiirustussarja toisen kerroksen muutosohjapiirustuksesta vuodelta 1945, Gunnar Nordström, Koy FORD

Kuva 4.76
Toimistokerroksen huonenumerointi, inventointivalokuva vuodelta 2011.

Kuva 4.77
Ote erikoispiirustuksesta 271, konttorivistibyylin seinäprojektio kohti porrasta A. Gunnar Nordström Koy FORD

POHJOISSIIVEN KONTTORITILAT TOISESSA KERROKSESSA

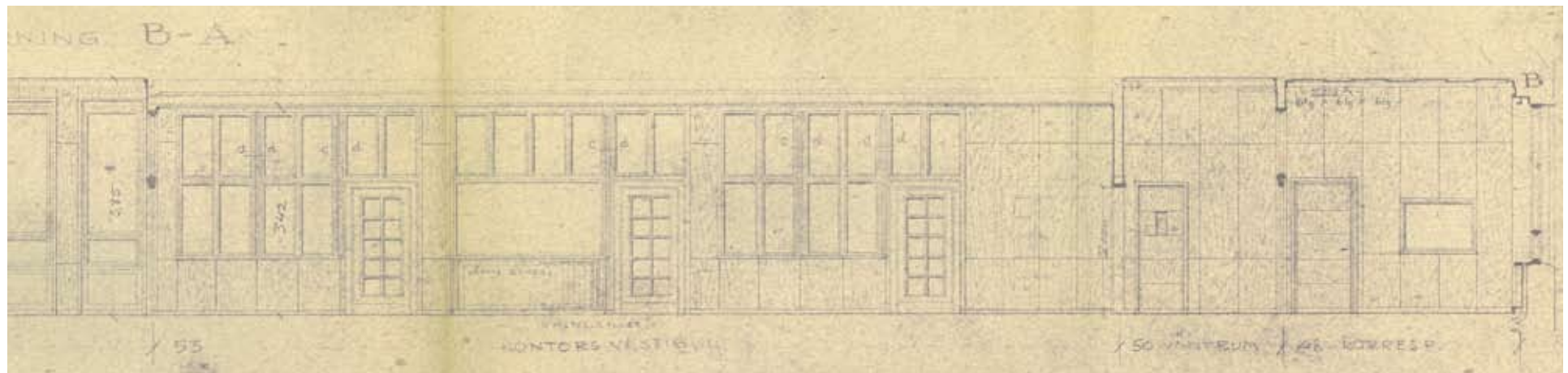
"Kontorsvestibul", pääportaaseen liittyvä eteishalli aputiloineen

Pääportaan toisen kerroksen tasanteelta kuljetaan toimiston itäpäädyn eteishalliin, "kontorsvestibul"iin. Toimistotilojen väliseinät eteishalliin olivat puurakenteisia lasiseiniä. Eteishallin portaan puoleiset seinäpinnat oli verhoiltu mäntyvanerilla¹¹¹. Eteishallin yhteyteen sijoittui puhelinkeskus tiskeineen sekä pienet vaate- ja wc-tilat. Eteishallista oli hissiyhteys ensimmäiseen kerrokseen tehtaan sisään- ja ulosajon "vahtiputkalle".

Eteishalli oli tilallisesti selväräjäinen kokonaisuus. Johdon huoneet sijoituivat portaasta A katsoen eteishallin oikealle laidalle. Portaasta katsoen vasemmalla aukesivat lasiovet tehtaan avokonttoriin. Suoraan edessä auenneen toimistorivistön lasiseinämässä kassan tilojen kohdalle on sijoitettu tason alle lämpöpatteri. Eteishallin alakatto on rakennettu valkoisista insuliittilevyistä ja lattiapinta on lakattua tammiparketia.

Kuva 4.78

Ote erikoispiirustuksesta 269, konttorivestibylin seinäprojektiio kohti toimistuhuoneita, Gunnar Nordström. Koy FORD

Insuliittialakatto 1940-luku

Toisen kerroksena toimistotiloissa on alakatto, jonka tuotemerkiksi mainitaan "Insulite". Insuliitti on huokoista puukuitulevyä, jonka valmistus Suomessa aloitettiin Karhulassa vuonna 1936 Insulite Company of Finland'in toimesta. Tehtaan suuresta konttorisalista otetussa vanhasta valokuvassa alakatto näyttää samalta kuin nykyinen, valkoinen alakattolevy.

Kuvat 4.79-4.80 (yllä)

Tekstiin liittyvät materiaalivalokuvat inventointivalokuvia vuodelta 2011.

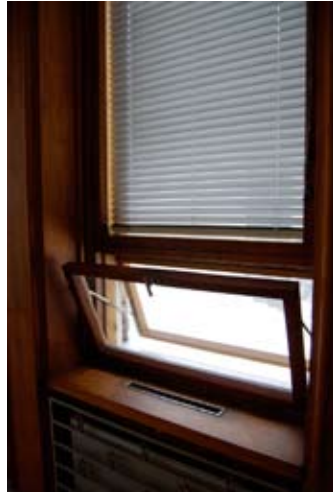
Vaneriverhoillut seinäpinnat 1940-luku

Toimistokerroksen ilme muodostuu vaneriverhoilluista seinäpinoista ja lakatuista puurakenteisista lasiseinistä. Mäntyvaneriverhoillut seinälevyt on lakattu selluloosalakalla ja ne ovat mattapintaisia. Seinäverhoilu on tehty melko ohuesta, 6-7mm paksusta mäntyvanerista, joka on ilmeisesti kiinnitetty alustaan liimaamalla. Perimätiedon mukaan seinäverhoilujen materiaalina olisi käytetty autojen pakkauslaatikoista saatua mäntyvaneria¹⁴¹, mutta kohteen suunnitteluasiakirjoista ei ole löytynyt tietoja käytetyn vanerin alkuperästä. Joka tapauksessa puumateriaalilla on merkittävä vaikutus toimistosiiven interiöörien olemukseen.

Puuverhoiltu alakatto, 1940-luku

Johtajan huoneen ja neuvottelutilojen muuta toimistotilaa arvokkaampaa ilmettä on korostettu lakatulla, ruudutetulla puualakatolla, jonka materiaali on vuoroin punahonkaa, vuoroin mäntyä.

Toimistokerroksen puuikkunat, 1940-luku

Toimistohuoneiden ja konttorisalin ikkunat ovat kaksinkertaisia, sisään-ulos aukeavia puuikkunoita. Niiden ulkopuitteet ovat peittomallattuja, sisäpuitteet konttorisalin ikkunoita lukuun ottamatta lakattuja. Ikkunat ovat muodoltaan korkeita ja kapeita ja ikkunoissa on yksi välilyönti. Ikkunoiden alaosan vaakasuuntaiset ruudut toimivat tarvittaessa paikoin tuuletusikkunoina. Tuuletusosat on saranoitu toimimaan kiertoikkunoina; muuten ikkunat ovat sivusaranoituja. Ulkopuitteiden lasitus tehtiin kittaamalla.

Ikkunoiden helojen malli ja tyyppi vaihtelevat, toimistokerroksesta löytyy ainakin kahdenlaisia rakennusajankohdalle tyypillisiä ikkunapainikkeita.¹⁹⁹ Ikkunoiden liittymät seinäverhoukseen ovat huolellisesti detaljoituja profiloituilla listoilla. Ikkunoiden yläpuolella oli kotelo rullaverhoille, joiden ohjausta varten ikkunapieliin listoitettiin pienet urat. Ikkunoiden yläpuolelle sijoitettiin vaakasuuntaan putkivalaisimet. Ikkunapainikit olivat lakattua puuta; johdon tiloissa niihin liittyivät ilmanvaihdon säätöventtiilien ritilät.

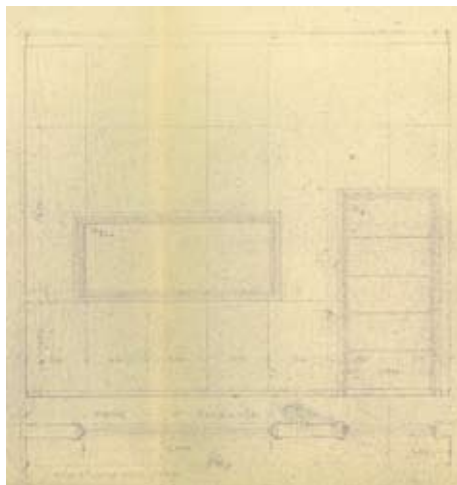
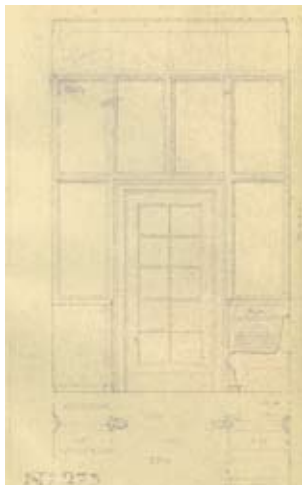
Kuvat 4.81-4.87

Valokuvat johdon tilojen kattopinnoista ja ikkunoista ovat vuoden 2011 inventointivalokuvia.

Johdon tilat

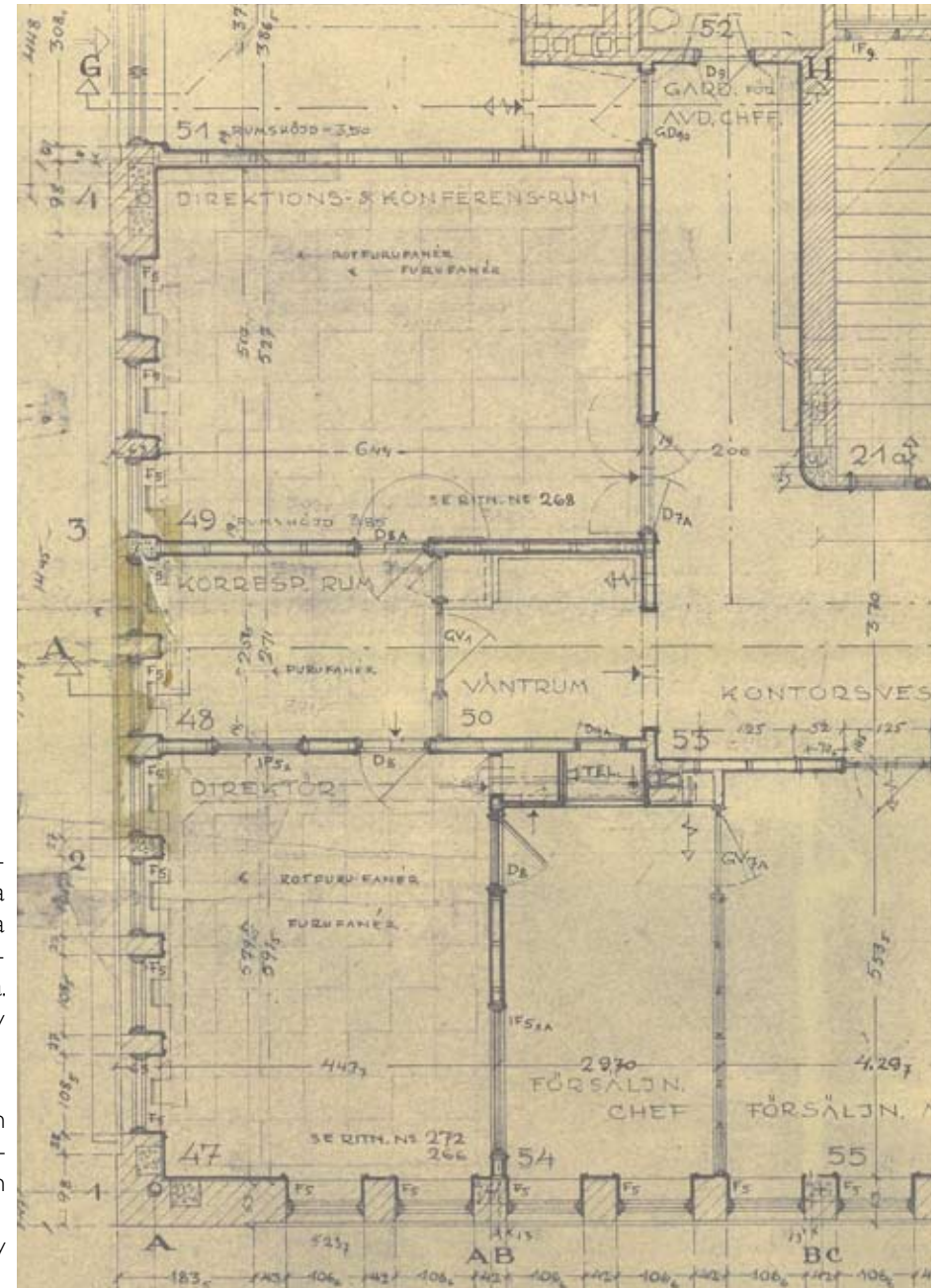
Johdon tilat sijoittuvat toisen kerroksen itäkulmaan. Niihin kuuluivat johtajan huoneen ohella pieni odotustila ja sihteerin huone, sekä erillinen neuvotteluhuone. Johtajan huoneeseen kuljettiin sihteerin huoneen kautta, neuvottelutilaan oli kulku myös suoraan käytävältä. Odotustila aukesi suoraan eteishalliin ilman ovia. Johtajan huoneeseen on liittynyt pieni vaatekaappi ja odotustilaan erillinen puhelinkoppi. Johtajan toimistosta oli sisäikkunat ja ovet viereisiin sihteerin huoneeseen ja myyntipäällikön toimistotilaan.

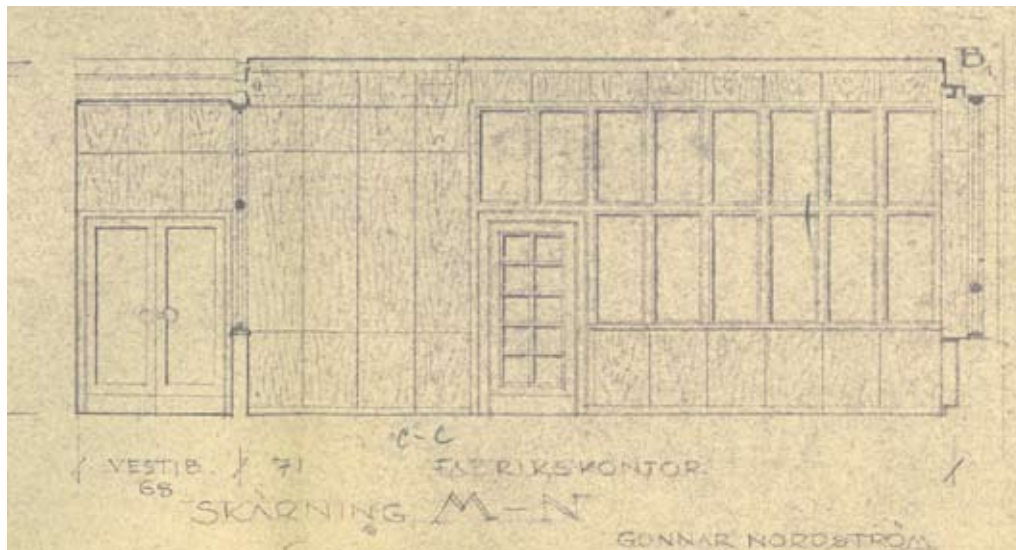
Johtajan huoneen materiaaliratkaisut ja yksityiskohdat eroavat laatutasoltaan hienokseltaan muista toimistokerroksen ratkaisuista. Puuverhousten materiaalimerkintänä esimerkiksi ovien kohdalla on "punahonka", kun muissa toimistotiloissa puhutaan männystä.¹¹² Alakatot ovat lakattua puuta, ja ikkunoiden alle sijoittuvien patterisyyvennysten edessä on koristeelliset metallista valmistetut patterisuojukset.¹¹³ Lattiapinnat ovat samanlaista tammilankkua kuin muissakin toimiston tiloissa.

Kuvat 4.88-4.89 (vas) Piirustusotteet erikoispiirustuksesta 273, johdon tiloista purettujen väliseinien projektiota. G. Nordström, Koy FORD.

Kuva 4.90 (oik) Piirustusote toisen kerroksen työpiirustus pohjasta johdon tilojen kohdalta. G. Nordström, Koy FORD.

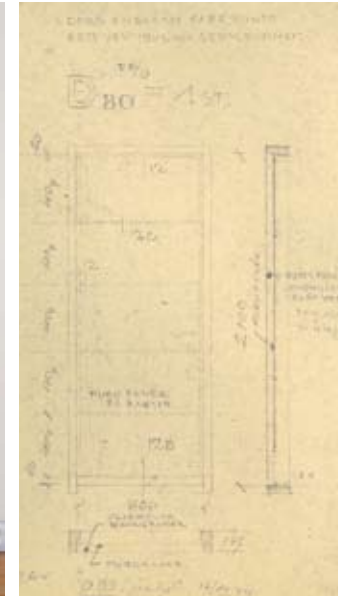
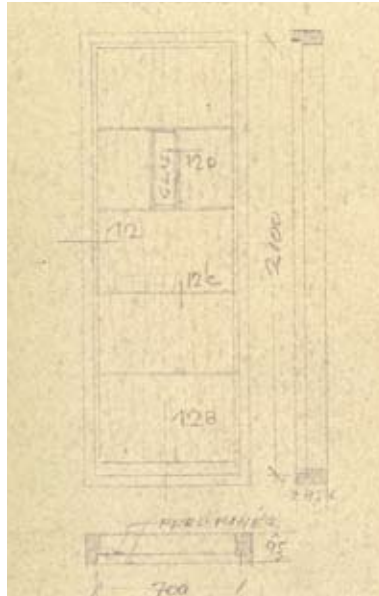

Gunnar Nordström suunnitteli laati johtajan huoneeseen ja neuvottelutiloihin myös kalustusluonnoksia, joiden toteutuneisuudesta ei ole varmuutta.¹¹⁴ Oy Ford Ab:n nykyisissä toimistotiloissa on neuvotteluhuoneen kalustuksena massiivinen pöytä ja tuolit, jotka ovat alun perin kuuluneet Fordin vanhan pääkonttorin sisustukseen.¹¹⁵

Kuvat 4.91-4.92

Piirustusotteet erikoispiirustuksesta 269, seinäprojektiot kohti tehtaan suurta avokonttoria "huvudkontor" ja sen takana portaan B yhteydessä sijaitsevia toimistohuoneita. Gunnar Nordström, Koy FORD.

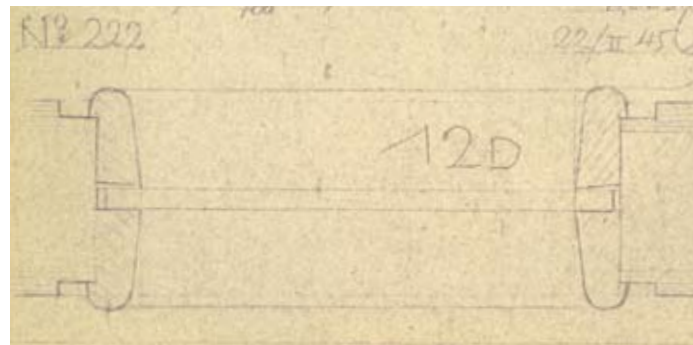

Kuvat 4.93, 4.95, 4.97

Inventointivalokuvat vuodelta 2011 enitissä johdon tiloissa olevista vaneriverhoilluista puuovista.

Kuvat 4.94, 4.96

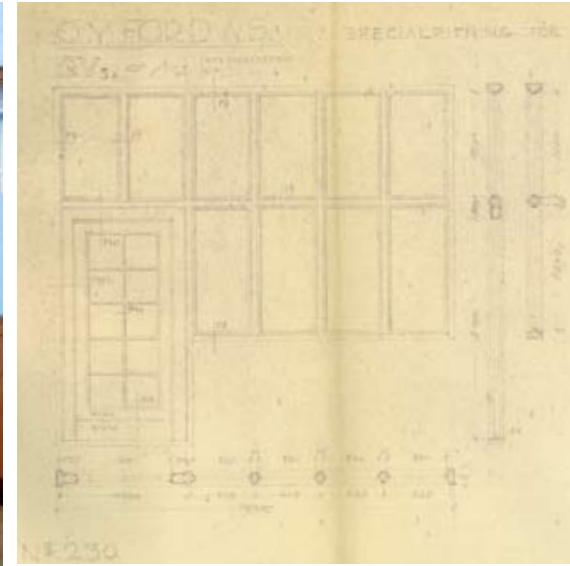
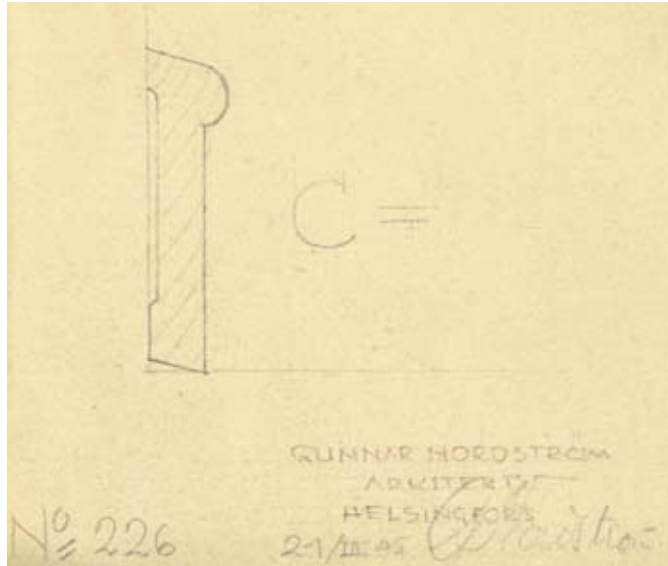
Piirustusotteet erikoispiirustuksista 222 (puhelinkopin ovi) ja 68 (vaneriovet vaakajaolla), G. Nordström Koy FORD.

Toimistokerroksen vaneriovet vaakajaolla, 1940-50 luvut

Toimistotilojen vaneriverhoiltujen seinien yhteyteen toteutettiin umpiovia, joiden ovilehdissä on rauhallinen vaakajako. Näitä vaneriovia on alkuperäisissä toimistotiloissa jäljellä vain vanhoissa johdon toimistotiloissa. Suunnitelmissa vaakajako-ovia tehtiin viilupintaisten lisäksi peittomaalattuina sekä toiselta puolelta viilupintaisten lisäksi peittomaalattuina.

Toimistotilojen laajennuksissa 1950-luvulla käytettiin edellä kuvattun kaltaisia ovia mm. käytävältä aputiloihin johtavina ovissa.

Tammilankkulattia

Tammilankkulattioita on käytetty rakennuksen toisen kerroksen toimistotiloissa. Tammilankun paksuus suunnitelmissa on 16mm ja se on suunniteltu kiinnitettäväksi mäntylautalattian päälle. Lankkulattiat ovat yksinkertaisesti profiloituja puujalkalistoja. Seinien vaneriverhousten yhteydessä on käytetty seinäpinnasta sisäänvedettyä sovitusedetaljia.

Toimistokerroksen lasiovet ja seinät, 1940-luvun malli

Toimistohuoneiden alkuperäiset väliseinät toteutettiin puurakenteisina lasiväliseinä, joihin liittyivät 10-ruutuiset lasiovet. Samantyyppisiä lasiväliseiniä ja ovia käytettiin myös rakennuksen toimistolaajennuksissa 1950-luvulla. Mahdollisesti tyyppiä on toistettu toimistohuoneiden tilajakoja tehtäessä vielä myöhemminkin.

Kuvat 4.99, 4.101

Piirustukset ylärivissä: Fordin talossa käytetty jalkalisto-tyyppi C, ote erikoispiirustuksesta 226.

Esimerkki toimiston lasiväliseinästä ja ovesta, ote piirustuksesta nro 230. Gunnar Nordström, Koy FORD

Kuva 4.100 (ylärivi), 4.102-4.103 (alarivi)

Inventointivalokuvia vuodelta 2011, lasiseinien, vaneriverhousten ja jalkalistojen yksityiskohtia.

Toimistohuoneet

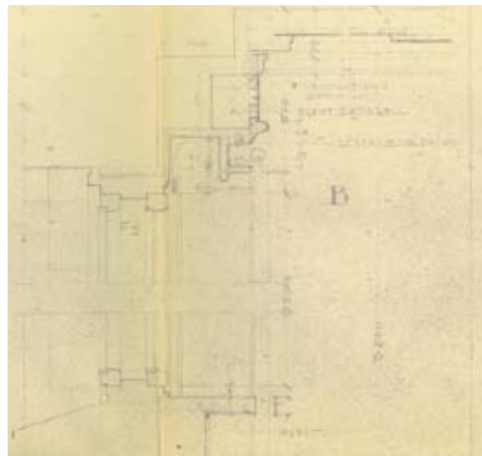
Eteishalliin liittyneet toimistotilat varattiin työpiirustusten merkintöjen mukaan myynti-, talous- ja sisäänosto-osastoille.¹¹⁶ Toimistohuoneissa oli lasiväliseinät sekä eteishalliin että viereisiin toimistohuoneisiin. Samaan hallinnolliseen kokonaisuuteen liittyneet tilat yhdistettiin toisiinsa myös väliovilla. Toimistovyöhykkeen jatkoksi liittyi vielä pääkonttorin ("huvudkontor") puolella konttoripäällikön lasiseinäinen huone. Toimistohuoneiden ikkunat aukesivat koilliseen Liuskasaarenkadulle (nykyinen Henry Fordin katu). Niiden sisäpuoliset puitteet olivat lakattua puuta.

Toimistotilojen seinä-, katto- ja lattiapinnat olivat samanlaisia kuin eteishallissa. Väliseinärakenteista esitettiin suunnitteluvaiheessa kaksi erilaista vaihtoehtoa, joissa otettiin huomioon ääneneristys. Vaihtoehtojen toteutuneisuudesta ei ole tietoa.¹¹⁷ Lasiseinien alaosa oli umpinainen, yläosassa lasit ulottuivat miltei kattoon asti.¹¹⁸ Toimistohuoneiden ilmanvaihto järjestettiin eteishallin alaslasketun katon kautta.

Ikkunoiden liittymät seinäverhoukseen suunniteltiin huolella. Toimistohuoneiden ikkunoihin liittyvät rullaverhojen ja putkivalaisimien järjestelyt.¹¹⁹

Kuva 4.104

Ote erikoispiirustuksesta 267, toimistotilojen ikknoihin liittyvät järjestelyt. Gunnar Nordström Koy FORD.

Toimistokerroksen ikkunat 1940-l

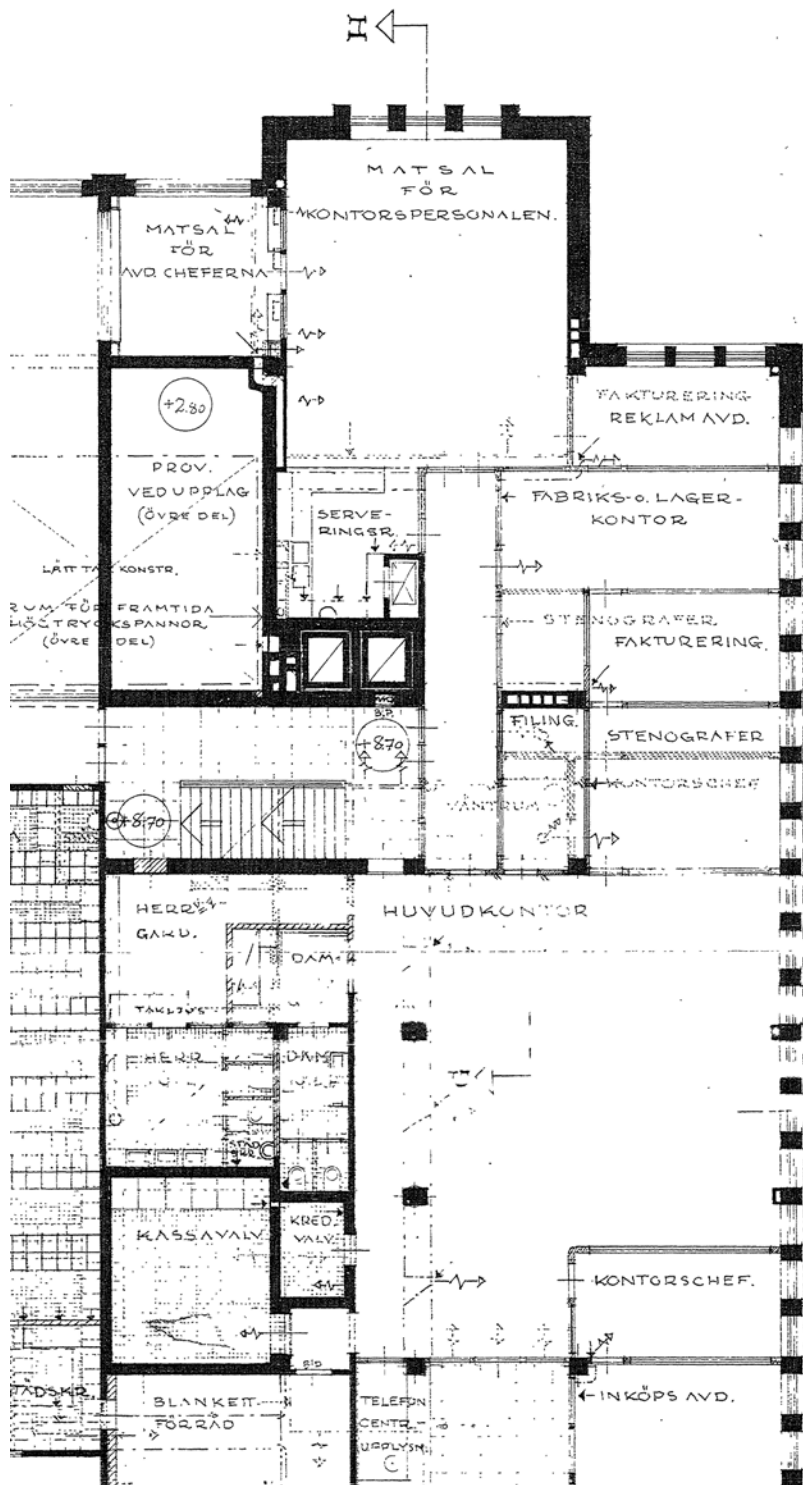
Toimistohuoneiden ja konttorisalin ikkunat ovat kaksinkertaisia, sisään-ulos aukeavia puuikkunoita. Niiden ulkopuitteet ovat peittomaalattuja, sisäpuitteet konttorisalin ikkunoita lukuun ottamatta lakattuja. Ikkunat ovat muodoltaan korkeita ja kapeita ja niissä on yksi väljako. Ikkunoiden alaosan vaakasuuntaiset ruudut toimivat tarvittavin paikoin tuuletusikkunoina. Tuuletusosat on saranoitu toimimaan kiertoikkunoina; muuten ikkunat ovat sivusaranoituja. Ulkopuitteiden lasitus tehtiin kittaamalla.

Ikkunoiden helojen malli ja tyyppi vaihtelevat, toimistokerroksesta löytyy ainakin kahdenlaisia rakennusajankohdalle tyypillisiä ikkunapainikkeita.¹¹⁹ Ikkunoiden liittymät seinäverhoukseen ovat huolellisesti detaloituja profiloituilla listoilla. Ikkunoiden yläpuolella oli kotelo rullaverhoille, joiden ohjausta varten ikkunapieliin listoitettiin pienet urat. Ikkunoiden yläpuolelle sijoitettiin vaakasuuntaan putkivalaisimet. Valaisinjärjestely näkyy esimerkiksi tehtaan konttorista otetussa vanhassa valokuvassa (s. 65). Ikkunapenkit olivat lakattua puuta; johdon tiloissa niihin liittyivät ilmanvaihdon säätöventtiilien ritilät.

Kuvat 4.105-4.107 (yllä)

Ote erikoispiirustuksesta 61, toimistokerroksen ikkunat.

Valokuvia inventointikuvia toimistokerroksen ikkunoista vuodelta 2011.

Kuva 4.108 (vieressä vasemmalla)

Ote pääpiirustussarjan toisen kerroksen muutospohjapiirustuksesta vuodelta 1945. Toimistohenkilökunnan ruokailutilat, tehtaankonttorin tilat ja pääkonttori aputiloiineen.

Kuva 4.109 (alla)

Tehtaan suuri toimistosali vuonna 1946. HKM

Kuva 4.110 (vieressä oikealla)

Toimistokerroksen kattoa ja kattolista, inventointivalokuva vuodelta 2011.

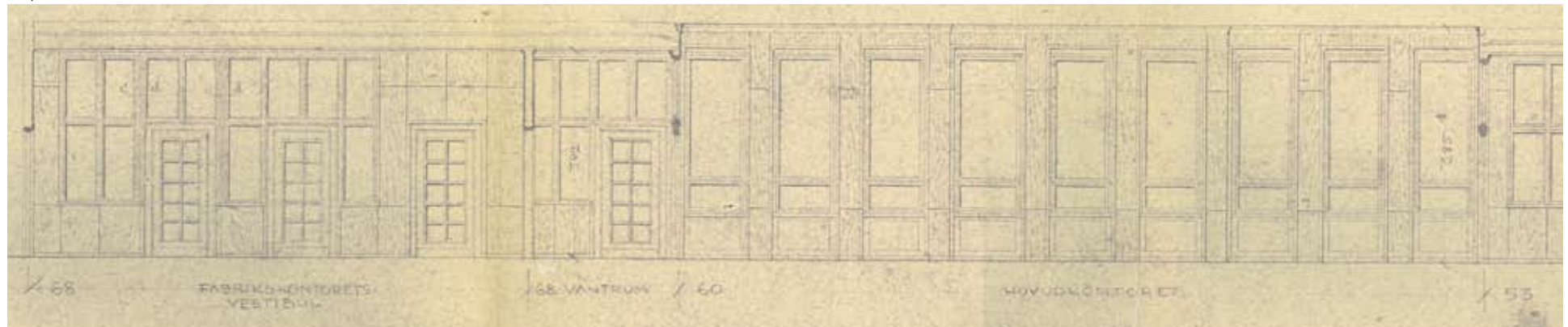
"Huvudkontor", tehtaankonttori

Tehtaan avara "pääkonttori" sijoittuu toimiston eteishallin ja tehtaankonttorin eteishallin (portaiden A ja B) välille. Tilan takaosaan jäi puuverhoiltujen pilareiden katveeseen vyöhyke, josta kuljettiin eteis- ja wc-tiloihin, kassa- ja varastotiloihin sekä A portaan toimiston eteishallissa sijainneeseen puhelinkeskukseen. Tila kalustettiin avokonttoriksi, josta aukesivat näkymät kahteen suuntaan lasiseinäisiin toimistotiloihin.¹²⁰ Tilan materiaalit ja detaljit vastasivat ympäröivien toimistotilojen tasoa, mutta ikkunoiden sisäpuitteet ovat puun sävyyn peittomaalattuja, eivät lakattuja kuten muualla toisessa kerroksessa.

Kuva 4.112 (alla)

Ote piirustuksesta 269, tehtaankonttorin ja pääkonttorin seinäprojektiio kohti ulkoseinää. Gunnar Nordström Koy FORD.

Kuva 4.111 (vieressä oikealla)

Päiväämättömässä valokuvassa tehtaankonttorisalista näkyvät ikkunoiden yläpuolella alkuperäisiin suunnitelmiin sisältyneet valaisinjärjestelyt. HKM

Kuva 4.113 (vieressä oikealla)

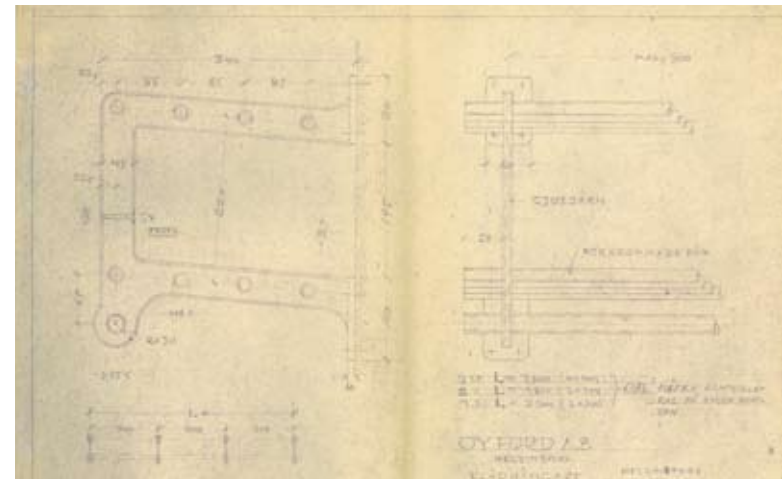
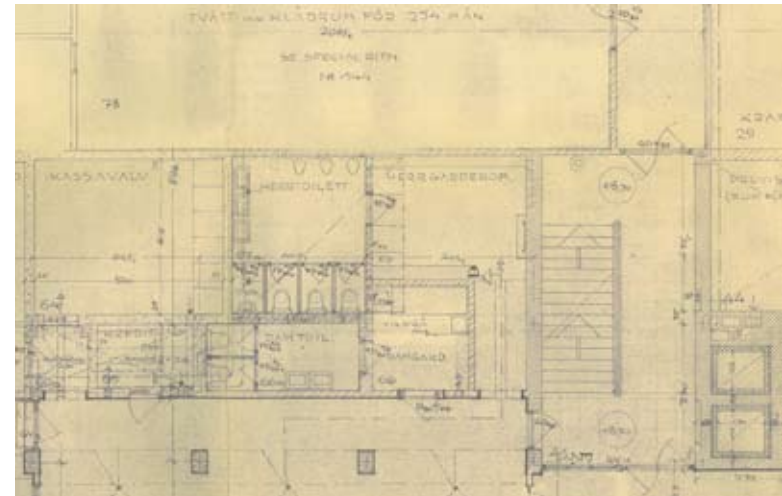
Ote toisen kerroksen työpiirustusohjapiirustuksesta 44C naisten ja miesten eteis- ja wc-tilojen kohdalta. Gunnar Nordström Koy FORD.

Kuva 4.114 (vieressä alla oikealla).

Piirustusote erikoispiirustuksesta I 63, Gunnar Nordström. Rakennuksessa käytetyn naulakkotyypin suunnitelma. Koy FORD.

Kuva 4.115 (alla vasemmalla)

Suunnitelman mukaan toteutettu naulakkokaluste inventointivalokuvassa vuonna 2011 entisessä miehille varatussa vaatehuoneessa.

Miesten ja naisten eteis- ja wc-tilat

Miesten ja naisten käyttöön varatut wc- ja eteistilat vastaavat materiaali- ja detaljiratkaisuiltaan rakennuksen muita saniteettitiloja. Seinäpinnat ovat valkoista keraamista laattaa, joka on asennettu puskusaumalla tiililimitykseen. Laatoitus jatkuu tilan seinillä wc-eriöiden jakoseinien tasalle. Jakoseinät ovat irti lattiasta. Lattiapinnat ovat harmaata mosaiikkibetonia. Tilojen ovet ovat peittomaalattuja umpiovia.

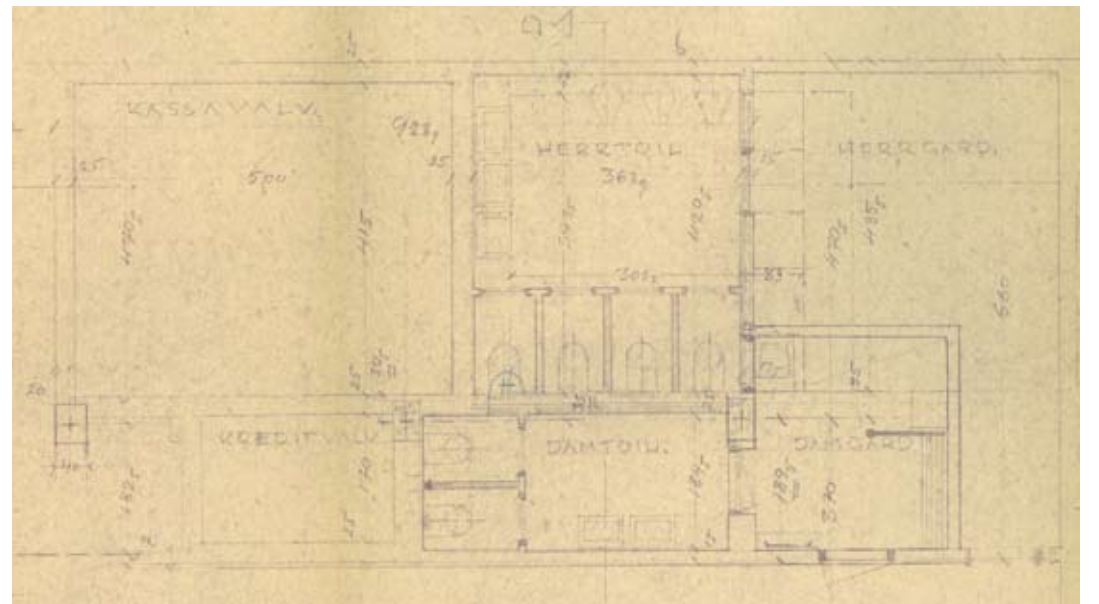
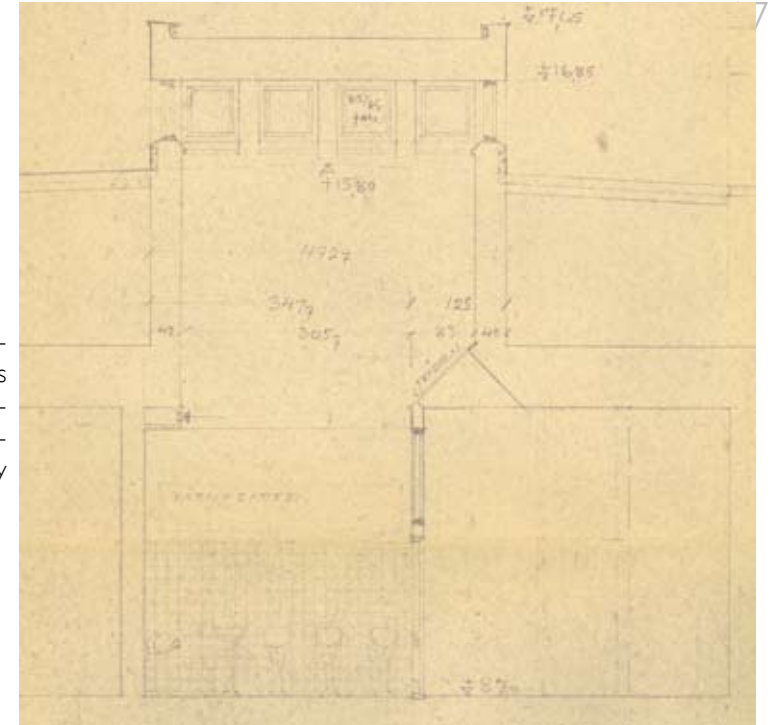
Tilojen viihtyisyys on otettu huomioon yllättävällä tavalla: miesten wc-tila jatkuu korkeana kattolyhtynä vesikatolle. Kattolyhtyyn on avattu vie-reisistä tiloista (naisten wc- ja eteistila, miesten eteistila) sisäikkunat. Sisäikkunoiden lasituksessa on käytetty rautalankalasia.¹²¹

Kassaholvit

Kassaholveja on rakennuksessa kaksi. Toiseen kuljetaan suoraan tehtaankonttorin takaosasta, toiseen pienen välitilan välityksellä. Kassaholvien lattiat ovat harmaata mosaiikkibetonia. Niiden ovet ovat tukevia kassaholvin erikoisovia. Suoraan tehtaankonttoriin avautuvan pienemmän kassaholvin oven sovituksen eteen on nähty vaivaa. Ovi liittyy ympäröiviin vaneriverhouksiin profiloitujen listojen välityksellä.¹²² Metallioven pinta on ootrattu ympäröivään puuverhoukseen sopivaksi.¹²³

Kuvat 4.116 - 4.117

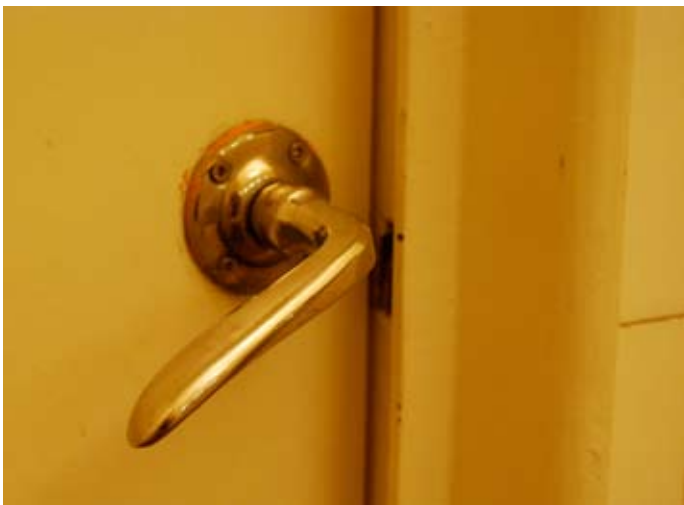
Pohjapiirustus vaate- ja saniteettitiloista sekä leikkaus miesten wc- ja eteistilan kohdalta, ote erikoispiirustuksesta 107, G. Nordström Koy FORD.

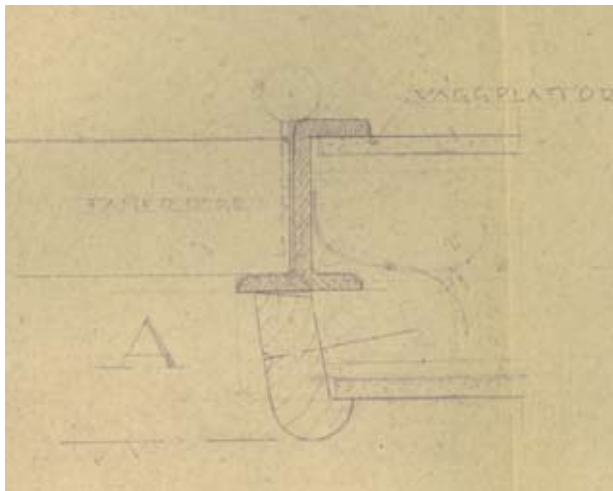

Kuvat 4.118 - 4.123

Inventointivalokuvia vuodelta 2011, yksityiskohtia wc-eriöiden ovista.

Wc-eriöiden ovet, 1940-luku

Wc-eriöiden ovet ovat peittomaalattuja vaneriovia. Ne aukeavat sisäänpäin. Ovien karmit ovat teräsrakenteisia. Karmit on sovitettu laatoitettuun seinäpintaan siten, että sisäpuolella karmen teräsprofiili toimii myös peitelistana. Ulkopuolella karmi on sovitettu seinärakenteeseen vinon, pyöreäpäisen peitelistan avulla. Sekä teräskarmi että puinen peitelista ovat peittomaalattuja. Ovien saranat on hitsattu teräskarmiin. Ovissa ei ole kynnyksiä; ne liittyvät laatoitettuihin jakoseiniin jotka ovat alaosastaan irti lattiasta.

Litteralla FD pohjapiirustuksiin merkittyjä peittomaalattuja vaneriovia käytettiin rakennuksen kaikissa saniteettitiloissa.

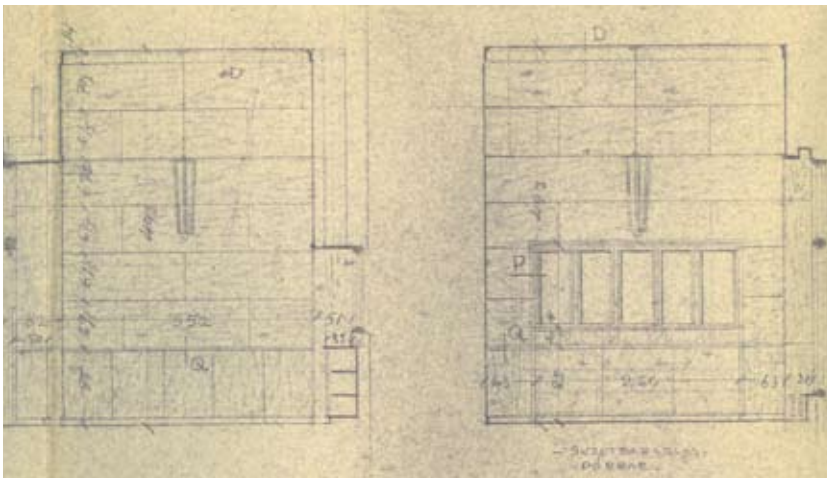
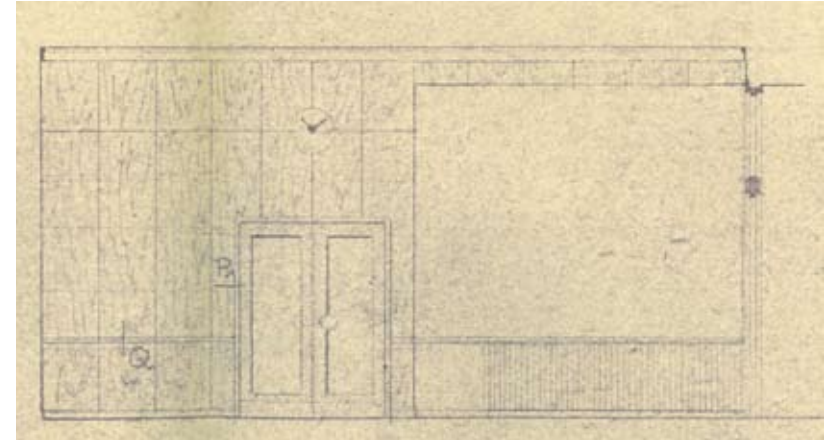
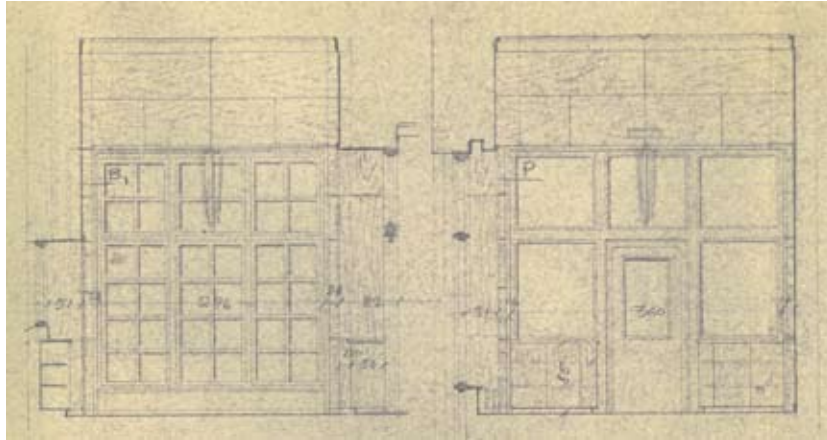
Kuva 4.124 (yllä)

Ote erikoispiirustuksesta nro 113, wc-eriön oven karmen sovitus seinärakenteeseen. G. Nordström Koy FORD.

Kuva 4.125 (vieressä oikealla)

Näkymä naisten wc-tilaan, inventointivalokuva vuodelta 2011.

Kuvat 4.126 - 4.128

Toimistohenkilökunnan ruokailutilan (yllä) ja esimiesten ruokailutilan (vieressä vasemmalla) seinäprojektiota. Piirustusotteet erikoispiirustuksesta nro 270, G. Nordström Koy FORD.

Toimistoväen ja johtajien ruokailutilat

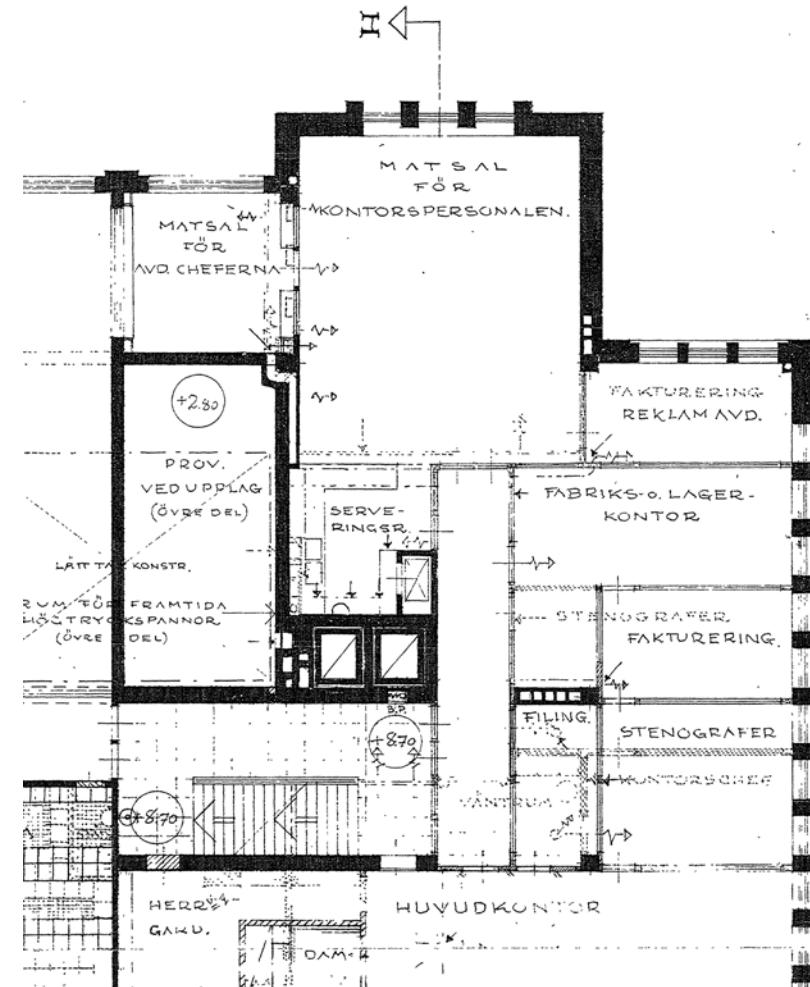
Toimistokerroksen ruokailutilat sijoituivat tornissa toisen kerroksen tasoon. Niiden detaljit ja materiaalit jatkoivat toimistokerroksen yleistä linjaa: lattia tammea, seinissä mäntyvaneriverhoilu, väliseinät puurakenteisia lasiseiniä.¹²⁴

Ruuan tarjoilu oli järjestetty suuren ruokasalin takaosan tarjoilutilasta. Yhteys keittiöön toimi tarjoiluhissin välityksellä. Tarjoilutilan seinissä oli ovikorkoon ulotettu seinälaatoitus ja piirustuksiin on merkitty valaisimiksi pyöreät seinälle kiinnitettävät pallovalaisimet. Tarjoilutiskin etupintaan on piirretty pystysuuntainen verhous, jossa on materiaalimerkintä "kovapuunattu Karjalan honka".¹²⁵

Toimistoväen ruokailu ja osastopäälliköiden ruokailu oli erotettu toisistaan lasiväliseinällä, johon liittyivät osastopäälliköiden pienen tilan puolella matalat kalusteet.¹²⁶ Pienestä kabinetista oli ikkunat sekä ulos että viereiseen nosturihalliin.¹²⁷

Toimistoväen ruokailutilaa hallitsee merelle avautuva korkea ikkunaseinä, jonka alareuna on tilassa melko matalalla. Ikkunaseinän eteen on kuulunut ikkunapenkki ja pystysäleestä rakennettu patterinsuoja.¹²⁸

Alkuperäiseen piirustusaineistoon sisältyy Gunnar Nordströmin luonnopiirustus pienemmän ruokailutilan sisustuksesta. Luonnokseen on hahmoteltu massiivinen pyöreä pöytä, jonka keskellä on pyörivä tarjoilulevy.¹²⁹ Oy Ford Ab:n talossa aikanaan työskennelleet viestintäjohtaja Riitta Salin ja henkilöstöjohtaja Ritva Vuorela muistivat tällaisen huonekalun todella kuuluneen tilan sisustukseen (haastattelu 21.1.2011).

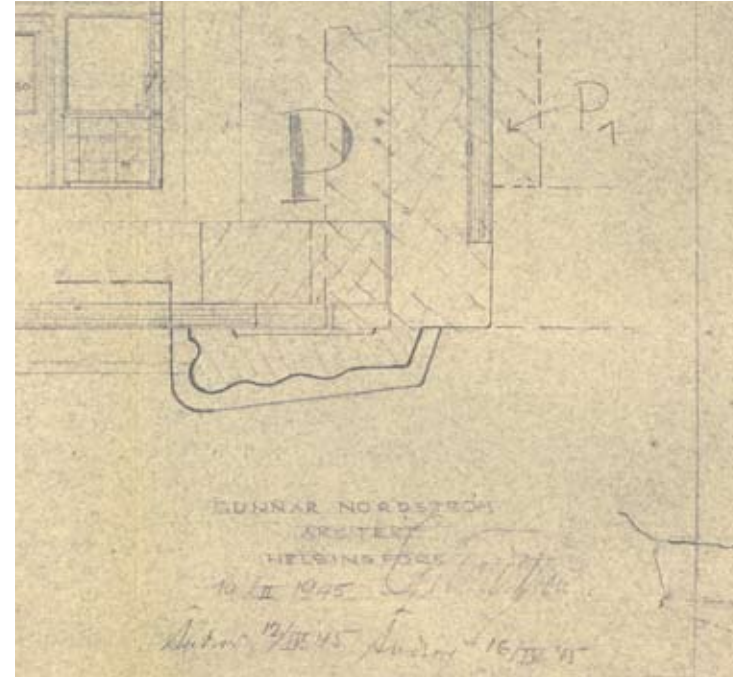
Kuva 4.129

Toimistohenkilökunnan ruokailutilat, piirustusote pääpiirustussarjan toisen kerroksen muutospiirustuksesta vuodelta 1945. G. Nordström, Koy FORD.

Tornin ikkunat 1940-luku

Tornin toisen ja kolmannen kerroksen ikkunat ovat toimistokerroksen ikkunoiden lailla kaksinkertaisia ja sisään-ulos aukeavia. Kolmijakoisten ikkunoiden keskimäiseen osaan sijoittuu yksinkertainen tuuletuspuite, joka toimii kiertoikkunan tapaan. Konttorihenkilökunnan ruokailutilassa ikkunoiden sisäpuutteet ovat lakattuja lukuun ottamatta yksinkertaisia tuuletuspuitteita, jotka on maalattu puumateriaalin sävyyn sopivalla ruskealla peittomaalilla. Kolmannen kerroksen työntekijöiden ruokailutilassa tornin ikkunat ovat valkoiseksi peittomaalattuja. Meren puoleisten ikkunoiden yhteydessä ikkunapenkkinen etulevyissä on ollut pystysuuntainen säleaihe. Konttorihenkilökunnan ruokailutilan ikkunoiden listoitukset ja liittymät lakattuun mäntyvaneriseinäpintaan ovat koristeelliset ja moniosaiset; kolmannen kerroksen työvän ruokailuhuoneessa suoralinjaiset ja yksinkertaiset.

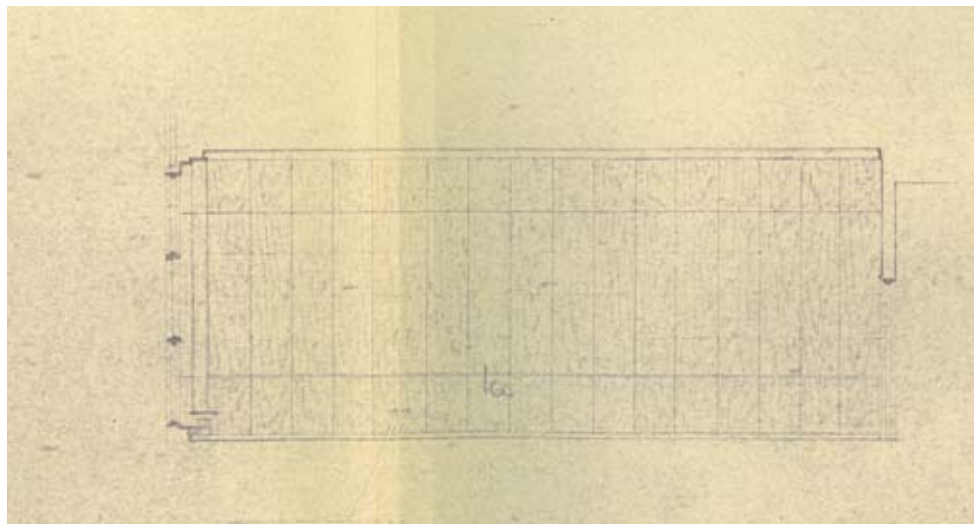
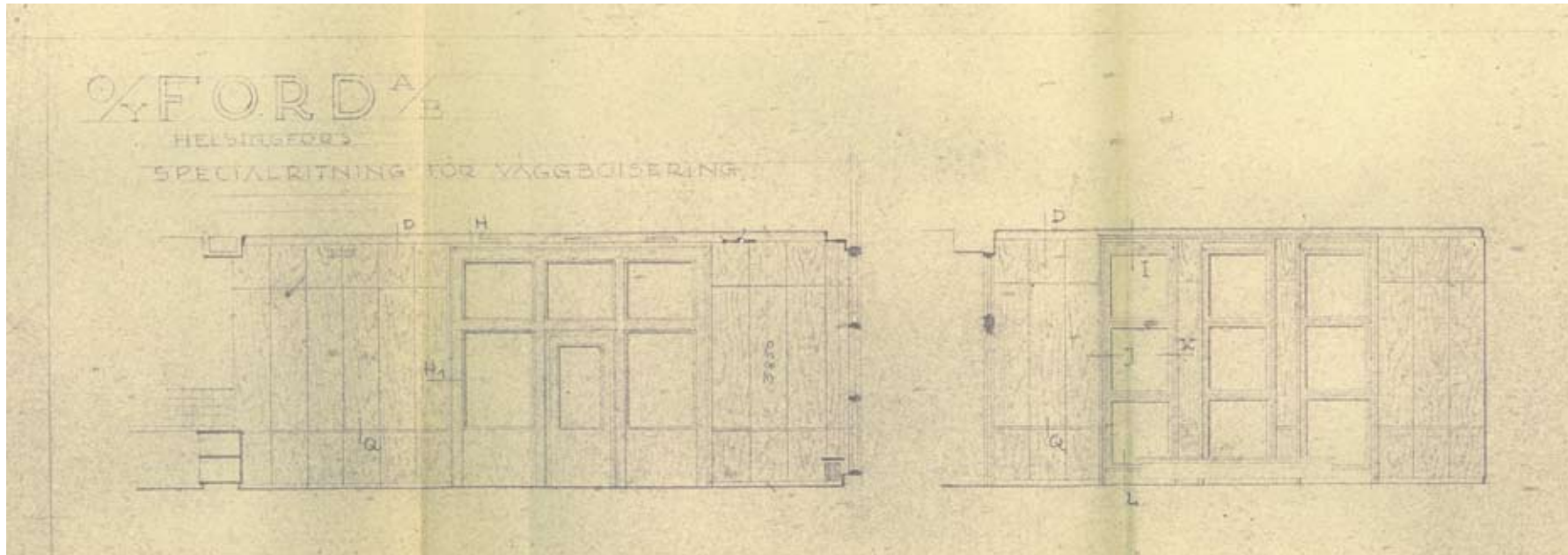
Kuva 4.130

Toimistohenkilökunnan ruokailutilan listoitustiedot, piirustusote erikoispiirustuksesta nro 270. Samanlaisia listoja on käytetty peitelistöinä toimistotiloissa puu-lasiovien yhteydessä. G. Nordström Koy FORD.

Kuvat 4.131-4.134 (vieressä vasemmalla)

Inventointivalokuvat toimistohenkilökunnan ruokasalien korkeista ikkunoista vuodelta 2011.

Piirustusote erikoispiirustuksesta 61, tornin ikkunat. G. Nordström Koy FORD.

Kuvat 4.135 - 4.136

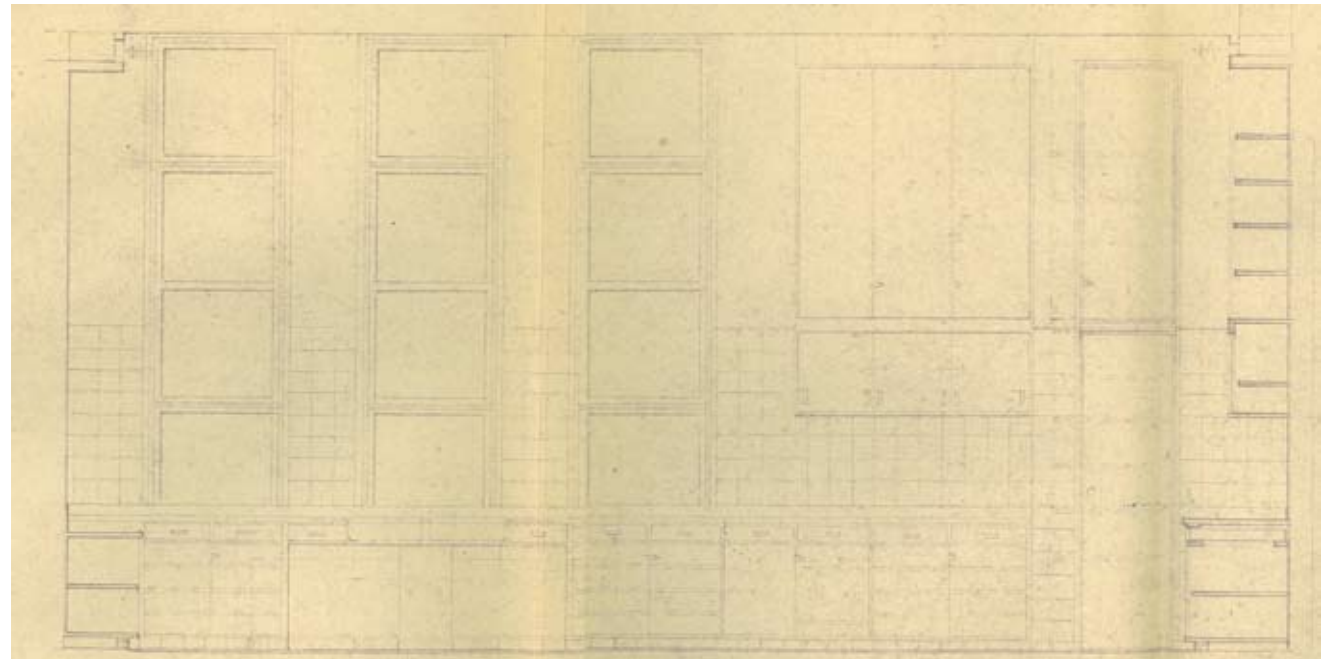
Toimistohenkilökunnan ruokailutilan seinäprojektiota. Piirustusotteet erikoispiirustuksesta nro 270, G. Nordström Koy FORD.

Kuvat 4.137 - 4.138 (vas)
Neljännen kerroksen tiloja
tornissa ennen vuoden
1965 muutostöitä.
Construction progress pho-
tographs 1966. Koy FORD.

Kuva 4.139 (oik)

Neljännen kerroksen keittiön seinäprojektiota, piirustus-
otteet erikoispiirustuksesta nro 130.
G. Nordström, Koy FORD.

RAKENNUKSEN APUTILOJA

Keittiön tilat tornissa

Fordin talon henkilökunnan ruokailua varten rakennukseen suunniteltiin keittiö ja sen tarvitsemat aputilat. Keittiö sijoittui tornin ylimpään kerrokseen, naisille varatun ruokailutilan viereen. Tarjoilua varten B-portaan yhteyteen rakennettiin ruokahissi toisesta kerroksesta keittiöön ja ruokailutilojen yhteyteen tarjoilutilat. Keittiön säilytystilat rakennettiin erilleen ullakkokerrokseen.

Keittiön seinäpinnat laatoitettiin ovikorkeuteen asti. Umpiseinille kalustettiin korkeilla yläkaapeilla kahteen riviin, joiden alle sijoituivat vielä matalat, vinot hyllyköt. Ikkunaseinän edessä oli työtaso, suunnitelman mukaan osittain punapyökkiä ja osittain sinkkiä. Tilan keskellä oli vapaasti seisova työpöytä. Keittiöhenkilökuntaa varten tila varustettiin vaatekaapilla.¹³⁰

Keittiön ja naisten ruokailutilan välillä oli pieni puinen tarjoilutiski, jonka pöytälevy lienee ollut linoleumipintainen. Tilojen välillä oleva aukko avattiin ja suljettiin rulo-oven avulla.

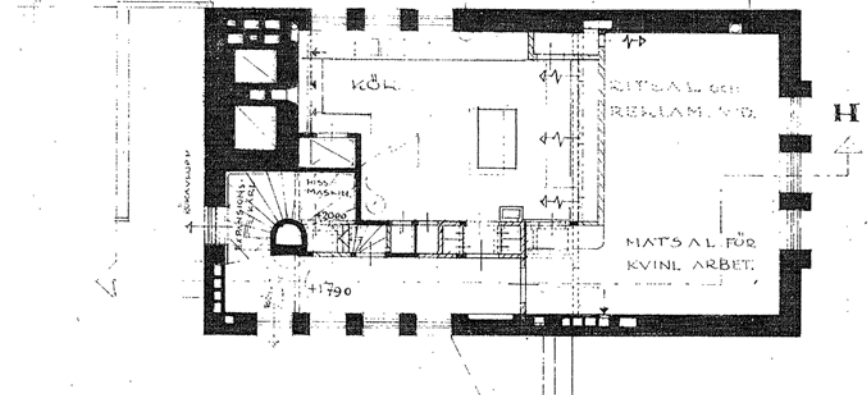
Kuva 4.140 (yllä oik.)

Ote pääpiirustussarja neljännen kerroksen muutosohjapiirustuksesta, keittiö ja naisten ruokailutila.

G. Nordström, Koy FORD.

Kuva 4.141 (oik.)

Naisten ruokailuhuoneen ja keittiön välinen pieni tarjoilutiski kuvattuna ennen tilan muutostöitä vuonna 1965. Koy FORD.

Ruokahissi 1940-luku

Eri kerroksiin sijoittuneiden keittiön ja ruokailutilojen välinen huoltoyhteys toimi pienen ruokahissin välityksellä. Hissin ovet ja kyltit ovat säilyneet kolmannen kerroksen työvään ruokasalin ja tornin ylimmän kerroksen entisissä keittiön tiloissa.

Kuvat 4.142 - 4.146

Inventointikuvat ruokahissistä alkuvuodelta 2011.

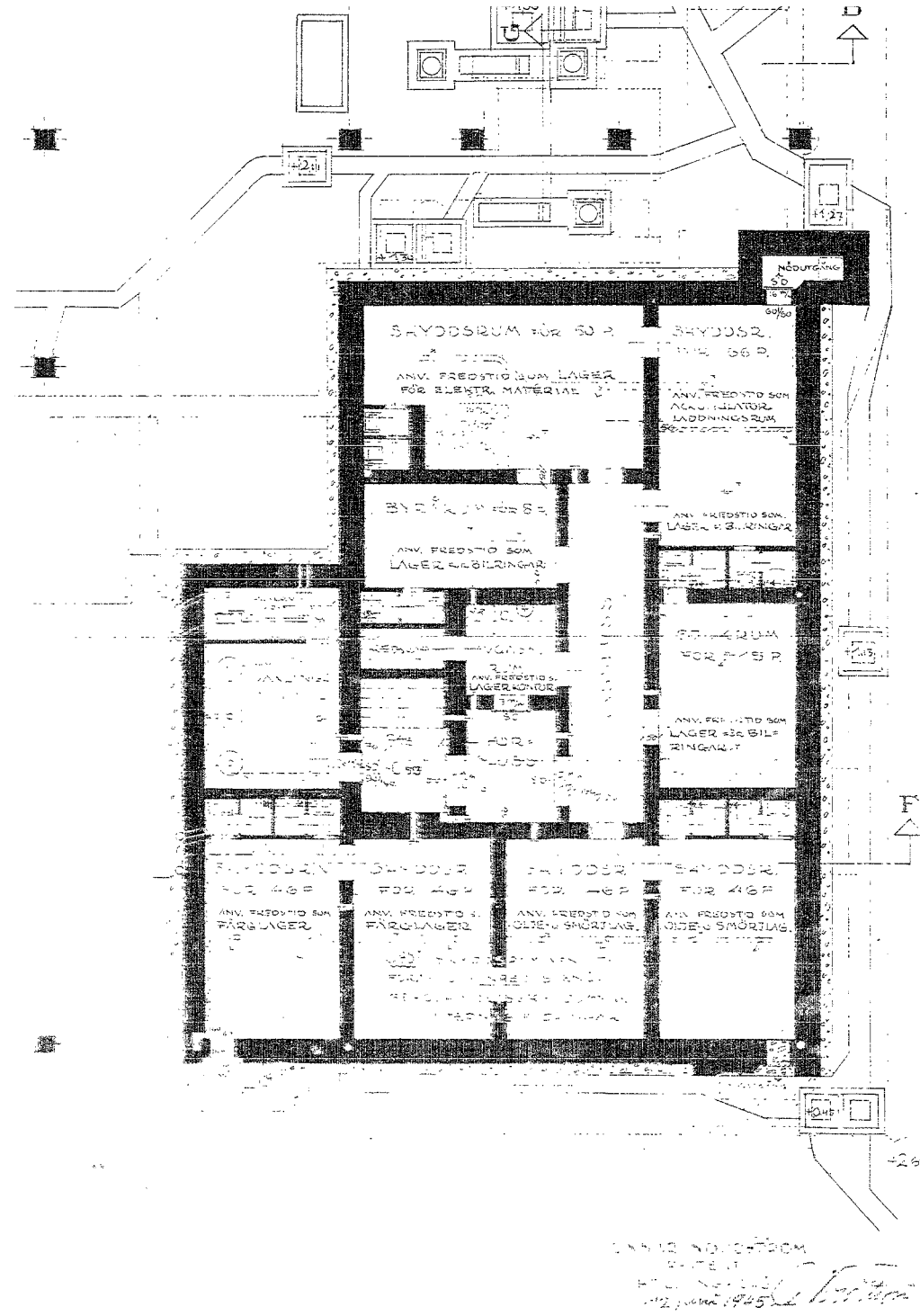
Väestönsuojatilat

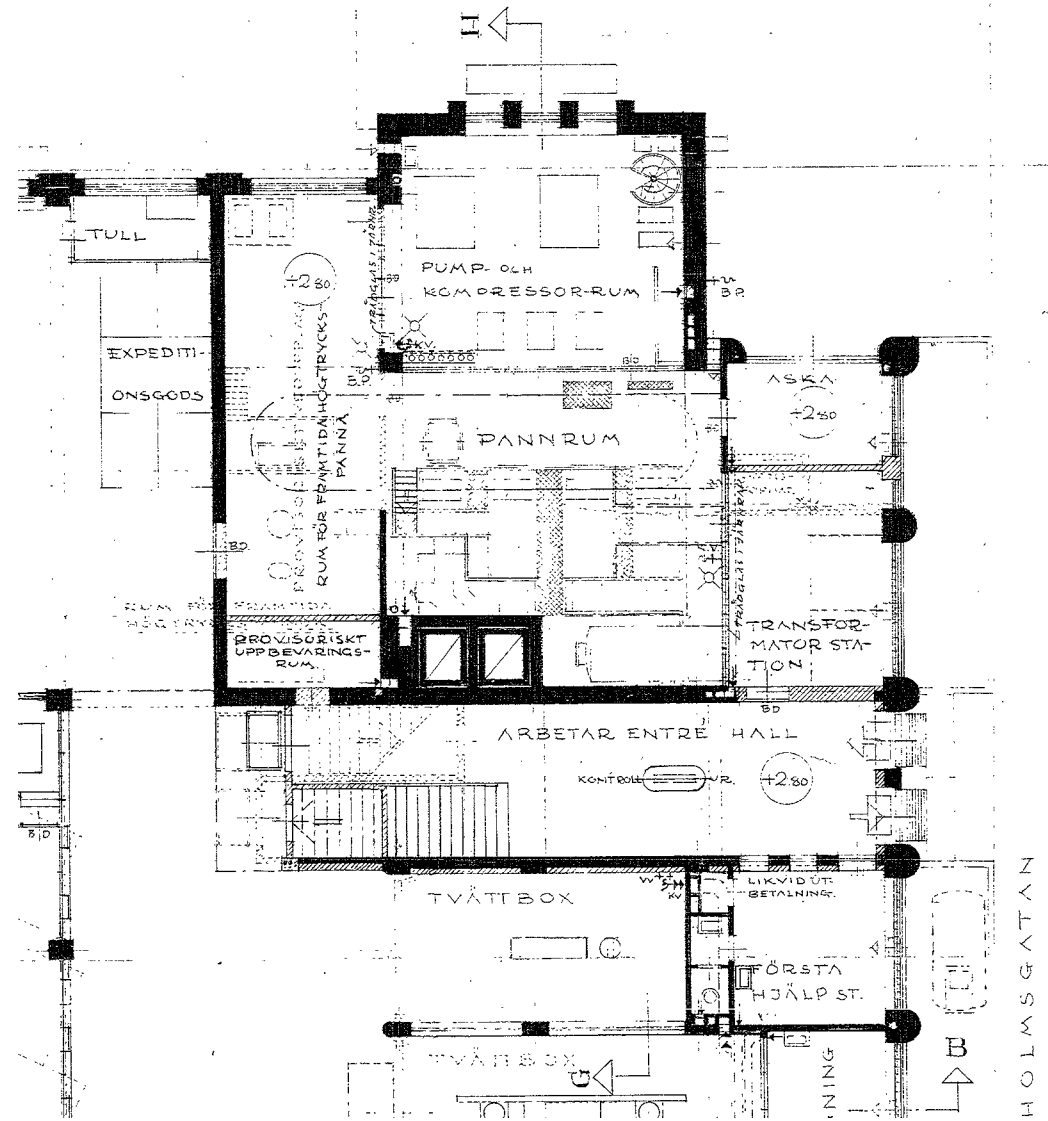
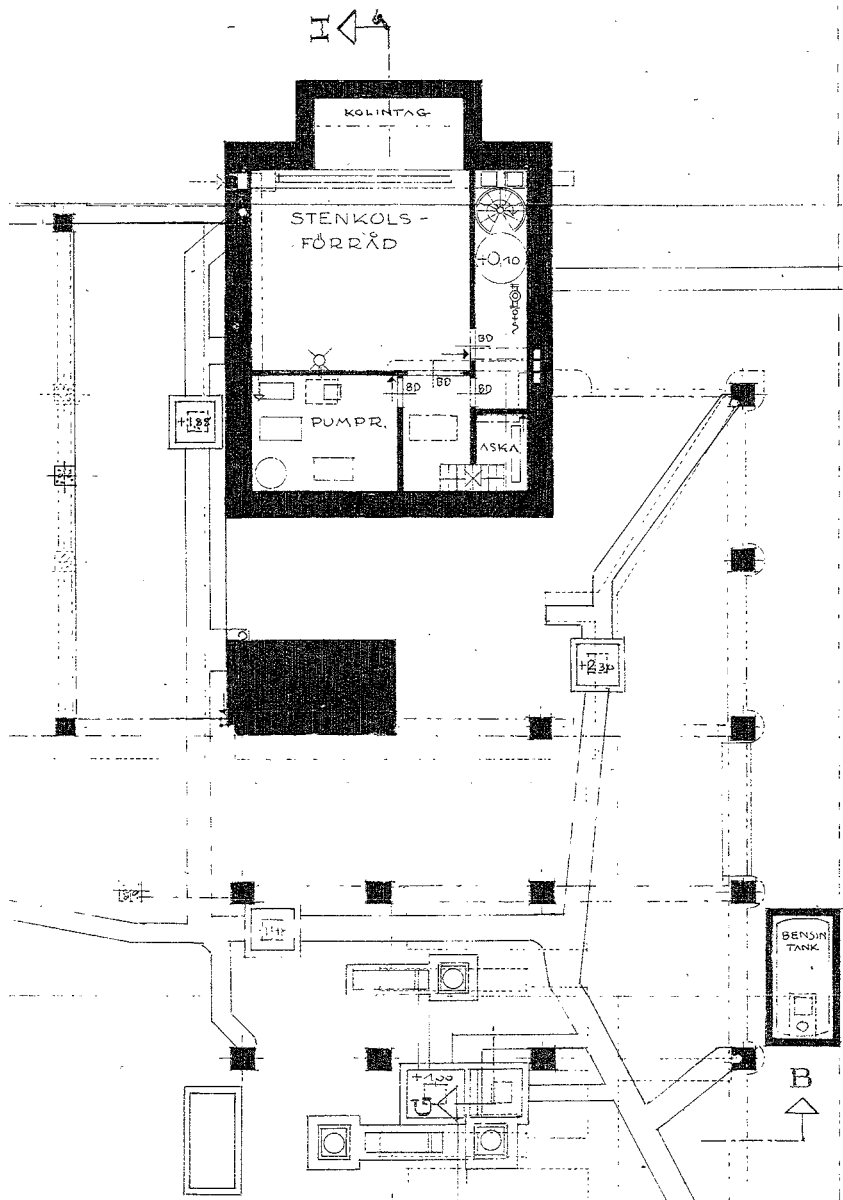
Kokoonpanotehdas varustettiin mittavilla väestönsuojatiloilla, jotka rakennettiin rakennuksen itänurkkaan ensimmäisen kerroksen näyttelytilan alapuolelle. Sota-aikaan suunnitellussa rakennuksessa henkilökunnan suojautumistarve otettiin vakavasti. Tilat koostuvat teknisten varusten tilantarpeiden (ilmavaihto ja kaasut) lisäksi sulkuhuoneista, suojahuoneesta, sairashuoneesta ja pienestä toimistohuoneesta. Vuonna 1945 päivitettyissä pääpiirustuksissa tiloille on osoitettu myös rauhanaikaista varastokäyttöä.¹³¹

Väestönsuojatiloihin kuljetaan leveän ja jyrkän portaan välityksellä tehtaan tuotantotiloista. Suojahuoneet varustettiin kiinteillä wc- ja suihku-tiloilla.

Kuva 4.147

Pohjapiirustusote pääpiirustusarjan kellarikerroksen muutospohjapiirustuksesta vuodelta 1945. G. Nordström, Koy FORD

Kuva 4.148 (vas)

Pohjapiirustusote pääpiirustussarjan kellarikerroksen muutospiirustuksesta teknisten tilojen kohdalta. G. Nordström 1945, Koy FORD

Kuva 4.149 (yllä)

Pohjapiirustusote pääpiirustussarjan ensimmäisen kerroksen muutospiirustuksesta teknisten tilojen kohdalta. G. Nordström 1945, Koy FORD

Rakennuksen tekniset tilat ja -järjestelmät

Rakennuksen tekniset tilat sijaitsivat ensimmäisessä kerroksessa, Munkkisaaren laiturin puoleisessa rakennuksen kulmassa. Tornin kohdalle sijoittuvat pumppu- ja kompressorihuone sekä pannuhuone. Näistä katsoen tehdashallien suuntaan on jätetty tilavaraus myöhemmin hankittavaksi ajatellulle korkeapainekattilalle.¹³² Tilavaruksen kohdalle on suunniteltu ulko-ovet suoraan Munkkisaaren laiturille. Rakennuksen Matalasalmenkujan puoleiselle julkisivulle sijoittuvat sähkötilat (kaksikerroksinen muuntajahuone, ”transformatorst.”) ja tuhka huone, ”aska”.¹³³ Kellarikerrokseen rakennettiin kivihillelle polttoaineväestö.

Rakennuksessa oli vesikiertoinen keskuslämmitys ja ainakin toimisto- ja tuotantotilojen osalta koneellinen ilmanvaihto. Toimistokerrokseen sijoittui Matalasalmenkadun puolelle pienen wc-tilan yläpuolelle ”lämmililmakammio”, johon tuloilma johdettiin julkisivussa olevan säleikön kautta.¹³⁴ Ilmanvaihtokanavat sijoituivat toimistokerroksessa käytävien alakattojen yläpuolelle.¹³⁵ Huoneissa tulo- ja poistoilmasäleiköt sijoituivat käytävän puoleisille seinille, niiden yläosiin.¹³⁶ Johdon tiloissa Matalasalmenkadun varrella säädettävät tuloilmasäleiköt sijoitettiin lämpöpattereiden yhteyteen ikkunapenkkeihin. Rakennuksen edustavimmissa tiloissa teräslevystä valmistetut suoralinjaiset levytatterit varustettiin koristeellisilla metallista valmistetuilla patterisuojuksilla. Toimiston eteishallissa, näyttelyhallissa ja toimistohenkilökunnan ruokailutilassa lämpöpattereiden suojaritilät (etulevyt) tehtiin puusta.

Tehdashalleissa tuloilmalaitteet sijoittuvat ulos johtavien kookkaiden liukuovien yhteyteen.¹³⁷ Lämpöpattereille on varattu syvennykset ikkupenkien alla ulkoseinillä. Parven alapuolelle (välikerros) on pääpiirustuksiin merkitty poistoilmaelimet, jotka yhdistyvät kookkaaseen pyöreään poistoilmakanavaan. Kanava sijoittuu toisessa kerroksessa miesten sosiaalitalan nurkkaan ja kolmannessa kerroksessa siivoustilaan. Vesikatolla näkyy vanhoissa valokuvissa kanavan päätteenä ollut ylöspäin levenevä ilmanvaihtopiippu.

Myös ensimmäisen kerroksen sisään- ja ulosajosta on olemassa ilmanvaihdon järjestelyjä kuvaavat suunnitelmat.¹³⁸

5. FORDIN TALON MUUTOSHISTORIA

Hernesaaren kokoonpanotehdasta suunniteltaessa ennakoitiin mahdollisia tulevia laajentumistarpeita. Heti rakennuksen valmistuttua kävikin selväksi, että lattiapinta-alaa tarvittiin lisää. Kokoonpanohalliin vuoden 1945 aikana suunniteltu välipohjalaajennus toteutettiin niin saumattomasti rakennuksen viimeistelytöiden yhteydessä, että sitä voidaan pitää osana tehtaan varsinaisia rakennustöitä.

Tehtaan ensimmäisiä varsinaisia muutosvaiheita 1950-luvulla leimaa alkuperäisten suunnitteluratkaisujen soveltaminen. Rakennuksen arkkitehti Gunnar Nordström laati rakennuksen ensimmäiset laajennussuunnitelmat, joihin sisältyi välipohjan rakentaminen koko kokoonpanohallin alalle. Toisen kerroksen toimistovyöhyke laajeni näin entisten tuotantotilojen puolelle. Toimistotiloja laajennettiin edelleen kokoonpanohallin suuntaisesti Nordströmin esimerkkiä seuraten 1950-luvun loppupuolella arkkitehti Matti Finellin ja tehtaan rakennuspäällikkö L.R. Österin suunnitelmien mukaan.

Gunnar Nordström oli luonostellut tehdasrakennuksen lisäkerrosta varsinaisen suunnittelutyön yhteydessä vuonna 1943. Hän päivitti lisäkerroksen suunnitelmia vuonna 1956, jolloin hankkeelle haettiin myös rakennuslupa.¹³⁹ Rakennustöihin ei näiden suunnitelmien pohjalta kuitenkaan ryhdytty. Nordström jatkoi lisäkerroksen suunnittelua vielä 1960-luvun puolellakin.¹⁴⁰ Lisäkerroksen rakentaminen toisen kerroksen toimistuhuoneiden yläpuolelle toteutui kuitenkin vasta vuonna 1965 arkkitehti Kurt Simbergin suunnitelmien mukaan.

Kuva 5.1

Fordin tehtaan lisäkerroksen rakennustyöt käynnissä.

Koy FORD

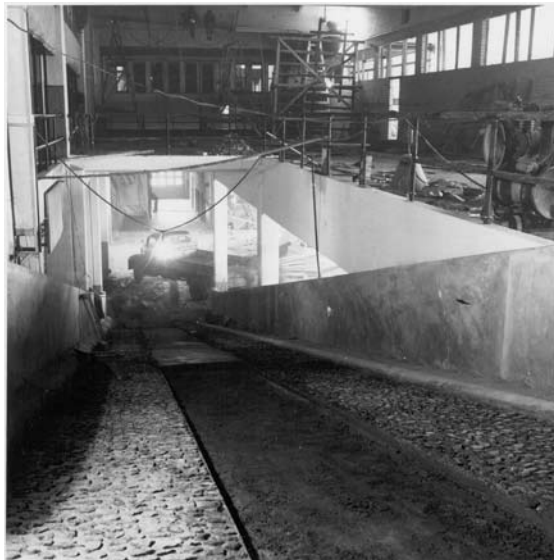
Seuraava merkittävä muutos rakennuksen kokonaishahmoon tehtiin 1970-luvun alussa, kun tehtaan alkuperäinen kattolyhty purettiin. Muutos liittyi rakenteellisiin korjauksiin, jotka suunniteltiin insinööritoimisto Bertel Ekengrenin toimesta. Alkuperäisen kattolyhdyn tilalle rakennettiin uusi yläpohjarakenne ja alkuperäistä kattoikkunaa huomattavasti valoaukoltaan pienempi kupera kattoikkuna. Samalla menetettiin tuotantotiloista alkuperäinen, basilikakirkon keskilaivaa muistuttanut tilavaikutelma. 1980-luvun ja 1990-luvun alussa rakennukseen tehtiin pääasiassa pieniä tilamuutoksia -kiinnostavana yksityiskohtana 1980-luvun toisen kerroksen toimistotilojen laajennus, jossa edelleen jatkettiin vanhojen tilojen ilmettä ja materiaalimaailmaa (Arkkitehtuuritoimisto Timo Mannonen).

Vuosituhanteen vaihteen tietämällä rakennukseen kohdistui jälleen voimakkaampia muospaineita, kun Ford päätti luopua perinteikkäästä tehdaskiinteistöstään ja muuttaa muualle. Kiinteistö myytiin Kvaerner Masa-Yards Oy:lle 1990-luvun lopulla. Tilojen uusia vuokralaisia varten muutettiin 1960-luvulla rakennettu ylin toimistokerros avokonttoriksi. Vanhoille tuotantotiloille etsittiin uusia käyttäjiä, joita varten tehtiin käytötarkoituksen muutoksia ja tilajakoja. Kokoonpanohallin pohjoispääty ja siihen liittyvät tilat ensimmäisessä ja toisessa kerroksessa kunnostettiin Satama Interactiven käyttöön vuosina 1999-2000 arkkitehti Jaakob Sollan (a.men) suunnitelmien mukaan. Kokoonpanohalliin rakennettiin vanhojen nosturikiskojen ja kannatusrakenteiden varaan korkeaan tilaan ripustetut neuvottelutilat, "tuubi".¹⁴¹

Kuvat 5.2 - 5.4 (ylärivi), 5.5 - 5.7 (alla)

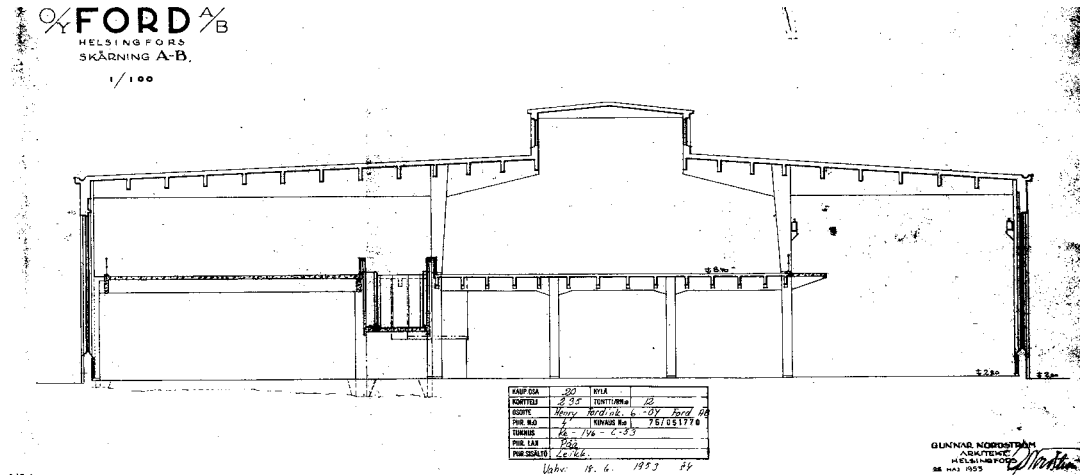
Vuoden 1953 muutustyöt käynnissä: ajoluiskan ja uuden välipohjan rakennustöitä. MOBA

1950-LUVUN MUUTOKSET

Toisen kerroksen toimistotilojen laajentaminen 1940-50 luvuilla: kokoonpanohallin välipohjan rakentaminen

Kokoonpanohallin välipohjan rakentamista jatkettiin 1950-luvulla, kun tehtaan toiminnoille tarvittiin lisätilaa. Vuonna 1953 toteutetut muutokset suunnitteli Gunnar Nordström. Rakennustöistä on säilynyt valokuvadokumentaatiota.¹⁴² Kokoonpanohalliin rakennettiin ensimmäisestä kerroksesta toisen kerroksen tasolle johtava ajoramppi kulkuneuvoille. Uusi välipohja toteutettiin aiempien rakenneperiaatteiden mukaan betonirakenteisena. Välipohjan alapuolelle ensimmäiseen kerrokseen jäävän tuotantotilan käyttötarkoitukseksi merkittiin pääpiirustukseen korjaushalli, "reparationshall". Uuden välipohjan alueelle toiseen kerrokseen rakennettiin vanhojen tuotantotilojen jatkoksi avoyhteydellä autovarastoa ja varaosavarastoa. Toimistotiloja laajennettiin Matalasalmenkadun suuntaisesti uuden välipohjan alueelle. Kulkuyhteys vanhaan toimistosiipeen järjestettiin portaaseen A yhteydessä olevasta toimiston eteishallista.¹⁴³ Uuden oviaukon paikalta purettiin pieni wc-tila. Toimistotilojen laajennuksen tilaohjelmaan kuuluivat tilat varaosavaraoston konttorille, sekä toimistohuoneet laskutukselle, mainososastolle sekä huolto-osastolle. Vanhan toimistosiiven huonejärjestelyihin tehtiin väliseinämuutoksia. Tässä yhteydessä järjestettiin tehtaan ylimmälle johdolle oma ruokailutila, "kabinetti" toimistohenkilökunnan ruokasalin läheisyyteen. Tilan tarjoiluvälikkö varustettiin ajanmukaisella kiinteällä tarjoilukalusteella, johon sijoitettiin myös kalusteovien taakse kätetty jääkaappi.¹⁴⁴

Kuva 5.8

Leikkauspiirustus uuden välipohjan ja ajorampin kohdalta. Pääpiirustus G. Nordström, HKRVA.

Uudet toimistotilat sijoituivat Matalasalmenkadun puoleiselle ikkunaseinälle. Toimistokäytävä jatkuu vanhasta toimistosiivestä rakennusrungon keskellä. Toimistolaajennuksen yhteyteen rakennettiin myös uudet saniteettitilat. Uuden toimistokäytävän ja varaosavaraston väliin seinärakenteeseen suunniteltiin sisäikkunat.¹⁴⁵

Uuden välipohjan rakentaminen kokoonpanohalliin vaikutti ilmeisesti jossain määrin portaan A sisäikkunoihin, jotka olivat aiemmin avautuneet kokoonpanohallin korkeaan tilaan. Kaikkia portaan A ikkunoita ei kuitenkaan peitetty vielä tämän muutostyön yhteydessä.¹⁴⁶ Kokoonpanohalliin uutta välipohjaa ei rakennettu kiinni portaan A ikkunaseinään, vaan sen eteen jätettiin kapea valokuilu. Vanhoista toimistotiloista avatun kulkuyhteyden takia kokoonpanohalliin avautuneista ikkunoista jouduttiin kuitenkin poistamaan purettavaan wc-tilaan sijoittuneet ikkunat.¹⁴⁷

Muutostyön yhteydessä tehtiin myös pieni muutos miespuolisten tehdastyöntekijöiden puku- ja pesuhuoneen tilajärjestelyyn. Aiemmin naisten wc-tiloissa toimineet saniteettitilat liitettiin miesten pukuhuoneen käyttöön ovimuutoksilla. Ilmeisesti miesten pukuhuonetta palvelleet vanhat saniteettitilat olivat osoittautuneet määrältään riittämättömiksi. Alunperin miesten puku- ja pesutiloille varatut wc-tilat vaikuttavat alimitoitetuilta, kun ajatellaan että 234-260 henkilön tiloja varten oli rakennettu vain yksi erillis-wc ja urinaalit.¹⁴⁸

Kuva 5.10

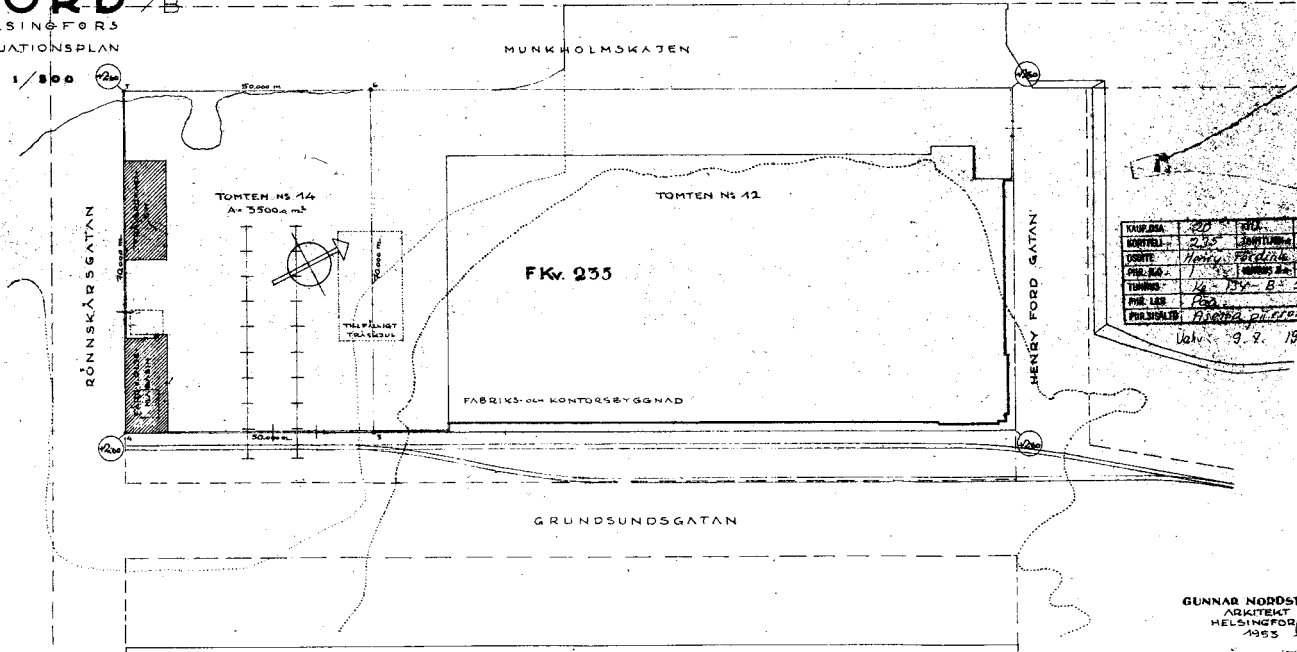
Päiväämätön valokuva toimistolaajennuksen puolelta. Varaosavaraston käyttöön varattuja toimistotiloja.

FORD

FORD A/B
 HELSINGFÖRS
 SITUATIONSPLAN

1/300

KAPITAL	200	300
KÖPVELL	200	300
POST	100	100
FABRIK	100	100
TÄMMING	100	100
FRÅN LIG	100	100
FÖRVALD	100	100

Utk. 19. 9. 1895

GUNNAR NORDSTRÅM
 ARKITEKT
 HELSINGFÖRS
 1895

Piharakennusten (väri- ja öljyvarastot) rakentaminen 1953

Vuoden 1953 rakennusvaiheen yhteydessä vapautettiin tuotantotiloista lisää lattiapinta-alaa rakentamalla tehdasrakennuksen taakse Pihlaja-saarenkadun varteen¹⁴⁹ erilliset varastorakennukset maalaustarpeelle ja öljylle sekä puutavaralle. Gunnar Nordströmin suunnittelemat varastorakennukset olivat yksikerroksia ja pulpettikattoisia. Niiden julkisivut murattiin samasta kahi-tiilestä kuin itse kokoonpanotehtaan julkisivutkin.

Vuonna 1953 tehtyjen rakennustöiden pääurakoitsijana toimi laskutuksen perusteella Otia.¹⁵⁰

Konttoritilojen rakentaminen kokoonpanohallin ensimmäiseen kerrokseen 1955

Gunnar Nordström suunnittelemiin rakennuksen muutostöihin lukeutuu myös konttoritilojen rakentaminen kokoonpanohalliin. Pienen muutostyön pääpiirustukset on päivätty 18.7.1955. Kaksikerroksinen konttoritila rakennettiin kokoonpanohallin näyttelytilan puoleiseen pätyyn, portaan E (kokoonpanohallin välikerroksessa sijaitseviin wc-tiloihin johtava porras) yhteyteen.¹⁵¹

Kuvat 5.11 - 5.13 (ylärivi)

Piharakennusten rakennusvaiheita vuonna 1953. MOBA

Kuva 5.14

Pääpiirustussemapiirustus, piharakennukset 1953. G. Nordström, HKRVA.

Tehdasrakennuksen konttoriosan lisärakennus- ja muutostyöt 1950-luvun lopulla

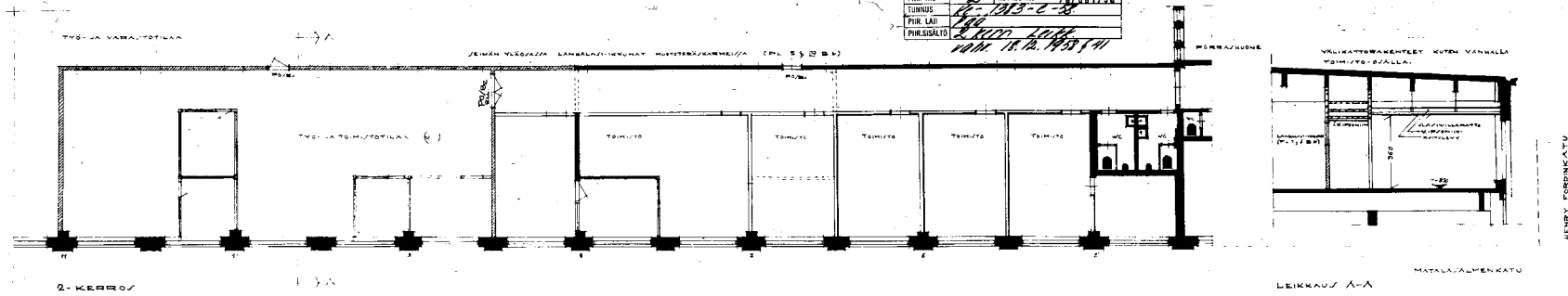
Työ- ja toimistotilaa tarve kasvoi yhä edelleen 1950-luvun loppua kohden. Vuonna 1953 rakennettua Matalasalmenkadun suuntaista toimistovyöhykettä jatkettiin edelleen arkkitehti Matti Finellin ja tehtaan rakennuspäällikön L.R.Österin suunnitelmien mukaan.¹⁵² Laajennushankkeen pääpiitustukset on allekirjoittanut L.R. Öster, mutta urakasarjan on laatinut arkkitehti Finell. Laajennuksessa seurattiin aiempien suunnitelmien perusratkaisuja rakennusosia ja detaljeja myöten. Lisätilantarpeen eri ratkaisuvaihtoehtoja lienee pohdittu Fordilla yrityksen omin voimin hyvissä ajoin ennen urakka-asiakirjojen laatimista. Urakka-asiakirjojen osana on vuonna 1958 laadittu piirustus, joka kuvaa rakennuksen toisen kerroksen tilojen kalustusta ja toimintaa, sekä suunniteltuja muutoksia.¹⁵³

Aiemmin rakennettua kokoonpanohallin välipohjaa valettiin muutosalueella lisää, kiinni ulkoseinään.¹⁵⁴ Samalla poistettiin tason suojakaidetta. Laajennuksen tuotantotilojen vastaiset väliseinärakenteet tehtiin kalkkihiekkatiilestä. Toimiston puolella seinäpinnat rakennettiin vanhojen toimistotilojen mallin mukaan vanerista, jonka tuli olla työselostuksen mukaan filmiliimattua venevaneria. Verhousta suunniteltaessa otettiin huomioon äänen- ja lämmöneristävyys sekä ulkoseinillä myös kosteudeneristys (vaneriverhouksen taakse on jätetty tuuletusrako). Alakattorakenteissa ennakoitiin tulevia väliseinämuutoksia: alakattojako tuli sovittaa niin, että myöhemmät seinien siirroista aiheutuvat paikkaukset

OY FORD AB
 HELSINKI, KNI TK 235, TH 44
 SUURSUUNNITUS 1/100

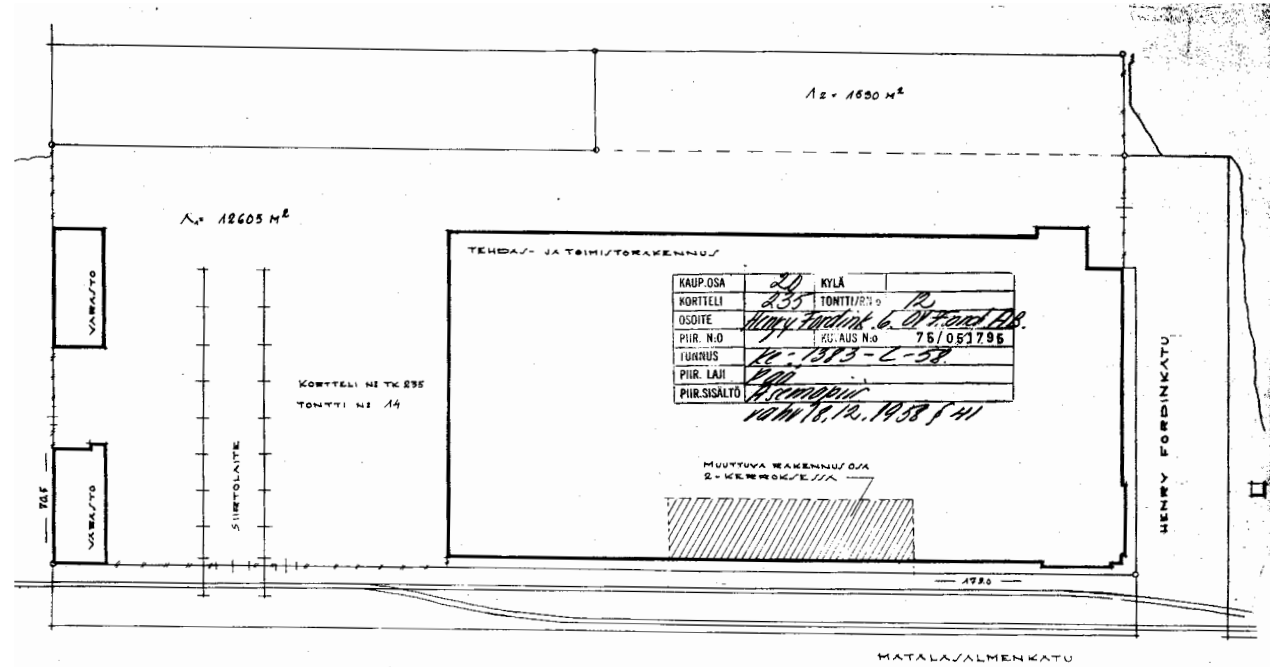
LEIKITYKSI
 VANHA PALONESTÄÄKÄ RAKENNE JA VANHA OVI
 VANHA PALONESTÄÄKÄ RAKENNE
 PURSETTAVA RAKENNE
 UUTI PALONESTÄÄKÄ RAKENNE JA UUTI OVI
 UUTI PALONESTÄÄKÄ RAKENNE

KAUP. OSA	24	KYLÄ	
KORTTELI	235	TONTTI/RT O	12
OSOITE	Kortti Tehtaan k. OY Ford AB.		
PIIR. N. O		RG. AUS N. O	76/051795
TUURUS	12-1913-2-38		
PIIR. LAJI	PAA		
PIIR. SISÄLTÖ	PAA 10/11.12.1958 J 11		

Kuvat 5.14 - 5.15

Tehtaan rakennuspäällikkö L.R. Österin allekirjoittamia pääpiirustuksia vuodelta 1958. Asemapiirustus ja 2. kerroksen pohjapiirustus. HKRVA

KAUP. OSA	24	KYLÄ	
KORTTELI	235	TONTTI/RT O	12
OSOITE	Kortti Tehtaan k. OY Ford AB.		
PIIR. N. O		RG. AUS N. O	76/051795
TUURUS	12-1913-2-38		
PIIR. LAJI	PAA		
PIIR. SISÄLTÖ	PAA 10/11.12.1958 J 11		

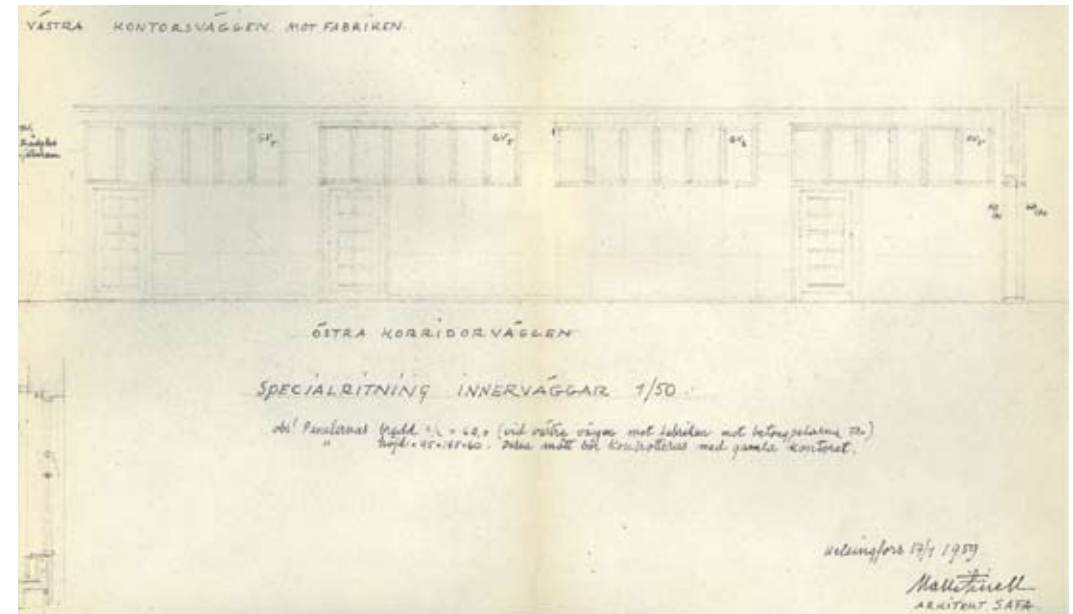
voitiin vaivattomasti tehdä kokonaisella levyjaolla. Lattiapinnoitteena käytettiin "tammitavuparkettia" vanhan toimisto-osan mallin mukaan.¹⁵⁵

Matalasalmenkadun puoleisiin ikkunoihin tehtiin toimistolaajennuksen johdosta muutoksia. Entisiin tehdashallin ikkunoihin lisättiin "kaksois-terveysikkunat" ja niiden säätölaitteet. Ikkunoiden muutostöissä ja vanneriverhousten liittymissä huomioitiin auringonsuojaus samaan tapaan kuin vanhassa toimisto-osassa.¹⁵⁶

Toimiston laajennusosa varustettiin koneellisella ilmanvaihdolla, jonka kanavisto sijoitettiin vesikaton ja toimistolaajennuksen katon väliin jäävään tilaan. Katolle rakennettiin ilmanvaihtoa varten raittiin ilman sisäänottoa varten sadekatos ja säleiköt.¹⁵⁷

Toimistolaajennuksen rakennustyöt suoritti helsinkiläinen Larne Oy, jonka kanssa solmittiin urakkasopimus maaliskuussa 1959.¹⁵⁸

Toimistotilojen laajennukseen liittyen toteutettiin vuonna 1959 toimistohenkilökuntaa varten naisten ja miesten wc-tilat ja pukuhuoneet. Ne sijoitettiin toimistokäytävän varteen entisten tuotantotilojen puolelle siten, että käynti tiloihin oli toimistokäytävältä. Suunnittelijoina toimivat samat tahot kuin toimistotilojen laajennuksessa, mutta rakennustyön toteutti Rakennus oy Formentor Byggnads ab.¹⁵⁹

Kuva 5.16

Vuoden 1958-59 toimistolaajennuksen urakkapiirustussarjaan kuuluva projekti toimistokäytävältä kohti huoneita. Arkkitehti Matti Finell. Koy FORD

Kuvat 5.17 ja 5.18 (yllä)

Lisärakennustyömaa 4.2.1966 ja 25.2.1966. Koy FORD

Kuva 5.19

Lisärakennustyömaa huhtikuussa 1966. Koy FORD

LISÄKERROKSEN RAKENTAMINEN 1965

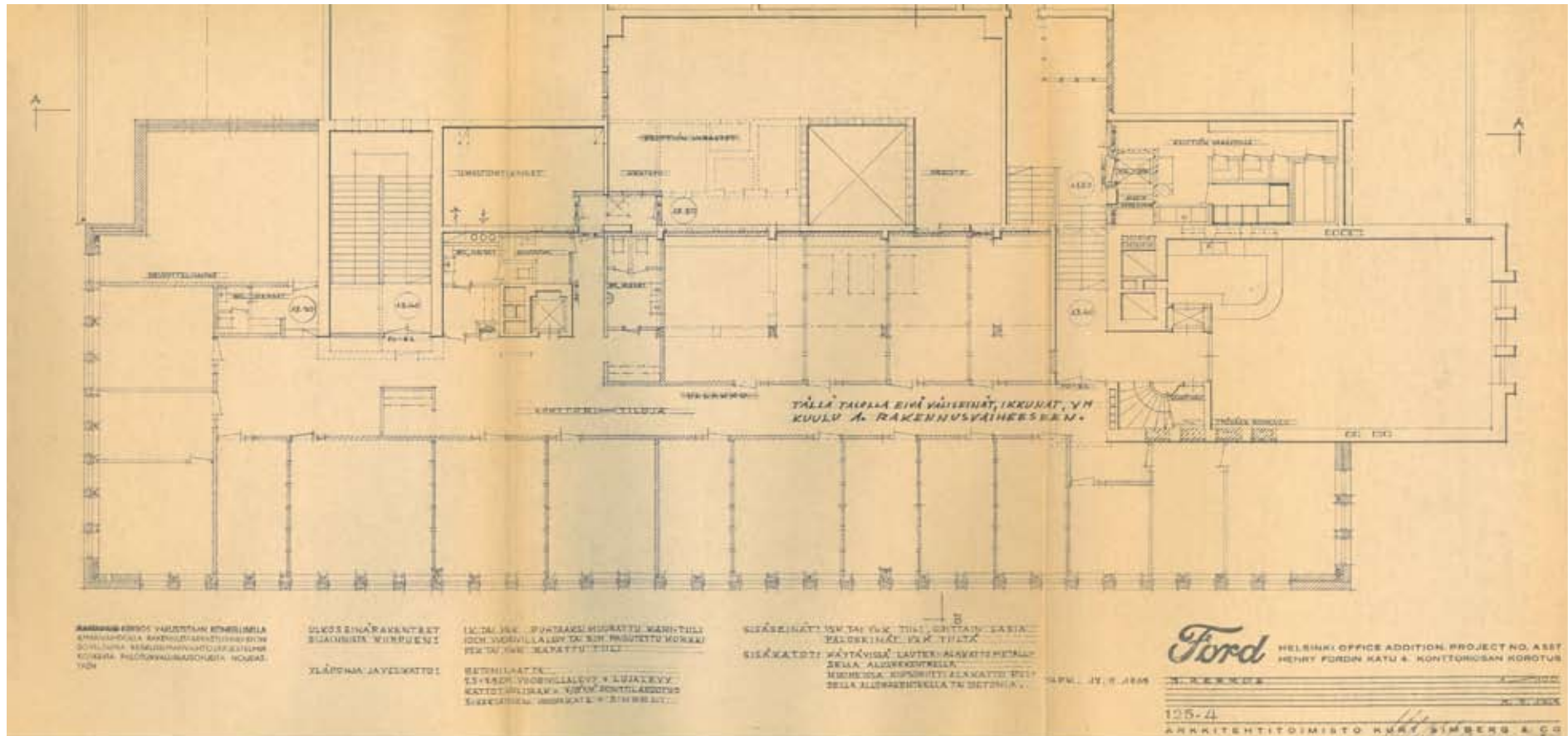
Lisäkerroksen suunnitteluun ryhdyttiin ensimmäisen kerran 1950-luvun puolessa välissä. Gunnar Nordströmin suunnitelmien mukaan haettiin hankkeelle rakennuslupa vuonna 1956. Suunnitellun lisäkerroksen ulkoseinälinja on vedetty lähes toisen kerroksen ulkoseinän tasoon, poiketen 1940-luvun suunnitteluvaiheen luonnoksista. Julkisivuissa lisäkerros on artikuloitu kattolistojen avulla irti rakennuksen alkuperäisestä volyyymista. Nordströmin ratkaisu korostaa lisärakentamisen ajatusta; alkuperäinen rakennusvaihe erottuu selvästi ajatellusta uudesta. Tilaohjelmaan sisältyvät uudet keittiötilat (laajennuksen lounaissivulla), uudet ruokailutilat sekä johtajistolle että työntekijöille sekä lisää uutta toimistotilaa portaan A yhteyteen. Torniin, työntekijöiden ruokailutilan paikalle kaavailtiin kokous- ja luentotilaa, joka samalla voisi toimia varakanttiinina.¹⁶⁰ Tässä vaiheessa lisäkerroksen rakentamishankkeesta kuitenkin luovuttiin.

Kolmannen kerroksen rakentaminen pohjoissiipeen toteutui vuosina 1965-66 arkkitehti Kurt Simbergin toimiston suunnitelmien mukaan. Suunnitellun lisäkerroksen pinta-ala oli noin 700m². Muutostyön taustalla vaikutti toimiston jatkuva tilantarpeen kasvu. Myös keittiö- ja ruokailutilojen logistiikkaa haluttiin ilmeisesti parantaa, sillä suunnitelmiin sisältyy uusi (Nordströmin suunnitelmia huomattavasti pienempi) ruokailutila sekä lisätilaa keittiön käyttöön sekä kolmannessa että neljännessä kerroksessa. Uuden lisäkerroksen johdosta portaaseen B suunniteltiin uusi hissiyhteys. Myös silloisiin toisen kerroksen toimistohuoneisiin suunniteltiin tilamuutoksia, joissa aiottiin käyttää hyväksi vanhoja lasiseinä rakenteita.¹⁶¹

Vanhoihin tiloihin suunnitellut muut muutokset olivat ilmeisesti seurausta kehittyvistä palomääräyksistä. Ensimmäisen vaiheen rakennustöiden yhteydessä muurattiin B-portaan ja tehdashallin väliset lasiseinät umpeen. Umpeen muurattu väliseinä sijaitsi portaassa B ensimmäisen ja toisen kerroksen välitasolla. Tehdashalliin johtavat ovet uusittiin palo-oviksi. Toisessa kerroksessa molemmissa portaissa uusittiin vanhoihin toimistotiloihin johtaneet puurakenteiset lasiseinät ja ovet teräsrakenteisiksi.¹⁶² Portaassa A muurattiin umpeen aiempien muutostöiden yhteydessä epäedulliseen asemaan jääneet sisäikkunat.

Kurt Simbergin lisäkerrossuunnitelman arkkitehtoninen perusratkaisu poikkesi Gunnar Nordströmin aiemmista suunnitelmista suoraviivaisen otteensa johdosta. Lisäkerroksen volyyymia jatkettiin suoraan toisen kerroksen päälle rakennuksen julkisivulinjassa. Korotettavan alueen osalta purettiin vesikatto ja siihen liittyvä betoninen kattolista. Tilat tukeutuivat oleviin porrasyhteyksiin jotka jatkuivat ennestään vanhan ullakkokerroksen tasolle. Uuden toimistokerroksen vesikatto, muodoltaan matala aumakatto, kattoi myös molemmat vanhat porrashuoneet. Uudet julkisivut muurattiin vanhan julkisivumuurausten ja saumauksen mukaan kalkkihiekkatiilestä.¹⁶³ Uuden toimistosiiven aukotus jatkaa vanhaa, konstailematonta sommitteluperiaatetta. Ikkunat ovat matalammat ja niiden jako on yksinkertaisempi kuin alkuperäisen rakennuksen osalla-julkisivujen aukotus ikään kuin kevenee ylöspäin mentäessä.¹⁶⁴

Rakennustyöt jaettiin kahteen rakennusvaiheeseen. Ensimmäiseen vaiheeseen kuuluivat konttoriosan korotuksen runkotyöt, uusi hissikui-

Kuva 5.20
Arkkitehtitoimisto Kurt Simberg & Co:n laatima lisäkerroksen pohjapiirros vuodelta 1965. Koy FORD.

lu perustuksineen, kaksi uutta välipohjaa entiseen lämpökeskukseen liittyvässä tilassa (uusi ruokailutila ja keittiön varasto), sekä keittiön ja toisen kerroksen ruokailutilojen muutokset. Rakennustöiden toiseen vaiheeseen kuuluivat lisäkerroksen viimeistelytyöt sekä LVI- ja sähkötyöt.¹⁶⁵

Lisäkerroksen rakennesuunnitelmat laati Insinööritoimisto Martti Ruoslahti & Co. LVI-suunnittelijana toimi Insinööritoimisto Olof Granlundilta Antti Oksanen ja sähkösuunnittelijana Insinööritoimisto Risto Mäenpää. Pääurakoitsijaksi hankkeeseen valittiin Juha L. Aalto Oy.

Lisäkerroksen toimistotilojen järjestely perustui portaiden A ja B välille järjestettyyn käytävään, jonka välille sijoittuvat lasiseinäiset, kohtuullisen pienet toimistohuoneet, joiden ikkunat avautuivat pääosin Henry Fordin kadulle. Neuvottelutiloihin rakennettiin kolme kupuikkunoilla katettua kattovaloaukkoa.¹⁶⁶ Lisäkerroksen toimistotilojen ratkaisuissa luovuttiin rakennuksen toisessa kerroksessa käytössä olleesta puumateriaalista. Materiaalit vaihtuivat 1960-luvulle tyypillisiksi.¹⁶⁷ Toimistohuoneiden väliset lasiseinät tehtiin 2-kertaisella lasituksella peittomaalattusta puusta. Seinäpinnat pääsääntöisesti rapattiin, saniteettitiloissa käytettiin laatoitusta. Kolmannen kerroksen toimistotiloissa käytettiin ovissa ja ikkunapenkeissä peittomaalauksen ohella materiaalina lakattua, vaaleaa tammiviilua.¹⁶⁸ Alakatot tehtiin polttomaalattusta kevytmetallisäleistä (konttorikäytävä ja siihen välittömästi liittyvät tilat).¹⁶⁹ Konttorihuoneiden alakattomateriaaliksi valitti kipsoniittilevy. Wc-tiloissa katot tehtiin luja-levystä. Toimistokäytävän ja sen lattioiden materiaaliksi valittiin 25x25

Kuva 5.21

Arkkitehtitoimisto Kurt Simberg & Co:n kokoamia lisärakennuksen materiaalimalleja. Koy FORD.

Kuva 5.22

Valmis toimistohuone lisäkerroksessa vuonna 1966. Koy FORD.

Kuva 5.23

Uusi ruokailuhuone vuonna 1966. Koy FORD.

cm PVC-muovilaatat, joista toteutettiin käytävän lattiaan kaksivärinen kuviointi.¹⁷⁰ Saniteettitiloja latioissa käytettiin ajalleen hyvin tyyppillisiä Pukkilan kuusikulmaisia keraamisia lattialaattoja.

Lisäkerroksen rakentamiseen liittyvät keittiön ja ruokailutilojen uudelleenjärjestely toteutettiin asialliseen henkeen. Kolmanteen kerrokseen B-portaan yhteyteen rakennettiin keittiölle uusia varastotiloja, samoin tornin neljänteen kerrokseen, joka varattiin kokonaan keittiön käyttöön. Tornin neljännen kerroksen entisen naisten ruokailuhuoneen puulattiat purettiin keittiön uusien aputilojen kohdalta. Tilalle valettiin betonilattia. Samalla poistettiin näiden tilojen katon pintamateriaali (rakennusselityksessä mainitaan "kattolaatta").¹⁷¹

Toisessa kerroksessa konttorihenkilökunnan ruokailutilojen yhteydessä tehtiin tarjoilutiskin uudelleenjärjestely. Entinen osastopäälliköiden ruokailutila avattiin suurempaan ruokailuhuoneeseen purkamalla sen lasiväliseinä. Ruokailuhuoneen pääovi siirrettiin kauemmaksi käytävälle, jotta 1950-luvulla sisustettu kabinetti saatiin liitettyä paremmin muihin ruokailutiloihin.

Kuva 5.24 - 5.25

Lisäkerroksen ikkunoiden heloituksia. Inventointikuvat vuodelta 2011.

Rakennusosia - vuosien 1965-66 muutustyöt

Lisäkerroksen ikkunat tehtiin 2-kertaisina vaaka-akselin suuntaan kiertyvinä ikkunoina. Arkkitehtitoimisto Kurt Simbergin työselostuksessa mainitaan tyyppinä "Rewenta tai vastaava". Ikkunat ovat peittomaalattuja puuikkunoita ja niihin liittyvät linjakkaat, tukevat erikoishelat ovat kromattuja.¹⁷²

Lisäkerrokseen suunniteltiin kahdenlaisia puuväliovia: peittomaalattuja koivuvaneri-pintaisia huullettuja laakaovia ja tammiviilupintaisia huullettuja laakaovia, joiden karmit olivat peittomaalattua mäntyä. Tammioviin liittyvät sähköpielet olivat karmien tapaan maalattuja.

Teräs-lasipalo-ovissa käytettiin lasituksena rautalankalasia. Teräsovieien heloituksista mainitaan erikseen kromatut "YALE"-merkkiset ovensulkijat ja kromatut "MOME"-ve-timet.¹⁷³

Kuva 5.26 - 5.27

Lisäkerroksen yhteydessä rakennettujen teräsovieien heloja. Inventointikuvat vuodelta 2011.

Kuva 5.28

Porrashuone B muutostöiden jälkeen vuonna 1966. Näkymä toisen ja kolmannen kerroksen väliseltä porrastasteelta kohti uusia toimistotiloja. Koy FORD

Kuva 5.29

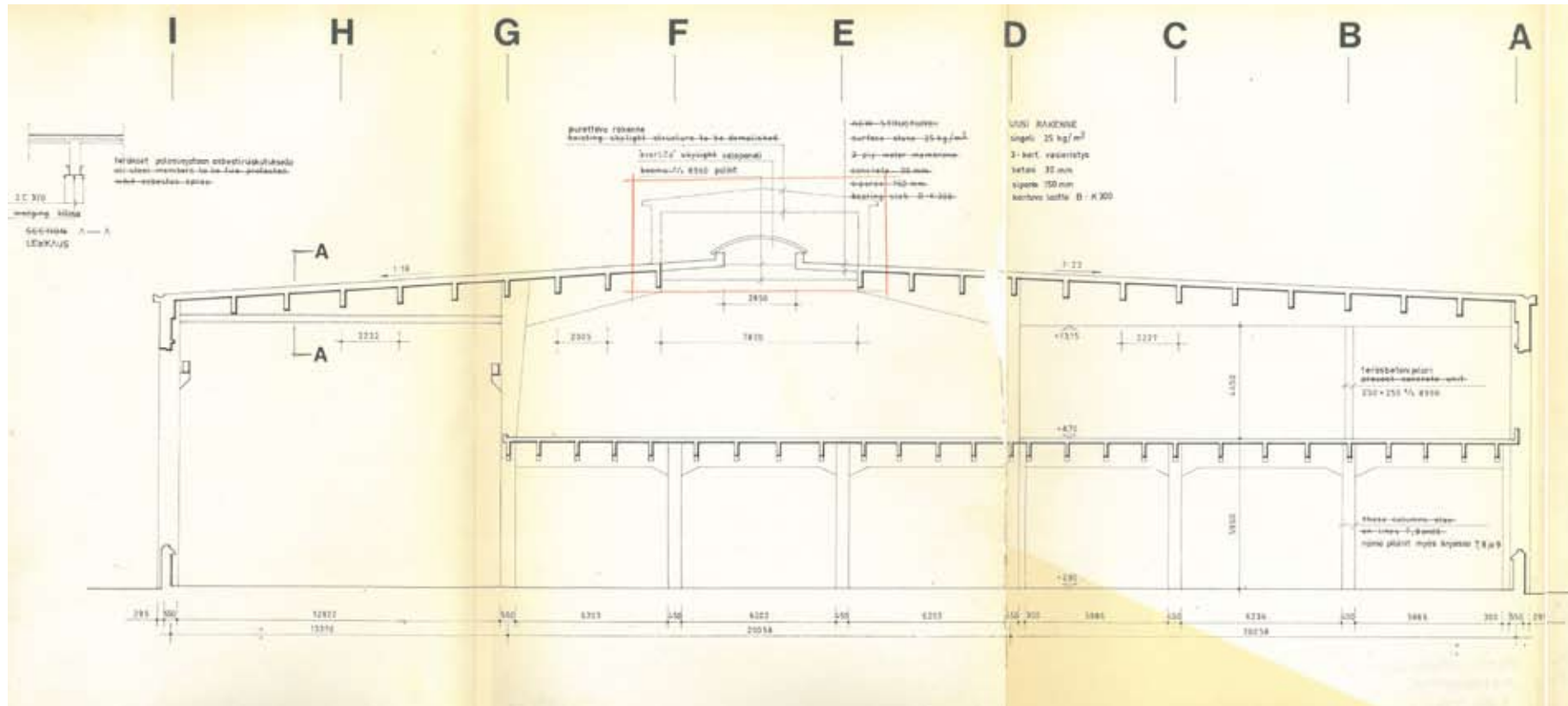
Lisäkerroksen julkisivu etelään, viimeistelytyöt käynnissä vuonna 1966.
Koy FORD

Kuva 5.30

Fordin kokoonpanotehdas muutostöiden jälkeen. Näkymä kohti pääjulkisivua. Koy FORD

Kuva 5.31

Insinööritoimisto Bertel Ekengrenin muutossuunnitelma, poikkileikkaus vuodelta 1972. Koy FORD

MUUTOKSET 1970-1980 -LUVUILLA

Muutokset rakennuksessa 1970-luvulla

Fordin kokoonpanotehtaan ulkohahmon muutoksista merkittävin oli 1965 rakennettu toimiston lisäkerros. Toinen oleellisesti ulkohahmoon mutta myös sisätilojen laatuun vaikuttanut muutos tehtiin 1970-luvun alussa. Rakennuksen kantavat rakenteissa oli ilmennyt vaurioita, jotka kaipasivat toimenpiteitä. Vaurioiden johdosta kantavien pilareiden lukumäärää lisättiin. Korjaustoimenpiteiden yhteydessä päätettiin uusia vanha tehdashallin kattolyhty kevytrakenteiseksi, ilmeisesti rakennuksen vaurioiden syynä osittain oli massiivisen kattolyhdyn paino. Muutostyön rakennesuunnitelmat tehtiin Insinööritoimisto Bertel Ekengrenin toimesta. Piirustukset on allekirjoittanut insinööri Leo Jumppanen. Muutostyössä purettiin vanha kattolyhty kokonaan. Tilalle rakennettiin uutta yläpohjaa ja 1970-luvulle ajankohtainen pitkä kupumainen ikkuna.¹⁷⁴ Sisätiloissa muutos vaikutti voimakkaasti tehdashallin parven tilaan, joka madaltui ja muuttui pimeämmäksi. Henkilökunnan sosiaalityilat rakennuksen toisessa ja kolmannessa kerroksessa menettivät luonnonvalon ja niiden tilallinen idea hämärtyi. Tässä yhteydessä saatettiin muurata umpeen myös tilojen väliset, kattoikkunaan liittyneet sisäikkunat.

Tedashallin toisen kerroksen parvella tehtiin pieniä tilamuutoksia. Ete-läpäätyyn jaettiin väliseinillä pieniä toimistohuoneita ja varastotilaa. Ajo-luiskan taakse ja miesten sosiaalitylan eteen rakennettiin paloeristettyä

varastotilaa. Ensimmäisen kerroksen tehdastiloista purettiin tehdashalliin rajattuja erillisiä työskentely- ja varastotiloja (nimikkeillä henkilöautojen pesu, ruiskumaalaus, työkaluvarasto). Varaosavaraoston toiminta muutettiin parvelta ensimmäiseen kerrokseen. Julkisivuilla tehtiin uusia ovijärjestelyjä: Matalasalmenkadun puoleisella julkisivulla suunniteltiin oven siirtämistä viereiseen pilariväliin, tätä ei kuitenkaan toteutettu. Pihlajasaarenkadun puoleisella julkisivulle tehtiin uusi oviaukko ja laajennettiin sadekatosta aiemmin tehdyn ovimuutoksen jatkoksi.¹⁷⁵

Arkkitehtitoimisto Erko Virkkunen suunnitteli muutoksia kolmannen kerroksen toimistotiloihin ja 4. kerroksen keittiötiloihin vuonna 1974. Tornin keittiötilat purettiin ja tilalle järjestettiin neuvotteluhuone. Kolmannessa kerroksessa entinen tehtaan työväen ruokailutila muutettiin toimistotilaksi. Samassa yhteydessä kaavailtuja uusia hissiyhteyksiä toimistotiloihin ei toteutettu.¹⁷⁶

Vuonna 1979 haettiin Fordin talolle rakennuslupa, joka koski uusien ATK,- toimisto ja ruokalatojen rakentamista varaosavaraoston toimineen tilan pohjoisosaan. Samalla muutettiin entiset keittiö- ja ruokailutilat tornin 3. kerroksessa neuvottelutiloiksi.¹⁷⁷ Länsijulkisivuilla haettiin lupaa muuttaa yksi ovista ikkunaksi. Lupahakemukseen liittyneitä piirustuksia ei ole Koy Henry Fordinkatu 6:n piirustusarkistossa, mutta ilmeisesti muutoksista ainakin oviaukon avaaminen Matalasalmenkadun puoleiseen julkisivuun toteutui.

Kuva 5.32

Fordin talon eteläjulkisivun muutossuunnitelma 1980-luvun alusta. Arkkitehtuuritoimisto Vesa Ekholm ja Antero Syrjänen. Koy FORD

Kuva 5.33

Fordin talon eteläjulkisivun suunnitelman mukaan toteutettuja uusia pintamateriaaleja. Inventointivalokuva vuodelta 2011.

Muutokset 1980-luvulla

1980-luvun alussa Fordin talon kiinteistöön suunniteltiin kokonaisvaltainen julkisivujen peruskorjaus, jonka tavoitteena oli nykyaikaistaa rakennuksen arkkitehtonista ilmettä. Muutostyön suunnitteli Arkkitehtuuritoimisto Vesa Ekholm ja Antero Syrjänen. Muutostyön lupahakemukseen liittyvät piirustukset on päivätty 11.12.1981 ja 24.3.1982.¹⁷⁸ Muutostyössä ajateltiin uusia koko rakennuksen ikkunat, muurata ikkunoita osittain umpeen Munkkisaaren laiturin puoleisella julkisivulla ja lisätä julkisivulle lisälämmöneristys ja uusi julkisivuverhous. Uusia ehdotettuja julkisivumateriaaleja olivat valkoinen pelti ja ukkosensininen julkisivulasi. Vanhasta pieniruutuisesta ikkunajaosta luovuttiin ja tilalle suunniteltiin uusi, väljempi jaotus. Uudet ikkunat suunniteltiin toteutettaviksi puu-alumiinirakenteisina.¹⁷⁹

Suunnitellut muutokset toteutettiin rakennuksen Pihlajasaarenkadun puoleisella päätyjulkisivulla, mutta muuten korjaussuunnitelmasta ja ikkunoiden kokonaisvaltaisesta uusimisesta luovuttiin.¹⁸⁰ Muutostyön seurauksena tehdashallien päätyjulkisivun ilme muuttui huomattavasti.

Kantavissa rakenteissa 1970-luvulla havaitut ongelmat jatkuivat. 1986 huomattiin rakennuksen betonirakenteisissa laatoissa ja palkeissa uusia halkeamia, joiden johdosta rajoitettiin raskaan jäteauton ajoa tehdashallin parvelle. Vaurioita seurattiin maaliskuusta 1986 syyskuuhun 1987, jonka jälkeen todettiin tilanne ilmeisesti sen verran vakaaksi, ettei säännöllistä mittausta tarvinnut enää suorittaa. Aikaisemmin asetettuja rajoituksia autolla ajoon ei kuitenkaan poistettu.¹⁸¹

Oy Ford Ab:n toiminta vaati edelleen lisää toimistotilaa 1980-luvun lopulla. Rahoitusosastolle rakennettiin uusia toimistotiloja 1950-luvun lopulla laajennettujen tilojen jatkoksi. Toimistotilojen laajennusta varten haettiin tilapäistä käyttötarkoituksen muutosta viiden vuoden ajaksi. Tiloja varten rakennettiin uusi sisäinen kierreporras ja ovi hätäpoistumista varten. Muutossuunnitelmat uusille tiloille teki arkkitehti Timo Mannonen Arkkitehtuuritoimisto Timo Mannonen Oy:stä.¹⁸² Toimistotilojen ilme jatkoi toisen kerroksen toimistolaajennusten vakiintunutta materiaaalimaailmaa 1980-luvun toteutustavalla. Seinät ovat viilutettuja rakennuslevyjä, listoitukset ja detaljit toteutukseltaan kömpelömpiä kuin aikaisemmissa laajennuksissa.

OY FORD AB:n TOIMINTA SIIRTYY MUUALLE -MUUTOKSET FORDIN TALOSSA | 1990-LUVULTA LÄHTIEN

Oy Ford Ab:n myytyä vuonna 1997 vanhan tehdas- ja konttorirakennuksensa eteenpäin Kvaerner Masa Yardsille rakennuksen muutoshistoriaa ovat leimanneet eri toimijoiden ja vuokralaisten tarpeiden mukaan tehdyt muutostyöt. Kvaerner Masa Yardsin valtuuttamana tehdyistä muutoksista merkittävimmät ajoittuvat 1990-luvun loppupuolelle ja 2000-luvun alkuun.

1990-luku -vuokralaiset muuttavat taloon

Ensimmäisiä telakan toimesta tehdyt korjaukset ajoittuvat 1990-luvun puoliväliin. Vuonna 1995 haettiin rakennuslupaa pääjulkisivun sisään- ja ulosajokaistojen vanhojen kääntöovien uusimista varten.¹⁸³ Ovet uusittiin uudenaikaisiksi alumiinirakenteiseksi nostolamellioviksi.

Vuokralaisten tulo rakennukseen näkyi muun muassa uusina julkisivulaitteina. Loppuvuodesta 1996 haettiin lupaa HR Express Oy:n valomainosta varten. Tuotantoyhtiö Also Starring'in valomainos kiinnitettiin rakennuksen pääjulkisivuun vuoden 1998 aikana, samoin Helsingin Kumin.¹⁸⁴

Telakka-studioiden toimintaa varten tehtiin rakennuksessa muutoksia 2000-luvun alussa (Arkkitehdit Erikkilä ja Kauppinen Oy). Vanhasta kokoonpanohallista rajattiin uusi porrasyhteys ja tavarahissi. Myös rakennuksen lounaispäädyistä järjestettiin vanhasta portaasta uusi porrashuone ja sisäänkäynti. Uudet porrasyhteydet toimivat osastoituina poistumisportaina. Julkisivuun tehtiin tarvittavat ovimuutokset sekä rakennuksen kaakkois- että lounaisjulkisivuille. Koillisen puoleisella pääjulkisivulla uusittiin työntekijöiden sisäänkäyntihallin ulko-ovet vanhaa

mallia mukailien alkuperäisistä materiaaleista (puu ja lasi).¹⁸⁵ Vanhojen tuotantotilojen käyttötarkoituksen muutos studiotiloiksi vaati käyttötarkoituksen muutoksen.

Tuotantoyhtiö Also Starring'in tilat sijoittuvat vuonna 1965 rakennettuihin kolmannen kerroksen toimistotiloihin. Tiloissa on tehty kokonaisvaltainen tilajärjestelyt ja pintamateriaalien muutokset käsittävä uudistaminen todennäköisesti 1990-luvun lopulla. Muutosten seurauksena on menetetty suurelta osin 1960-luvun lisäkerrosrakentamisen sisätilojen alkuperäinen ilme. Muutosten suunnittelija ei ole tiedossa.

Nosturihallin uudet tilat -Satama Interactive Oyj:n toimisto- ja neuvottelutilat

Satama Interactive Oyj:n toimintaa varten tehtiin kunnostusta rakennuksen vanhoihin 2. kerroksen toimistotiloihin vuosien 1997-98 taitteessa muotoilutoimisto m4 Oy:n toimesta. Yrityksen henkilöstömäärän kasvaessa tilat jäivät kuitenkin pian ahtaiksi. Toimistotilojen laajennus päätettiin sijoittaa Fordin talon vanhaan nosturihalliin. Muutostyön suunnittelivat arkkitehtitoimisto a.men yhteistyössä muotoilutoimisto m4 Oy:n kanssa.¹⁸⁶ Pääsuunnittelijana hankkeessa toimi arkkitehti Jaakob Solla.

Nosturihallin maantasokerrokseen sijoitettiin avokonttori, kirjasto/mediatekki, sosiaalitilat ja neuvottelutiloja. Vanhan kanttiinin yhteyteen avattiin entisestä osastopäälliköiden ruokailutilasta ruokalan ja keittiötilojen laajennus, jonka kautta kuljetaan sekä alas avokonttorihalliin että uuteen "neuvottelutuubiin", tilojen katseenvangitsijaan. Neuvottelutuubi

muodostaa erillisen arkkitehtonisen objektin, modernin tilakappaleen joka sijoittuu irrallisena vanhaan tehdashalliin. Sen toteutuksessa tavoiteltiin tietoisesti sekä laadukasta toteutusta että miellelyhtymiä tehtaaseen historiaan, autoihin ja kokoonpanolinjoihin.¹⁸⁷

Toimistotilojen laajennus suunniteltiin koko nosturihallin alueelle, mutta rakennustyöt päätettiin toteuttaa kahdessa vaiheessa. Muutostyön vaatimat poikkeus- ja rakennuslupa haettiin lopulliselle tilanteelle, jossa tehdashallin parven laitaan sijoittuva "neuvottelutuubi" olisi ulottunut koko avoimen hallitilan päästä päähän. Toista rakennusvaihetta ei kuitenkaan toteutettu. Nykyisin neuvottelutuubi päättyy väliaikaiseen paloseinään joka jakaa entisen siltanosturihallin kahteen osaan. Muutostyöt

Kuva 5.34 (yllä)

Entiseen neuvotteluhalliin 2000-luvulla rakennetut neuvottelutilat. HKM

Kuva 5.35 (vas.)

Fordin talon pääjulkisivu vuonna 2007. KSV

YMPÄRISTÖN MUUTOKSET

suunniteltiin yhteistyössä Museoviraston kanssa.¹⁸⁸

Fordin tehtaan valmistumisen aikoihin sen lähiympäristö käsitti vain tehtaan toiminnalle välttämättömän alueen ja toiminnot: raiteet, ajotien ja Munkkisaaren laiturin rahtilaivojen kiinnittymistä varten. Tehdasraken-
nuksen lähiympäristö toki huoliteltiin istutuksin ja rajauksin, mutta muu-
ten ympäristö muodostui tasaisesta, rakentamattomasta täyttömaasta. Kokoonpanotehtaan lähin naapuri oli pohjoisessa kaupungin suunnalla Vaasan Höyrymylly Oy:n korkea myllyrakennus ja siilovarasto.

Täyttötöitä ryhdyttiin edistämään 1950-luvun kuluessa, jolloin Hernesaaren niemen pistolaituria rakennettiin edelleen. Pistolaiturin nokkaan jääneet vesialueet täytettiin vuosina 1955-61. Alueen luoteisrantaa (entiseltä Hernesaarenkarilta Hernesaareen) täytettiin pääosin 1960-luvun loppupuolella. Alueen kaakkoisosan täytöt tapahtuivat suurimmaksi osaksi 1970-luvulla,¹⁸⁹ paikoin Suomenlinnan selän puoleista rantaa oli täytetty jo 1960-luvulla. Hernesaaren täyttöniemi rakentui tarpeen mukaan pala palalta.

Vaiheittaisten maatäyttöjen myötä Hernesaareen rakennettiin lisää toimisto- ja teollisuustilaa. Fordin kokoonpanotehdas ja Vaasan Höyrymyllyn siilot saivat seurakseen vuonna 1955 Valtion Viljavaraston rakennuttaman Munkkisaaren satamavaraston rakennusryhmän, joka koostui korkean siilo-osan lisäksi tasovarastosta ja pienestä kolmikerroksisesta asuinrakennuksesta. Hernesaaren kärkeen, erilleen muusta rakennuskannasta rakennettiin toimisto- ja varastotilaa 1960-luvun

alussa. Vaasan Höyrymylly Oy laajensi vuonna 1936 rakennettua myllyrakennustaan 1960-luvun puolivälissä. Fordin tehtaan ja Valtion viljavaraston väliselle tontille rakennettiin Munkkisaaren teollisuustalo vuonna 1969.¹⁹⁰

Fordin kokoonpanotehdas tarvitsi ympäröiviä maa-alueita ajoneuvojen varastointia varten. Tehtaan tontille rakennettiin vuonna 1953 erilliset öljy- maali- ja puutavaravarastot, jotka vapauttivat tehtaan lattiapinta-
alaa varaosavaraston käyttöön. Piharakennukset on myöhemmin purettu. Kaupungin kanssa tehtyä tontin vuokrasopimusta laajennettiin vuosina 1957 ja 1962. Laajennusten ansiosta saatiin lisää varastointialueita.¹⁹¹ Vuonna 1960 perustettiin Fordin yksityinen tullivarasto, jossa säilytettiin maahan tuotavia autoja ja traktoreita. Ajoneuvojen tulli maksettiin vasta sitten, kun niitä tarvittiin myyntiä varten. Varastointialue Helsingin Hernesaareessa kävi kuitenkin ahtaaksi henkilöautojen kaupan kasvaessa, ja paketti- ja henkilöautojen tuonti siirrettiin vuonna 1963 Hangon vapaasatamaan. Kuorma-autojen ja traktoreiden maahantuonti jatkui edelleen Helsingin kautta, sillä traktoreihin asennettiin tehtaalla turvaohjaamot ennen niiden toimittamista jälleenmyyjille.¹⁹²

Telakkateollisuus on muokannut 1970-luvulta lähtien voimakkaasti Hernesaaren kaupunkikuvaa. Hernesaaren nykyistä ilmettä dominoivat valtavat telakkahallit rakennettiin 1970-90 lukujen kuluessa.¹⁹³ Aiemmin Hernesaaren avointa niemeä hallinnut Fordin kokoonpanotehdas jäi vähitellen ympärille rakentuvan telakka-alueen katveeseen. Raideyhteys tehtaalle purettiin 2000-luvun lopulla.

Kuva 5.36

Hernesaari rakentuu 1960-luvun alkupuolella. MOBA

Kuva 5.37

Hernesaari ilmakuvassa, valokuva otettu vuosien 1955 ja 1965 välisenä aikana. MOBA

Kuva 5.38

Hernesaari ennen telakan hallien rakentamista. Kuva otettu vuosien 1965 ja 1972 välisenä aikana. MOBA

Kuvat 5.39-5.41

Fordin kokoonpanotehdas Hernesaaren maisemassa ennen telakan suurien hallien rakentamista. Kuvat otettu ennen vuotta 1972, jolloin Fordin kokoonpanotehtaan kattolyhty purettiin. MOBA

6. FORDIN TALON NYKYTILANNE

Fordin entisen kokoonpanotehtaan nykytilannetta kuvataan seuraavassa paikalla tehtyjen havaintojen pohjalta. Ympäristön ja rakennuksen julkisivujen nykytilaa ja niiden ajallisia kerroksia kuvataan lyhyesti tekstin ja valokuvien avulla. Julkisivujen osalta kuvaukseen liittyvät säilyneisyyskaaviot löytyvät rakennushistoriaselvityksen liitteistä.

Keskeiset sisätilat ja tilaryhmät inventoitiin rakennushistoriaselvitystyön puitteissa alkuvuodesta 2011. Inventoinnin suorittivat Mikaela Neuvo ja Mari Mannevaara. Inventoinnin ulkopuolelle jäi teknisiä tiloja rakennuksen ensimmäisessä kerroksessa ja kellarikerroksessa, sekä tiloja joiden vuokralaisia ei saatu tavoitettua. Sisätilojen tilamuutoksia on osoitettu kiinteistöstä laadittujen mittauspiirustusten pohjalta laadittuihin säilyneisyyskaavioihin. Sisätilojen pintojen ja yksityiskohtien säilyneisyyttä kuvataan sanallisesti tila- ja tilaryhmäkohtaisissa inventoinneissa.

Ympäristö

Koko nykyistä Hernesaarta hallitsevat nykyisin 1970-luvulta lähtien rakennetut suurimittakaavaiset, pääasiassa telakan tarpeita varten rakennetut hallit. Entisen Fordin kokoonpanotehtaan välittömään lähiympäristöön on noussut 1990-luvulla kaksi monumentaalista telakkarakennusta; suurlohko- ja kombihallit. Munkkisaaren 1969 rakennettu teollisuustalo on mittakaavaltaan ja asemoinniltaan linjassa Fordin talon kanssa. Fordin talo on kokonaisuutena kuitenkin jäänyt pahasti ympäröivien rakennusten katveeseen.

Fordin talon lähiympäristön istutukset ja rajaukset ovat 2007 ja 2010 otettujen valokuvien perusteella osittain alkuperäisiä -rakennushistoriaselvitystyön suorittamisajankohdan vuoksi niitä ei ole voitu nyt kuitenkaan luotettavasti kartoittaa.¹⁹⁴ Rakennuksen kaakkoispuolella on edelleen köynnösistutuksia, jotka näkyvät vanhoissa valokuvissa. Pääjulkisivun edessä alunperin olleet puurivi ja aita on poistettu ajan kuluessa, mutta istutusalueet ja nurmikentät ovat ennallaan. Munkkisaaren laiturin sisäänkäyntien luiskien yhteydessä on säilynyt alkuperäistä nupukivettyjä pintaa. Henry Fordin kadun varrella on nykyisin betonilaatoitettuja pintoja ja Munkkisaaren laiturin puolella luonnonkiveys.

Fordin taloa ympäröivän katuverkoston linjaukset ovat säilyneet alkuperäisinä -tosin katujen nimet ovat osittain muuttuneet. Entisen Matalasalmenkadun (nykyinen Laivakadun jatke) tila on muuttunut kuilumaiseksi viereisen hallin rakentamisen myötä. Kadulta on purettu raiteet. Fordin talon Pihlajasaarenkadun puolelle jää entiseen tapaan lastauspihaa. Munkkisaaren laiturin puolen kaupunkitila vastaa alkuperäistä tilannetta. Nykyisin Munkkisaaren laituri toimii Fordin talon kohdalla ristelylaivojen kiinnittymispaikkana. Helsingissä vierailee kesäkuukausina lukuisia risteilijöitä päivittäin -entinen rahtiliikenne on vaihtunut turismiin.

Kuva 6.1

Fordin talon ympäristö 2010. Karttapohja KSV

Kuvat 6.2 - 6.3

Fordin talon päätyjulkisivu talvella 2011. Yksityiskohta ent. Matalasalmenkadun suuntaisesta julkisivusta laidassa oikealla.

Kuvat 6.4 - 6.5

Fordin talon eteläjulkisivu ja yksityiskohta sen ovesta (Helsingin Kumi Oy:n sisäänkäynti).

Julkisivut

Fordin kokoonpanotehtaan nykyinen ulkohahmo on pääosin 1960-luvulla toteutetun lisäkerrosrakentamisen jälkeisessä muodossa. Rakennuksen arkkitehtoniset julkisivuratkaisut ovat kuitenkin suurelta osin alkuperäisiä. Vuosina 1965-66 toteutettu lisäkerroksen rakentaminen on sovitettu rakennuksen alkuperäiseen ulkoarkkitehtuuriin saumatomasti. Sen voidaan katsoa toteuttavan tehdasrakennuksen alkuperäistä ideaa laajennusmahdollisuuksista. Kattomuotoon on vaikuttanut merkittävästi 1970-luvulla tapahtunut vanhan kattolyhdyn korvaaminen matalalla kupuikkunalla.

Rakennuksen Pihlajasaarenkadun puoleinen päätyjulkisivu on 1980-luvulla toteutetun peruskorjauksen jälkeisessä asussa, joka poikkeaa merkittävästi rakennuksen muusta arkkitehtuurista. Julkisivu on osittain lisälämmöneristetty, ja se on saanut kahitiiliverhoilun päälle uuden julkisivumateriaalin, valkoisen pinnoitetun pellin. Samassa yhteydessä on uusittu julkisivun ikkunat puu-alumiini-ikkunoiksi uudella, alkuperäistä harvemmillä ikkunajaolla. Pihlajasaarenkadun puoleiseen päätyjulkisivuun on lisäksi avattu uusia oviaukkoja useassa eri vaiheessa.

Rakennuksen pitkien sivujen julkisivut ovat pääosin alkuperäisessä muodossaan. Tehdashallien ikkunat ovat alkuperäisiä puuikkunoita, joihin on tehty muutoksia sisäpuolelle 1940- ja 50-luvuilla rakennetun välipohjan johdosta. Pihlajasaarenkadun puoleiseen julkisivuun on tehty eri aikoina uusia oviaukkoja, jotka sijoittuvat alkuperäisiin ikkuna-

Kuvat 6.6 - 6.12

Fordin talon ovia. Ylärivissä Munkkisaaren laiturin suuntaisen julkisivun ovia entisiin tuotantotiloihin. Alarivissä äärimmäisenä vasemmalla entisen Matalasalmenkadun puoleiseen julkisivuun ilmeisesti 1970-luvun lopulla puhkaistu oviaukko. Kuvat alarivissä keskellä ja vieressä eteläjulkisivun uusittuja nosto-ovia.

kenttiin. Julkisivulle on rakennettu kolmannesta kerroksesta vuonna 2010 teräsrakenteinen kierreporras, joka toimii toisen ja kolmannen kerroksen toimistotilojen poistumistienä.

Pääjulkisivussa Henry Fordin kadun varrella erottuu tarkkaan katsomalla edelleen 1960-luvun lisäkerroksen muurauksen sävyero. Näyttelyhallin pääsisäänkäynti ja siihen liittyneet rakenteet ja materiaalit ovat pääosin alkuperäisiä. Entisen sisään- ja ulosajoväylän vanhat puurakenteiset kääntö-ovet on uusittu nykyaikaisiksi alumiinisiksi nosto-oviksi. Työntekijöiden sisäänkäynnin puuovet ovat uusia. Ne on toteutettu alkuperäistä mallia mukaillen. Pääjulkisivun ensimmäisen kerroksen entisiin tuotanto- ja teknisiin tiloihin avautuvat pieniruutuiset ikkunat ovat alkuperäisiä, kaksinkertaisia peittomaalattuja puuikkunoita, joiden lasituksena on vaihteleva kokoelma erilaisia läpikuultavia kuviolaseja. Kuviolasin käyttö materiaalina on alkuperäinen ajatus - lasien vaihtelu saattaa osittain selittyä pula-aikaan osuneella toteutusajankohdalla.

Tornin pystysuuntaisista ikkunoista ylimmän kerroksen ikkunat on uusittu nykyaikaisiksi puu-alumiinirakenteisiksi ikkunoiksi. Muissa tornin kerroksissa ikkunat ovat alkuperäisiä.

Julkisivuihin liittyy osittain alkuperäisiä, auringon suojaukseen (markiisit) ja ikkunoiden pesuun liittyneitä kiskoja, kelkkoja ja varusteita.

Sisätilat -tilaryhmät ja rakennusosat

Seuraavassa kuvataan Fordin kokoonpanotehtaan sisätilojen nykytilaa tila- ja tilaryhmäkohtaisten inventointien avulla. Inventoinnit on ryhmitelty löyhästi tilojen alkuperäisen käyttötarkoituksen ja toiminnallisten yhteyksien mukaiseen järjestykseen. Inventoinneissa käytetty huonenumerointi viittaa säilyneisyyskaavioihin. Huonenumerointi pohjautuu viimeiseen piirustuksissa esiintyneeseen Oy Ford Ab:n aikana käytössä olleeseen numerointiin (1980-luku). Kuvitus koostuu vuonna 2011 inventoinnin yhteydessä otetuista valokuvista (Talli, Mari Mannevaara ja Mikaela Neuvo).

Näyttelyhalli 100.1

Näyttelytila on säilynyt lähes alkuperäisessä asussaan. Suurin muutos tilan ilmeeseen on tullut portaasta tehdashalliin avautuvien ikkunoiden purkamisen johdosta 1960-luvulla. Toinen tilamuutos on uusien wc-tilojen rakentaminen entisen liikenneosaston (”trafik avd.”) paikalle. Tilat liittyvät toisiinsa nykyisin ilman välioivea, ja kulkuaukon paikkaa on siirretty.

Tilan värikyseen ja pintojen kiiltoasteisiin on vuosien kuluessa tullut valokuvien perusteella muutoksia. Lattipinta on alkuperäinen, mahdollisesti myös kattopinta. Näyttelyhallin välioivet tehdashallin sisään- ja ulosajoväylille on uusittu 1960-luvulla lisäkerroksen rakentamisen yhteydessä teräsrakenteisiksi palo-oviksi. Suuret, teräsrakenteiset näyteikkunat ovat alkuperäiset. Ikkunapenkeistä lähinnä ikkunaa sijaitsevat vinot tasot ovat alkuperäisiä rakenteita, varsinaiset penkit ovat vanhaa mallia mukaillen toteutettuja uudempia rakenteita. Katon riippuväläisimet ovat alkuperäiset.

Inventointiajankohtana näyttelytila oli vailla käyttöä.

Lattia:

- Musta, hiottu betonilattia, jakolistat sinkkiä. Jalkalistat mustaa mosaiikkibetonia. Lattiatapinta alkuperäinen.

Seinät:

- Maalatu kivi-pintaiset seinät, värit valkoinen, vaal. keltainen ja harmaa

Katto:

- Valkoinen (mahd. maalattu) levy puskusaumoilla, pinta näyttää korkilta

Ovet:Pariovi tehdashallin sisään- ja ulosajoon

- Kookas maalattu teräspariovi, karmit maalattua terästä. Ovi on 1960-luvulla vanhalle paikalle asennettu palo-ovi. Oven saranat ja pitkäsälvat maalattua terästä, 1960-luvun malli. Vetimet kromatut lankavetimet, nykyaikainen malli.

Käyntiovi tehdashallin sisään- ja ulosajoon

- Umpinainen teräsovi, karmit maalattua terästä. Ovi on 1960-luvulla entisen puurakenteisen lasioven paikalle asennettu palo-ovi. Oven saranat ja pitkäsälvat maalattua terästä, 1960-luvun malli. Vedin kromattu lankavedin, nykyaikainen malli.

Ovi portaan A alapuolella sijaitsevaan näyttelytarvikevarastoon

- Maalattu, huultamaton puinen uraovi 1940-luvun tyyppi. Maalatu puukarmit ja kynnys. Oveissa nykyaikainen kromattu painike ja ovipumppu. Saranat maalatu, pyöreäpäiset nostosaranat. Ovi maalattu vaaleankeltaiseksi ulkopuolelta ja sisäpuolelta tummanbeigeiksi.

Ikkunat:

- Kiinteät lasiseinät teräskarmeilla. Kaksinkertaiset umpiolasielementit, lasit eri-ikäisiä (vällistöjen tyytit ja väri vaihtelevat). Ikkunaseinä on tuettu pilareihin teräskappaleilla. Ikkunapenkki koostuu alkuperäisestä, tummaksi lakattua, kaltevasta puuritiköstä ja uudemmasta ikkunapenkistä (taso vaaleaa, lakattua puuta; etulevyssä maalattua pystyritilää)

Pilarit:

- Ikkunaseinällä pyöreät, harmaaksi maalatu betonipilarit, kiiltoaste puolikiiltävä. Alkuperäiseltä värikykseltään pilarit ovat olleet tummat ja kiiltomaalatu (vrt valokuva s. 31)

Valaisimet:

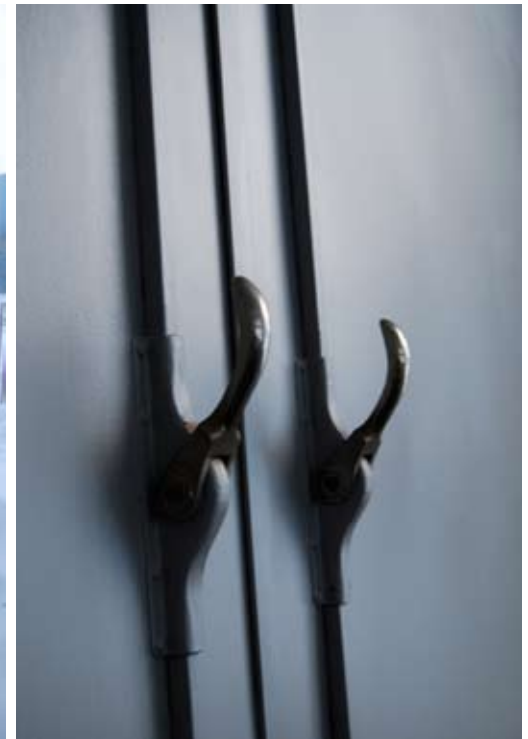
- Riippuvat, metalliset kattovalaisimet, alkuperäiset; 8 kpl

Kiintokalusteet:

- Uudehko vastaanottotiski

LVIS:

- Ikkunapenkin alla ripaputkipatteri

Kuvat 6.13-6.14 (viereinen sivu) Yleisnäkymät näyttelyhallista vuodelta 2011.

Kuvat 6.15-6.16 (yllä vasemmalla) Näyttelyhallin lasiseinää ja ikkunapenkki v. 2011

Kuvat 6.17-6.18 (yllä oikealla) Näyttelyhallin parioven (1960-l) heloitusta. Alkuperäinen kattovalaisin.

Tuulikaappi

Näyttelyhallin koristeellinen tuulikaappi on pääosin hyvin säilynyt. Tuulikaapista avautuvat kaksikaistaiset pariovet ulos ja sisään. Tuulikaapilla on oma katto- ja seinärakenne. Sen seinissä on korkeat patterisyvennykset, joissa on koristeelliset suojukset.

Lattia:

- Alkuperäinen, hiottu musta mosaiikkibetonilattia, mattosyvennys

Seinät:

- Maalatus kivimaiset seinät, väri vaalean keltainen / kermanvalkoinen

Katto:

- Tuulikaapilla oma kattorakenne, ulkopuolella katon reunassa "koristekaide"
- Tuulikaapin sisäkatto ja siihen upotetut valaisimet uusittu lähiaikoina

Ovet:

Ulko-ovi

- Teräsrunkoinen lasipariovi, vasen ovilehti aukeaa ulos, oikea sisään
- Graniittikynnys
- Lasituslistat maalattua puuta.
- Oven väri vaalean keltainen / kermanvalkoinen.
- Ovissa yksinkertainen lasi ja ovilehdissä huullos.
- Helat: käyttöoven ovensuljin uusittu. Toinen nykyisistä oven sulkimista vanha. Ovissa vanhat, luultavasti alkuperäiset saranat. Lukko uusittu.
- Vetimet: pyöreät lakatut puuvetimet (visakoivu), maalattu teräsrunko
- Ovilehdissä emaloitunut työnnä/vedä -kyltit

Sisäovipari

- Poikkeavat ulko-ovista ainoastaan ovilehtien alaosiin jälkikäteen tehtyjen säleikköjen osalta. Ovilehdissä on pyöreät reiät ilmankierron takia
- Ovissa puolipyöreät karmilistat, 1940-luvun tyyppi.
- Vetimet: pyöreät lakatut puuvetimet (visakoivu), maalattu teräsrunko

Patterisuojaukset:

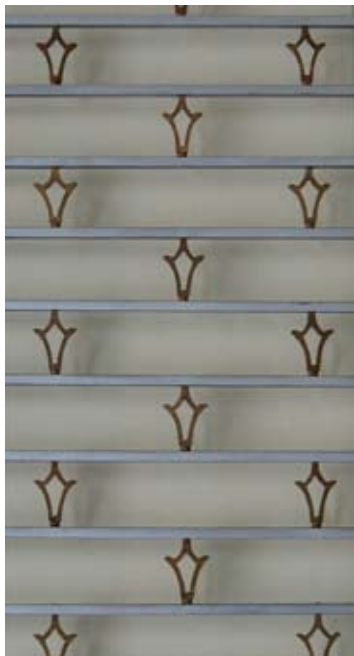
- Tuulikaapin kummallakin sisäseinällä sijaitsevat alkuperäiset, metalliset patterinsuojukset, jotka ulottuvat lähes lattiasta kattoon. Suojukset maalattu kullan ja hopean sävyisillä metalliväreillä.

LVI:

- Maalatus levypatterit

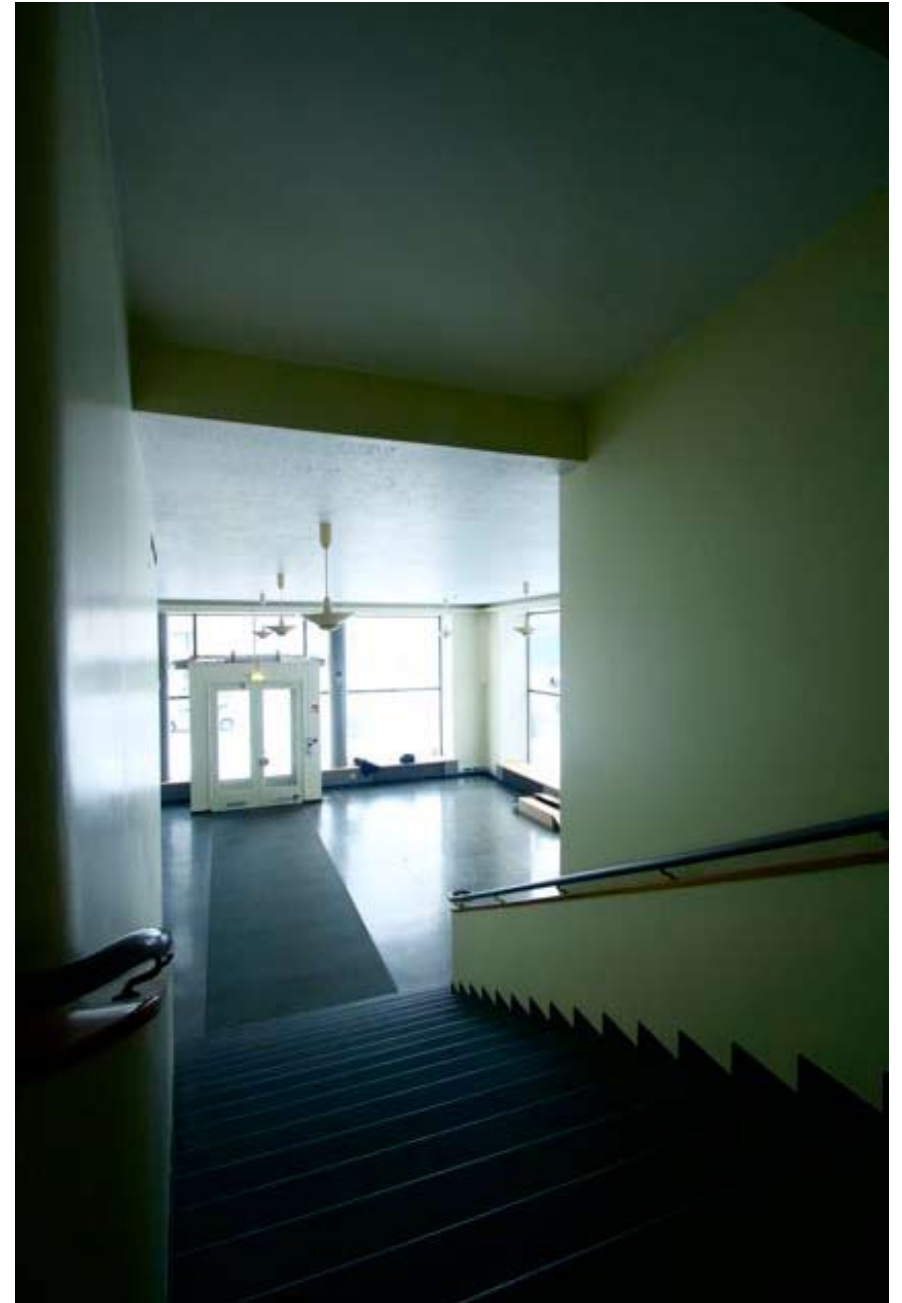
Kuva 6.19

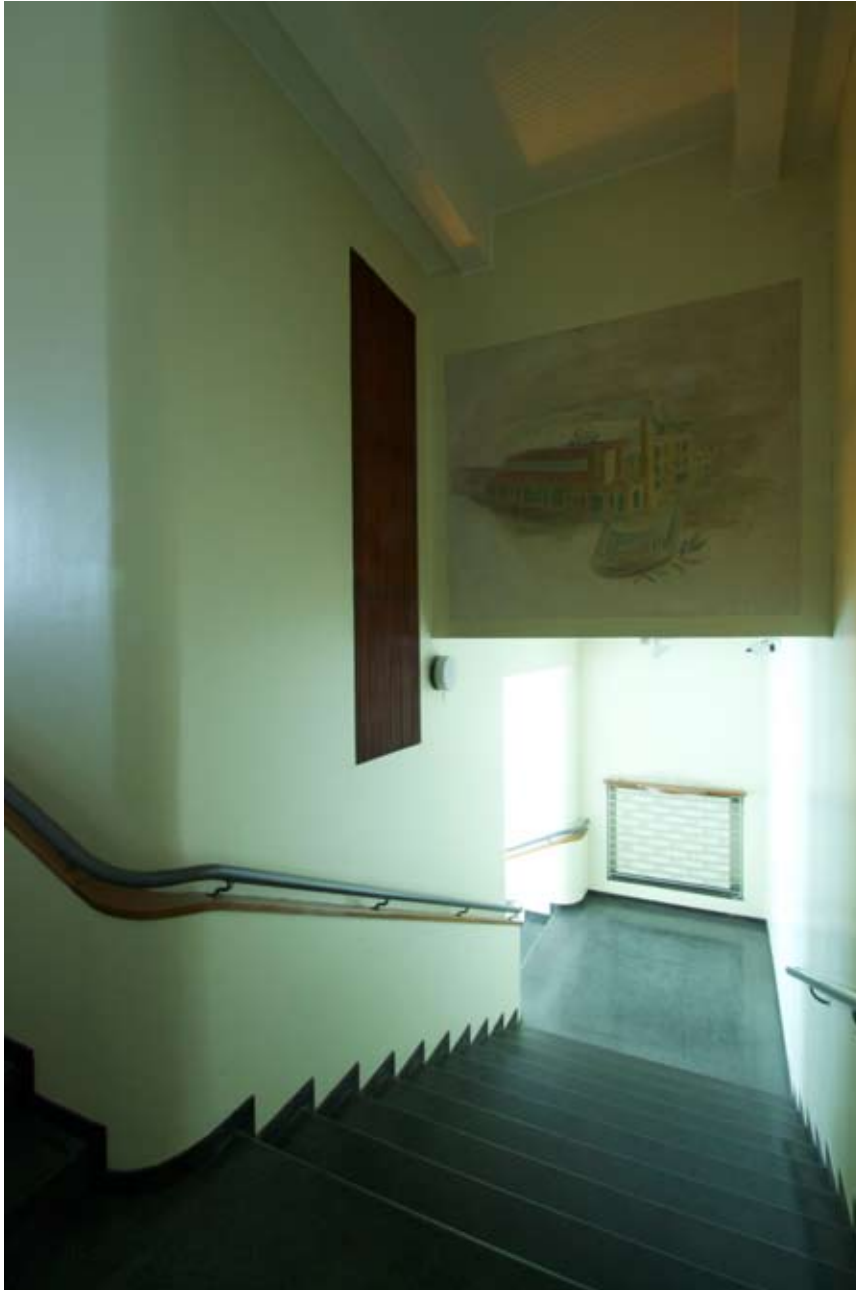
Näkymä tuulikaappiin näyttelyhallista.

Kuvat 6.20 - 6.24

Vieressä oikealla näkymä portaasta A näyttelyhalliin kautta tuulikaapille. Ylärivissä tuulikaapin ovi ja sen yksityiskohtia. Yllä tuulikaapin koristekaitteen yksityiskohta, vasemmalla patterin koristeellinen suojakaide.

Porras A

Pääportaan detaljit (osittain myös pinnat) ovat pääosin hyvin säilyneitä. Portaan välitasanteelta alun perin tehdashalliin avautuneet sisäikkunat on muurattu portaan puolelta umpeen vuoden 1965 lisäkerroksen rakentamisen yhteydessä. Ovet toisen kerroksen toimistotiloihin ja vuonna 1965 rakennettuun kolmanteen kerroksen ovat tämän muutostyön ajalta. Portaan keskelle sijoittuvasta näyttelytarvikevarastosta on säleiköllä suojattu sisäikkuna portaaseen. Portaan yläosasta (kolmas kerros) avautuvat pienet yläikkunat ulos.

Porras ja kaide:

- Askelmat musta mosaiikkibetoni, alkuperäinen
- Kiviaineinen umpikaide näyttelyhalliin ja portaan keskelle. Kaide päällystetty petsatulla ja lakatulla puulla (mänty). Käsijohde tukeva, maalattu teräsputkiprofiili, kiinnitetty puuosaan messinkisillä heloilla.
- Toisella puolella käsijohde (maalattu teräsputkiprofiili), kiinnitetty seinään teräs-messinki-kiinnikkeillä.

Lattia (välitasanteet):

- Musta mosaiikkibetoni, jakolistat sinkkiä, alkuperäinen pinta
- Jalkalistat musta mosaiikkibetoni
- Välitasanteilla jakolistoista muodostuu kehystetty alue

Seinät:

- Maalatus kivipintaiset seinät, vaalea kermanvalkoinen
- Välitasanteen katon otsapinnassa seinämaalauk, joka esittää Fordin aiempaa tehdasrakennusta Helsingissä koristaa toisen porrastasanteen vastapäistä seinää. Hämärän valaistuksen vuoksi maalaus erottuu heikosti. Se on oletettavasti alkuperäinen, tekijä tuntematon.

Katto:

- Sileä, kiviaineinen, maalattu

Ovet:

Pariovet toisen ja kolmannen kerroksen toimistotiloihin

- Teräsrunkoiset lasipalo-ovet, lasit rautalankalasia, teräskarmit ja kynnykset (1960-l)
- Helat: hitsatut terässaranat, pitkäsalpa toisessa ovilehdessä; akryylivetimet. Toisessa toisen kerroksen ovessa Yale-merkkiä oleva ovensuljin, 1960-luku.

Kuva 6.25

Näkymä portaan A ensimmäiselle välitasanteelle.

Ovi tekniseen tilaan, välitasanne 2.-3. kerros

- Maalattu umpiteräsovi, tukevat saranat, ei vedintä

Sisäikkunat:

Näyttelytarvikevaraston sisäikkuna

- Ikkuna sijoittuu syvennykseen, suojattu pystysäleiköllä (petsattu ja lakattu puu) säleet on upotettu syvennykseen
- Ikkunan lasitus läpikuultava kuviolasi (alkuperäinen; suunnitelmissa "ornamentglas")

Ikkunat:

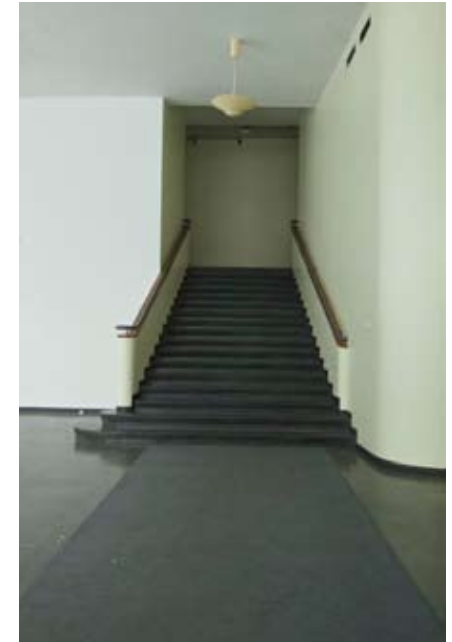
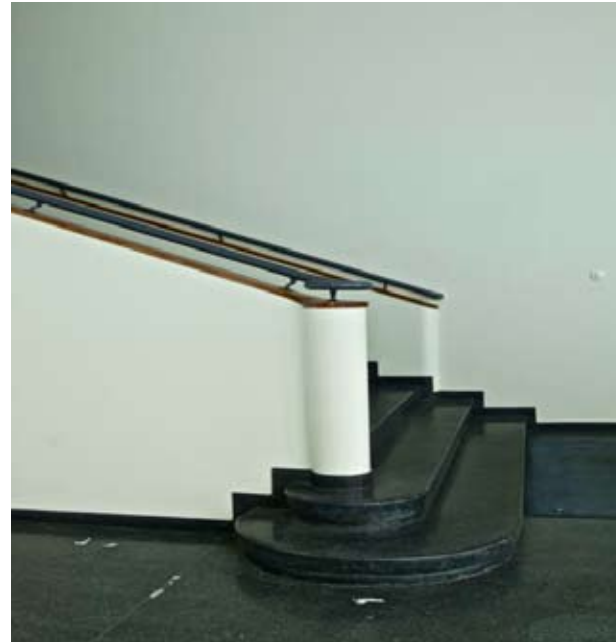
- Kolmannen kerroksen ylätasanteella neljä ikkunaa eteläseinän yläosassa. Ikkunat näyttävät kaksipuitteisilta puuikkunoilta (ikkunoiden lähelle ei pääse)
- Todennäköisesti alkuperäiset; alkuperäinen aukotus

Patterisyyvennykset:

- Välitasanteilla ensimmäisen ja toisen kerroksen välillä on patterisyyvennykset, joiden suojusten koristeaihe on samanlainen kuin tuulikaapissa. Suojukset maalattu kullaan ja hopean sävyillä metalliväreillä. Suojukset toteutettu Nordströmin alkuperäisten piirustusten mukaiset. Suojusten päällä koristeellinen puutaso

LVI:

- Lämpöpatterit maalatut levyradiaattorit
- Seinään upotettu palopostikaappi 2. kerroksen välitasanteella

Kuvat 6.26 - 6.27

Portaan A alimmat porrasaskelmat on levennetty.

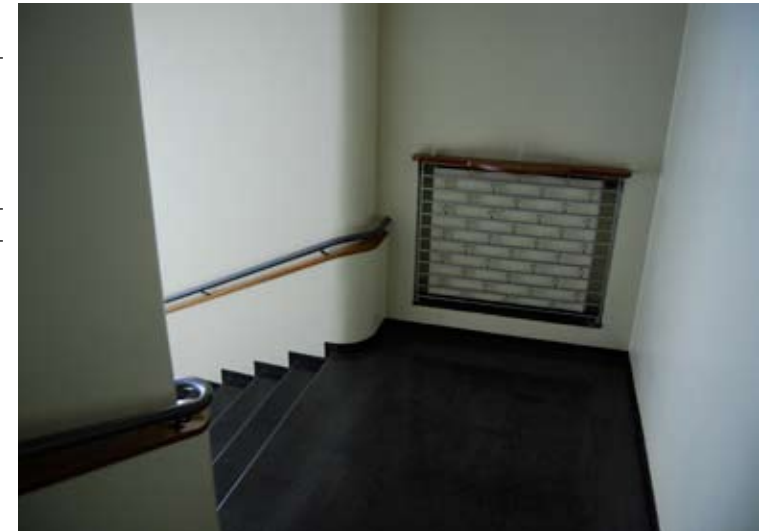

Kuvat 6.28 - 6.29 (vas)

Portaan käsijohteen yksityiskohtia.

Kuva 6.30 (oik.)

Patterisyyvennys puutaso-
neen portaan ensimmäi-
sellä välitasanteella.

Toimiston eteishalli - "Kontorsvestibul"

Nykyiset tilat 223.10 ja 208.1

Tilan jäsentelyssä on ajan saatossa tapahtunut muutoksia. Merkittävin niistä on aulan avaaminen avokonttoriksi purkamalla entisten toimistohuoneiden käytävän suuntaista puurakenteista lasiseinää. Entisiin johdon toimistotiloihin on samoin rakennettu uusi avoyhteys kookkaiden liukuseinien välityksellä. L-muotoisen tilan päätyyn on 1950-luvulla rakennettu kulku uuteen toimistolaajennukseen purkamalla päädyistä wc- ja vaateilat. Myös yhteyksiä tehtaan keskuskonttoriin (tila 212.4) on muutettu poistamalla ovet ja purkamalla hissinviereisessä nurkassa sijainnut vastaanottotiski. Toimistoaulan alkujaan selväpiirteinen tilallinen luonne on muutosten johdosta hämärtynyt.

Tilassa on alkuperäisinä säilyneiden pintojen ja rakennusosien ohella sekä kokonaan uudentyypisiä rakennusosia, että alkuperäisen mallin mukaan eri aikoina toteutettuja pintoja ja rakennusosia. Näiden erojen toteaminen on toisinaan haastavaa. Toisen kerroksen toimistotilat olivat inventointihetkellä ilman vakituista käyttöä.

Lattia:

- Tammiparketti, lauta 60x400mm, uusittu?
- Jalkalista: seinän vaneriverhous loppuu ennen lattiaa. Sisäänvedetty levyverhous, pieni lakattu puinen jalkalista

Seinät:

- Vaneriverhoillut seinät, pinta havuvaneria, himmeäpintainen lakkaus. Entisiin toimistohuoneisiin avatussa tilan osassa leveät, profiloituneet kattolistat
- Puurakenteiset lasiseinät toimistotiloihin. Väliseinien lasien alaosissa osittain näköesteenä läpikuultava kuviotu kalvo, liimattu lasiin.
- Lasiseiniin liittyvissä tasossa ja patterisuojausosassa on käytetty verhouksena sormipaneelia
- Väliseinä ja liukuovi entiseen konttoritilaan 212.4 uusia teräsrakenteisia rautalankalasisiä, yläosat perforoitu teräslevy

Katto:

- Alaslaskettu sileä, saumaton valkoinen kattopinta.
- Entisiin toimistohuoneisiin avatussa tilan osassa valkoinen levyalakatto, insuliittilevy (1940-l materiaali)
- Välitilassa itäsivun toimistokäytävään kiiltäväksi maalattu musta levypinta

Kuvat 6.31 - 6.32 (vas)

Yllä näkymä aulasta kohti johdon tiloja. Alemmassa kuvassa näkymä kohti aulan yhdistettyjä toimistohuoneita

Ovet:

- Ovet portaaseen ks. ko tila
- Ovet toimistohuoneisiin ks. ko tilat
- Automaattinen palo-ovi itäsvuon toimistolaajennukseen: teräsrakenteinen palo-ovi, maalattu puuimitaatio (1950-l). Ovessa monimutkainen mekaaninen avausmekanismi. Ovi käännetty seinälle sivuun.

Pilarit:

- Vaneriverhoillut teräsbetonipilarit

Varusteet ja koneet

- Toimistohuoneiden numerointi, maalatut teräsopasteet (1940-50l)
- Ent. puhelinkeskuksen mittaristo vaneriseinäissä
- Hissi

Kalusteet:

- Ent. toimistohuoneisiin avatussa tilan osassa matala irtokaapisto puuta, ovet sormipaneelia

LVIS:

- Käytävän alkup. lämpöpatteri, suojasäleikkö puuta, päällä puutaso
- Itäpuolen toimistokäytävälle johtavassa tilan osassa seinään upotettu patterisyvennys, maalattu levyradiaattori
- Ent. toimistohuoneisiin avatussa tilan osassa levyradiaattorit ikkunapenkkin alle järjestetyissä syvennyksissä
- Tilassa paljon uusia kaapelihyllyjä ja alumiinisia sähkökouruja
- Uusi tuloilmalaite wnr. puhelinkeskuksen paikalla. Ent. toimistohuoneisiin avatussa tilan osassa seinän otsapinnoissa ilmanvaihtosäleiköt alkup. paikoilla

Kuvat 6.33 - 6.35 (yllä)

Toimistoaulan patterisuojaus ja näkymiä tilaan yhdistetyistä toimistohuoneista.

Kuvat 6.36 - 6.38 (yllä)

Toimistoaulan yksityiskohtia: toimistohuoneen opaste, mittaristo entisen puhelinkeskuksen kohdalla aulassa ja lasiväliseinän yksityiskohtia.

Entiset johdon tilat - huone 206.1

Entisten johdon käytössä olleiden tilojen väliseinät on purettu ja entiseen odotustilan oviaukkoon on asennettu uusi teräsrakenteinen liukuovi. Neuvotteluhuoneen oviaukko on suljettu, samoin ovi ja ikkuna johtajan toimistosta viereiseen toimistotilaan. Tilan valkoiset levyverhoilut lienevät uudehkoja. Muutosten ajankohdasta ei ole varmuutta.

Nykyisessä tilassa on kuitenkin paljon säilyneitä laadukkaita yksityiskohtia ja rakennusosia, joita ovat näyttävä kattopinta, alkuperäiset lattiatipinnot, ikkunat ja niihin liittyvät huolellisesti suunnitellut yksityiskohdat, sekä lähes alkuperäisinä säilyneet pienet puhelinkoppi ja johtajan huoneen vaatekomero.

Lattia:

- Lautaparketti, lakattu tammi. Lattiassa näkyy vanha huonejako. Jalkalista h=65mm, lakattu puu, yläreunassa pyöreä profiointi
- Puhelinkopin lattia vihreänharmaa linoleum
- Vaatekomeron lattia muovimatto, puuimitaatio

Seinät:

- Seinien alaosat valkoiseksi maalattu levypinta, yläosa lakattu viilupintainen (mänty) vaneri. Kattolistat lakattu mänty.
- Väliseinä ja liukuovi konttorin eteishalliin 223.10 uusia teräsrakenteisia rautalankalaseiniä, yläosat perforoitu teräslevy
- Puhelinkopin ja vaatekomeron seinät viilutettu vanerilevy

Katto:

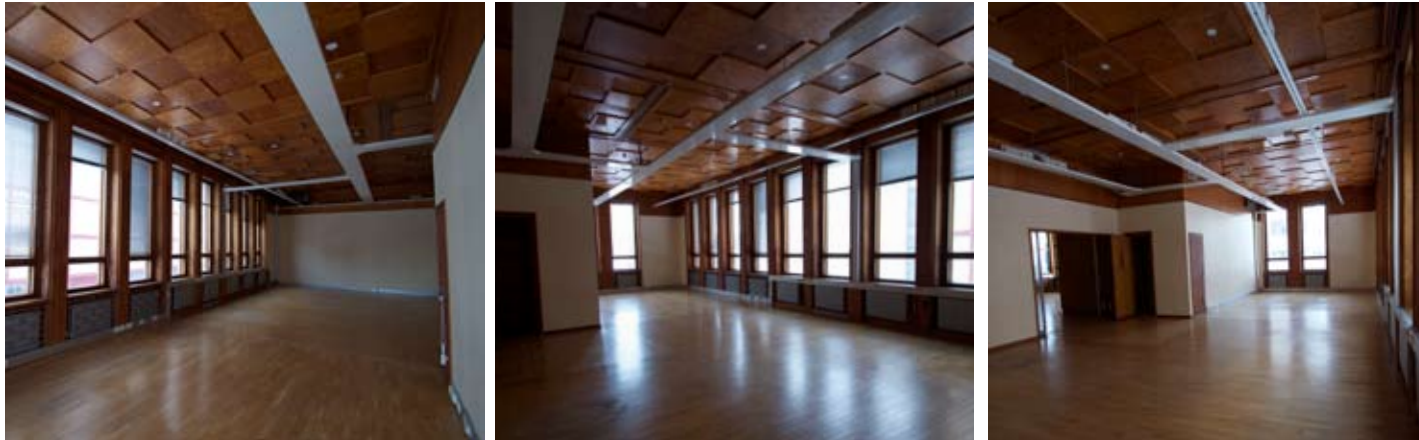
- Puukasettikatto, "ruudutettu", lakattu oregon-mänty
- Puhelinkopin ja vaatekomeron katto viilutettu vanerilevy

Ovet:

- Tilassa ovet puhelinkoppiin ja johtajan vaatekomeroon. Viilutetut huultamattomat vaneriovet, ovilevyissä vaakajakoaihe (1940-l).
- Puhelinkopin oven ikkunassa pieni lasiaukko. Saranat niklatut, rullasalpa, lukko poistettu. Karmit ja kynnys puuta, profiloitunut ("aaltoilevat") peitelistat 1940-l, 12x60mm. Kromattu lankavedin.
- Vaatekomeron oven saranat messinkiä. Lankavedin ja rullasalpa, karmit ja kynnys puuta. Yksinkertaiset peitelistat, leveys 45mm. Oven sisäpuolella kapea puuhylly.

Kuva 6.39

Johtajan entisessä huoneessa on puualakatto ja ikkunoiden edessä koristeelliset patterisuojuukset.

Kuvat 6.40 - 6.42

Näkymiä nykyisestä tilasta, josta on purettu alkuperäinen huonejako.

Ikkunat:

- Kaksipuitteiset sivusaranoitut sisään-ulos aukevat puuikkunat, osassa alaosan vaakasuuntainen jako toimii keskeltä saranoituna tuuletusikkunana ("kippi-ikkuna"). Sisäpuolen puitteet lakattu, ulkopuolelta ikkunat peittomaalattu, ulkopuolen lasitus kiitäämällä. Kiinteitä ikkunapainikkeita on tilassa kahta erilaista mallia, jotka molemmat vaikuttavat 1940-luvulla käytössä olleilta tyypeiltä (soikea ja suora painike). Yhdessä ikkunassa paikallaan irtopainike (1940-l). Ikkunapainikit lakattua puuta. Ikkunat liittyvät smyygin ja seinän veneriverhouksiin kauniisti detaljoitujen kookkaiden listoitusten välityksellä. Ikkunasmyygeissä rullaverhoja varten puulistoista rakennetut ohjurit.

Varusteet:

- Puhelintilassa varastohylly puuta
- Vaatekomerossa hattuhylly, vaatetanko, 4 teräskoukkuja
- Ikkunoiden yläpuolella piilossa lasin takana upotettu loisteputkivalaisin

Valaisimet:

- Puhelinkopissa ja vaatekomerossa posliinikantaiset pallovalaisimet 150mm
- Tilan kattovalaisimien vanhat paikat peitetty levyillä

LVIS:

- Ikkunoiden alla patterisvyennykset, entisessä johtajan huoneessa koristeelliset patterisuojat metallia (1940-l). Maalatut levyradiaattorit. Pattereihin liittyy metallilangalla pieni messinkinen sylinterimäinen osa, termostaatti ?
- Tuloilmäsäleiköt ikkunapainkeissa (messinki), säleikön säätökahvat ikkunapainkin alla
- Käytävän vastaisella seinällä näkyvissä vanhojen poistoilmakanavien säleiköt
- Puhelinkopissa vanhoja sähköasennuksia
- Tilassa runsaasti uusia kaapelihyllyjä ja alumiinisia sähkökouruja

Kuvat 6.43 - 6.44

Näkymät tilasta 207.I, kohti ikkunaseinää ja ovea.

Kuva 6.45

Näkymät tilasta 210.I, kohti toimistokäytään
vastaista väliseinää.

Toimistotilat 207.1, 209.1, 210.1

Toimistotilat ovat jääniteitä toisen kerroksen portaan A puoleisesta tilajärjestelystä, joka koostui erillisistä lasiväliseinillä jaetuista toimistohuoneista. Toimistohuoneiden järjestyksessä on ajan kuluessa tehty muutoksia (1950-l tilat 208.1 ja 201.1, tilan 207.1 muutokset ajoittamattomia), mutta tilojen periaateratkaisut ovat säilyneet alkuperäisinä.

Lattia:

- Lautaparketti, lakattu tammi. Tiloissa 209.1 ja 210.1 alkuperäinen? Jalkalista: seinän vaneriverhous loppuu ennen lattiaa. Sisäänvedetty levyverhous, tilassa 207.1 pieni lakattu puinen jalkalista, tiloissa 209.1. ja 210.1 detalji ilman peitelistaa.

Seinät:

- Tilassa 207.1 johdon tilojen vastaisella seinällä viilutettu vaneriverhous, puurakenteisessa lasiseinässä osin 3- ja osin 2-kertainen ääntä eristävä lasitusratkaisu.
- Tilojen 209.1 ja 210.1 väliseinä puurakenteisia lasiväliseiniä, kaksinkertainen lasitus, karmit kapeampia kuin tilassa 207.1. Tilan 209.1 väliseinässä liukuluukku viereiseen tilaan (208.1).
- Lasiseinien alaosissa näköesteenä lasihin liimatut läpikuultavat kalvot

Katto:

- Valkoinen insuliittilevykatto, kiinnitetty puukoolaukseen (1940-l). Leveät kattolistat.

Ovet:

- Tilojen ovet 8-ruutuisia puurakenteisia lasiovia (1940-luvun suunnitelmien mukainen tyyppi). Ovielhdet huullettuja, painikkeet uusia. Peitelistaa "aaltoileva" 1940-luvun malli.
- Ovien lasissa ylimpiä ruutuja lukuunottamatta näköesteenä lasihin liimatut läpikuultavat kalvot

Ikkunat:

- Kaksipuutteiset sivusaranoidut sisään-ulos aukevat puuikkunat, osassa alaosan vaakasuuntainen jako toimii keskeltä saranoituna tuuletusikkunana ("kippi-ikkuna"). Kiinteät ikkunapainikkeet soikea malli, 1940-l. Ikkunapenkit lakattua puuta. Ikkunat liittyvät smyygin ja seinän vaneriverhouksiin kauniisti detaljoitujen kookkaiden listoitusten välityksellä. Ikkunasmyyeissä rullaverhoja varten puulistoista rakennetut ohjurit.

Varusteet:

- Tilassa 207.1 uusi seinänaulakko

Valaisimet:

- Katossa riippuvat toimistovalaisimet

LVIS:

- Ikkunoiden alla patterisyvennykset
- Käytävän vastaisella seinällä näkyvissä vanhoilla paikoilla ilmanvaihtosäleiköt
- Tilassa runsaasti uusia alumiinisia sähkökouruja

Kuvat 6.46 - 6.47

Näkymät tilasta 209.1 (kassa), kohti toimistokäytään vastaista väliseinää ja ikkunaseinää.

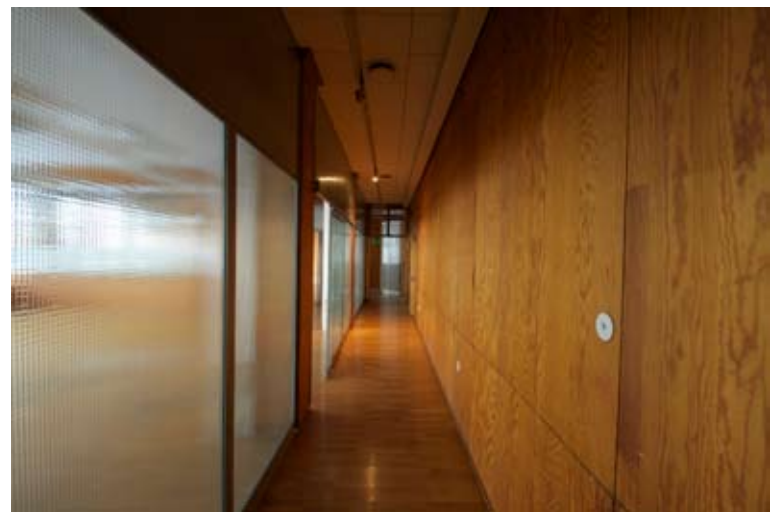
Kuvat 6.48 - 6.49 (yläriivi)

Näkymät entiseen tehtaankonttoriin. Oikeanpuoleinen kuva otettu entisestä pikakirjoittajien huoneesta, joka on yhdistetty konttoriin purkamalla väliseinää.

Kuvat 6.50- 6.51

Tehtaankonttorin ovi portaan B yhteydessä olevalle käytävälle (valokuvista päätellen ei alkuperäinen).

Oikean puoleisessa kuvassa tehtaankonttorin takaosasta uusilla lasiseinärakenteilla erotettua käytävää.

Entiset tehtaankonttori, toimistopäällikön huone ja pikakirjoittajien huone
- tilat 211.1 ja 212.1, 212.3 ja 212.4

Entiseen tehtaankonttorin takaosasta on rajattu uusilla teräsrakenteisilla lasiseinillä- ja liukuovilla käytävä. Teräsrakenteiset liukuovet rajaavat tilaa myös ”Kontorsvestibul”in suuntaan. Konttoritilaan on liitetty viereisiä toimistotiloja portaan B suunnalta. Muutoksia on todennäköisesti tehty useassa eri vaiheessa. Nykyinen tilanne on tilallisesti hajanaisempi ja vaikeammin hahmotettavissa kuin alkuperäinen tilanne (vrt. valokuvat luvussa 3). Toimistopäällikön erillinen toimistohuone 211.1 on alkuperäisessä laajuudessaan, mutta sen katossa on jäljellä aiemman väliseinäjaon muistumana vaneriverhoiltu otsapinta. Tilojen materiaalit ja detaljit vastaavat säilyneisyydeltään muita toisen kerroksen toimistotiloja.

Lattia:

- Lautaparketti, lakattu tammi. Jalkalista: seinän vaneriverhous loppuu ennen lattiaa. Sisäänvedetty levyverhous ja pieni lakattu puinen jalkalista, detajli toisinaan myös ilman peitelistöä.

Seinät:

- Puurakenteisia lasiväliseiniä; uusia teräsrakenteisia lasiväliseiniä ja liukuovia (raulan-kalaset), viilutetulla vanerilla verhoiltuja seinäpintoja
- Lasiseinien alaosissa näköesteenä laseihin liimatut läpikuultavat kalvot

Katto:

- Valkoinen insuliittilevykatto, kiinnitetty puukoolaukseen (1940-l). Leveät kattolistat.

Ovet:

- Toimistotilojen ovet 8-ruutuista puurakenteisia lasiovia (1940-luvun suunnitelmien mukainen tyyppi). Ovi-lehdet huullettuja, painikkeet uusia. Peitelistö ”aaltoileva” 1940-luvun malli.
- Ovien laseissa ylämpiä ruutuja lukuunottamatta näköesteenä laseihin liimatut läpikuultavat kalvot
- Ovi tehtaankonttorin eteisaulaan lasiaukollinen pariovi, lakattu puu; uudet helat ja ovensulkija

Ikkunat:

- Kaksipuutteiset sivusaranoitit sisään-ulos aukevat puuikkunat, osassa alaosan vaakasuuntainen jako toimii keskeltä saranoituna tuuletusikkunana (”kippi-ikkuna”). Kiinteät ikkunapainikkeet ”kahva” -mallia. Ikkunapenkit lakattua puuta. Ikkunat liittyvät smyygin ja seinän vaneriverhouksiin kauniisti detajloitujen kookkaiden listoitusten välityksellä. Ikkunasmyygeissä rullaverhoja varten puulistoista rakennetut ohjurit. Entisen konttorin osalta ikkunoiden sisäpuutteet peittomaalattu puun sävyyn.

Varusteet:

- Kello, vaneria

Valaisimet:

- Katossa riippuvat toimistovalaisimet

LVIS:

- Ikkunoiden alla patterisyvennykset
- Käytävän vastaisella seinällä näkyvissä vanhoilla paikoilla ilmanvaihotosäleiköt
- Tilassa runsaasti uusia alumiinisia sähkökouruja

Kuva 6.52

Näkymä entisestä toimistopäällikön huoneesta 211.1

Naisten ja miesten eteis- ja wc-tilat -tilat 223.1-223.4

Toimistokerroksen tiloihin liittyvät erilliset naisille ja miehille osoitetut eteis- ja wc-tilat. Miesten wc- ja eteistilan tilajärjestely on alkuperäisessä muodossaan. Naisten eteistilan ovi on siirretty avautumaan miesten eteistilan käytävälle. Entinen vaatesäilytystila toimii nykyisin wc:n etuhuoneena. Tiloissa on jäljellä runsaasti alkuperäisiä pintoja (lattiat, keraamiset seinälaatoitukset) ja rakennusosia (wc-eriöiden ovet, tilojen sisäikkunat, ovet, naulakot).

Lattia:

- Eteistiloissa 223.3 ja 223.4 tammiparketti. Naisten wc-tilan etuhuoneessa 223.3 jalkalista peittomaalattu puulista, yläreunassa pyöreä profilointi (1940-l), miesten eteistilassa 223.4 nykyaikainen teollisesti maalattu profiloitu puulista.
- Wc-tiloissa 223.1 (miehet) ja 223.2 (naiset) harmaa mosaiikkibetoni, jalkalistat mosaiikkibetonia.

Seinät:

- Eteistiloissa maalatut kiviaineiset seinäpinnat.
- Wc-tiloissa keraaminen laatoitus (1940-l) jakoseinien korkeuteen asti.

Katto:

- Maalattu kiviaineinen kattopinta

Kuvat 6.53-6.56

Miesten korkean wc-tilan sisäikkunoita ja jakoseiniä. Tila yläosassa on pienet neliönmuotoiset ulkoikkunat.

Kuva 6.57 (vieressä)

Miesten wc-tilan ovi eteistilan puolelta.

Kuva 6.58 (oik)

Näkymä entiseen miesten käytössä olleeseen eteistilaan, joka saa välillistä luonnonvaloa wc-tilaan aukeavien sisäikkunoiden kautta.

Ovet:

- Tilojen ovet puurakenteiset, peittomaalatu huultamattomat "uraovet" (1940-l) Maalatu pyöreäpäiset saranat. Peitelistat pyöreämuotoinen profiili (1940-l), puukarmit ja kynnykset. Naisten etuhuoneen 223.3 ovi muuten samanlainen, mutta ovilehti huullettu.
- Jakoseinien ovet huultamattomia peittomaalattuja "uraovia", painikkeet ja wc-lukot uusittuja. Ovet aukeavat sisään eriöihin. Karmit peittomaalattu teräsprofiili, peitelistat tilan puolella puuta. Saranat pienet, peittomaalatu pyöreäpäiset nostosaranat, saranan toinen lehti hitsattu teräskarmiin. Detalji 1940-l suunnitelmien mukainen. Miesten wc-tilan siivouskomeron ovi nykyaikainen laakaovi.

Ikkunat:

- Sisäikkunat tilojen välillä kiinteitä: seinissä peittomaalatu puukarmit, kattopintojen vinoissa sisäikkunoissa peittomaalatu teräskarmit. Puuikkunoiden peitelistat peittomaalattu puu, pyöreämuotoinen lista (1940-l).
- Miesten wc-tilan yläosassa pienet neliömäiset, valkoiseksi peittomaalatu puuikkunat

Varusteet:

- Saniteettitilojen varustus nykyaikainen. Naisten wc-tilan etuhuoneessa käytöstä poistetussa oviaukossa uudet puuhyllyt ja peili.
- Miesten eteistilassa alkuperäiset 1940-luvun teräsnaulakot 2 kpl

Valaisimet:

- Wc-tiloissa posliinikantaisia pallovalaisimia (seinä- ja kattokiinnitteisiä malleja)

LVIS:

- Wc-tilojen saniteettikalusteet uusittuja
- Maalatu levyradiaattorit. Naisten wc-tilassa uudempi radiaattorityyppi.

Kuva 6.62 (äärimäisenä vas.)

Naisten entisen vaatetilan sisäikkuna miesten wc-tilan suuntaan.

Kuva 6.63

Näkymä naisten wc-tilaan.

Kuva 6.64

Käytöstä poistettu vanha oviaukko naisten wc-tilan etuhuoneessa (ent. vaatesäilytystila).

Kuvat 6.65-6.67 (yllä)

Pienen kassaholvin 216.2 erikoisovi ja sen yksityiskohtia

Kassaholvit 216.1 ja 216.2

Kassaholvien tilajako on alkuperäinen. Tiloissa on Oy Ford AB:n aikainen varustus (hyllyt ja kaapit). Kassaholvien ovet ovat alkuperäisiä erikoisovia.

Lattia:

- Harmaa mosaiikkibetoni, jakolistat sinkkiä. Jalkalistat mosaiikkibetoni

Seinät:

- Maalattut kiviaineiset seinäpinnat

Katto:

- Maalattu kiviaineinen kattopinta

Ovet:

- Kassaholvin 216.2 ovi ootrattu muistuttamaan ympäröiviä vaneriseiniä. Sovitus seinäverhouksiin moniosaisten profiloitujen peitelistöjen avulla (1940-l). Myös kookkaat saranat ootrattu. Kassaholvin 216.1 ovi peittomaalattu. Peitelistö tilan puolella peittomaalattu puu, pyöremuotoinen profiili (1940-l), ulkopuolella maalattut teräslistat. Ovien valmistaja Kaipio Oy, Kassakaappi- ja autokoritehdas, Tampere.

Varusteet:

- Kassaholvissa 216.2 metallirakenteiset lukittavat kaapistot
 - Kassaholvissa 216.1 puurakenteiset hyllyt ja kaapit, joissa osittain Oy Ford Ab:n aikaisia tekstattuja, englanninkielisiä nimikoiteja
 - Kassaholvien ulkopuolella merkkivalot

Valaisimet:

- Tilassa 216.2 seinällä posliinikantaisia pallovalaisin ilman kupua, tilassa 216.1 uuden-aikaiset loisteputkivalaisimet

LVIS:

- Tilassa 216.1 maalattu levyradiaattori

Kuvat 6.68-6.70 (vas.)

Suuren kassaholvin 216.1 tila ja kalustusta.

Kuva 6.71 (oik)

Yksityiskohta kassaholvin 216.1 puuhyllyistä.

Entiset varastotila ja puhelinkeskus -tilat 217.1, 218.1-218.2

Toimistokerrokseen liittyvissä aputiloissa on tehty uusia tilajakoja. Tilat ovat viimeksi toimineet ATK-tiloina. Tilassa 218.2 on näkyvillä entiset tehdashalliin avautuneet ikkuna-aukot.

Lattia:

- Tilassa 217.1 tammiparketti, jalkalistat peittomaalattu puu, harmaa (1940-l)
- Tiloissa 218.1-2 harmaa mosaiikkibetoni, jakolistat sinkkiä. Jalkalistat mosaiikkibetonia

Seinät:

- Maalattut kiviaineiset seinäpinnat. Tilan 217.1 seinään liimattu kaistale ruskeaa, marmoroitua muovimattoa

Katto:

- Maalattu kiviaineinen kattopinta

Ovet:

- Tilan 217.1 ovi maalattu teräsovi, Z-karmit, "pukinsarvi" -painike
- Tilassa oven yläpuolella huoltoluukku peittomaalattua puuta, "uraovi", 1940-luvun pyöreämuotoiset maalattut listat, pieni maalattu salpa
- Tilan 218.1 ovi maalattu teräsovi (1960-l)
- Tilan 218.2 ovi uudenaikainen kevyt laakaovi

Varusteet:

- Tilassa 217.1 luukun takana puhelikeskuksen mittariston koneisto
- Atk-laitekaappeja

Irtokalusteet:

- Tilassa 217.1 taittokantinen pieni puurakenteinen, peittomaalattu kaappi

Valaisimet:

- Tiloissa 218.1 ja 218.2 riippuvat sirot putkivalaisimet, kiinnitysosa kattoon näyttää posliinilta (1940-1960!?)
- Tilassa 217.1 riippuvat toimistovalaisimet, loisteputket

LVIS:

- Tiloissa runsaasti sähkö- ja kaapeli-asennuksia

Kuva 6.72 (yllä)

Näkymä tilaan 217.1. Päätyseinälle sijoittuvan harmaan kaapinoven taakse sijoittuu toimiston eteishallin seinään sijoitetun puhelinkeskkuksen mittariston koneisto.

Kuva 6.73 (yllä)

Tilassa 218.2 on näkyvillä umpeenmuurattuja vanhoja sisäikkunoita. Tilan riippuvat toimistovalaisimet ovat muotoilultaan linjakkaat.

Kuva 6.74 (oik). Näkymä tilaan 218.1.

Kuva 6.75 (yllä)
Näkymä käytävälle 224.4

Entinen tehtaankonttorin eteishalli -käytävä 224.4

Tilaan merkittävästi vaikuttanut muutos tehtiin 1965 lisäkerroksen rakentamisen yhteydessä, kun tilasta poistettiin porrashuoneeseen B avautunut puurakenteinen väliseinä ja lasioivi. Tilalle rakennettiin umpiseinää ja teräsrakenteinen lasioivi. Aiemmin 1950-luvulla käytävää oli jo lyhennetty siirtämällä toimistohenkilökunnan ruokasalin ovea lähemmäs porrasta.

Lattia:

- Tammiparketti, pienikokoiset jalkalistat puuta

Seinät:

- Viilutettu vaneri, puurakenteiset lasiväliseinöt

Katto:

- Valkoinen insuliittilevy

Ovet:

- ks. ko. tilat

Valaisimet:

- Riippuvat toimistovalaisimet

LVIS:

- Katossa uudet kaapelihyllyt

Kuvat 6.76-6.77 (vas.)

Vasemmalla lasipariovi ja yläikkuna käytävältä entisen toimistohenkilökunnan ruokailutilan suuntaan.

Viereisessä kuvassa pariovi käytävältä 224.4 tehtaankonttoriin.

Toimisto 213.1

Tilassa on tehty muutoksia ainakin 1950-luvulla, jolloin viereinen toimistotila muutettiin johdon ruokailutilaksi ja tarjoiluväliseksi. Toimiston nykyinen ilme poikkeaa hieman toisen kerroksen toimistotilojen muusta ilmeestä: tilan ovi on uusittu, samoin alakatto on erilainen kuin ympäröivissä tiloissa.

Lattia:

- Tammiparketti, pienikokoiset jalkalistat puuta

Seinät:

- Viilutettu vaneri, vaneriverhous ulottuu lattiaan asti; puurakenteinen toimistotilojen laiväliseinä viereiseen laajennettuun konttoritilaan 212.1

- Viereisen aputilan kaluste koteloitu toimiston 213.1 puolelle

Katto:

- Valkoinen alakattolevy, "korkkikuvionti"

Ovet:

- Tilan ovi umpiovi puuta, lakattu mäntypinta (1980-l?)

Ikkunat:

- Toisen kerroksen toimistotiloissa käytetty tyyppi, 1940-l

Valaisimet:

- Riippuvat toimistovalaisimet

LVIS:

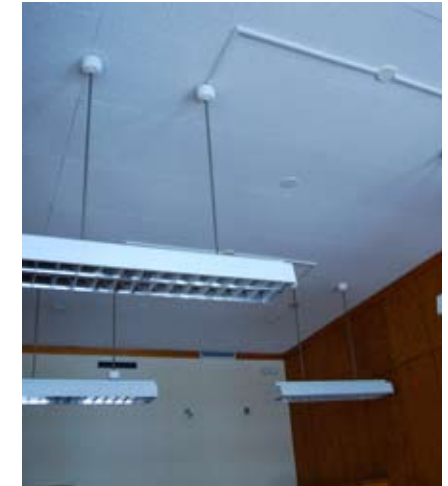
- Tilassa runsaasti uusia alumiinisia sähkökouruja

Kuva 6.78 (vieressä yllä)

Näkymä kohti toimistohuoneen 213.1 ikkunaseinää.

Kuva 6.79

Toimistohuoneen vaneriverhoiltua seinää, ja vieresestä tarjoilutilasta työntyvä kalusteen kotelointi.

Kuva 6.80 (yllä)

Huoneen toimistovalaisimia

Kuva 6.81

Toimistohuoneen uusittu umpiovi.

Kuva 6.82

Näkymä 1950-luvun alussa Gunnar Nordströmin suunnitelmien mukaan rakennettuun tarjoiluvälikköön. Lasiovi johtaa johdon ruokailutilaksi tarkoitettuun kabinettiin.

Kabinetti (johdon ruokailu) 214.1

Rakennuksen kulmaan sijoittuva toimistotila muutettiin johdon ruokailutilaksi eli kabinetiksi G. Nordströmin suunnitelmien mukaan 1950-luvun alussa. Tilaa suurennettiin purkamalla vanha lasiväliseinä ja sille järjestettiin pieni tarjoiluvälikkö, joka sisustettiin Nordströmin suunnitelmien mukaan.

Tarjoiluvälikkö on pääosin 1950-luvun alun asussa. Kabinetin pintoja on uusittu, mm. lattian puuverhoilu poikkeaa alkuperäisestä tammiparketista.

Lattia:

- Lakattu parketti, vaaleampi kuin muualla rakennuksessa käytetty tammiparketti. Jalkalistat lakattu puulista (puulaji kuten lattiassa)

Seinät:

- Huoneen seinäpinnat maalatut
- Tarjoiluvälikön seinäpinnat lakattu, viilutettu vaneri (mänty)

Katto:

- Huoneessa nykyaikainen alaslaskettu katto, valkoinen

Ovet:

- Ovi tilan ja tarjoiluvälikön välillä puurakenteisen lasiovi, heilurioven saranat, lasi kuvio-lasi (vasaralasi). Lasi- ja puu-ovien reunat pyöristetyt. Vetimet molemmin puolin ovea pyöreät puu/metallivetimet, puuosat lakattu koivu. Oven yläpuolella sisäikkuna, jonka kuviolasi on erilainen kuin itse ovesa.
- Tarjoiluvälikön ja käytävän välisestä oviaukosta poistettu ovilehti

Ikkunat:

- Huoneessa alkuperäiset sisään-ulosaukeavat toimistokerroksessa käytössä olevat lakatut puuikkunat, ikkunapenkit ja smyygit lakattua puuta. Ikkunoiden kiinteät avauspainikkeet soikeita. Ikkunoiden alla patterisyvennykset

Kiinteät kalusteet:

- Tarjoiluvälikön alakaapit ja vino hylly peittomaalattu puu, toteutettu vuonna 1953 arkkitehti G. Nordströmin suunnitelmien mukaan. Kalusteeseen integroitu pienet loisteputkivalaisimet. Työtaso ilmeisesti uusittu. Alakaapeissa liukuovet, joissa pyöreät tuuletusaukot.

Valaisimet:

- Tarjoiluvälikön katossa riippuva nykyaikainen toimistovalaisin
- Ikkunoiden yläpuolella läpikuultavan lasilevyn takana valaisimet, alkuperäisen suunnitelman mukainen sijainti mutta nykyaikainen toteutus

Kuva 6.83

Näkymä kabinetista kohti tarjoiluvälikön lasiovea.

Kuva 6.84

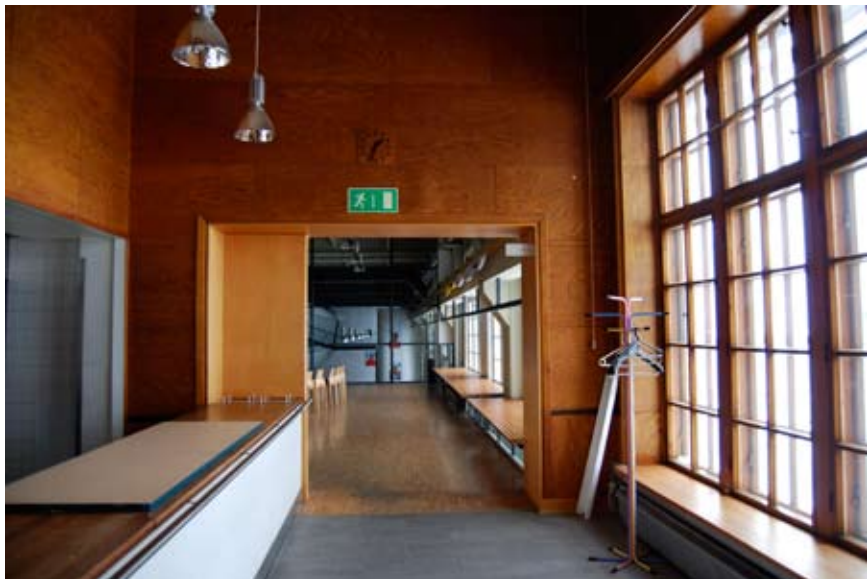
Näkymä kabinetista kohti kahteen suuntaan avautuvia ikkunoita. Ikkunoiden yläpuolella seinäpinnassa on häikäisysojina toimivien lasilevyjen takana valaisimet.

Varusteet:

- Tarjoiluvälikössä uudehko naulakkokaluste

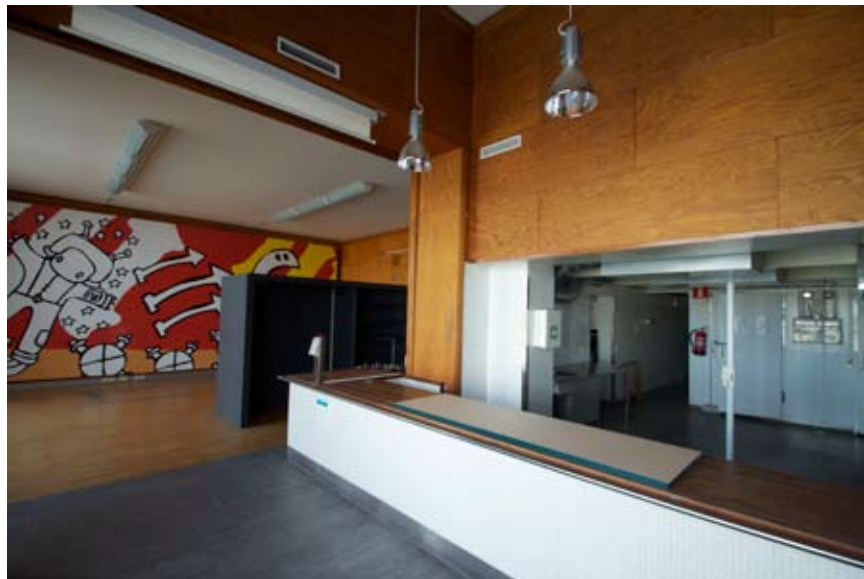
LVIS:

- Ikkunoiden alla maalatut levyradiaattorit
- Tilassa uusia alumiinisähkökouruja lattian rajassa

Kuva 6.85

Näkymä nykyisestä tarjoiluväliköstä (entinen osastopäälliköiden ruokailu) kohti nosturihalliin uudelle välipohjalle 2000-luvun alussa rakennettua tilaa.

Kuva 6.86

Näkymä nykyisestä tarjoiluväliköstä kohti ruokasalia.

Entiset toimistohenkilökunnan ruokailutilat

-tilat 215.1 -215.4

Toimiston henkilökunnan ruokailutilat koostuivat alun perin suuresta ruokasalista ja siihen lasiseinien välityksellä liittyneestä osastonjohtajien pienemmästä ruokailutilasta. Ruuan tarjoilu sijaitsi toimistohenkilökunnan ruokasalin takaosassa. Näiden tilojen väliset lasiseinät ja pariovi purettiin vuonna 1965.

Nykyiset tila- ja keittiöjärjestelyt ovat 2000-luvun alusta. Nykyinen keittiö on rakennettu 1965 rakennetun lisätilan (ruokailuhuone) paikalle, ja entinen osaston johtajille tarkoitettuun tilaan on kalustettu ruuan tarjoilu. Tila on avattu entiseen nosturihalliin uudelle välipohjalle rakennettuun tilaan.

Lattia:

- Tammiparketti, koostuu isommista yksiköistä. Jalkalista: seinän vaneriverhous loppuu ennen lattiaa. Sisäänvedetty levyverhous ja pieni lakattu puinen jalkalista.
- Ent. osastonjohtajien ruokatilan kohdalla uusi laattalattia

Seinät:

- Viilutettu vaneri, leveät kattolistat puuta

Katto:

- Sileä valkoinen kattopinta

Ovet:

- Tilan alkuperäisestä oviaukosta poistettu pariovi, ovi siirretty kauemmas käytävälle. Käytävän ovi huultamaton puurakenteinen lasiovi, toinen ovilehti aukeaa sisään, toinen ulos (2-kaistainen). Lasitus kuviolasia (vasaralasi). Oveen liittyy yläpuolella puurakenteinen sisäikkuna.

Ikkunat:

- Tila 215.1: puurakenteiset, kaksipuitteiset sisää-ulosaukeavat puuikkunat (1940-l). Sisäpuitteet lakattu, karmit ja ulommat puitteet peittomaalattu puun sävyyn. Tuuletusosat yksipuitteisiä (ikkunan keskimäinen jako). Ikkunoissa on 1940-luvun avausmekanismit. Ikkunat liittyvät seinäverhoukseen moniosaisen listoituksen välityksellä.

Valaisimet:

- Kattopintaan kiinnitetyt uudehkot valaisimet

Kuva 6.87

Näkymä entisestä ruokailutilasta kohti tarjoiluvälikkää. Vasemmalla näkyy oviaukko toimistokäytävälle.

Varusteet:

- Kello, kellotaulu vaneria

Kiintokalusteet:

- Tarjoilutiski (2000-l)

LVIS:

- Ikkunan edessä jaloilla seisova radiaattori

Toimistotiloja on laajennettu kolmessa eri vaiheessa (1953 G. Nordström, 1958 Matti Finell ja 1987 Timo Mannonen) Matalasalmenkujan suuntaisesti. Tilojen laajennuksissa on seurattu pohjoissiiven toimistotilojen materiaali- ja detaljiratkaisuja. Toimistotilat on ryhmitelty kapean käytävän julkisivun puolelle. Käytävän rungon puolelta avautuu ovia uudempiin toimisto-, atk- ja kokoustiloihin, jotka sijoittuvat entisiin tuotanto- ja varastotiloihin. Näihin kuuluvat myös 1950-luvun lopulla rakennetut wc-tiloihin, joihin on tehty myöhemmin muutoksia. Osa tiloista on sisäikkunat toimistokäytävältä.

Toimistolaajennuksen tilajaot eivät ole yksiselitteisesti minkään erillisen laajennusvaiheen mukaisessa muodossa lukuunottamalla tilasarjan päättenä sijaitsevia 1980-luvun toimistohuoneita. Ajoittamattomia tilamuutoksia on todennäköisesti tehty tiloihin tarpeen mukaan myös selkeiden laajennusvaiheiden välillä ja Satama Interactiven tarpeisiin 1990-2000 luvuilla

Kuvat 6.88 ja 6.89

Näkymät käytävältä 203.9 kahteen suuntaan.

Toimistokäytävät 202.5 ja 203.9

Toimistokäytävä on rakennettu vuoden 1953 toimistolaajennuksen aikana (203.9) ja sitä on jatkettu 1958 muutostöiden yhteydessä (202.5). Käytävän kumpaakin seinää rytmittävät yläikkunat, joiden kautta tilaan tulee nykyäänkin luonnonvaloa toimistohuoneiden kautta. Alun perin luonnonvaloa tilaan on tullut myös tehdashalliin avautuvien yläikkunoiden kautta. Käytävä johtaa päädyn toimistotiloista tilaan 201.3 asti (laajennus 1958-59, Matti Finell) Tämän jälkeen tila on jaettu suurempiin yksiköihin.

Lattia:

- Lattia on hieman alkuperäisen toimisto-osan lattiaa korkeammalla.
- Lattiamateriaali on koko käytävän osalta "tammitavuparkettia" vanhan toimisto-osan lattian mallin mukaan. Jalkalistat ovat kapeat, puiset ja seinän sävyyn käsitellyt

Seinät:

- Seinät ovat filmiliimattua venevaneria, kuten päädyn toimistotiloissakin. Seinät ovat oletettavasti petsattu ja lakattu vanhan mallin mukaan. Yksi ovi on paneeloitu seinän sisään käytävän puolelta, mutta on toimiston puolella edelleen näkyvissä.
- Seiniin on maalattu myös punaisia paloturvallisuuteen liittyviä merkintöjä.

Katto

- Käytävällä 203.9 katto on valkoiseksi maalattu ja kiviaineinen, jossa on korkea kattolista.
- Käytävällä 202.5 on valkoinen alakatto 450x450 alakattolevyistä. Levyjen reunat on viistetyt ja asennettu puskuun. Tilassa on korkeat kattolistat.
- Lautamuottia vastaan valettu betoni, maalattu valkoinen.
- Kattolistat ovat korkeat ja profiloituneet kuten muissakin toimistolaajennuksen tiloissa.

Ovet:

- Käytävällä on useampia koko käytävän levyisiä teräksisiä palo-ovia, joissa on ootratu pinta. Oottrauksella on pyritty jäljittelemään toimisto-osan seinien vaneripintaa. Käytävän ovien sulkumeکانismit ovat alkuperäiset. Ovien on ollut tarkoitus sulkeutua ja eristää toimistosiiپی palon syytyessä eristettyihin paloalueisiin.
- Käytävän keskivaiheilla sijaitsevat alkuperäiset puulasiheilurovet, joissa alkuperäiset saranat ja heloitukset uutta ovensuljintaa lukuun ottamatta.
- Käytävän länsipäädystä sijaitsevat puulasiovet, joiden alaosa on varustettu koristeellisella tuuletusrillillä, kuten toimisto-ovien alaosat. Ovessa tammikynnys.
- Toimisto-osassa ovet käytävälle sekä toimistojen väliset ovet ovat kymmenen ruutuisia puulasiovia, joiden alaosan tuuletusrilla on peitetty vanerilla.
- Käytävältä johtaa myös useammanlaisia ovia uudempiin tiloihin rakennuksen keskellä. Ovet ovat alkuperäisiä viilupintaisia puuvia.

Sisäikkunat:

- Käytävän seinissä on kummallakin puolella yksilasiset avattavat yläikkunat koko seinän leveydeltä.
- Rungon sisäisiin tiloihin suunnatuista ikkunoista suurin osa on levytetty peittoon kyseistä tiloista käsin. Ikkunoissa on puukarmit, lasitus rautalankalasia.

Valaisimet:

- Finellin laajennusosassa käytävän valaisimet ovat uusia kiskoon kiinnitettyjä spotteja. Katossa alkuperäisen oloisia poistoilmaelimiä

Kiintokalusteet:

- Vitriinikaappi jossa, puurunko, lasiovet ja eloksoitulumiinia olevat kiskorakenteet. Kaappi ei luultavasti ole alkuperäinen

Varusteet:

- Huonenumeroin varustetut metalliset kyltit käytävän seinällä, samanlaiset kuin 40-kuvun toimisto-osassa.
- Kovaääniset (?), maalattu metalli

Kuva 6.90
Näkymä käytävältä 202.5

Kuvat 6.91-6.92

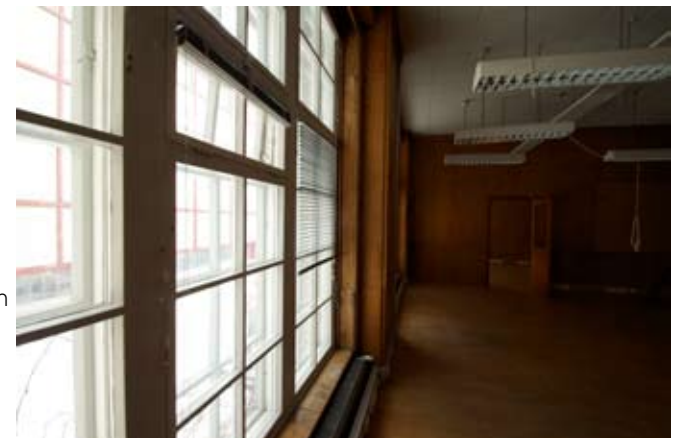
Käytävän 202.5 ootrattu palo-ovi ja 10-ruutuinen heiluritoiminen pariovi.

Kuvat 6.93-6.94 (yllä)
Näkymät toimistohuoneesta 203.1

Kuva 6.95
Näkymä tilaan 202.1

Kuvat 6.96-6.97 (yllä ja keskellä)
Näkymiä toimistotilaan 203.2. Tilaan on tehty hallitsevia sähkökouruasennuksia.
Kuva 6.98 (vieressä)
Toimistohuoneen ikkunaseinää.

Toimistohuoneet 202.1, 203.1-203.3

Gunnar Nordström suunnitelmien (1953) mukaan rakennetuissa tiloissa on tehty tilamuutoksia. Tila 203.2 on muodostettu purkamalla kahden pienemmän toimistotilan väliseinä. Entinen varaosavaraston johtajan toimistotila 202.1 on alkutilanteessa sijoittunut varaosavaraston konttoritilan kulmaan ja siinä on suunnitelmissa puurakenteiset lasiseinät. Tila on rakennettu ilmeisesti uudelleen vuoden 1958 muutostöiden yhteydessä, joissa viereinen konttoritila jaettiin pienemmiksi toimistohuoneiksi ja toimistokäytäväksi. Tilojen 203.3 ja 203.2 välille on avattu uusi oviaukko.

Lattia:

- Lattiamateriaalina on "tammitavuparkettia" vanhan toimisto-osan mallin mukaan.
- Kapeat puiset lakatut lattialistat, seinien vanereita ei viety lattiaan asti, vaan jätetty noin 10 cm rako.

Seinät:

- Seinämateriaalina on käytetty filmiliimattu venevaneri, kuten päädyn toimistotiloissa. Seinät ovat oletettavasti petsattu ja lakattu vanhan mallin mukaan Seinien yläosissa sijaitsevat uudehkot ilmanvaihto ritilät.
- Väliseinät ovat puulasiseiniä, jotka on verhoiltu filmiliimatulla vanerilla.
- Seinärakennetta on rikottu asentamalla vanerin "sisään" sähkökouruja seinille.

Katto:

- Valkoinen alakatto on tehty 450x450 alakattolevyistä. Levyjen reunat on viistetyt ja asennettu puskuun. Samaa kattomateriaalia on käytetty myöhemmin 1958 laajennusosan käytävällä. Todennäköisesti katto ei ole alkuperäinen vaan uusittu myöhemmän kyseisen remontin yhteydessä.
- Suurimman tilan kattomateriaalina on luultavasti käytetty 600x600 kokoisia Insuliitti-levyä, joka on maalattu valkoiseksi ja asennettu puskuun.
- Kattolistat ovat korkeat ja profiloituneet kuten muissakin toimistolaajennuksen tiloissa.

Ovet:

- Puu-umpiovet, joiden pinnassa puuviilu. Ovilla on vaaka- koristeaihe. Ovilla on koristeelliset pyöreät listoitukset. Ovien heloitukset ja lukitukset on uusittu.
- Toimisto-osassa ovet käytävälle sekä toimistojen väliset ovet ovat kymmenen ruutuisia puulasiovia, joiden alaosan tuuletusritilä on peitetty vanerilla.
- Toimiston väliovista yksi on vaihdettu uudehkoon yksiruutuiseen puulasioveen.
- Yksi ulkoikkunoista on korvattu valkoiseksi maalatulla puulasiovellä. Ovi toimii hätäpoistumistienä. Siitä on pääsy teräskierreportaalle. Muutos on tehty vuonna 2010.

Ikkunat:

- Toimistotiloista on yksiläiset avattavat yläikkunat käytävän puoleisella seinällä koko seinän leveydeltä.
- Kaikki toimistotilojen ulkoikkunat ovat puukarmisia kaksipuitteisia ikkunoita. Ikkunoiden keskivaiheilla on kaksi ruutuinen sisään ulos- aukeava kippi-ikkuna tilojen tuuletusta varten. Ikkunan reunassa on kiinnityskoukun näköinen metallinen osa ja itse ikkunankarmissa on reikä. Oletettavasti nämä osat liittyvät ikkunoiden ulkopuolella olleiden markiisien toimintaan.
- Ikkunoiden edessä on matalat alkuperäiset lämmityspatterit joiden takana on puinen seinien sävyyn lakattu ikkunapenkki. Ikkunasyvennys on listoitettu useammalla koristeellisella muotolistalla. Ikkunasyvennyksissä on myös puiset sisennetyt verholaudat

Valaisimet:

- Toimistotiloissa on ripustetut uudehkot toimistovalaisimet, joiden materiaalina on valkoiseksi maalattu pelti.

Kuvat 6.99-6.100

Kaksi näkymää toimistohuoneesta 203.3; kohti ikkunaseinää ja käytävän vastaista väliseinää.

Kuvat 6.101-6.102 (yllä)

Tila 201.1

Kuva 6.103

Tila 201.4

Kuva 6.104

Tila 201.3

Toimistohuoneet 201.1, 201.3, 201.4

Vuonna 1958 rakennettua Matalasalmenkadun suuntaista toimistovyöhykettä jatkettiin edelleen arkkitehti Matti Finellin ja rakennuspäällikkö L.R.Österin suunnitelmien mukaan. Laajenuksessa seurattiin aiempien suunnitelmien perusratkaisuja rakennusosia ja detaljeja myöten. Aiemmin rakennettua kokoonpanohallin välipohjaa valettiin muutosalueella lisää. Toimiston puolella seinäpinnat rakennettiin vanhojen toimistotilojen mallin mukaan vanerista. Lattiapinnoitteena käytettiin "tammitavuparkettia" vanhan toimisto-osan mallin mukaan. Matalasalmenkadun puoleisiin ikkunoihin tehtiin toimistolaajennuksen johdosta muutoksia. Tilat ovat muuttuneet jonkin verran lukuisten pienten muutosten kautta, mutta ovat materiaalimaailmaltaan edelleenkin hyvin yhtenäiset, mikä varmaankin johtuu tilojen suunnittelussa huomioon otetusta muuntojoustavuudesta. Samoja seinärakenteita ja ovia on siirretty ja ilmeisesti käytetty jossain toisissa kohdissa uudestaan. Eroa rakennusosien detaljikassa ei juurikaan ole havaittavissa Nordströmin laajennusosaan nähden. Seiniin on myöhemmin jyrskitty reittejä vaneriin sähkökouruille ja muille asennuksille.

Kuva 6.105-6.107 (alla)

Toimistohuoneissa on 1950-luvun riippuvat kattovalaisimet.

Alla oikealla toimiston ikkunaseinän yksityiskohtia.

Lattia:

- "Tammitavuparkettia" vanhan toimisto-osan mallin mukaan.
- Kapeat puiset lakatut lattialistat, seinien vanereita ei viety lattiaan asti, vaan jätetty noin 10 cm rako.

Seinät:

- Filmiliimattu venevaneri, kuten päädyn toimistotiloissa. Petsattu ja lakattu. Vanerijako kaikkialla samanlainen. Vanerijako toteutettu ottaen väliseinien ikkunajaon huomioon. Ikkunan sijainti alemman vanerin yläreunasta ylöspäin.
- Vanhat pistorasiat peitetty muotoon leikatuilla vanerinpalasilla

Katto:

- Tilassa 201.3 valkoinen alakattolevy, "korkkikuvioitu" pinta
- Kattolistat ovat korkeat ja profiloituneet kuten muissakin toimistolaajennuksen tiloissa.

Ovet:

- Kaikki ovet ovat puulasiovia joiden alaosassa on koristeellinen tuuletusrilä. Joissakin ovissa ritilä peitetty vanerilla.

Ikkunat:

- Toimistotiloista yläikkunat käytävälle.
- Kaikki toimistotilojen ikkunat puukarmisia kaksipuitteisia ikkunoita. Ikkunoiden keskivaiheilla kaksi ruutuinen kippi-ikkuna tuuletusta varten
- Ikkunoiden edessä matalat patterit ja puiset lakatut ikkunapenkit
- Puiset sisennetyt verholaudat
- Profiilistoitus syvennyksissä

Valaisimet:

- Tiloissa on 201.3 muista itäisivun toimistotiloista poiketen luultavasti alkuperäiset 1950-luvun lopun ripustetut toimistovalaisimet. Valaisimet on kiinnitetty teräskupujen avulla kattoon. Valaisimien detaljit ovat kiillotettua terästä ja lasiosat ovat opaaliasia.

Kuva 6.108-6.109 (yllä)
Näkymät tilaan 200.1

Kuva 6.110
Toimistohuone 200.2

Kuva 6.111
Näkymä kohti toimistohuoneen 200.3 sisälaseinää.

Toimistohuoneet 200.1- 200.3

Toimistotilojen laajennus on rakennettu 1987 arkkitehti Timo Mannosen suunnitelmien pohjalta. Tilat rakennettiin vanhan mallin mukaan, joten laajennusosa näyttää ensisilmäyksellä hyvin samanlaiselta kuin aikaisemmat laajennukset. Yksityiskohdiltaan 80-luvun laajennusosa eroaa aikaisemmista laajennuksista huomattavasti. Tilojen toteutus ei ole yhtä hienostunut kuin 1950-luvulla toteutettujen laajennusten: detaljointi on kömpelömpää ja yksinkertaisempaa esimerkiksi listoitusten osalta.

Tilaan rakennettiin myös poistumisporras ensimmäisestä kerroksesta. Toimistohuoneiden nykyinen tilajako on 1980-luvun suunnitelmien mukainen

Lattia:

- Lakattu tammiparketti
- Seinävanerit toisin kuin vanhemmissa osissa viety lattianrajaan asti. Kapeat lakatut puujalkalistat.

Seinät:

- Seinät ovat filmiliimattua venevaneria, kuten päädyn toimistotiloissa. Ne on petsattu ja lakattu. Vanerijako poikkeaa muista laajennusosan tiloista.
- Puulasiväliseinien listoitukset ovat yksinkertaisempia kuin muissa toimistotiloissa (suorat, kapeat peitelistat).
- Tilaan on rakennettu uusia teräslasiseinäkkeitä, joiden lasi on rautalankalasia.

Katto:

- Valkoinen alakattolevy, ”korkkikuvioitu” pinta, levyreunat viistetty
- Kattolistat kapea, valkoiseksi peittomaalattu puulista

Ovet:

- Ovet ovat pääosin lakattuja puulasiovia, 8-ruutuinen malli (kuten toimistotilat yleensä). Suorat, kapeat peitelistat puuta.
- Ovi poistumisportaaseen vasikallinen teräsrakenteinen lasiovi, lasitus rautalankalasia

Ikkunat:

- Toimistotiloista yläikkunat käytävälle.
- Kaikki toimistotilojen ikkunat kaksinkertaisia puuikkunoita. Ikkunoiden keskivaiheilla kaksiruutuinen kippi-ikkuna tuuletusta varten
- Ikkunoiden edessä matalat patterit ja puiset lakatut ikkunapenkit. Ikkunapenkit ovat ohuempia ja puutavara vaaleampaa kuin muissa toimistolaajennuksen tiloissa.
- Puiset verholaudat samassa tasossa seinäpinnan kanssa
- Profillistoitus syvennyksissä

Pilarit:

- Tilassa 200.1 vaneriverhoiltu teräsbetonipilari

Valaisimet:

- Tiloissa ripustetut toimistovalaisimet 1980-luvun malli, kiinnityskupit muovia

Varusteet:

- Tilassa 200.1 muualta rakennuksesta siirretty 1940-luvun G. Nordströmin suunnittelema teräsnaulakko

LVIS:

- Alakattoon upotetut tulo- ja poistoilmaelimet
- Tiloissa sähkökouruja, ripustettuja kaapelihyllyjä ja lattialuukkuja asennuksia varten
- Matalat patterit, 1980-l tyyppi. Sijoittuvat kokonaan ikkunalautojen alle.

Kuva 6.112

Näkymä toimistohuoneesta 200.2 kohti tilaa 200.1

Kuvat 6.113-6.114

Kolmannen kerroksen toimistilojen ikkunat.

Kuvat 6.115-6.116

Neuvotteluhuoneen kattoikkunat.

Kuvat 6.117-6.118 (oik.)

3. kerroksen toimistolaajennuksen aputilojen ovia 1960-luvulta.

KOLMANNEN KERROKSEN TOIMISTOTILAT

Also Starring'in toimitilat - ent. 1960-luvun toimistolaajennus

Kolmannen kerroksen toimistolaajennus rakennettiin arkkitehtitoimisto Kurt Simberg & Co:n suunnitelmien mukaan vuonna 1965. Koko kolmas kerros lukuun ottamatta torniosaa ja teknisiä tiloja suunniteltiin toimistotiloiksi. Tilat olivat Fordin käytössä 90-luvulle asti. Tällä hetkellä kolmannen kerroksen tilat ovat tuotantoyhtiö Also Starringin käytössä.

Kolmannen kerroksen toimistotilat ovat alun perin koostuneet erillisistä toimistotiloista. Suurin osa väliseinistä on kuitenkin ajan myötä purettu ja tila on muutettu avokonttoriksi. Materiaalimaailmaltaan kolmannen kerroksen toimisto-osat suunniteltiin 1960-luvulla alakerran toimistotiloista poikkeaviksi - tilat olivat ilmeeltään vaaleita ja puumateriaalia (tammi) käytettiin vain yksityiskohdissa. Tilojen nykyinen ilme ja käytetyt materiaalit edustavat kuitenkin 1990-luvun lopun - 2000-luvun alun ratkaisuja. Kokonaisvaltaisen muutostyön suunnittelijat eivät ole tiedossa.

Lattia:

- Kolikkokumimatto, harmaa.
- Wc-tiloissa keraaminen laatta, uusittu

Seinät:

- Maalattut kiviaineiset seinät.
- Seiniin upotettu useampi lasiovinen palopostikaappi.
- Teräsrakenteisia jakoseinäkkeitä, lasilankku

Katto:

- Lautamuottia vastaan valettu betoni, maalattu valkoinen.
- Paracem- levyä äänen vaimennukseen, maalattu valkoinen.

Ovet:

- Avokonttoriksi muutetun tilan harvat väliovet ovat pääasiassa nykyaikaisia laakaovia
- Porrashuoneiden ovet 1960-luvun teräspalo-ovet, lasitus rautalankalasia
- Teknisten tilojen ovet 1960-luvun maalattuja teräsrakenteisia umpiovia

Ikkunat:

- Kaikki toimistotilojen ikkunat ovat keskeltä sarannoituja puuikkunoita (1960-l). Yksi-puitteisissa ikkunoissa on kaksinkertainen lasitus. Sisäpuolen lasituslistat ovat tammea. Ulkopuolen lasituslistat osassa ikkunoita maalattua metallia, osassa puuta. Ikkunoiden alareunassa näyttävä kromattu kahva ikkunoiden avaamista varten.
- Ikkunapenkit olettavasti uusitut, maalattu valkoinen. Ikkunoiden alapuolen lämmityspattereissa kotelointi. Ikkunapenkin päällä patterin kohdalla ritilä.
- Sisäpuolen suorat peitelistat peittomaalattua puuta.
- Kokoustilassa kolme alkuperäistä kattoikkunaa, joita ei pääse lähemmin tarkastelemaan. Ikkunoissa ala- ja ylälasia. Alalasissa metallinen kiinnitysmekanismi joka sivulla.

Valaisimet:

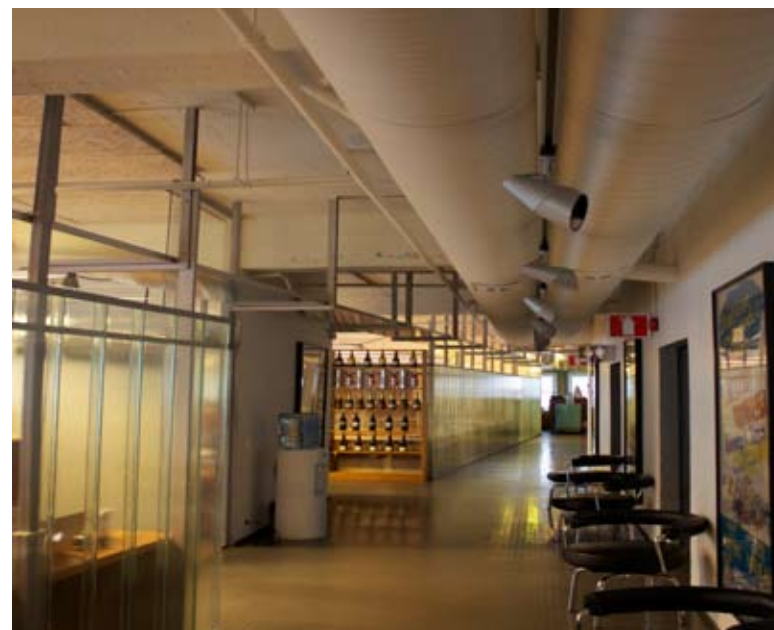
- Uusitut loisteputkivalaisimet.

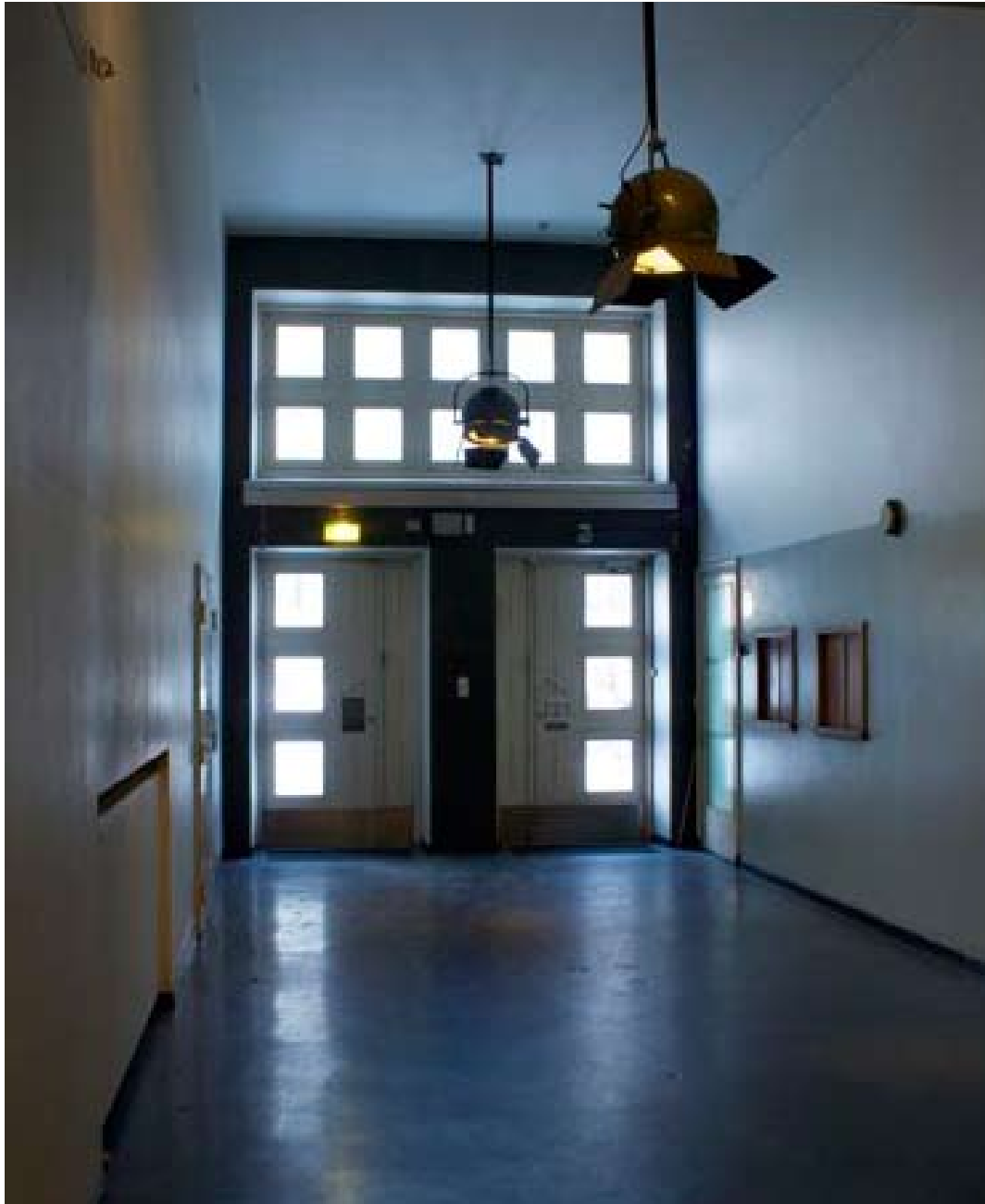
LVIS:

- katossa kulkevat, näkyvät ilmanvaihtokanavat

Kuvat 6.119-6.120

Yläkuvassa näkymä kulman toimistotilaan. Alapuolella yleisnäkyvä avokonttorin toimistokäytävältä.

Tehtaan työntekijöiden sisääntulohalli 106.1

Sisääntulohallin tilajärjestelyt ja yhteydet ovat lähellä alkuperäistä tilannetta. Vuoden 1965 muutostöiden yhteydessä tilaan avattiin uusi tavarahissi, samalla oviseinää tehdashalliin siirrettiin alkuperäisestä sijainnistaan eteenpäin. Nykyisin tätä entiseen nosturihalliin johtava sisäänkäyntiä on edelleen siirretty eteenpäin. Ovet ja lasiseinä ovat nykyaikaisia, tehdasvalmistetuista profiileista koottuja maalattuja teräsrakenteita. Kokonaisuutena sisääntulohallin tila on ilmeeltään kuitenkin hyvin säilynyt. Nykyisin tila toimii pääasiassa sisäänkäyntinä 3. kerroksen toimistotiloihin.

Lattia:

- Musta mosaiikkibetonilattia, jakolistat sinkkiä; alkuperäiset. Jalkalistat mustaa mosaiikkibetonia

Seinät:

- Maalattut kivipintaiset seinät. Alaosa maalattu mintunvihreä, yläosa valkoinen; puoli-himmeät pinnat
- Seinässä kaksi puista saranoitua lakattua luukkua entiseen ensiaputilaan.

Katto:

- Sileä, maalattu valkoinen.

Ovet:

- Lasiaukolliset, puurakenteiset ulko-ovet. Ovilehdet uusittu vanhan mallin mukaan. Ovessa graniittikynnykset.

Ikkunat:

- Ulko-ovien yläpuolella pieniruutuiset puuikkunat, peittomaalattut- Lasitus läpikuultava kuvio-lasi.

Valaisimet:

- Riippuvalaisimet, suunnattava "valonheitinmalli"

Kuva 6.121 (vas.)

Näkymä kohti sisäänkäyntihallin pääovia.

Kuva 6.122 (oik.)

Porras B sisäänkäyntihallissa.

Sisääntulohalliin liittyvä ensiaputila 106.2

Sisääntulohalliin liittyvässä korkeassa ensiaputilassa on alkuperäisinä säilyneitä seinäpintoja ja rakennusosia. Näitä ovat muun muassa tilan ovet, asiointiluukut eteishalliin, tilan ikkunaseinä ja laatoitetut seinäpinnat.

Lattia:

- Tilan lattia sininen vinyylilaatta
- Wc-tilassa kaksivärinen klinkkerilattia
- Jalkalistat tummanruskea klinkkeri, vinyylilaattalattian kohdalla lisäksi lakattu mattoista puuta

Seinät:

- Laatoitetut seinäpinnat valkoinen, keraaminen laatta; suorat reunat, tiililimitys puskusaumaan, alkuperäinen pintamateriaali

Katto:

- Sileä, maalattu pinta turkoosinsininen

Ovet:

Väliovi sisäänkäyntihalliin

- Lasiaukollinen, maalattu puuovi, läpikuultava lasi, 1940-luvun tyyppi
- Maalattu puukynnys, ovismyygi sisäpuolelta laatoitettu

Väliovet wc-tilaan ja varastotilaan

- Peittomaalattut uraovet, 1940-luvun tyyppi
- Painikkeet, lukot ja saranat 1940-luvulla tuotannossa olleita malleja

Ikkunat:

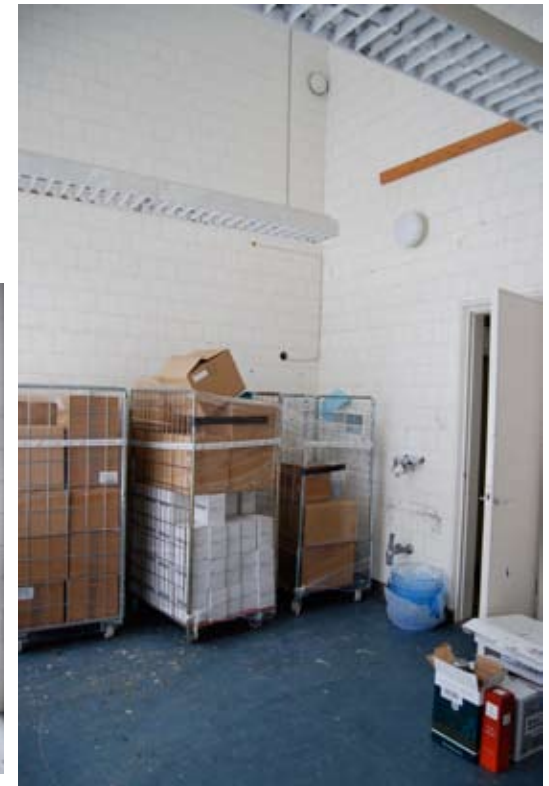
- Korkealla ikkunaseinällä alkuperäiset maalatut puuikkunat, sisälasit vaihtelevia läpikuultavia kuviolaseja

Valaisimet:

- Yksinkertaiset lieriönmuotoiset seinävalaisimet
- Katossa riippuvat loisteputkivalaisimet

LVIS:

- Seinillä eri-ikäisiä sähköasennuksia

Kuva 6.123-6.27

Näkymät ensiaputilaan.

Tilan pintoja, materiaaleja ja yksityiskohtia.

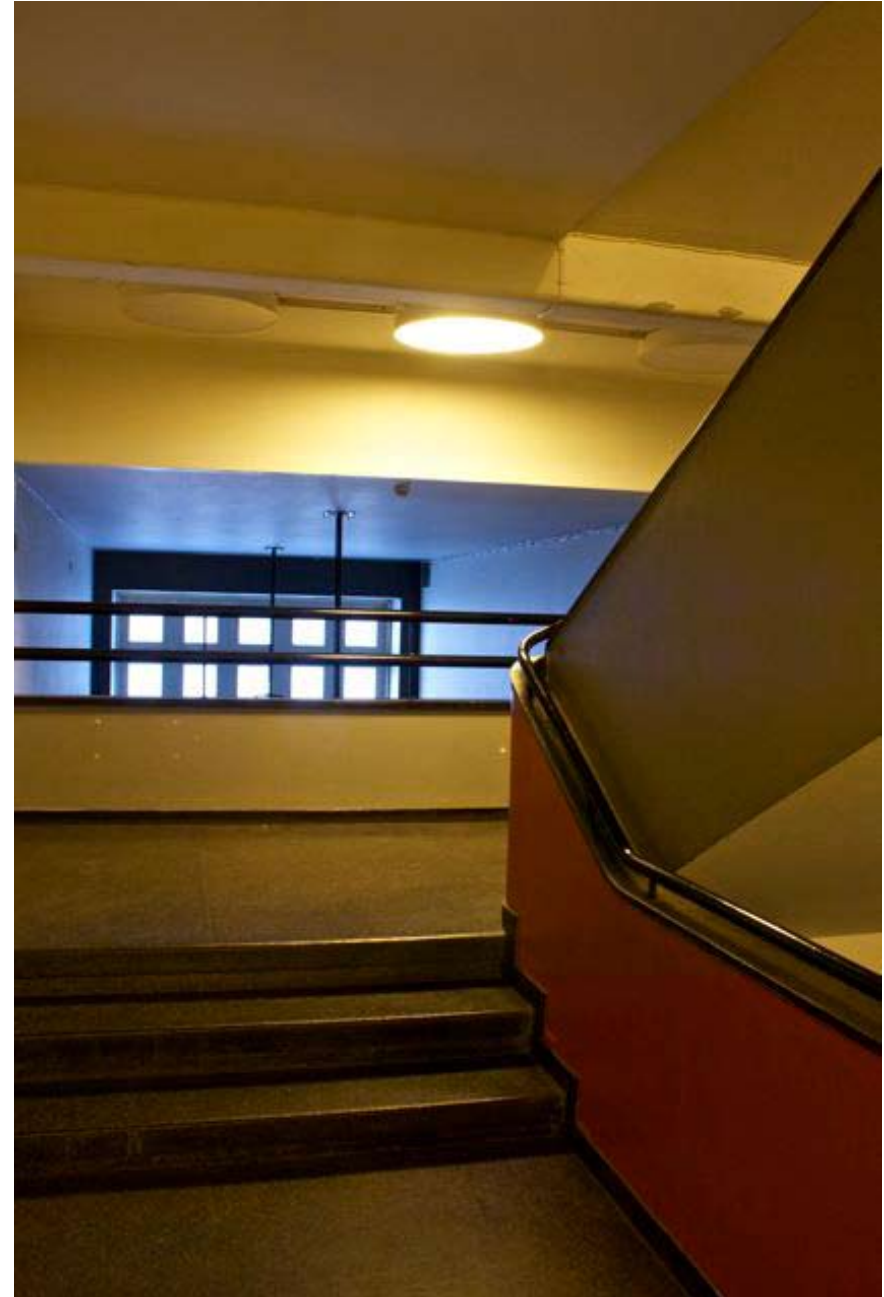

Kuva 6.128

Porras B I. kerroksessa Taustalla näkyvät 2000-luvun uudet teräslasiovet entiseen nosturihalliin.

Kuvat 6.129-6.130

Näkymät portaan välitasanteelta toiseen kerrokseen (vieressä oik.) ja välitasanteelta sisääntulo-halliin.

Porras B

Porras on alun perin ollut tehtaan henkilökunnan käytössä oleva porras. Portaalle saavutaan katutasolta työntekijöiden sisääntulohallin kautta. Tilasta on suora yhteys sekä entisiin tuotantotiloihin sekä rakennuksen toisen kerroksen entisiin sosiaalitiloihin. Porrashuonetta on laajennettu ja siihen on tehty muutoksia lisäkerroksen rakentamisen yhteydessä Kurt Simbergin suunnitelmien mukaan vuonna 1965. Näiden rakennustöiden yhteydessä on muun muassa muurattu umpeen ensimmäisen ja toisen porrastason välillä olleet ikkunat tehdashalliin ja lisätty hissi porrashuoneen yhteyteen. Porrashuoneen vanhat väliovet uusittiin 1960-luvulla teräs-lasirakenteisiksi palo-oviksi.

Lattia:

- Lattia on alkuperäinen hiottu musta mosaiikkibetonilattia sinkkisillä jakolistoilla.
- Jalkalistat ovat kuten lattiakin mustaa mosaiikkibetonia ja myös alkuperäiset.

Seinät:

- Maalatus kivipintaiset seinät kuten sisääntulohallissa 106.1 Seinien alaosat mintunvihreä, kaiteet oranssinpunainen, kiiltoaste puolihimmeä. Seinien yläosat valkoiset, himmeät.

Katto:

- Sileä, kivirakenteinen, maalattu valkoinen.

Ovet:

- Useita eri aikakausien metalliovia. Ovissa uudet heloitukset.

Ikkunat:

- Kolmannen kerroksen tasolla 4 yläikkunaa eteläsivulla. Puukarmiset keskisaranoidut kippi-ikkunat, kuten koko kolmannen kerroksen toimisto-osassa. Ikkunoiden alareunassa näkyttävä kromattu vipu.

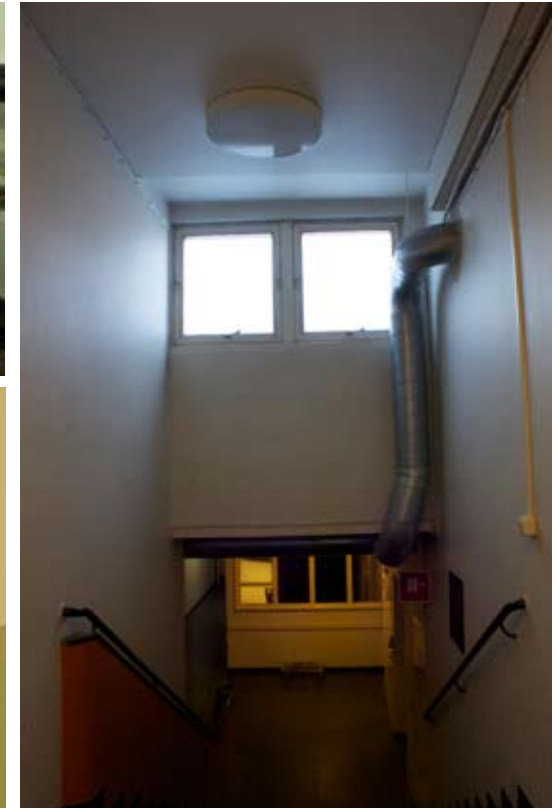
Porras

- Askelmat ja jalkalistat musta mosaiikkibetoni, alkuperäiset
- Väliatasanteiden lattia on alkuperäinen hiottu musta mosaiikkibetonilattia sinkkisillä jakolistoilla.
- Portaan keskikaide on kiviaineinen ja oranssinpunaiseksi maalattu. Kaide on päällystetty samanlaisella mustalla mosaiikkibetonilla kuin lattia. Tämän yläpuolella on käsijohteena tukeva maalattu teräsputkiprofiili. Käsijohde kiinnitetty puuosaan teräksisillä kiinnikkeillä. Kaide edustaa samaa muotokieltä kuin A-portaan kaide, mutta on yksityiskohdiltaan arkisempi.
- toisella puolella seinään kiinnitetty yksinkertainen käsijohde, maalatti teräsputkiprofiili,

Kuvat 6.131-6.132

Portaan kaiteiden yksityiskohtia.

Kuva 6.133

Portaan ylimmän tasanteen ikkunat ovat 1960-luvulta.

Kuvat 6.133-6.134 (yllä)

Näkymät kahteen suuntaan entisestä miesten sosiaalitalasta (nykyinen tila 222.1)

Kuvat 6.135-6.139 (alla)

Tilaan 222.1 liittyvien suihku- ja wc-tilojen yksityiskohtia

2. kerroksen entiset miesten sosiaalitalat

-tilat 222.1-222.9, 212.5, 217.2

Miesten sosiaalitala sijoittui kiinteästi tuotantotilojen ja portaan B yhteyteen. Yhteinäjien pukuhuoneen takaosaan sijoittuivat peseytymistilat. Tilan keskiosaan saatiin alunperin luonnonvaloa kattolyhdyn välityksellä.

1950-luvulla saniteettitiloihin liitettiin lisää wc-tiloja rakentamalla läheisiin tiloihin uusi oviaukko. 1960-luvulla tilan takaosasta lohkaistiin lisätilaa varastoiksi. Merkittävästi tilojen ilme muuttui 1970-luvulla, kun katon korjaustöiden yhteydessä purettiin tilan kohdalta kattolyhty.

Aiemmin yhtenäiset tilat on nykyisin jaettu väliseinillä useampaan tilaan. Pesutiloihin on tehty uusia tilajakoja ja niiden pintamateriaaleja on uusittu. Muutosten toteutusajankohta ei ole tiedossa.

Lattia:

- Harmaa mosaiikkibetoni, jalkalistat vanhoilla seinillä peittomaalattu puu. Suihkutiloissa jalkalistat mosaiikkibetoni. Keskimmäisessä tilassa näkyvissä vanhat lattiakaivojen paikat
- Suihkutilan lattiapinta keraaminen lattialaatta, uusi

Seinät:

- Vanhat pukuhuoneen seinät kiviaineisia, maalattu pinta. Seinillä osittain valkoinen keraaminen laatta (1940-l). Uudet väliseinät levyrakenteisia.
- Wc-tilassa valkoinen keraaminen laatta (1940-l) jakoseinien korkoon asti, seinien yläosat maalatut
- Suihkutilan seinät keraaminen laatta, uusi

Katto:

- Pukuhuonetilassa näkyvät kattopalkit, maalattu kattopinta

Sisäkkunat:

- Kiinteä sisäikkuna wc- tiloihin, rautalankalasi peittomaalatuissa teräskarmeissa. Ikku-nasmyygit laatoitettu (muotolaatta, 1940-l keraaminen laatoitus)
- Sisäikkunat kolmannen kerroksen saunaan maalattu puu, uusi

Ovet:

- Tilan ovi ja viereinen sisäikkuna käytävälle nykyaikainen kevytrakenteinen laakaovi ja kiinteä puuikkuna
- Tilan ovi käytävälle kahteen suuntaan aukeava puurakenteinen "uraovi" (1940-l), peitelistat peittomaalattu puu, pyöreämuotoinen profiili (1940-l). Karmit ja kynnsy puuta.
- Ovi wc-tilaan puurakenteinen lasiovi, röpelöinen rautalankalasi, peittomaalattut puukarmit ja kynnsy, ovilehdessä tuuletusaukko. Peitelistat maalattu puu, pukuhuoneen puolella pyöreämuotoinen profiilointi, wc-tilan puolella "aaltoileva". Saranat peittomaalattut, painike kromattu. Ovi rakennettu 1950-luvun alussa.

Kuva 6.140

Näkymä tilasta 222.7 kohti aputilojen väliseinää.

- Wc-eriöiden ovet 1940-l tyyppi, peittomaalattu "uraovi", teräskarmit, peittolistat maalattua puuta, painikkeet ja lukot uusittuja
- Suihkutilan ovi teräsrakenteinen heiluriovi, rautalankalasi. Vedin pyöreä, lakattu koivu ja maalattu teräs
- Wc-tilan ovi teräsrakenteinen heiluriovi, rautalankalasi. Vedin toisella puolella pyöreä, lakattu koivu ja maalattu teräs, toisella puolella tukeva suora kromattu metallivedin. Ovensuljin Abloy, 1940-l tyyppi
- Ovi portaaseen B nykyaikainen laakaovi, samoin väliovet wc- ja varastoiloissa

Valaisimet:

- Wc-tiloissa posliinikantaisia pallovalaisimia, seinä- ja kattokiinnitys

Kiinteät kalusteet:

- uusi minikeittiökaluksu porrasta B lähinnä olevassa tilassa

LVIS:

- Tilan läpi kulkee vinosti kookas pyöreä ilmanvaihdonkanava (1940-l)

Kuva 6.141-6.144

Vasemmalla näkymät ja yksityiskohtia entisestä esimiesten pukuhuoneesta 323.1. Oikealla pesuhuoneen oletettavasti alkuperäinen teräsrakenteinen suihkuseinä. Suihkuhuoneen seinäpinnat ovat uusia.

Kuva 6.145-6.149

Näkymä entisestä naisten pukuhuoneesta ja siihen liittyvästä uudesta saunan pukuhuoneesta. Suihkuhuoneessa on alkuperäiset sisäikkunat ja väliovi. Sauna on rakennettu entisen lepoahuoneen paikalle.

3. kerroksen entiset naisten ja esimiesten sosiaalitulat ja emännän huone -tilat 322.1, 323.1-323.2 ja 324.1-324.9

Kolmannen kerroksen sosiaalituloista esimiesten tilan tilajärjestely on alkuperäinen. Entiseen naisten sosiaalitilaan on rakennettu uusia väliseiniä. Tilaan on rakennettu sauna ja pukuhuoneen takaosasta on erotettu tilaa uutta pukuhuonetta varten. Entisestä naisten sosiaalitulasta on purettu sisäikkunat alemmassa kerroksessa sijainneeseen miesten sosiaalitilaan. Tilan muoto on muuttunut 1970-luvulla kattolyhdyn purkamisen myötä.

Portaaseen B liittyvä emännöitsijän huone (tila 322.1) ilmaantuu pohjapiirroksiin ensimmäisen kerran 1965 muutostöiden yhteydessä. Sen lasiseininen ja -oven detaljit viittaavat kuitenkin aiempaan toteutukseen.

Naisten puku- ja pesuhuone 324.1-324.9

Lattia:

- Harmaa mosaiikkibetoni, jalkalistat mosaiikkibetoni
- Uusilla levyrakenteisilla seinillä jalkalistat puuta

Seinät:

- Maalattut kiviaineiset seinäpinnat, uudet väliseinät levyrakenteisia
- Wc-tiloissa valkoinen keraaminen laatta (1940-l)
- Suihkuhuoneen laattapinnat uusittu, valkoinen keraaminen laatta

Sisäikkunat:

- Sisäikkunat suihkuhuoneeseen kiinteät ikkunat, teräskarmit ja rautalankalasi, ikkunapenkit maalattu betoni (1940-l)
- Sisäikkuna saunasta ent. Miesten sosiaalitilaan kiinteä puuikkuna

Ovet:

- Tilan ovi käytävään 1940-l "uraovi", uusitut painikkeet ja lukko
- Suihkuhuoneen ovi teräsrakenteinen heiluriovi, rautalankalasi (1940-l) vetimet molemmin puolin pyöreä puu/metallivedin
- Wc-eriöiden ovet 1940-l tyyppi
- Muut väliovet nykyaikaisia kevytrakenteisia laakaovia, saunan ovi paneeliovi

Työnjohtajien puku- ja pesuhuone 323.1-323.2

Lattia:

- Harmaa mosaiikkibetoni, jalkalistat mosaiikkibetoni

Seinät:

- Maalattut kiviaineiset seinät, kermanvalkoinen ja limenvihreä
- Pesuhuoneessa valkoinen keraaminen laatta tiililimityksellä, 1990-2000l toteutus

Katto:

- Maalattu kattopinta, palkit näkyvissä

Sisäikkunat:

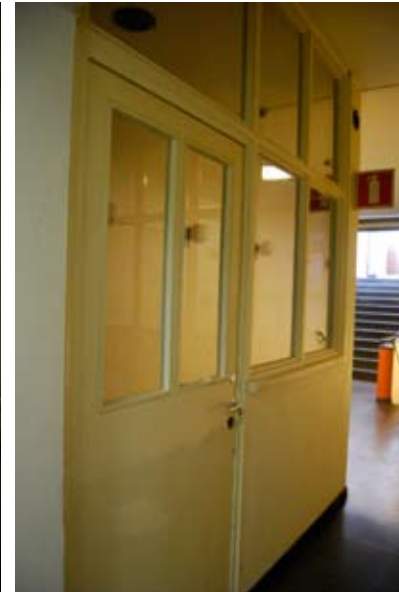
- Käytävän vastaisen seinän yläosassa kiinteät sisäikkunat puuta, peitelistat pyöreämuotoinen profiili (1940-l), peittomaalattuja.

Ovet:

- Tilan ovi peittomaalattu puinen huultamaton "uraovi" (1940-l). Peitelistat peittomaalattua puuta, pyöreämuotoinen profiili (1940-l) Kynnys maalattu puu ja puutralli upotettuna mosaiikkibetonilattiaan. Saranat peittomaalattu, pyöreäpäiset. Painikkeet ja lukot uusia.
- Pesuhuoneen ovi teräsrakenteinen lasiovi, läpikuultava rautalankalasi. Ei heiluriointinen, peittomaalattu 3-osaiset saranat. Vedin ulkopuolella suora kromattu vedin, sisäpuolella pyöreä lakattu koivu/teräs. Ovipumppu Abloy 1940-l malli. Ovesa rullasalpa. Kynnys mosaiikkibetonia.

Varusteet:

- Pukuhuoneessa teräsnaulakko (1940-l)
- Pesuhuoneessa pyöreästä teräsputkesta ja paksusta raakalasisista rakennettu suihkuseinä (1940-l)

Kuva 6.150-6.151
Emännän huoneen lasiseinien ja oven yksityiskohtia.

Emännän tila 322.1

Lattia:

- Musta mosaiikkibetoni, kuten porrashuoneessa B, jalkalistat mustaksi peittomaalattu puu

Seinät:

- Tilassa lasiseinät peittomaalattua puuta, peitelistat pyöreämuotoinen profiili (1940-l käytössä ollut tyyppi). Laseissa peilikalvo. Seinissä avattava pieni asiointiluukku. Seinien alaosat umpinaiset, levyrakente.

Ovi:

- Huullettu ikkunaovi peittomaalattua puuta, peitelistat 1940-luvulla käytettyä tyyppi (pyöreämuotoinen profiili). Ikkunaoven lasituslistoissa urat. Saranat peittomaalattut, suippopäiset. Oven painikkeet ja ovensuljin uusia. Ei kynnystä.

Varusteet:

- Katossa pieni verhoakisko

LVIS:

- tilassa myöhemmin rakennettuja IV-asennuksia
- sähköasennukset 1960-l ?

Ent. työväen ruokailutilan eteinen, tornin kierreporras 3.-4. kerros

Tilan nykyinen ilme vastaa pääpiirteittäin alkuperäistä toteutusta. Tornin kierreportaasta purettiin vuoden 1965 lisäkerroksen rakentamisen yhteydessä koilliseen avautuneet ikkunat. Tilan ovi työväen ruokailutilaan on 1940-luvun puurakenteinen puu-lasiovi, pariovi porrashuoneeseen B on rakennettu 1960-luvulla. Tilassa on alkuperäinen ruokahissi.

Lattia:

- Musta hiottu mosaiikkibetoni, jalkalistat musta mosaiikkibetoni

Seinät:

- Maalattut seinäpinnat

Katto:

- Maalattut kattopinnat

Ovet:

- Tilan ovi portaasta B teräsrakenteinen maalattu lasipariovi, lasitus rautalankalasi. Hitsatut saranat, vetimet teräs ja kirkas akryylimuovi. Ovensuljin mallia "Yale", 1960-luku

- Ovi ent. Työväen ruokailutilaan ks. ko ovi

- Ovi portaan alustilaan maalattu huultamaton puurakenteinen "uraovi" (1940-l)

- Ulko-ovi katolle peittomaalattu puuovi, kapea pystysuuntainen paneeliverhous

Porras:

- Porrasaskelmat musta hiottu mosaiikkibetoni, jalkalistat musta mosaiikkibetoni

- Käsijohde pyöreä teräsputkiprofiili, peittomaalattu, taivutettu

Koneet:

- Alkuperäinen ruokahissi

Valaisimet:

- Portaassa uusi seinävalaisin

Kuva 6.152 (yläkuva)

Porras ja käsijohde tornin välitasanteella.

Kuvat 6.153-6.155 (oik..)

1960-luvulla rakennettu ovi portaaseen B ja 1940-luvun puurakenteinen lasiovi työntekijöiden ruokasaliin. Porras ja käsijohde 3. kerroksessa.

Kuvat 6.156-6.157 (ylärivi)
Näkymät kohti tilan ikkunaseinää ja takaseinää.

Kuvat 6.158-6.159 (oik.)
Tilan kattomailmaa ja alkuperäinen peittomaalattu jalkalista.

Työväen ruokailutila, tornin 3. kerros

-tila 317

Tilassa on muurattu umpeen 1965 lisäkerroksen rakentamisen yhteydessä kaksi koilliseen avautunutta ikkunaa.

Työväen ruokailutilana alunperin toiminut tila muutettiin neuvottelu- ja toimistotilaksi 1970-luvulla. Tilasta on purettu ruuan tarjoiluun liittyneet kalusteet ja järjestelyt. Tilan etuhuoneessa (josta kuljetaan tornin kierreportaaseen) on jäljellä tornin alkuperäinen ruokahissi.

Tilaan on rakennettu entisen tarjoilutilan paikalle pieni varastotila. Lattian alkuperäisen mosaiikkibetonipinnan päälle on liimattu tekstiilipäällysteistä mattolaattaa, samoin seinäpintoihin. Muutoksista huolimatta tilassa on myös alkuperäisiä säilyneitä rakennusosia (tilan pääovi, ikkunat, jalkalistat).

Kuvat 6.160-6.161

Ikkunaseinä ja sen yksityiskohtia entisessä työntekijöiden ruokailutilassa.

Lattia:

- Alkuperäinen lattia harmaa mosaiikkibetoni, jalkalistat sinkkiä; päälle liimattu keltainen tekstiilimattolaatta. Jalkalistat peittomaalattu puu, listan yläreunassa pyöreä profilointi (1940-l). Uudella väliseinällä suora, peittomaalattu puujalkalista

Seinät:

- Maalattu kiviaineiset seinät. Yhdellä seinistä tekstiilipäällyste.

Katto:

- Kiviaineinen maalattu kattopinta, näkyvät palkit. Palkkiväleihin lisätty akustiikkalevyjä

Ikkunat:

- Sisään-ulos –aukeavat kaksipuitteiset puuikkunat. Kuten toisen kerroksen entisessä toimistohenkilökunnan ruokailutilassa, mutta ikkunat ovat peittomaalattu. Avattavissa tuuletuspuitteissa rikkoutuneita vanhoja avausmekanismeja ja heloja, korvattu työntösalvoilla. Ikkunapenkki levyrakenteinen, rakennettu patterin taakse. Ikkunat sijoittuvat seinäsyvennykseen, peitelistat yksinkertaiset, neliön muotoiset.

Ovet:

- Tilan ovi kahteen suuntaan avautuva ("kaksikaistainen") pariovi puuta, peittomaalattu, lasiovi jossa ruutujako. Helat lukuun ottamatta painikkeita 1940-l rakennuksessa käytettyjä tyyppisiä. Laseissa läpikuultava maali, jääkukkalakka? Peitelistat (1940-l) ja kynnykset peittomaalattua puuta.
- Tilaan jälkeen päin rakennetun pienen varastotilan ovi nykyaikainen laakaovi

LVIS:

- Ikkunan edessä maalattu levyradiaattori
- Katossa runsaasti näkyvillä olevia ilmanvaihtokanavia ja –päätelaitteita sekä kaapelihyllyjä.
- Lattiassa lattiarasia sähköasennuksia varten.

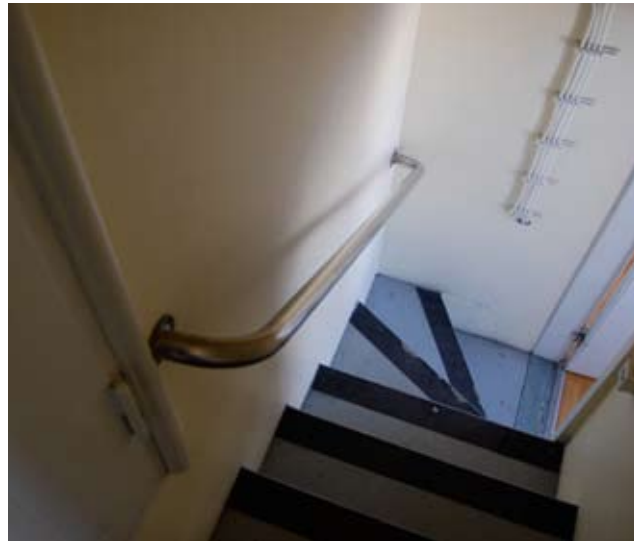

Kuvat 6.163-6.164

Tornin nykyinen tila ja sen ikkunaseinä. Oikeanpuoleisessa kuvassa näkymä kohti entistä keittiön paikkaa.

Kuvat 6.165-6.167

Portaat tornin neljännessä kerroksesta pieneen wc-tilaan. Wc-tilan ovet ja kalusteet.

Entiset keittiön ja naisten ruokailutilat tornin 4. kerroksessa

- tila 401.1

Tornin neljänteen kerrokseen sijoittui 1940-60-luvuilla keittiön tilojen lisäksi pieni, naisille varattu ruokailutila. Vuonna 1965 lisäkerroksen rakentamisen yhteydessä keittiön tiloja laajennettiin tornin neljännessä kerroksessa. Ruokailutilan kohdalle rakennettiin keittiön varastotiloja. Keittiö on sittemmin purettu (1970-l) ja tornin tila on muutettu toimisto- ja neuvottelutilakäyttöön. Tilan nykyinen ilme lienee kuitenkin lähinnä 1990-luvulta. Tornin neljännen kerroksen ikkunat on uusittu nykyaikaisiksi puu-alumiinirakenteisiksi ikkunoiksi.

Entisistä keittiön tiloista on jyrkkien portaiden kautta yhteys ylätilaan, johon sijoittuvat hissin konehuone ja pienet wc-tilat.

Lattia:

- Tammiparketti, kuten toisen kerroksen kabinetissa. Jalkalistat puuta, h=35mm, ei profiloiteja

Seinät:

- Maalattut kiviaineiset seinäpinnat, taitettu valkoinen

Katto:

- Alakatto T-listakannatteinen akustoiva nykyaikainen alakattojärjestelmä

Ikkunat:

- Puu-alumiini-ikkunat, kaksipuitteiset; uloin puite alumiinia, sisäpuite puuta. Sisälasi 2k umpiolasielementti. Kiviaineiset maalattut ikkunapenkit, entisen keittiön kohdalla ikkunapenkit ohutta tehdasmaalattua rakennuslevyä. Peitelistat teollisesti maalattuja puulistoja, ei profiloiteja. Ikkunoissa sälekaihtimet

Ovet:

- Tilan ovi nykyaikainen kevytrakenteinen laakaovi

Hissi:

- Alkuperäinen 1940-luvun ruokahissi

Kuvat 6.168 -6.169

Näkymä tornin tilaan. Vasemmalla ovi yläkertaan vievään portaaseen. Oikealla näkymä portaan päättenä olevaan pieneen wc-tilaan.

Kuvat 6.170 -6.172

Näkymä pesu- ja voiteluboxeille. Keskimmäisessä kuvassa sisäänajokaistan seinään sijoittuva luukku. Oikean puolimmaisessa kuvassa entisen kuljettajien tilan tikitut ikkuna-aukot ja väestönsuojan ovi.

Kuvat 6.173 -6.176 (alla)

Kuvissa vahtiputkan yksityiskohtia tilan 105.I puolelta.

Entiset sisään- ja ulosajo ja "vahtiputka" - tilat I05.1, I05.2 ja I05.3

Tehtaan sisään- ja ulosajoväylien keskelle sijoittuu "vahtiputka" josta käsin on valvottu ajoliikennettä tehtaaseen. Vartijan tilan yhteyteen sijoittui hissiyhteys ylempiin kerroksiin ja betoniaskelmat hissiltä molemmille ajokaistoille. Nykyisin kaistoista toinen on jaettu väliseinillä varastotilaksi. Kaistojen kääntöovet on korvattu nykyaikaisilla nosto-ovilla. Osa vartijan tilan ikkunoista on peitetty rakennuslevyillä.

"Vahtiputkan" jälkeen tila on avautunut aiemmin suoraan tehdashalliin, jonka pohjoispäädyssä on ollut autoille pysäköintipaikkoja. Nykyisin tilasta muodostuu halli, johon aukeavat autojen pesu- ja voiteluosastot, ja josta on ajoyhteys luiskaa pitkin toisen kerroksen parvelle. Tilasta kuljetaan myös väestösuojatiloihin. Siihen ovat aiemmin avautuneet myös autokuljettajien päivystyshuoneen sisäikkunat.

Lattia:

- Ajoväylillä betoni, käsittelemätön. Jalkalistas peittomaalattu puu (?).
- "Vahtiputkan" lattia maalattu betoni

Seinät:

- Maalattut betonirakenteiset seinät, slammatut tai maalatut tiiliseinät
- Uudet kevytrakenteiset väliseinät eivät ulotu kattoon saakka, maalattut

Katto:

- Maalattu kiviaineinen kattopinta

Ovet:

- Ajokaistojen ulko-ovet alumiiniset nosto-ovet
- "Vahtiputkan" ovi peittomaalattu puuovi (1940-l), lasiaukollinen ovi, jonka ulkopuolella pystyprofilointi
- "Vahtiputkan portaiden kohdalla seinän yläosassa huolto-ovi, peittomaalattu paneeli-ovi, pystysuuntainen kapea profiloitu lauta", pyöreät tuuletusaukot (1940-l)
- Ajokaistojen seinissä vanhoja huoltoluukkuja
- Ovet ajokaistoilta näyttelyhalliin poistettu käytöstä, ks. ko tila.

Sisäikkunat:

- Vahtiputkan pyöreän eturaunan ikkunat peittomaalattu puu (1940-l), osassa lasit korvattu rakennuslevyllä .

Portaat:

- "Vahtiputkan" keskeltä ajokaistoille jyrkät maalattut betoniaskelmat, käsijohde pyöreä putkiprofiili, peittomaalattu

Kuvat 6.177 -6.179 (yläriivi)
Vahtiputka tilasta I05.3

Kuvat 6.180 -6.181 (alarivi)
Vahtiputkan ikkunoiden yksityiskohtia.

Koneet:

Hissi

Irtokalusteet:

- "Vahtiputkan" sisällä vartijan pöytäkaluste, peittomaalattu puu.

Kuvat 6.182-6.183
Näkymät autojen voitelutilaan "Smörjningsbox" 105.4

Autojen pesu- ja voitelutilat I05.6 ja I05.4 -"boxit"

Tiloja käytetään edelleen ajoneuvojen kunnostamiseen ja osittain varastointiin. Tilojen järjestely vastaa pääosin alkuperäisissä suunnitelmissa esitettyä. Ei ole varmaa, onko reunimmaisesta "boxissa" toteutettu suunniteltua lasiseinää ja yhteyttä julkisivun puolelle sijoittuneeseen tavarantoimituksen tilaan. Nykyisin tilojen välillä on seinä.

Lattia

- Harmaaksi maalattu betonilattia
- Ritilällinen lattiakaivo tilan keskellä

Seinät

- Seinien alaosassa valkoinen keraaminen laatta. Laatat puskusaumassa ja tiililimityksellä. Laatat alkuperäisiä.
- Laatoitetun seinän yläosassa teräslasiseinä, josta ikkunat viereisiin tiloihin. Lasi läpi-kuultava
- Seinien yläosa muuten: maalattu kiviaineinen seinä

Katto

- Valkoiseksi maalattu betonikatto.

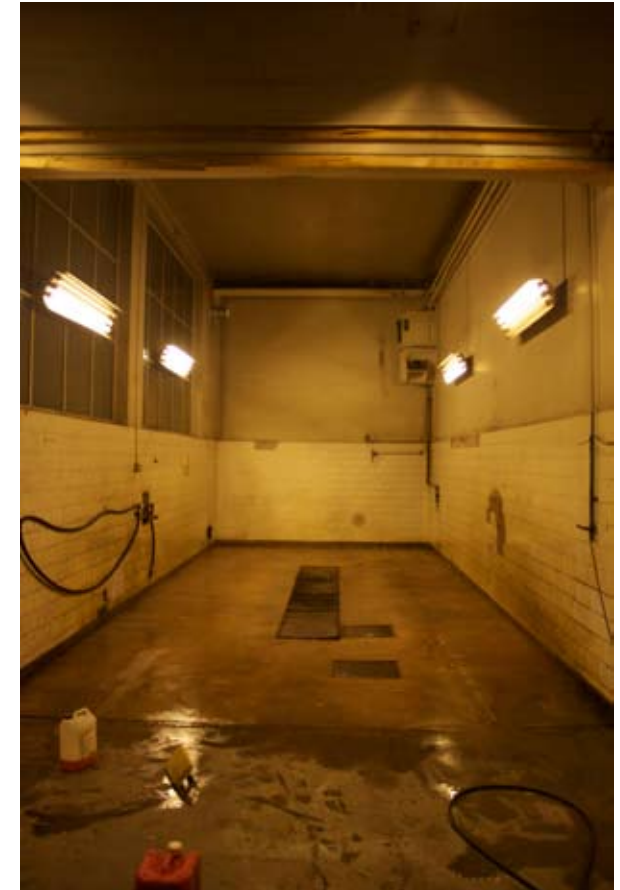
Ovet

- Uudet pariovet kellaritiloihin, puurakenteiset.

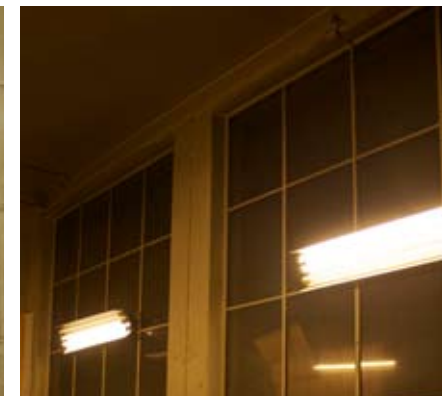
Valaisimet

- Seiniin kiinnitetyt loisteputkivalaisimet, uudet

Kuva 6.184
"Tvättbox" I05.6

Kuvat 6.185-6.188 (alla)
Autojen pesu- ja voitelutilojen yksityiskohtia.

Ajoluiska 105.9 toiseen kerrokseen

1950-luvun alussa rakennettu ajoluiska toiseen kerrokseen on myöhemmin jaettu nosto-ovella kahteen tilaan.

Lattia:

- Luiskan laidoissa mukulakivilattia, keskiosassa käsittelemätön betonilattia.

Seinät:

- Alkuperäinen betoninen kaideosa maalattu tummanharmaaksi. Seinien levyrakenteiset yläosat on maalattu valkoisiksi.

Katto:

- Valkoiseksi maalattu betonikatto.

Ovet:

- Uusi ikkunallinen alumiininosto-ovi toisen kerroksen tiloihin.

Portaat:

- Luiskan toisessa laidassa loivat maalatut betoniporaat.

Valaisimet:

- Katossa uudet teollisuusvalaisimet

Kuvat 6.189-6.190 (vasemmalla)
Ajoluiskan pinnoitteita ja yksityiskohtia.

Kuva 6.191 (vieressä vas.)

Näkymä ajoluisalle 1. kerroksesta.

Kuvat 6.192-6.194 (vier. sivu alarivi)

Väestönsuojatilojen yksityiskohtia

Kuva 6.195 (vier. sivu yläkuva)

Näkymä väestönsuojatiloihin johtavan portaan alatasanteelta kohti tilan väliovia.

Väestönsuojatilat

Rakennuksen alkuperäiset väestönsuojatilat sijaitsivat sen itänurkassa kellarikerroksessa, näyttelyhallin alapuolella. Niihin johtavat jyrkät betoniporaat tuotantotilojen pohjoispäädystä. Betoniportaiden alatasanteelta kuljetaan suojaovien kautta varsinaisiin suojahuoneisiin. Väestösuojatiloilla ei ole nykyisin varsinaista rauhanaikaista käyttötarkoitusta. Aiemmin niissä on ollut varastotilojen ohella valokuvauslaboratorio ja bändin harjoittelutila.

Lattia:

- Maalattu betonilattia, betonijalkalistas
- Wc- ja suihkutiloissa harmaa mosaiikkibetoni, jalkalistas mosaiikkibetoni

Seinät:

- Maalatus betoniseinät, suihku- ja wc-tiloissa on säilynyt keraamisia laatoitettuja seinäpintoja

Katto:

- Maalattu betonikatto

Portaat:

- Maalatus betoniaskelmat ja jalkalistas, käsijohde peittomaalattu teräsputkiprofiili

Ovet:

- Tilan ovi tuotantotiloista portaaseen puinen pariovi, ovilehdet peittomaalattu pystysuuntainen yksinkertaisesti profiloitu paneeli (1940-l)
- Suojaovet teräsrakenteisia peittomaalattuja erikoisovia. Kynnykset maalattu lauta
- Suojahuoneissa sekä peittomaalattuja puurakenteisia verkko-ovia että puurakenteisia "uraovia", peitelistat pyöreämutoinen profilointi (1940-l).

Valaisimet:

- Tiloissa on posliinikantaisia pallovalaisimia ja nykyaikaisia loisteputkivalaisimia

Varusteet:

- Tiloissa on väestösuojelukäyttöön liittyvää vanhaa välineistöä: portaiden katossa vinssi, alatasanteella parit
- Portaassa seinille sabloonalla maalatus teksti "Tupakointi kielletty! Tobaksrökning förbjuden!"

LVIS:

- Tiloista yksi on ilmanvaihtuhuone, jossa ao. laitteistoa
- Tiloissa on säilynyt alkuperäisiä posliinisia ja metallisia pesuaitaita

Kuvat 6.196-6.198

Alkuperäiseen tehdashallin liukuoveen liittyviä heloja ja ilmanvaihtolaite. Tehdashallin seinäpintaa ja varoitustaulu.

Kuvat 6.199-6.201

Nosturihallin entiselle lastausparvelle on rakennettu uusi väliseinä. Hallin ikkunaseinällä on rakenteet ja kiskot siltanosturia varten. Tuotantotilojen pilareissa on sabloonalla maalatut tunnukset.

Helsingin Kumin tilat I07.I - entinen nosturihallin eteläpääty

Helsingin Kumi on vuokrannut vuodesta 1998 lähtien tiloja varasto- ja työtiloikseen. Tila on pääosin kaksikerroksista varastotilaa, osittain se sijaitsee tehdashallin parven välipohjan alla. Tilassa on säilynyt alkuperäisiä pintoja ja rakennusosia.

Lattia:

- Maalaamaton betonipinta, jossa vaihtelevia saumajakoja ja rouheusasteita. Ei näkyviä jalkalistoja

Seinät:

- Ulkoseinällä slammattu tiili: yläosa valkoinen ja alaosa harmaa, näiden välissä kapea musta boordi.
- Väliseinäjako tehty Siporex-harkoista ja väliseinä parvella on tehty lankuista.
- Väliseinä entisiin Sataman tiloihin on levyrakenteinen

Katto:

- Lautamuottiin valettu betoni ja palkit, maalattu valkoisiksi

Ovet:

- Merenpuoleiset ovet alkuperäisiä liukuovia. Ovilehdessä päällimmäisenä tumman vihreäksi maalattu pystyponnillaudoitus teräsprofiilikehyksellä taustalla saranoitu massiivinen maalattu metalliovi. Ovien potkupellit terästä. Varastohyllyjen takaisia ovia ei pääse tarkastelemaan lähempää.

- Päädyn nosto-ovet uusia metallirakenteisia ovia

Ikkunat:

- Puurakenteiset alkuperäiset sisään ulos- aukeavat kaksipuitteiset sivusaranoidut ikkunat, maalattu valkoisiksi. Ikkunat koko seinän korkuisia. Ikkunoiden keskivaiheilla yksipuitteinen kippi-ikkuna tuuletusta varten, jossa alkuperäinen avausmekanismi. Ikkunoiden peitelistat suorat ja valkoisiksi maalatut.

- Ikkunapenkki valettua betonista ja vaalean harmaaksi maalattu. Ikkunasyvyyden muotoiltu laastista.

- Yksi ikkunapuite on muutettu hätäpoistumisikkunaksi.

- Päädyn ikkunat uusia

Kaiteet:

- Parven kaiteet teräsputkikaiteita

Varusteet:

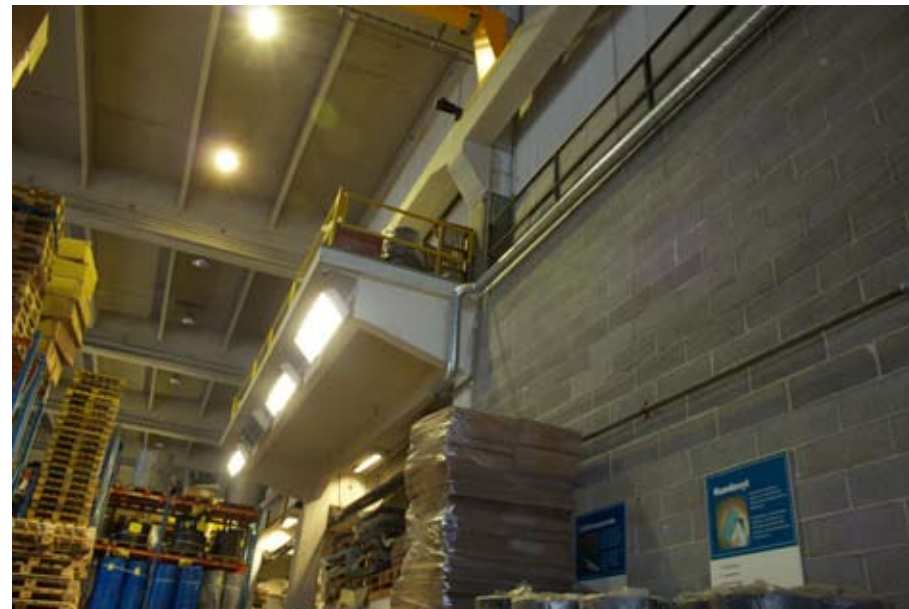
- Tilassa on jäljellä joitain vanhoja tehdashallin varusteita ja opasteita. Kuten liikkuvasta nosturista varoittava taulu.

- Vanhan nosturi on vaihdettu uuteen nostimeen.

LVIS:

- Meren puoleisten ovien yläpuolella alkuperäiset ilmanvaihdonkoneet.

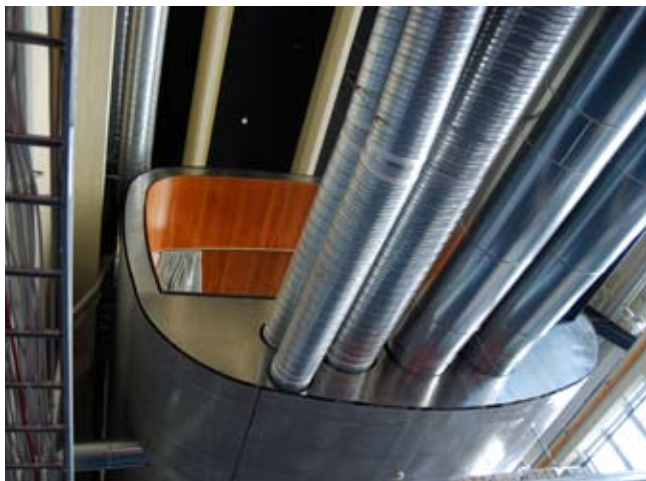
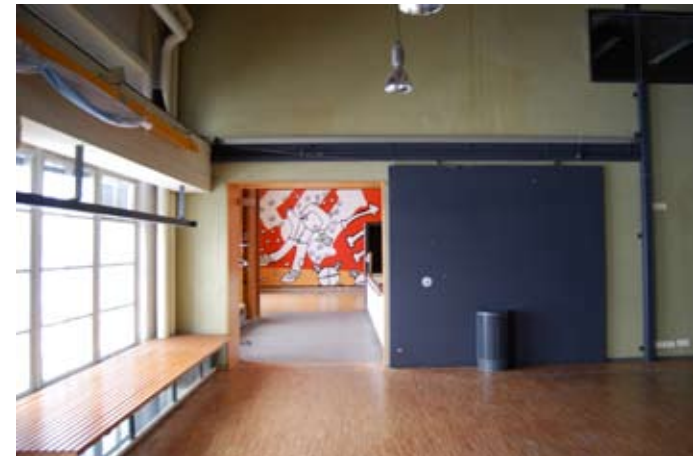
- Lattiassa alkuperäiset lattiakaivot

Kuvat 6.202-6.203

Yläkuvassa näkymä tehdashallin parven alapuolelta Helsingin Kumin tiloissa.

Kuvassa alla nosturihallin vanha lastausparveke.

Kuva 6.204 (vasen yläkulma)
Näkymä ent. nosturihallista uuden neuvottelutuubin alta kohti pohjoista.

Kuvat 6.205-6.206 (vieressä vas.)
Neuvottelutuubi alhaalta.
Nosturihallin ikkunaseinää ja ovirakenteita v. 2011.

Kuvat 6.207-6.208 (yllä)
Uudelle välipohjarakenteelle toisen kerroksen tasoon rakennettu tila. Välipohjan liittyminen nosturihalliin korkeaan ikkunaseinään on ratkaistu kekseliään lasirakenteen avulla.

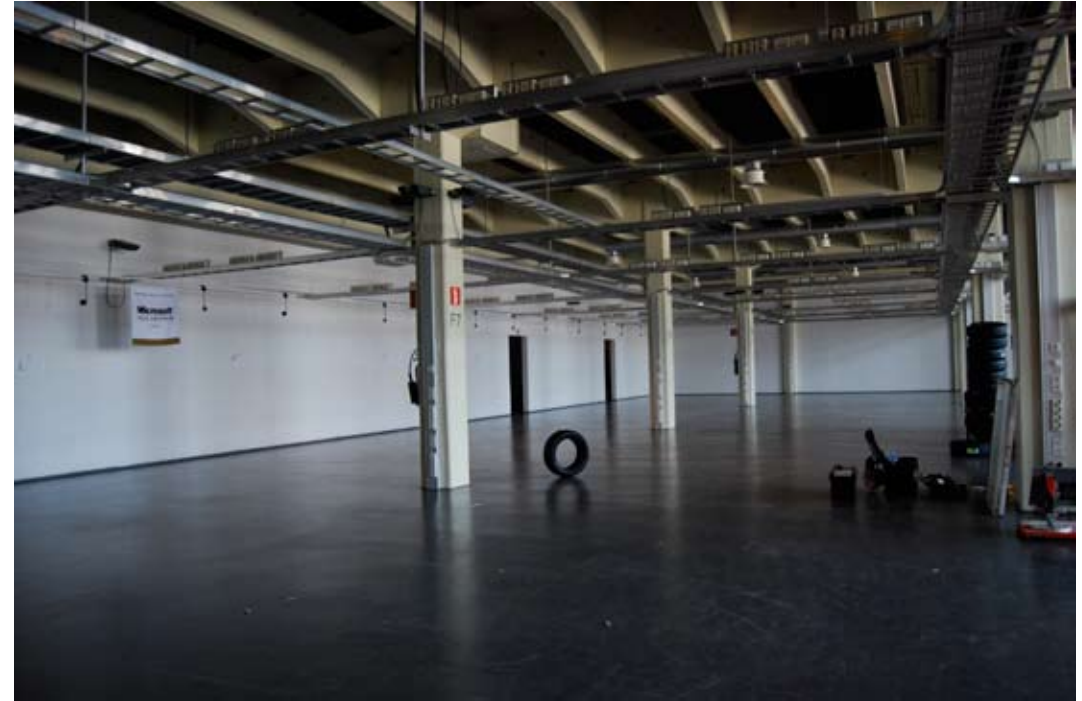
Entinen nosturihallin pohjoispääty -Satama Interactivelle rakennetut tilat

Entisen nosturihallin pohjoispäätyyn ja tuotantotiloihin parven alle on rakennettu uutta toimisto- ja kokoustilaa 2000-luvun alussa arkkitehti Jaakob Sollan suunnitelmien mukaan. Tiloissa on tämän rakennushistoriaselvityksen puitteissa tehty vain valokuvadokumentointi.

Tiloihin kuuluvat entisen kokoonpanohallin pohjoispäätyyn rakennettu uusi välipohja, joka on yhteydessä toisen kerroksen toimistotiloihin, uuden välipohjan yhteyteen vanhojen nosturin kannatusrakenteiden varaan ripustetut neuvottelutilat, "tuubi", välipohjan alapuolella aputilat ja mediateekki, entisessä nosturihallissa ja parven alapuolella avokonttori ja sen takana parven alla peräkkäisten neuvotteluhuoneiden sarja. Tilojen ilmanvaihtoa varten rakennettiin entisiin tuotantotiloihin 1. kerrokseen uusi ilmanvaihtokonehuone. Muutostyön yhteydessä entisen kokoonpanohallin lattiaa on nostettu.

Tilojen muutostyöt on toteutettu laadukkaasti. Yksityiskohtiin ja materiaaleihin on kiinnitetty huomiota (esimerkiksi uuden välipohjan liittymisen tehdashallin korkeisiin ikkunoihin on ratkaistu kekseliäästi osittain lasirakenteisen penkin avulla) ja etenkin neuvottelutiloiksi tarkoitettu "tuubi" on arkkitehtonisesti kunnianhimoinen. Tiloissa on säilytetty käyttötarkoituksen muutoksesta huolimatta tuotantotilojen tunnelma. Muutostyön yhteydessä on säilytetty vanhoja rakennusosia (mm. tilan alkuperäiset ikkunat ja ulko-oviin liittyneitä rakenteita).

Nykyisin tiloissa ei ole vakituista vuokralaista ja niitä käytetään satunnaisesti erilaisiin tapahtumiin.

Kuva 6.209 (yllä)

Näkymä parven välipohjan alta. Tilan takaosassa olevista oviaukoista kuljetaan neuvottelutiloihin.

Kuvat 6.210-6.212

Näkymä ja yksityiskohta Sataman tiloista. Parven alle on rakennettu lasi- ja verkkoseinäisiä neuvottelutiloja

Kuvat 6.213-6.214 (vasemmalla)
Näkymä varastotilaan (entinen kokoonpanohallin eteläpääty).
Välipohjan rakenteita ja pilareita.

Kuvat 6.215 (yllä)
Välipohjan liittymä ikkunaseinään.

Megalockin varastotilat 109.1 -entinen kokoonpanohallin eteläpääty

Entisen kokoonpanohallin eteläpäädyn tilat ovat käytössä useamman yrityksen varastotiloina. Tilat jäivät 1940-luvulla rakennetun välipohjalaajennuksen alapuolelle. Tilojen suurin vuokralainen on lukitusfirma Megalock. Tila on pääosin yhtenäinen ja jaettu ainoastaan seinäkkeillä ja kevytrakenteisilla matalilla seinillä.

Lattia:

- Maalaamaton betonipinta, ei näkyviä jalkalistoja. Ovien edessä ritiläsyvennykset.
- Päädyssä kaksi uudehkoa huoltomonttua lattiasa.

Seinät:

- Ulkoseinällä slammattu tiili: yläosa valkoinen ja alaosa harmaa, ei boordia kuten Helsingin Kumin tiloissa.
- Väliseinä Helsingin Kumin tilojen suuntaan tehty Siporex-harkoista
- Tilaa jakavat seinät kevytrakenteisia levyseiniä, joiden korkeus on noin 2/3 tilan kokonaiskorkeudesta
- Tilassa uudet wc-tilat, kevytrakenteiset seinät

Katto:

- Lautamuottiin valettu betoni ja palkit, maalattu valkoisiksi.
- Katossa uutta sekä vanhaa välipohjaa. Uudessa osassa sama periaate kuin vanhassa, ainoastaan pilarit ovat pienempiä.

Ovet:

- Päädyn ulko-ovet uusia ikkunallisia alumiinisia nosto-ovia.
- Tilan väliovet uusia laaka- tai teräsovia

Ikkunat:

- Puukarmiset alkuperäiset sisään ulos- aukeavat kaksipuitteiset sivusaranoidut ikkunat, maalattu valkoisiksi. Ikkunat koko seinän korkuisia. Ikkunoiden keskivaiheilla yksipuitteinen kippi-ikkuna tuuletusta varten, jossa alkuperäinen avausmekanismi. Ikkunoiden peitelistat suorat ja valkoisiksi maalatut.
- Ikkunapenkki valettua betonista ja vaalean harmaaksi maalattu. Ikkunasyvennys muotoiltu laastista.
- Päädyn ikkunat uusia puu-alumiini-ikkunoita
- Joitakin ikkunoita on levytetty sisäpuolelta umpeen välipohjan rakentamisen yhteydessä

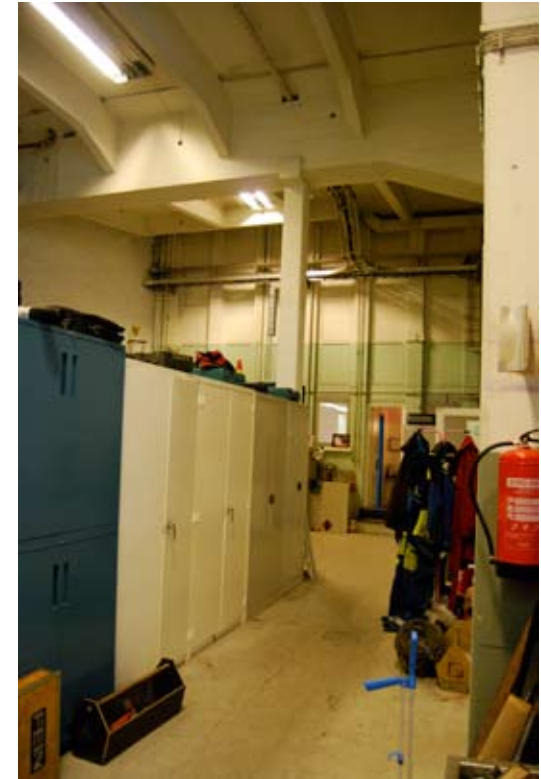

Kuvat 6.216 (yllä)

Näkymä tilasta kohti etelää, nosto-ovi ja huoltomonttu.

Kuvat 6.217-6.218 (yllä)

Yleisnäkömä tilasta ja välipohjarakenteen yksityiskohtia.

Kuvat 6.219-6.220 (ylärivi)

Yleisnäkömä tilasta kohti etelää.

Näkymä tilasta kohti portaan A vastaista seinää.

Kuvat 6.221-6.222

Pienen toimistolaajennuksen (G. Nordström) sisäikkunat .

Portaan A umpeenmuurattu sisäikkunaseinä on tilassa näkyvissä.

Työ ja toimitilaa -entinen kokoonpanohallin pohjoispääty

Entinen kokoonpanohallin pohjoispääty on nykyisin erotettu tehtaan sisään- ja ulosajosta sekä siihen liittyvästä ajoluiskasta kevytsoraharjoista muuratun seinän avulla. Tila on lisäksi jaettu useampaan osaan kevytrakenteisilla väliseinillä ja parvella. Tiloissa toimii useampia vuokralaisia, muun muassa puusepän verstaas ja Lauttasaaren Työkalupakki. Tilan pääsisäänkäynti on suoraan ulkoa Matalasalmenkadun puolelta (nykyinen Laivakadun jatke). Tiloissa tehtiin tämän rakennushistoriaselvitystyön yhteydessä valokuvadokumentointi.

Tilan pohjoisseinällä on näkyvissä portaan A umpeenmuurattu sisäikkunakenttä. Sen alla ovat nykyisin taukotilana toimiva entinen autonkuljettajien taukotila ja sen sisäikkunat (osittain umpeen levytetyt) sekä pienet wc-tilat. Tiloissa on säilynyt alkuperäisiä rakennusosia (sisäikkunat, wc-ovet, keraamiset laatoitukset). Näyttelyhallin vastaisessa tilan nurkassa on 1950-luvulla Gunnar Nordströmin suunnitelmien mukaan laajennettu kaksikerroksinen pieni toimistotila sekä alkuperäiseen toteutukseen kuuluneet betoniporras ja toisen kerroksen wc-tilat. Toisen kerroksen wc-tilat on nykyisin muutettu pieneksi toimistotilaksi.

Tilassa on alkuperäiset puurakenteiset ikkunat. Ulkoseinillä on ollut tilan vuokralaisten mukaan vuosina 2010-2011 pahoja vesivahinkoja, joiden jäljet ovat näkyvissä ulkoseinillä.

Kuva 6.223

Betoniporras on alunperin johtanut tuotantotiloista wc-tiloihin. Nykyään se palvelee pieniä työhuonekäytössä olevia tiloja.

Kuvat 6.224-6.227

Yksityiskohtia ja näkymä entisestä autonkuljettajien odotushuoneesta ja siihen liittyvistä wc-tiloista.

Tehdashallin parvi 2. krs

Tila on erotettu nykyisin seinillä entisistä nosturihallin ja kokoonpanohallin tiloista. Alun perin toisen kerroksen parvi on ollut molemmin puolin yhteydessä tehtaamuihin tuotantotiloihin. Parven laitoja ja lastauslaitureita ovat kiertäneen yksinkertaiset teräsputkikaiteet.

Tilasta on purettu alkuperäinen, korkea kattolyhty, jonka tilalle on rakennettu pitkä, matala kattoikkuna (kupu) ja yläpohjaa. Tilan eteläpäätyyn, ikkunaseinälle on rakennettu erillisiä, osin lasiseinäisiä toimistotiloja.

Tilan eteläosasta on alkuperäinen, teräsputkikaiteilla rajattu porrasyhteys alakerran välikerroksen wc-tiloihin ja ulos johtavaan porrashuoneeseen. Tilan itäpuolelta on yhteys korkeiden välivien välityksellä myöhemmin seinillä osiin jaettuihin entisiin toisen kerroksen tehdastiloihin.

Lattia:

- Maalattu betonilattia; tumma ja vaalea harmaa.
- Kevyillä levyväliseinillä yksinkertaiset, suorat maalatut jalkalastat.
- Lattiassa tehdastoiminnan jäljiltä lattiakaivoja ja -luukkuja.

Seinät:

- Maalattu mustiksi
- Nosturihallin suuntaan siporex-väliseinäelementti
- Entisen kokoonpanohallin suuntaan levyrakenteisia väliseiniä

Katto:

- Näkyvät betonirakenteet, maalattu mustaksi

Ovet:

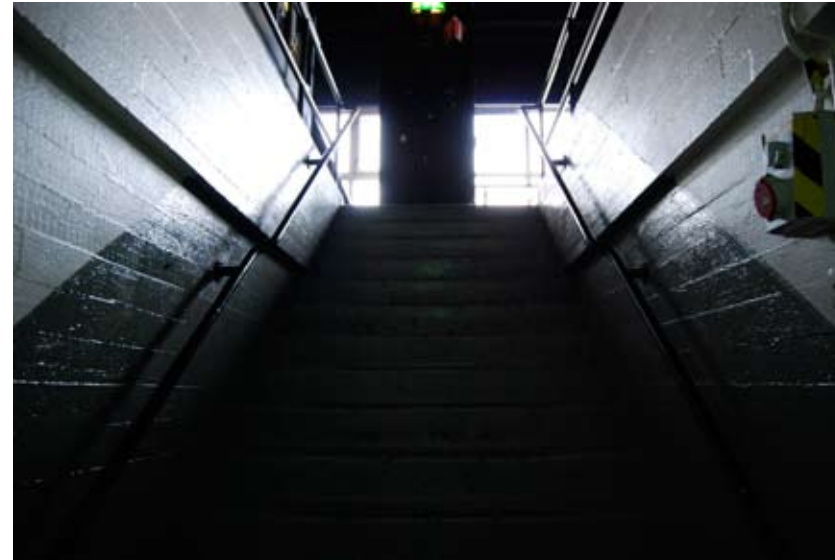
- Tilan ovi käytävältä nykyaikainen teräs-lasiovi

Ikkunat

- Eteläseinustalla uusitut puu-alumiini-ikkunat; alkuperäistä suurempi ruutujako
- Kattoikkuna, kupu 1970-luku; alkuperäinen kattolyhty purettu v. 1972

Portaat:

- Alkuperäinen, maalattu betoniporras alas välikerroksen sanitettitiloihin
- Askelmissa teräsvahvisteet
- Seinien alaosat maalattu tummemmalla vihreällä, portaat vaalea vihreänharmaa
- Avoporrasta kiertää maalattu yksinkertainen teräsputkikaide

Kuva 6.228

Näkymä välikerroksen wc-tiloihin johtavasta portaasta kohti tehdashallin parvea.

Ajoluiska:

- Ensimmäisestä kerroksesta parvelle johtava ajoluiska on rakennettu 1953
- Ajoluiskassa nupukivipinta, laidalla jalankulkua varten loiva betoniporras, betonikaiteet
- Betoniosat maalattuja, vaalea vihreänharmaa
- Maalatus, yksinkertaiset teräsputkikaiteet väliseinän ajoluiskan puolella

Valaisimet:

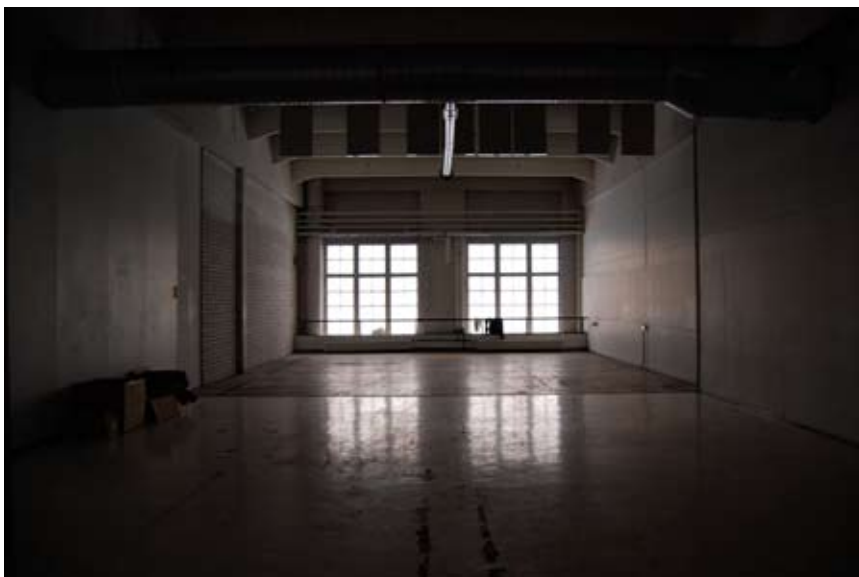
- Kattoon kiinnitetyt, suorakaiteen muotoiset nykyaikaiset teollisuustilan valaisimet

Kuvat 6.229-6.230 (vier. sivu yläriivi)

Yleisnäkymät parvelta. Nykyinen kattoikkuna on matala kupurakenne.

Kuvat 6.231-6.233

Ajoluiska parvelta nähtynä, välikerroksen vv-tilaan johtavan portaan (1940-l) teräskaitteet ja lattian yksityiskohta.

Kuvat 6.234-6.235 (ylärivi)
Näkymä tilaan 221.1. Ikkunaseinän ja väli-
pohjan liittyminen toisiinsa.
Kuvat 6.236-6.237
Yleisnäkö ja yksityiskohta tilasta 221.2

Tehdashallin parveen liittyvät tilat itäjulkisivulla (tilat 221.1-221.4).

Tehdashallin parven itäsivun ja rakennuksen kulman tilat sijoittuvat vuonna 1945 rakennetun välipohjan alueelle. Niissä on ollut aiemmin mm. korjaamon koulutus- ja varastotiloja. Viimeksi tiloja on käytetty elokuvatuotantoon studio- ja varastotiloina.

Tiloissa on näkyvillä vielä muistumana aiemmasta avoyhteydestä ensimmäisen ja toisen kerroksen tuotantotilojen välillä ikkunoita suojaavat teräsputkikaiteet. Ikkunoiden ja välipohjan välinen aukko on rakennettu umpeen myöhemmin.

Lattia:

- Maalattu betonilattia; tumma ja vaalea harmaa.
- Kulmatilassa maalattua betonijalkalistaa ikkunaa kiertävän välipohja-aukon ympärillä

Seinät:

- Kevyitä väliseinäjakoja, maalattu valkoiseksi

Katto:

- Maalattu teräsbetonirakenteinen katto ja näkyvät kattopalkit

Ovet:

- Kookkaat, maalatut sileät pariovet; nykyaikainen tyyppi
- Hitsatut saranat, pintalukko, kromattu lankavedin, pitkäsarpa

Ikkunat:

- Kulmatilassa itäsivulla pieniruutuiset, kaksipuitteiset puuikkunat, eteläsivulla uusitut puualumiini-ikkunat, joissa on suurempi ruutujako

Kuva 6.238 (yllä)

1940-luvun betonijalkalistaa tilassa 221.1

Kuvat 6.239(vieressä)

Näkymä tilaan 221.1 oviaukon kautta tehdashallin parvelta.

Kuvat 6.240-6.242

Tehdashallin parven eteläpäätyn sijoittuvien pienten tilojen rivistö. Tilojen lasiseinien detaljit viittaavat 2000-luvun toteutukseen.

Kuvat 6.243-6.234 (ylärivi)

Näkymät tilasta 221.4

Kuvat 6.245-6.236 (alarivi)

Näkymä ja yksityiskohta tilasta 221.3

7. YHTEENVETO

Fordin entinen kokoonpanotehdas Hernesaareessa on suhteellisen tuntemattoman helsinkiläisen arkkitehdin, Gunnar Nordströmin, Oy Ford Ab:lle huolella suunnittelema, edustava pääkonttori- ja tehdasrakennus. Poikkeuksellisen rakennuksesta tekee sen suunnittelu ja toteutus jatkosodan ja sitä seuranneen pulakauden aikana. Rakennus on erittäin edustava esimerkki aikansa teollisuusrakentamisesta, jossa tuotantoteknisten prosessien toimivuuden ja tehokkuuden ohella otettiin kokonaisvaltaisesti huomioon myös työntekijöiden tarpeet ja rakennuksen merkitys yrityksen imagolle sen lippulaivana. Mielenkiintoista on myös, että tehtaaseen rakennuttanut suomalainen Oy Ford Ab oli amerikkalaisen Ford Motor Companyn tytäryhtiö, jonka perustajan Henry Fordin ajatukset tehdastuotannosta vaikuttivat yleisesti tehdasrakennusten suunnitteluun 1900-luvun alusta lähtien.¹⁹⁵ Fordin massatuotantoon liittyneet tutkimukset toivat tehtaiden suunnitteluun tilojen funktioyhteyttä kuvaavan tilaohjelman.¹⁹⁶

Fordin talon suunnitteluprosessin osalta arkkitehdin, tehtaaseen johdon ja sen keskusjohtoisen organisaation keskinäinen vuorovaikutus jää arvailujen varaan. Rakennuksen suunnitteluvaiheen laajan työ- ja erikoispiirustusmateriaalin pohjalta voidaan kuitenkin todeta, että arkkitehdin suunnittelupanos on Fordin talon tapauksessa merkittävästi vaikuttanut rakennuksen ominaislaatuun. Oy Ford Ab:n Hernesaareen rakennuttama kokoonpanotehdas oli valmistuessaan avara, valoisa ja toiminnaltaan selväpiirteisesti jäsenneilty tuotantolaitos, jonka tiloihin heijastui yrityksen hierarkkinen toimintakulttuuri. Sen arkkitehtuuri oli 1940-luvulle

tyypilliseen tapaan yksityiskohdiltaan runsaampaa ja koristeellisempaa kuin edellisellä vuosikymmenellä vallalla ollut funktionalismi.¹⁹⁷ Sota- ja pula-aika ovat vaikuttaneet rakennuksen kokonaisuuden arkkitehtoniiseen laatuun ennako-odotuksia vähemmän.¹⁹⁸ Sota-ajasta huolimatta valtiolle merkittävän teollisuustoiminnan turvaaminen rakentamalla koettiin hätäasutuksen järjestämisen ohella tärkeäksi tehtäväksi.

Fordin talo on historiansa aikana kokenut runsaasti muutoksia, jotka ovat vaikuttaneet monella tapaa etenkin sen entisiin tuotantotiloihin ja tehdastyöväen käytössä olleisiin tiloihin. Rakennukseen suunniteltiin alun perin joustovaraa, jota toteutettiin 1940- ja 50-luvuilla rakentamalla tuotantotiloihin uutta välipohjaa. Vuonna 1965 toteutettiin pitkään suunnitteilla ollut rakennuksen lisäkerroksen rakentaminen arkkitehti Kurt Simbergin suunnitelmien mukaan. Lisäkerroksen rakentamisen voidaan katsoa jatkaneen luontevasti rakennuksen alkuperäistä arkkitehtonista ideaa sekä tilajärjestelyiden että ulkoarkkitehtuurin osalta. Uuden toimistokerroksen myöhemmin täydellisesti uudistettujen sisätilojen materiaalit ja yksityiskohdat toteutettiin kuitenkin rakentamisajakohdan mukaiseen viileään asialliseen henkeen. Rakennuksen sisätilojen arkkitehtuurin laatuun merkittävimmin vaikuttanut yksittäinen muutos on ollut 1970-luvulla vesikaton korjauksen yhteydessä toteutettu kattolyhdyn purkaminen.

Fordin talon nykyinen ulkohahmo ja julkisivut ovat rakennuksen 1980-luvulla peruskorjattua lounaispäätyä lukuun ottamatta pitkälle vuoden 1965 laajennuksen jälkeisessä asussa.

Oy Ford Ab luopui perinteikkäästä tehdasrakennuksestaan 1990-luvun laman jälkimainingeissa vuonna 1997. Tämän jälkeen rakennuksen sisätiloihin ovat vaikuttaneet rakennuksen eri vuokralaiset, joita varten on jaettu tuotantotiloja useisiin yksiköihin, rakennettu uusia porrasyhteyksiä ja uudistettu osittain toimisto- ja aputiloja. Merkittävän yhtenäisen kerrostuman rakennuksen muutoshistoriassa muodostavat 2000-luvun alussa tehtaan vanhaan nosturihalliin uusmediayhtiö Satama Interactive varten suunnitellut toimisto- ja kokoustilat (arkkitehti Jaakob Solla / a.men), joiden arkkitehtuurissa on otettu huomioon vanhan teollisuusrakennuksen luonne ja historia. Paradoksaalisesti nykyään tyhjillään olevassa, siistiin toimistokäyttöön korjatussa tilassa on aistittavissa sama avoimen tehdashallin luonne joka välittyy vanhoista valokuvista, kun taas tehdasrakennuksen eteläpäädyn tuotantokäytössä olevat tilat ovat tilallisesti pirstoutuneita. Toisaalta näissä tiloissa (esim. Helsingin Kumi) on säilynyt jonkin verran alkuperäisiä rakennusosia ja pintoja sekä tehdastyötä vastaava käyttötarkoitus.

Rakennuksen sisätilojen ominaisluonne on muutoksista huolimatta kuitenkin edelleen vahva. Tiloissa on säilynyt runsaasti alkuperäisiä pintoja ja rakennusosia niissäkin tiloissa, joissa tilamuutokset ovat olleet huomattavia, sekä useita yhtenäisiä tilakokonaisuuksia (esimerkiksi rakennuksen pääsisäänkäynnit, porrashuoneet, näyttelyhalli ja toisen kerroksen toimistotilat). Rakennuksen alkuperäisten suunnitteluperiaatteiden mukaan on tehtaan eri vaiheissa rakennettu uutta ja muokattu vanhaa. Tilat ovat joustaneet tarpeen mukaan etenkin rakennuksen toisen ker-

roksen toimistotiloissa, joissa tehtiin jo ilmeisesti Oy Ford Ab:n toimesta 1950-luvulta alkaen useaan otteeseen väliseinämuutoksia. Toimistotilojen laajentaminen toisen kerroksen itäsivulla mukaili alkuperäisen arkkitehtuurin vahvaa materiaalimaailmaa vielä 1980-luvullakin. Toisen kerroksen pohjoispäädyn vanhoissa toimistotiloissa on osittain purettu väliseiniä ja rakennettu uusia teräslasirakenteita, jotka ovat hämärtäneet toimistokerroksen alkuperäistä selvää tilajärjestelyä. Osassa toimistokerroksen aputiloja (esim. wc-tilat) on uusittu pintoja vanhoja periaatteita mukailen. Toimistotiloista toisen kerroksen pohjoispäädyn alkuperäiset toimistotilat ja itäsivulle 1950-luvulla tehdyt laajennukset muodostavat tiloissa tehdyistä muutoksista huolimatta detaljeiltaan ja materiaaleiltaan johdonmukaisen kokonaisuuden, jota 1980-luvun laajennus täydentää. Kolmannessa kerroksessa lisäkerroksen sisätilojen 1960-luvun interiööri on purettu 1990-luvun lopun – 2000-luvun alun avokonttorin tieltä.

Rakennus on nykyisin vain osittain aktiivisessa käytössä. Kokonaisvaltaisen ja pitempiaikaisen vuokralaisen puutteessa sen tilat ovat osittain tilapäisillä väliseinäjaoilla pilkottuja ja osaa niistä leimaa väliaikaisuuden ja välinpitämättömän käytön tuntu. Rakennuksen nykyisessä ajallisesti kerrostuneessa kokonaisuudessa vaikuttaa olevan paljon mahdollisuuksia. Rakennuksen muutoshistoriaan kuuluu sekä selväpiirteisiä, yhtenäisesti toteutettuja muutosjaksoja että käytön mukanaan tuomia, tarpeen mukaan enemmän tai vähemmän suunnitelmallisesti toteutettuja kerrostumia. Rakennuksen aiemmista vaiheista olisi kenties mah-

dollista harkituilla toimenpiteillä palauttaa tuotantotilojen alkuvaiheiden arkkitehtuurille ominaisia piirteitä, joista tärkeimpiä olivat tilojen avoimuus ja valoisuus sekä selväpiirteiset tehtaan toimintaan pohjautuneet tilajärjestelyt. Tilaratkaisuihin on alunperin hyvin selvästi heijastunut tehtaan hierarkkinen toimintakulttuuri.

Fordin talon ympäristössä tulee lähitulevaisuudessa tapahtumaan merkittäviä muutoksia, kun ympäröivä teollisuusalue väistyy uuden Hernesaaren kaupunginosan tieltä. Hernesaaren osalta on parhailaan käynnissä osayleiskaavan laatimistyö, jonka yhteydessä alueen rakennuksista suojellaan Fordin entinen kokoonpanotehdas ja läheinen Valtion Viljavaraston Munkkisaaren satamavarasto. Osayleiskaavatyön puitteissa tullaan tutkimaan rakennuksen soveltuvuutta tulevaisuudessa kulttuurikäyttöön. Fordin kokoonpanotehtaan asema ja merkitys kaupunkirakenteessa on tulevaisuudessa mahdollista ottaa nykyistä painavammin huomioon -nykyisin rakennus jää kaupunkikuvassa miltei kokonaan läheisten monumentaalisten peltihallien katveeseen.

Kokonaisuutena Fordin entinen kokoonpanotehdas muodostaa erittäin mielenkiintoisen ja muutoksista huolimatta kokonaisuutena hyvin säilyneen, arvokkaan arkkitehtonisen kokonaisuuden. Rakennuksessa säilyneillä arkkitehtonisilla arvoilla ja kerroksellisella historialla on erityistä merkitystä tulevaisuuden uuden kaupunginosan siteenä Hernesaaren teolliseen menneisyyteen.

8. KIRJALLISUUS JA LÄHTEET

KIRJALLISUUS

Hakkarainen, Helena, Putkonen Lauri. 1995. Helsingin kantakaupungin teollisuusympäristöt. Teollisuusrakennusten inventointiraportti. Helsingin kaupunginmuseon tutkimuksia ja raportteja 1/95

Karusuo, Kalevi 2004. Fiude: Sata vuotta helsinkiläistä autokauppaa. Helsinki: Aimo Astalan säätiö.

Niskanen, Aino 2005. Väinö Vähäkallio ja hänen toimistonsa. Arkkitehdin elämäntyö ja verkostot. Teknillisen korkeakoulun arkkitehtiosaston tutkimuksia 22/2005. Helsinki: Teknillinen korkeakoulu, Arkkitehtiosasto.

Standertskjöld, Elina. 2008. Arkkitehtuurimme vuosikymmenet 1930-1950. Helsinki: Rakennustieto oy.

Tikkanen, Sallamari. 1999. Paratiisit ja niiden varjot. Teoksessa Nokea ja pilvenhattaroita. Helsinkiläisten ympäristö 1900-luvun vaihteessa. Helsingin kaupunginmuseo

MUUT LÄHTEET:

Lehdet:

Ford-Uutiset. Ford Oy:n vuodesta 1936 julkaisema lehti, joka ilmestyi neljä kertaa vuodessa.

Teräsrakenne 4/2000. Satama Interactive Oyj, toimitilojen laajennus vanhaan tehdashalliin. Arkkitehti Jaakob Solla.

Tiedonannot ja haastattelut:

Haastattelu 21.1.2011 Oy Ford Ab, tiedotusjohtaja Riitta Salin ja henkilöjohtaja Ritva Vuorela / Mari Mannevaara ja Mikaela Neuvo, Talli.

Haastattelu 4.2.2011 Kai Bermer, Kustannus Oy Mobilisti / Mari Mannevaara, Talli.

Painamattomat lähteet:

Rahunen, Erkki 1976. Oy FORD Ab 50 vuotta. FORD 1926-1976. Piirteitä Suomen Ford-historiasta. Moniste, Oy Ford Ab.

Audiovisuaaliset lähteet:

Lyhytelokuva "Uutta ja parempaa 55 -Kilometrejä ja hehtaareja". Filmimies 1949. (Kava, arkistonumero SL-284)

www-sivut:

<http://www.mfa.fi/kymro>

- Suomen rakennustaiteen museo. Kummala, Petteri. Jälleenrakennuskauden pientalosuunnittelu. 27.4.2004.

http://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Fordbyggnaden_Stockholms_frihamn?uselang=fi

- Valokuvat Tukholman Frihamn Fordin kokoonpanotehtaasta

http://sv.wikipedia.org/wiki/Fordhuset,_Stockholm

-Tukholman Frihamn Fordin kokoonpanotehtaan historiaa

<http://www.stockholmskallan.se/index.php?sokning=1&action=visaLista&fritext=ford+frihamn>

- Valokuvia, Tukholman teollisuusrakennusten inventointi 1979-80

<http://www.autoteket.dk/brand.asp?func=showbrands&brand=5>

- Kööpenhaminan Ford-tehdas

<http://www.panoramio.com/photo/1514116>

- Valokuva vuonna 2006 puretusta Fordin Kööpenhaminan tehtaasta

<http://abm.arbejdermuseet.dk/ABAV/main/Hits.php?Collection=&PortalMode=1&qe=Fordfabrikkerne+Sydhavnen+Kbh>

- Valokuvia Fordin Kööpenhaminan tehtaasta

<http://www.bilderbuch-koeln.de/Denkmal/7638>

- Valokuvia Fordin Köln-Niehl'in tehtaasta

ARKISTO- JA KUALÄHTEISTÄ KÄYTETYT LYHENNYKSET:

HKRVA	Helsingin kaupungin Rakennusvalvontaviraston arkisto
SRM	Suomen rakennustaiteen museon arkisto - Arkkitehtitietokanta
HKM	Helsingin kaupunginmuseon kuva-arkisto
FORD	Oy Ford Ab:n arkisto
Koy FORD	Koy Henry Fordin katu 6:n piirustuskokoelma. - Koostuu vanhasta telakan piirustusarkiston Fordin taloa koske- vasta aineistosta. Kokoelma sijaitsee rakennuksen 1. kerroksen ilmanvaihtokonehuoneessa
KKRET	Arkkitehtitoimisto Konkret Oy:n arkisto
MOBA	Kustannus Oy Mobilisti, Mobilisti-lehden kuva-arkisto
KSV	Helsingin kaupungin Kaupunkisuunnitteluvirasto

9. VIITTEET

- 1 Hakkarainen ja Putkonen 1995
- 2 Henry Ford ja hänen poikansa Edsel B. Ford merkitsivät molemmat yhden 1000 markan osakkeen, loput osakkeista merkittiin emoyhtiön nimiin. Osakkeenomistus oli 1920-luvulla aluksi kansainvälistä, mutta vuosikymmenen lopulla tarjottiin 40% yhtiön osakekannasta kotimaisille markkinoille. Ford-Uutiset 1951 25-vuotisjuhlaulkaisu. Vuodesta 1956 lähtien (1970-luvun lähde-tietojen mukaan) Oy Ford Ab:n osake-enemmistö oli jälleen amerikkalaisessa omistuksessa. Rahunen, 1976. s. 21
- 3 Yrityksen nimi muutettiin muotoon O/Y Ford A/B sen listautuessa Helsingin arvopaperipörssiin vuonna 1938.
- 4 Vuokrasopimus allekirjoitettiin Helsingin kaupungin kanssa 24.7.1925. Vanhaan telakkarakennuksessa tehtiin lukuisia muutoksia ja laajennustöitä ennen kuin tilat otettiin Ford Motor Company A/B:n käyttöön. Insinööri Henry Öster suunnitteli tehtaan muutostyöt. Kaikista yksityiskohdista sovittiin Kööpenhaminan Ford-tehtaanjohtajan Fredriksenin kanssa, joka myös useaan otteeseen kävi Helsingissä valvomassa rakennustöitä. Rahunen, Erkki. 1976. Oy Ford Ab 50 vuotta 1926-1976. Piirteitä Suomen Ford-historiasta. Moniste. FORD
- 5 Tilojen käytyä pieniksi osaa vaunuista ja traktoreista jouduttiin säilyttämään varanttimakasiineissa. Hernesaarenkadun tehdasrakennusta täydennettiin myöhemmin rakentamalla sen kylkeen autovarasto vuonna 1929.
- 6 Fordin vaihtomoottorijärjestelmä tehosti autojen korjaustoimintaa. Moottorivian sattuessa autoon vaihdettiin rikkoontuneen moottorin tilalle valmiiksi varastoon korjattu ja huollettu moottori, jolloin asiakkaan ei tarvinnut seisottaa ajoneuvoaan korjaamalla tarpeettomasti.
- 7 Fordin ensimmäinen eurooppalainen kokoonpanotehdas avattiin vuonna 1911 Manchesterin Trafford Park'issa. Vuonna 1917 avattiin traktorinvalmistukseen keskittynyt tehdas Irlantiin, Cork'iin. Iso-Britanniassa avattiin Dagenhamiin suuri tehdaskompleksi lokakuussa vuonna 1931. 1930-luvun loppua kohden taloudellisen ja poliittisen tilanteen kiristyessä Fordin eurooppalaiset toiminnot jakaantuivat kolmeen melko itsenäiseen päähaaraan: Englannin, Ranskan ja Saksan osastoihin. Suomen Ford toimi ennen sotia läheisessä yhteydessä Kööpenhaminan, Tukholman ja englantilaisen Dagenhamin tehtaan kanssa. Jatkosodan aikana tärkeimmäksi muodostuivat yhteydet Saksaan. Ford rakensi Kölniin 1930-31 tehtaan, jonka suunnitteli arkkitehti Edmund Körner.
- 8 Rahunen 1976. s. 40
- 9 Rahunen 1976. s. 39
- 10 Karusuo Kalevi 2004. s. 277
- 11 Haastattelut 21.1.2011 Oy Ford Ab, tiedotusjohtaja Riitta Salin ja henkilöstöjohtaja Ritva Vuorela / Mari Mannevaara ja Mikaela Neuvo, Talli. Varaosavaraston toiminta lopetettiin 1993.
- 12 Tikkanen, Sallamari. 1999. Paratiisit ja niiden varjot. Teoksessa Nokea ja pilvenhattaroita. Helsingiläisten ympäristö 1900-luvun vaihteessa. Helsingin kaupunginmuseo.
- 13 Munkkisaaren alue oli varattu teollisuuden käyttöön vuoden 1875 asemakaavassa.
- 14 Tikkanen 1999
- 15 Saresto, Sari 2007. Hernesaaren historiaa ja rakennuksia. Helsingin kaupunginmuseo. Moniste.
- 16 Suomessa alkoholijuomia koskeva kieltolaki oli voimassa vuosina 1919-1932
- 17 Saresto 2007
- 18 Rahunen 1976. s. 18
- 19 Ford-Uutisissa vuodelta 1951 kerrotaan, että uuden tehtaan alustavat piirustukset olivat valmistuneet neuvottelujen kuluessa. (Ford-Uutiset. Ford 25 vuotta Suomessa. 1951. Uuden tehtaan rakentaminen 1943-45, s. 21) Varhaisiin suunnitelmiin viitataan myös Rahusen (1976; s.18) historiikissa. Näitä suunnitelmia ei ole löytynyt käytettävissä olevasta aineistosta.
- 20 Talvisota 30.11.1939-13.3.1940
- 21 Jatkosota 25.6.1941-19.9.1944
- 22 Hernesaaren alue kärsi jatkosodan aikana pommitustuhoista. Vuoden 1944 helmikuun kolmessa massiivisessa suurpommituksissa alueelle osui useita venäläisten hävittäjien pommeja. Saresto, Sari 1999.
- 23 Sodan syttymisen myötä kaikki tuonti lännestä lakkasi lukuun ottamatta sodan-aikaista liittolaista Saksaa. Kölnin Ford-tehdas toimitti Suomeen jonkin verran autoja, pääasiassa kuitenkin varaosia kotimaisen tuotannon tueksi
- 24 Fordin vaihtomoottorijärjestelmä tehosti autojen korjaustoimintaa. Moottorivian sattuessa autoon vaihdettiin rikkoontuneen moottorin tilalle valmiiksi varastoon korjattu ja huollettu moottori, jolloin asiakkaan ei tarvinnut seisottaa ajoneuvoaan korjaamalla tarpeettomasti.

- 25 Ford-Uutiset. Ford 25 vuotta Suomessa. 1951, s. 21. Sodan jälkeen vuonna 1947 perustettiin myös Henry Fordin nimeä kantava säätiö, joka sai alkupääomaa lahjoituksena Oy Ford Ab:lta. Säätiön tarkoituksena on tukea liikenne- ja maataloustekniikan opetus- ja tutkimustyötä Suomessa.
- 26 KYMRO toimi vuosina 1941-49. Se edusti rakentamisen ylintä viranomais-tahoa sodan ja sitä seuranneen pulakauden aikana. KYMRO myönsi rakennusaineikiintiöt eri tuotantoaloille, kuten puolustusministeriön ja teollisuuden ja kaupan rakennushankkeisiin, myöhemmin myös sotakorvausteollisuuteen. KYMRO:n toiminta edisti merkittävästi rakennusalan standardisoinnin kehittämistä Suomessa, sillä se teetti rakennusalan teollisuuslaitoksilla pakotilauksina suuria erinä yhtenäisiä rakennustyyppisiä noudattavia rakennustarvikkeita. Suunnitellut standardit vakiintuivat yleiseen käyttöön. Vuonna 1942 KYMRO:n yhteyteen perustettiin rakennustandarditoimikunta, joka työskenteli yhteistyössä rakennusalan eri toimijoiden kanssa. <http://www.mfa.fi/kymro>, Suomen rakennustaiteen museo. Kummala, Petteri. Jälleenrakennuskauden pientalosuunnittelu. 27.4.2004.
- 27 Standertsjököld, Elina.2008.
- 28 Hakkarainen, Helena, Putkonen Lauri. Helsingin kantakaupungin teollisuusympäristöt. Teollisuusrakennusten inventointiraportti. 1995. Helsingin kaupungin museon tutkimuksia ja raportteja 1/95
- 29 Standertsjököld, Elina. 2008.
- 30 Niskanen 2005, s. 211
- 31 Ford-Uutiset. Ford 25 vuotta Suomessa. 1951. s. 18, s. 21. & Rahunen 1976. s. 18
- 32 Industrimiljöer I Stockholm. Innerstaden. Byggnadsinventering. Stockholms Stadsmuseum 1979-80), s. 98-107 Katunäkymät <http://maps.google.fi/>
- 33 Industrimiljöer I Stockholm. Innerstaden. Byggnadsinventering. Stockholms Stadsmuseum 1979-80), s. 98-107
- 34 Niskanen 2005, s. 211-212
- 35 Hindenburg Polytechnikum Oldenburg in Oldenburg. Nordström valmistui vuonna 1927.
- 36 Hugo Harmian kuoltua vuonna 1952 Woldemar Baeckman jatkoi toimistoa omalla nimellään.
- 37 Diplomi-insinöörit ja arkkitehdit 1965
- 38 Arkkitehdin työpiirustussarja, 12 kansiollista piirustuksia. Kansioihin merkitty vuosiluku 1944. Koy FORD.
- 39 Koy FORD. Helsingin kaupungin rakennustoimisto. Länsisatama, Hernesaari. Itäpuoli, pohjatutkimuksia 1/1000, 1/200 16.4.1942
- 40 HKRVA. Pääpiirustussarjan asemapiirustus 11.5.1943. Gunnar Nordström.
- 41 Koy FORD
- 42 Koy FORD
- 43 Koy FORD
- 44 Gunnar Nordströmin luonnospiirustus N:o 101 Eskiss-ritning. Påbyggnads
- förslag för en III vån. ovan kontorsdelen. 1/100 3.9.1943. Koy FORD.
- Luonnossuunnitelmissa vuodelta 1943 lisäkerros on ratkaistu julkisivusta sisäänvedettynä. Kerros koostuu pääasiassa kahdesta suuresta ruokasalista: keskelle rakennusvolyymin sijoittuvasta ruokasalista 210:lle työntekijälle ja osastopäälliköiden ruokasalista rakennuksen koillisulmassa. Toimistohenkilökunnan ruokasali on sijoitettu torniin, paikalle jossa suunnitteluvaiheessa sijaitti tehdastyöntekijöiden käytössä oleva ruokailutila. Keittiö on sijoitettu tehdastyöntekijöiden suuren ruokasalin taakse, portaiden A ja B väliin jäävälle osuudelle. Mielenkiintoisia yksityiskohtia suunnitelmassa ovat osastopäälliköiden ruokailutilaan liittyvä, itään avautuva parveke, "loggia", ja suureen ruokasaliin liittyvä elokuvakonehuone ja filmien säilytysruone, joihin kuljetaan paloturvallisuussyistä pienen, myöskin "loggiaksi" nimetyn ulkotilan kautta.
- Ford-Uutiset 1951. Fordin 25-vuotisjuhlaulkaisu. Rahunen 1976. s. 23
- Rahunen 1976, s. 18
- Ford-Uutiset 1951 Rakennustoimikunnan kokousten pöytäkirjoja ei kuitenkaan ole löytynyt toistaiseksi Fordin arkistoista.
- FORD
- Saresto 1999
- FORD. Valokuvat rakennustyömaasta ja kuvien taakse käsin kirjoitetut tekstit
- Rahunen 1976. s. 19.
- Ford-Uutiset. Ford 25 vuotta Suomessa. 1951. s. 18, s. 21
- Rahunen 1976, s. 19.
- G.Nordströmin muutossuunnitelmat N:o 291 (Situationsplan 1/500 20.10.1945), N:o 292 (I:sta vån. Plan. 1/100 25.10.1945), N:o 293 (Ildra vån. Plan 1/100 25.10.1945), N:o 294, (Skärning A-B 25.10.1945), Koy FORD
- Rakennesuunnitelmia sisältävässä kansiossa on etulehtenä käsin kirjoitetun piirustusluettelon kopio. Piirustusluettelo on laadittu ilmeisesti myöhemmässä vaiheessa Insinööritoimisto Bertel Ekengren'in toimesta.
- Piirustusluettelot ovat rakennushistoriaselvityksen liitteinä.
- Yhtiön palveluksessa työskenteli valokuvaaja Risto Kaikusalo, jolla oli oma piimiö Fordin talon väestösuojatiloissa. Tiedonanto Kai Bremer 4.2.2011.
- Rahunen 1976, s. 19
- Koy FORD
- Koy FORD
- Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset.
- No 106 Specialritning. Hjul-ledare 1/20, 1/1, (Specialritning till hjulledar för dörarna mot Munkholmskajen och Rönnskärsgränd 27.12.1943.
- Ovi litteralla YD1; oven edustalla luiska jonka pinta on nupukiveä, ovaiaukon pielissä pyöristetetyt sokkelin laajennukset (kolhimisen estämiseksi).
- Ovessa litteralla YD 2 on samalainen nupukiviluiska, mutta erilaiset pyöränohjaimet
- Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset.

- No 19 Specialritning. Specialritning för fasad mot Henry Ford gatan 1/20. Fasadspecialritning. Fasaddel mot Skifferholmogatan 1/20. 25.10.1943.
Pääjulkisivun julkisivuleikkaus ja -ote.
Ensimmäisen kerroksen pieniruutuisiin ikkunoihin on merkitty materiaaliksi koristelasi.
- 63 Samaan aikaan rakennetussa W.G. Palmqvistin suunnittelemissa Kaapelitehtaan rakennuksessa on julkisivumuurauksessa käytetty samanlaista ratkaisua.
- 64 Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset.
N:o 18 Specialritning. Fasadspecialritn. mot Grundsundsgatan 1/20, 20.8.1943
- 65 Tehtaan toimintakulttuurin hierarkisuus heijastui myös henkilökunnan ruokailutilojen määrässä: tehdastyöntekijöille, toimistotyöntekijöille ja johdolle oli kaikille varattu omat erilliset ruokasalit. Järjestely jatkui koko Fordin kiinteistössä toimimisen ajan, parhaillaan niin että myös väliportaan johdolle oli omat ruokailutilansa. Haastattelu 21.1.2011 Oy Ford Ab, tiedotusjohtaja Riitta Salin ja henkilöstöjohtaja Ritva Vuorela / Mari Mannevaara ja Mikaela Neuvo, Talli.
- 66 Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset.
No 156 Specialritning. Stegar till lyftkranen i kranhallen 1/50, 1/1 14.4.1944
Suunnitelmassa esittetyt teräsrakenteiset tikkaat nosturille.
- 67 Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset.
No 251 Specialritning. Fönsterbänkar i fabr. salarna 1/1, 2.9.1944. Ändrad 4.9.1944, 8.9.1944. Tuotantohallien ikkunapenkit on toteutettu tämän piirustuksen mukaan. Leikkauksessa esitetty myös pattereiden ja sähköjohtojen sijoitus suhteessa ikkunapenkkiin.
- 68 Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset.
No 141 Specialritning. Stegar för fönstertvättning i kran o. monteringshallarna 1/5 5.2.1944
Konsolien varran kiinnitetyn kiskon varassa liukuvat erikoistikkaat korkeiden ikkunoiden pesua varten tehdashalleissa,
- 69 Päätelmä on tehty vanhojen valokuvien ja rakennuksen kokoonpanohallin eteläpäädyssä säilyneiden maalispintojen perusteella.
- 70 Todennäköisesti lasitusratkaisu on toteutunut, sillä rautalankalasia on rakennuksessa käytetty yleisesti muualla (esimerkiksi saniteettitiloissa säilyneet alkuperäiset ikkunat ja ovet).
Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset.
No 233 Specialritning. Fasader, plan o. skärning av måleriverkstaden 1/50, 1/10 9.3.1945
Maalaustyöpaja on ollut itsenäinen huone tehdashalleissa. Lattiassa on kiskot. Tilan seinien alaosat ovat olleet umpinaiset, ½ kiven kahitiili-muuraus. Ulkopuoli on puhtaaksimuurattu ja slammattu seinäpinta. Tilan sisäpuolelle on merkitty laatoitus. Ikkunapenkki on teräshierrettyä betonia.
- No 188 Specialritning. Belysnings-skåp i maleriverkstaden 1/5 25.8.1944. Ändrad 10.10.1944, 9.3.1945
Sisäikkunan yhteyteen on suunniteltu "kaappi", jonka sisällä on pystyssä putkivalaisin. Takana avattavat vaneripintaiset ovet huoltoa varten. Lasit kiinnitetty teräsprofieilla.
- 71 Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 175 Specialritning. Batteriladdningsrum, plan och skärm. 1/50. 26.6.1944
- 72 Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 174 Specialritning. Smedja och transformator rum i fabr. Norra del. Plan och skärning 1/50 21.6.1944. Ändrad 10.10.1944, 4.1.1945
- 73 Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 154 Specialritning. Balkongbarrier för fabr. II vän. Verkstad 1/20 23.3.1944
Tehdashallin parven teräsputkikaiteessa on, kaksi vaakajakoa. Putkiprofiilin dimensio n. 50mm
- 74 Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 183b Specialritning. Balkongbarreer med löstagbara grindar i fabr. II vän. Verkstad 1/20, 1/1 2.8.1944. Ändrad 4.8.1944
Tolppiin kiinnitettävä, nostamalla toimiva irtokaide
- 75 Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. Koy FORD. No 261 Specialritning. Glidbana fr. II vän ned till kranhallens läsnings plattform 1/25 19.1.1945 (Förslag till glidbana mellan Ista o. Ildra vän. Alternativ II) Suunnitelmassa on esitetty kapeiden teräsportaiden vieressä "liukumäki". Teräsportaassa on putkikaiteet. Suunnitelma on toteutettu, sillä liukurata näkyy sivulta nosturihallista otetussa valokuvassa.
- 76 Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset.
N:o 291 Ändringsritning. Situationsplan 1/500 20.10.1945
N:o 292 Ändringsritning I:sta vän. Plan. 1/100 25.10.1945
No 293 Ändringsritning (piirustuksen toisessa nimiössä numero 235) II^{dra} vän.Plan 1/100 25.10.1945 G. Nordström Koy Ford.
Suunnitelmissa on esitetty uuden välipohjan rakentaminen kokoonpanohallin eteläpäähän. Tässä vaiheessa muut tilat ovat olleet jo jotakuinkin valmiita, sillä tehtaaseen muutettiin alkuvuodesta 1946.
- 77 Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. N:o 294 Ändringsritning. Skärning A-B 25.10.1945.
Muutospiirustuksessa on esitetty kokoonpanohallin eteläpäähän rakennetun välipohjan rakenne ja liittyminen ikkunaseinään.
- 78 Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset.
No 295 Specialritning. Balkongbarrier för nyä bjälklaget 1/1006.12.1945
Kaidepiirustus uuden välipohjan kohdalla kokoonpanohallissa. Sama perustyyppi kuin muuallakin tehdashallissa.
- 79 Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 178 Specialritning. In-och Utfart, plan och skärning 1/50, 13.7.1944

- Sisään- ja ulosajon pohja ja projektiio
- 80 Koy FORD, G. Nordströmin erikoispiirustukset.
No 94 Specialritning Ventilations anordning ovan huvudinfarten 1/25 11.11.1943
No 95 Specialritning Ventilations anordning ovan ytterdörrarna i arb. Entréhall 1/25 15.11.1943 G. Nordström
No 43A Arbetsritning. Specialplan av 1^{sta} vån. Mellanplans norra del 1/50 19.10.1943. Ändrad 29.11.1943, kompletterad 6.10.1944, ändrad 21.6.1945
- 81 Koy FORD, G. Nordströmin erikoispiirustukset. No 79 Detaljritning. Fönster och dörrdetaljer 1/1. 15.11.1943. Detaljerna k3a, k4, j2 Ändrad 25.9.1944
Detaljtit litteroille YD4, YD4A, YD3A
Detaljtit litteralle IF1 ("vahtiputkan" sisäikkunat)
- 82 Koy FORD, G. Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 138 Specialritning. Tvätt och smörjboxar 1/50, 3.2.1944. Ändrad 11.3.1944. Voitelutilaan ja toiseen "pesuboxeista" on suunniteltu sisäikkunat takana olevaan tilaan, josta on tullut välillistä luonnonvaloa. "Pesuboxista" ja takana olevan tilan välille on suunniteltu myös lasiovet. Saattaa olla, että reunimmaista "boxia" käytettiin myös osittain tavarain vastaanottoon. Suunnitelman toteutumisesta näiltä osin ei ole täyttä varmuutta, sillä rakennuksen tältä kohdilta ei ole löytenyt vanhoja valokuvia. Nykyisin säilyneiden pesu- ja voiteluosastojen takaseinässä ei kuitenkaan ole suunnitelmissa kuvattuja sisäikkunoita.
- 83 Koy FORD, G. Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 228 Specialritning. Trätrollar i tvätt- och smörjboxar 1/10, 1/50, 7.5.1945. Suunnitelmassa on esitetty puutrallit ensimmäiselle pesuboxille ja keskellä sijaitsevalle voitelutilalle.
- 84 Fordilla oli esimerkiksi henkilökunnalle oma maksuton palkkio- ja eläkejärjestelmä vuodesta 1939 alkaen. Eläkejärjestelmän vapaaehtoinen vakuutus rekisteröitiin vuonna 1962 TEL:in mukaiseksi, jolloin eläke oli yhteensä 60% palkasta 30 työvuoden jälkeen. Etuudet olivat parempia kuin ajan yleinen käytäntö. Rahunen 1976, s. 24.
- 85 Pääpiirustussarjan pohjapiirustukseen vuodelta 1945 on merkitty valvontapiste.
- 86 Koy FORD, G. Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 239 Special o. detaljritning. Inre trälucka L1 likvidlucka. Ändringsritning 1/10, 1/1. 20.6.1945.
Kaksiosainen umpiluukku joka sijoittuu paksuun seinärakenteeseen.
Luukun lehdet aukeavat sisäänpäin, jolloin ne jäävät auki ollessaan smyygin sisäpuolelle.
- 87 Koy FORD, G. Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 220 Specialritning. Trappbarrier för tr. B 1/20 12.2.1945
Portaan B porraskaiteen detaljit, toteutettu jotakuinkin tämän mukaan. Kaitteen päällyksen materiaalimerkintä mosaiikkibetoni "cementmosaik".
- 88 Koy FORD, G. Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 293 Ändringsritning (piirustuksen toisessa nimiössä numero 235). Il^{dra} vån. Plan 1/100, 25.10.1945. Suunnitelma uuden välipohjan rakentamiseksi kokoonpanohallin
- 89 eteläpäähän. Tässä vaiheessa muut tilat ovat olleet jo jotakuinkin valmiita, sillä tehtaaseen muutettiin alkuvuodesta 1946. Piirustuksessa on eritelty valmiiksi rakennetut ja uudet, suunnitellut rakenteet.
- 90 Koy FORD, G. Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 144 Specialritning. Arb. Tvätt- o.klädrum- +8.70 Plan 1/50. 16.2.1944 (Ändringsförslag). Ändrad 23.2.1944, 2.3.1944, 13.3.1944. Piirustuksen teksteissä mainitaan että pukuhuone on mitoitettu 234 työntekijälle (40 cm leveät kaapit). Vaihtoehtona mainitaan, että jos kaapit tehdään 35cm leveinä, saadaan vaatekaapit 262:lle työntekijälle.
- 91 Koy FORD, G. Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. Tehdastyöväen pesu- ja pukuhuoneiden leikkauksissa näkyy tilojen alkuperäinen leikkausmuoto ja katolyhdyn järjestely, jonka kautta keskelle rakennusrunkoa sijoittuneet tilat ovat saaneet luonnonvaloa. Seinäprojektioiden esitetty tilojen kalustus, sisäikkunat ja keraamisen laatoituksen laajuus.
- 92 No 100 Specialritning. Tvätt och klädrum för arb. +8.70 o.11.43 skärning C-D, 1/50.
- 93 No 110 Specialritning. Arb. tvätt- och klädrum, skärning A-B 1/50. 15.3.1944
No 150 Specialritning. Skärning B-A genom arb. tvätt- och klädrum 13.3.1944
- 94 No 173 Specialritning. Järnfönster och dörrar för duschrummen 1/20 20.6.1944. (Järnfönster och dörrar för duschrummen i arb. klädrum)
- 95 Kolmannen kerroksen naisten suihkuhuoneessa on jälkellä alkuperäinen mosaiikkibetonilattia kallistuksineen.
- 96 Koy FORD, G. Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset.
- 97 No 114 Specialritning. Mellanväggskonstruktion för duschboxar 1/10 1/1, 7.1.1944 (Forslag till mellanväggar för duschboxar). Kompletterad 21.1. 1944.
No 149 Specialritning. Glasskärmar i duschboxarna 1/10, 1/1, 9.3.1944
Suunnitelmissa aikaisemmassa on ehdotettu suihkujen jakoseiniksi sekä laatoitettuja umpiseiniä että lasijakoseiniä. Maaliskuussa 1944 päätetyssä suihkuseinäpiirustuksessa esitetyt jakoseinät on rakennettu raakalasisseinäkkeet on kiinnitetty takareunastaan seiniin ja etureunastaan suoraan (tai vaihtoehtoisesti tilanteen vaatiessa taivutettuun) putkeen. Suunnitelman mukaisia suihkuseiniä on tarkoitus rakentaa miesten suihkutiloihin 8 kappaletta ja naisten pesuhuoneeseen kolme.
- 98 Toisen kerroksen pohjapiirustuksessa vuodelta 1945 molemmat sanitettitilat avautuvat suoraa tuotantotiloihin, ja tilajärjestely on esitetty jo toteutettuna rakenteena.
Nykyisin alun perin naisten käyttöön merkitty tila on liitetty miesten pukuhuoneeseen. Järjestely on toteutettu Gunnar Nordströmin suunnitelmien mukaan 1950-luvulla. Ovidetaljit ja seinäpinnat vastaavat täysin alkuperäistä toteutustapaa. Tilamuutoksen perustelut ovat ymmärrettävät, sillä alunperin miesten puku- ja pesutiloille varatut wc-tilat olivat alimitoitettuja; 234 henkilön pukutiloja palvelivat vain yksi erillis-wc ja urinaalit. (Koy FORD. Arkkitehdin työpiirustussarja. No 293 Ändringsritning (piirustuksen toisessa nimiössä numero 235). Il^{dra} vån. Plan 1/100, 25.10.1945. Suunnitelma uuden välipohjan rakentamiseksi kokoonpanohallin eteläpäähän.)

- 95 Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 113 Specialritning. Mellanväggskonstruktion för wc-boxar 1/10, 1/1. 7.1.1944 Ändrad 3.1.1945
Suunnitelmassa esitetty wc-ovien sovitustiedot ja ovet. Seinälaatoitus on piirretty normaaliimituksella, ei tiiliimituksella kuten toteutetu seinäpinnat.
- 96 Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 151 Specialritning. Tvätt- o. klädrum för kvinnor +11.43 plan 1/50 13.3.1944. Ändrad 15.3.1944, mättsatt 1.9.1944. Piirustus sisältää naisten puku- ja pesutilojen sekä esimiesten puku- ja pesutilojen pohjapiirrokset.
- 97 Sisäikkunan toteutumisesta ei ole varmuutta -tilasta ei ole valokuvia eikä muu- 107
tossuunnitelmissa mainintaa aukon muuraamisesta umpeen. Piirustuksessa No 180 on esitetty ikkunoiden projektiio 1/20. Koy FORD
- 98 Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 149 Specialritning. 108
Glasskärmar i duschboxarna 1/10, 1/1 9.3.1944
Raakalaseinäkkeet on kiinnitetty takareunastaan seiiniin ja etureunastaan suoraan (tai vaihtoehtoisesti tilanteen vaatiessa taivutettuun) putkeen. Suunnitelmassa mainitaan, että suunniteltuja suihkuseiniä tehdään 3 kappaletta naisten pesuhuoneeseen ja 8 kappaletta miesten suihkuhuoneeseen. Suunnitelman mukainen suihkuseinä on säilynyt entisessä esimiehille varatussa peseytymistilassa.
- 99 Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 45 Arbetsritning. 109
Vindsvån. Norra del 1/50 9.12.1943. Kompletterad 28.12.1943. Ändrad 3.1.1944, 24.1.1944, 12.7.1944
No 263 Specialritning. Zinklist indeln. för trafikrummet och i matsal för arb. 1/50 3.2.1945. Suunnitelmassa mainitaan, että työntekijöiden ruokailutilan lattiat ovat tummanharmaata mosaiikkibetonia ja jalkalistat poikkeuksellisesti puuta.
- 100 Koy FORD
- 101 Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 67 Specialritning. 110
Inre glasväggar 1/20, 20.9.1943. Kompl. 30.9.1943, 29.12.1943. Tilojen välisen oven littera on GD140. Ovilehdissä on yhtenäiset, suuret lasiruudut. Oven puumateriaali on mäntyä (materiaalimerkintä "furu", potkulevyissä kovempaa koivua.
- 102 Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 157 Specialritning. 111
Utställninghallen zinklistindelning plan o. skärningar 1/50. Piirustukseen sisältyvät näyttelyhallin lattiajako ja seinäprojektiot. Projektioiden on piirretty seinäpinoille jako, mutta suunnitelma on ilman materiaalimerkintää. Tilan seinämateriaaliksi on mahdollisesti harkittu vaneria, kuten toimistokerroksen tiloissa. Valokuvista päätellen näyttelyhallin seinät ovat olleet alun perin maalatut.
- 103 FORD, valokuva
- 104 Osa lämpölaseista on ilmeisesti alkuperäisiä, sillä elementtien välilliset ovat 112
nykyisissä lasissa keskenään erilaisia.
- 105 Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. N:o 18 Specialritning 113
Fasadspecialritn. Mot Grundsundsgatan 1/20 20.8.1943. Ändrad 20.8.1943, 10.12.1943. Piirustuksessa on näyttelyhallin ikkunaseinän kohdalla teksti: Obs! Fönstret utföres eventuellt av järn och glas. 13.12.1943.
No 158 Specialritning. Utställningshallens fönster av järn 1/20, 17.4.1944.
- Näyttelyhallin Ikkuna- ja ovikaaviot. Materiaalimerkinnöissä mainitaan että mm. ikkunoiden lasituslistat pinnoitetaan ruostumattomalla teräksellä, "glaslisterna beklädas med rostfri plåt". Sama merkintä toistuu ovissa ja ikkunoiden pyöreissä pilastereissa. Ulko-ovien vetimet ovat suunnitelmassa erilaiset kuin ovien nykyiset vetimet, suunnitelmassa pitkät "funkkisetimet".
- Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset.
No 196 Specialritning. Vindfång vid huvudentr. 1/20, 9.10.1944. Pääsisäänkäynnin tuulikaapin suunnitelma.
- Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 231 Specialritning. Radiatorgaller av metall i vindfånget o i trapphuset A 1/10, 12.4.1945.
- Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 235 Specialritning. Galler ovan vindfånget i utställningshallen 1/20, 4.6.1945. Tuulikaapin koriste- kaitteen suunnitelma. Ei ole toteutettu tämän piirustuksen mukaan.
- No 237 Detaljritning. Galler av metall ovan vindfånget i utställningshallen 1/16.5.(1945? ei vuosilukua)
Tuulikaapin koriste- kaitteen detaljpiirustus. Ei ole toteutettu tämän piirustuksen mukaan.
- Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 250 Detaljritning. Trappedstång i tr A s.s. den utförs, men med 2" rör 1/1, 11.4.1945. (Förslag till ledstång i tr A) Porta A kaitteeseen liittyvän metallikäsijohteen yksityiskohtat ja kiinnitys on toteutettu suunnitelman mukaan.
- No 221 Detaljritning. Ledstångs detalj för tr. A 1/1, 12.2.1945. Suunnitelmassa esitetty käsijohteen kierretty pää on toteutettu, mutta ei suunnitelmassa esitetty kuusikulmainen käsijohteen leikkausmuoto eikä kiinnitystapa (koristeelliset kiinnityshelat. Suunnitelmassa merkitty umpikaiteen päällystykseksi marmori. Käsijohteen materiaali on metalli, ja suunnitelmassa on edellytetty puumallin tekemistä paikalle ennen toteutusta (piirustuksessa teksti: modell av trä på platsen före utförandet). Suunnitelmaan sisältyy leikkaus välitasanteelta kohti tehdashallin lasiseinää.
- Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 170 Special- o. detaljritning. Inre glasvägg GV21 1/20, 1/1. 16.6.1944. Kompletterad 12.10.1945
Lasiovi ja -seinä portaan A ja toimiston välillä. Kauniisti detaljoitu puu-lasipariovi on "kaksikaistaista" mallia.
- Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 271 Specialritning. Kontorets väggboisering skärm. A-B, C-D, E-F, o. G-H. 1/50. 10.2.1945 Se planritn. 44C
Piirustuksen pisin projektiio kuvaa toimistokerroksen seinää kohti portaita A ja B. Piirustukseen on merkitty alakaton materiaaliksi akustiset "Insulite" -laatat.
- Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 66 Specialritning. Inre glasväggar 1/20 18.9.1943. Ändrad 31.12.1943
- Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 142 Specialritning . Batterinischer i östra kontorsväggen 1/5 30.9.1944. Ändrad 1.2.1945
Suunnitelmassa esitetty konttorin itäpäädyn johtajan huoneen patterisyvennys ja ikkunapenkin leikkaus. Piirustuksessa esitetty myös ilmanvaihdon teknisiä ratkaisuja (patterin takana kulkee tuloilmakanava. Raitis ilma tulee huonee-

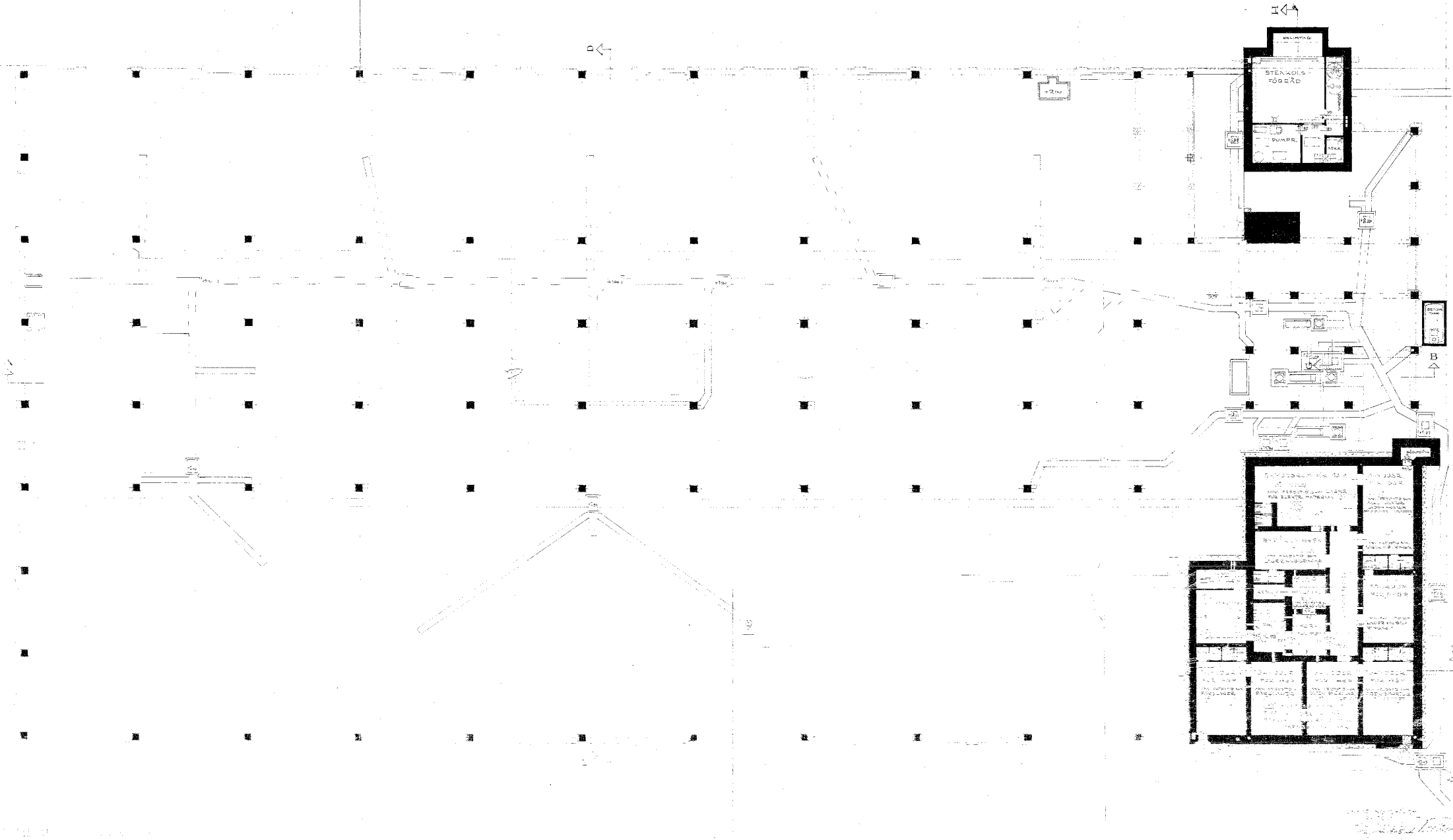
- seen ikkunapenkkiin sijoitetun ritilän kautta).
- 114 Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 216 Eskiss-ritning Direktionsrumsinredning 1/20 28.7.1944
Johdon neuvotteluhuoneen sisustus- ja irtokalustesuunnitelmia
No 271 Eskiss-ritning Inredning för direktörs rummet 1/20 12.8.1944, Ändrad 4.10.1944. Johtajan huoneen irtokalustus
- 115 Haastattelu Oy Ford Ab Riitta Salin
- 116 Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 44C Arbetsritning. Specialplan av Il^{dra} vån. Norra del 1/50 15.1.1944. Kompletterad 1/12.1943
- 117 Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 258 Detaljritning. Mellanväggs-konstruktion i kontoret 1/1 22.7.1944 (Förslag till mellanväggs-konstruktion för kontoret, skala 1/1)
Piiirustuksessa on esitetty kaksi erilaista väliseinärakennetta, toisen paksuus 19 senttiä, toisen 14,5cm. Seinien pinta on 6-7mm vahvuista mäntyvaneria. Seinärakenteissa on käytetty ääneeristeenä ensopahvia (kapeammassa seinässä) paksummassa seinässä myös insuliittilevyä.
- 118 Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 269 Specialritning. Kontorets väggboisering skärn. B-A, K-L, D-C o. M-N 1/50 17.2.1945. Se planritning 44C. Ändrad 21.2.1945, 26.3.1945.
Toimistosiiven seinäprojektoita/leikkauksia mittakaavassa 1/50. Piirustuksissa näkyy myös ilmanvaihdon järjestelyjä: katossa päällekin tulo- ja poistoilmakanavat.
No 273 Specialritning. Specialritning för boisering av kontorsväggar 1/20. 16.2.1945. Ändrad 26.3.1945, 21.2.1945
Piirustuksessa projektoita portaan A lähiesyydessä olevien toimistotilojen lasiseinistä ja vaneriverhouksista.
- 119 Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 267 Specialritning. Specialritning för rörlamps anordning ovan fönstren i kontorets panel. 1/5 31.5.1945
Ikkunoiden yläpuolelle on jätetty tila (irroittettavan levyn taakse) valaisimen kuristimelle.
No 276 Detaljritning. V ägg-och takboiseringsdetaljer i kontoret. Detaljer A, B, C, D, E, F, G, H, H1 1/1 21.2.1945 Suunnitelmissa esitetty 1/1 seinäverhouksen liittymisdetaljit (listoitukset), konttorin ikkunapenkit (seinäverhouksen pystyleikkaus ikkunan kohdalta), verhouksen liittyminen lattiaan (jalkalistan detalji)
Toimistoissa on ollut ikkunoiden yhteyhdessä rullaverhot piilossa kotelossa ikkunoiden yläpuolella, ja pielissä puiset ohjaimet verhoille. Ikkunan yläpuolella seinäpinnassa on ollut pyöreä "rörlampa", putkivalaisin.
- 120 Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 277 Ändringsritning. Kontorets väggboisering skärn. B-A, C-D o. D-C 1/50 Se ritn. 44C 269 o. 271, 9.4.1945.
Seinäprojektiot tehtaankonttorin aulasta ja pääkonttorista eri suuntiin.
- No 276 Detaljritning. V ägg-och takboiseringsdetaljer i kontoret. Detaljer A, B, C, D, E, F, G, H, H1 1/1 21.2.1945
- 121 Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 107 Specialritning. Kontorspersonalens toil. rum i II vån. 1/50. 28.12.1943
Projektiot toimistohenkilökunnan wc-tiloista
No 264 Specialritning. Takljus i herrgard. I II vån 1/10, 1/1 10.2.1945
Projektiot ja detaljit miesten eteis- ja wc-tilan vinosta kattoikkunasta.
Toteutettu suunnitelman mukaan, sisäikkunoissa materiaalimerkintä rautalan-kalasi.
- 122 Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 315 Detaljritningen Omramning för kassavalvsdörr i kontoret 1/1 5.9.1945
- 123 Paikalla tehty havainto.
- 124 Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 270 Special- o. det. Ritning. Specialritning för väggboisering i kontorets matsalar 1/50, 1/1. 10.2.1945.
Ändrad 12.4.1945, 16.4.45
Piirustuksessa teksti koskien pintakäsittelyjä ja verhoiluja: "väggarna boiseras med furufaner, den nedre delen med förädlad furufaner. Alla träytör behandlas med celluloslack och mattbönas". Osastopäälliköiden ruokailutilaan on piirretty korkea riippuvalaisin, jonka kaltainen löytyy nykyisin rakennuksen varastotiloista irrallisena.
No 274 Specialritning. Specialritning för vägg-boisering i kontorets matsalar 1/20 17.2.1945. Ändrad 16.4.1945
Projektoita ja liittymiä (detaljmerkinnät).
- 125 Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 132 Specialritning Inredningen för serv. vrån i Ilvån matsal 1/20 25.1.1944, 24.2.1944 G. Nordström
- 126 Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 180 Specialritning. Inre glasvägg. GV 22, 1/20. 19.7.1944
Lasiseinä ja -ovi toimistohenkilökunnan ruokasalin ja toimistopäälliköiden ruokasalin(kontorscheferns matsal) välillä. Lasiseinään ovat liittyneet matalat kalusteet oven molemmin puolin.
Ikkuna GV23 esimiesten pesuhuoneen ja nosturihallin yläosan välillä.
No 181 Detaljritning. Litt GV22 1/1. 19.7.1944
Lasiseinän ja siihen liittyvän oven listoitukset ja detaljit 1/1
- 127 Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 44C Arbetsritning. Specialplan av Il^{dra} vån. Norra del 1/50 15.1.1944. Kompletterad 1/12.1943
- 128 Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 298 Specialritning Radiatorgallerbänk i matsal för kontorspersonalen 1/10, 1/113.11.1945
- 129 Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 218 Eskiss-ritning Vestibul och matsalsinredning 1/20 15.8.1944 G. Nordström

- 130 Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 130 Specialritning Inredningen för köket i tornvån. 1/20 4.3.1944 Ändrad 17.8.1944
Keittiön kalustus, seinäprojektioit ja pohjapiirros
No 284 Specialritning Ändringsritning för kök- och serv. Inredning 1/20 6.9.1945 Vinot matalat hyllyt yläkaappien alla.
No 236 Specialritning Diskbords skivor och diskhovar av zinkplåt 1/20 6.4.1945 Keittiön työtasojen suunnitelma.
- 131 Koy FORD ja HRVA. Gunnar Nordströmin laatimat pääpiirustukset vuosilta 1943 ja 1945.
- 132 Hankintaa ei ilmeisesti toteutettu, sillä tilavarauus otettiin 1960-luvulla muuhun käyttöön.
- 133 Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. N:o 42A Arbetsritning. Specialplan av Ista vån. Norra del 1/50 15.10.1943.
No 83 Specialritning. Transformatorstation i I vån. norra del 1/25, 26.10.1943.
No 84 Specialritning. Transformatorstation plan +5.617 I vån mellanplan 1/25, 26.10.1943
- 134 Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 45 Arbetsritning. Vindsvån. Norra del 1/50 9.12.1943. Kompletterad 28.12.1943. Ändrad 3.1.1944, 24.1.1944, 12.7.1944
No 44B Specialritning. Ventilations kanalritn. För kontoret Ildra vån plan. 1/50 29.9.1943
Ilmanvaihtopiirustus toisen kerroksen toimistosiiivestä. Portaana A vasemmalla puolella, wc-tilojen yläpuolella on "lämminilmakammio", johon johtaa julkisivulta raitisilmakanava.
No 86 Specialritning Varmluftskammaren 1/25 26.11.1943. G. Nordström
Wc-tilan yläpuolisen pienen ilmanvaihtuhuoneen leikkaukset ja pohjapiirustus. Tilaan on ovi portaasta A, välitasanteelta +10.95
- 135 Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 269 Specialritning. Kontorets väggboisering skärn. B-A, K-L, D-C o. M-N 1/50 17.2.1945. Se planritning 44C. Ändrad 21.2.1945, 26.3.1945
Piirustus sisältää toimistosiiiven seinäprojektioita/leikkauksia mittakaavassa 1/50. Piirustuksissa näkyvät myös ilmanvaihdon järjestel: katossa päällekkäin sijaitsevat tulo- ja poistoilmakanavat.
- 136 Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 123 Specialritning Ventilplacering för livån kontorsdel 1/50 27.10.1944, Kompletterad 9.11.1944, Ändrad 28.2.1945
Tulo- ja poistoilmasäleiköt on sijoitettu toimistuhuoneiden seiniin, katon rajaan suunnitelmassa 1/5 leikkaus säleikön kohdalta
- 137 Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 96 Specialritning Ventilations anordning ovan dörrarna i kranhallen mot Munkholmskajen 1/20 18.11.1943
Liukuovien yläpuolella olevien puhaltimien ja niiden kanavien suunnitelmia (laitteet nykyisin edelleen näkyvissä Helsingin Kumin tiloissa)
- No 97 Specialritning Ventilations anordning ovan ytterdörrarna mot Rönnskärsgatan 1/20. 19.11.1943. Ändrad 18.9.1944 G.Nordström
Samantyyppiset kuin Munkkisaaren laiturin puoleisilla ovilla. Nämä ovet puretu, ks. valokuvista onko laitteista mitään jäljellä
- 138 Koy FORD, G.Nordströmin työ- ja erikoispiirustukset. No 94 Specialritning Ventilations anordning ovan huvudinfarten 1/25 11.11.1943
Tuloilmasäleikkö ikkunaseinällä leikkauksessa c-d
No 95 Specialritning Ventilations anordning ovan ytterdörrarna i arb. Entréhall 1/25 15.11.1943 G. Nordström- Ilmanvaihtokanavan järjestely porrashuoneessa B 1. kerroksessa. Kanava kulkee suunnitelmassa ikkunaseinällä oven ulkopuolella. Nykytilanteesta ei voi päätellä toteutettiinko suunniteltu reitti.
No 43A Arbetsritning. Specialplan av I^{sta} vån. Mellanplans norra del 1/50 19.10.1943. Ändrad 29.11.1943, kompletterad 6.10.1944, ändrad 21.6.1945
Välikerroksen työpiirustus rakennuksen pohjoispäädyistä. Piirustuksessa näkyvät teknisten tilojen yläosissa olevat tasot, ja ilmanvaihdon kanavajärjestelyt tehdastiloissa.
- 139 HKRVA Lupatunnus Ke-808-B-56, 23.4.1956, Gunnar Nordström.
- 140 Koy FORD. Oy Ford Ab Section A-B 28.4.1964 Gunnar Nordström. Irtopiirustusten joukosta löytyy Nordströmin laatima lisäkerroksen luonnossuunnitelma vuodelta 1964. Lisäkerroksen kattomuodoksi on luonnoksessa ehdotettu pulpettikattoa. Laajennuksen seinälinjat on sijoitettu toisen kerroksen ulkoseinien linjaan, samaan tapaan kuin Simbergin toteutetuissa suunnitelmissa.
- 141 Teräsrakenne 4/200. Satama Interactive Oyj, toimitilojen laajennus vanhaan tehdashalliin 1999-2000. Arkkitehti Jaakob Solla.
- 142 Kustannus Oy Mobilistin kuva-arkisto
- 143 Suunnitelmissa tilan ruotsinkielinen nimitys on "kontorsvestibul"
- 144 Koy Ford. Muutoshankkeen työpiirustukset vuodelta 1953, G. Nordström. No 22 Ny panelvägg i gamla kontorsdelen 1/20. 2.11.1953, 3.11.1953.
- 145 HKRV Lupatunnus Ke-146C-53. Pääpiirustukset 28.5.1953, Gunnar Nordström.
- 146 Ks. Luku "Lisäkerroksen rakentaminen 1965"
- 147 Koy FORD. Arkkitehdin työpiirustussarjan pohjapiirustukset.
- 148 HKRV Lupatunnus Ke-146C-53. Pääpiirustukset 28.5.1953, Gunnar Nordström. No 3 Ildra vån. Plan 1/100
Koy FORD. Arkkitehdin työpiirustussarja. No 293 Ändringsritning (piirustuksen toisessa nimitössä numero 235). II^{dra} vån. Plan 1/100, 25.10.1945. Suunnitelma uuden välipohjan rakentamiseksi kokoonpanohallin eteläpäähän.)
- 149 Rakennukset sijoittuvat tehdasrakennuksen viereiselle tontille nro 14
- 150 Koy FORD
- 151 HKRV Lupatunnus Ke-1791-C-55. Pääpiirustukset 18.7.1955 Gunnar Nordström.
- 152 HKRV Lupatunnus Ke-1383-C-58. Pääpiirustukset 10.12.1958 L.R.Öster. Koy FORD. Vuoden 1959 muutostyön urakkasopimus asiakirjaliitteineen (Kansio otsikolla "Rakennusurakkasopimus Larne Oy 12.3.1959")

- 153 Koy FORD. Vuoden 1959 muutostyön urakkasopimus asiakirjaliitteineen, piirustus No 15 Oy Ford Ab. Layout of IInd floor 1/100. 23.8.1958 P.Lindh
- 154 Koy FORD. Vuoden 1959 muutostyön urakkasopimus asiakirjaliitteineen, piirustus no 14 (rakennepiirustus).
- 155 Koy FORD. Vuoden 1959 muutostyön urakkasopimus asiakirjaliitteineen. Työselostus.
- 156 Koy FORD. Vuoden 1959 muutostyön urakkasopimus asiakirjaliitteineen. Työselostus ja arkkitehtisuunnitelmat.
Ikkunoiden yhteyteen varattiin paikat rullaverhoille.
- 157 Koy FORD. Muutostyön urakkasopimus asiakirjaliitteineen. Työselostus ja arkkitehtisuunnitelmat.
- 158 Koy FORD. Muutostyön urakkasopimus asiakirjaliitteineen. Työselostus ja arkkitehtisuunnitelmat.
- 159 Koy FORD. Urakkasopimus 9.9.1959 ja asiakirjaliitteet koskien konttorihenkilökunnan pesu- ja pukuhuonetilojen rakentamista. Ford/Formentor.
- 160 HKRVA Lupatunnus Ke-808-B-56, 23.4.1956, Gunnar Nordström
- 161 Koy FORD Vuosien 1965-66 muutostöiden arkkitehtisuunnitelmat. Arkkitehtitoimisto Kurt Simberg & Co
Piirustus 125-68 2. kerros 1/50 5.5.1966. Suunnitelmassa esitetään toisen kerroksen toimistosalin jakamista matalilla lasiseinillä pienempiin tiloihin. Piirustuksessa on teksti: "tämän tilan uudet lasiväliseinät (LS) kootaan 1. kerroksen näyttelyhallista poistettavien seinien osista (h n. 230cm) Ovet samoin vanhoja". Muutossuunnitelmien toteuttamisesta ei ole varmuutta, nykyisin tilassa ei ole jakoseiniä.
- 162 Koy FORD Oy Ford Ab. Rakennusselitys I. Rakennusvaihe. Arkkitehtitoimisto Kurt Simberg & Co. 17.9.1965
- 163 Ajan kuluessa uuden ja vanhan muurauksen ero on tasoittunut lähes huomattomaksi.
- 164 Koy FORD Vuosien 1965-66 muutostöiden arkkitehtisuunnitelmat. Julkisivupiirustukset 125-8, 125-9 ja 125-10 8.7.1965 Arkkitehtitoimisto Kurt Simberg & Co
- 165 Koy FORD Oy Ford Ab. Rakennusselitys I. Rakennusvaihe. Arkkitehtitoimisto Kurt Simberg & Co. 17.9.1965
- 166 Koy FORD Vuosien 1965-66 muutostöiden arkkitehtisuunnitelmat. Arkkitehtitoimisto Kurt Simberg & Co
125-29 3. kerroksen kattovaloaukot 1/20, 1/5 26.11.1965 Arkkitehtitoimisto Kurt Simberg & Co.
- 167 Ibid
- 168 Koy FORD, Arkkitehtitoimisto Kurt Simbergin työpiirustussarja 1965.
125-40 OV SI ja OV S 1/20, 1/1 5.1.1966 Arkkitehtitoimisto Kurt Simberg & Co.
- "Laakaovet päällystetty vaalealla suorasyisellä tammiviilulla. Reunalistat ja irtokynnykset tammea. Karmit ja listat peittomaaliluokan mäntyä. Samoin maalataan sähköpielien vanerikannet, jotka kiinnitetään aluslevyillä varustetuilla, linssikantaisilla, kromatuilla ruuveilla."
- 125-46 Ikkunapenkit 1/20 23.1.1966, Muutettu 18.2.1966 Arkkitehtitoimisto Kurt Simberg & Co.
Uudessa ruokailuhuoneessa 251 ikkunapenkit ja etulevyt tehtiin suunnitelman mukaan tammiviilusta. Materiaalit vaihtelevat tiloittain, emännän tiloissa ikkunapenkin pinta on iki-levyvä tammireunalistalla, etuosa maalattu. Toimistohuoneiden ikkunapenkkien osalta ei ole materiaalimerkintöjä
- 125-47 Ikkunapenkit, detaljeja 1/5 25.1.1966 Arkkitehtitoimisto Kurt Simberg & Co.
Ikkunapenkkien detaljoidut leikkaukset tiloittain, varustettu materiaalimerkinnoilla. "Leikkauksien 1, 2, 3 kansi- etu- ja sivulevyt tehdään tammiviilupintaisesta 22mm kimmestä tammisin reunalistoin" Maininta koskee toimistohuoneiden ikkunapenkkejä.
- 169 Arkkitehtitoimisto Kurt Simbergin rakennustyöselityksessä (2. vaihe 15.11.1965) mainitaan Oy Varnuusrakenne Ab:n PR-järjestelmän mukainen alakatto. Koy FORD.
Koy FORD, Arkkitehtitoimisto Kurt Simbergin työpiirustussarja 1965.
125-49 Alakatot, 3. kerros 1/50 8.2.1966, muutettu 31.3.1966 Arkkitehtitoimisto Kurt Simberg & Co. Lisäkerroksen alakattopiirustus. Käytävälle sijoitettiin alakattoon upotetut valaisimet.
125-50 Alakatot, kipsoniitti 1/1 10.12.1966
Suunnitelmassa on esitetty kipsoniitti-katon detaljit; levyjen välissä 10mm avosaumat, valaisimet upotettu tasan alakattopintaan
125-51 Alakatot, kipsoniitti 1/1 10.2.1966
125-52 Alakatot kevytmetalli, lujalevy 1/5, 1/1 11.2.1966. Tarkistettu 31.3.1966
"Polttomaalatut, alumiiniset .. U-muotoiset listat (50x50) varustetaan sivureijityksellä ja mineraalivillatäytteellä. Metallinen ripustus valmistetaan standardin mukaan. Esim. Oy Varnuusrakenne Ab, PR-verhousjärjestelmä"
Sälekattoon upotettu valaisin oli tyypiltään Idman L2-10/3113 20x94x12cm
- 170 Koy FORD, Arkkitehtitoimisto Kurt Simbergin työpiirustussarja 1965.
125-62 3. kerroksen konttoritilojen lattiapäällysteet 1/50 24.3.1966, muutettu 29.3.1966. Kaksiväriset lattiat, värit Tarkett No224 (tumman ruskea) ja tarkett No 220 (vaalean ruskea). Vaaleammasta väristä on tehty lattiaan kenttiä. Lainausta piirustuksen selostustekstistä: "3.kerroksen konttoritilojen lattiapäällysteet: huoneet 306, 327 HG-sisal brun terra no 410, huone 339 HG-sisal grä terra No 120, huoneet 321-324, 325, 326, 328-338 Tarket no 224 käytävät ja vaateilat (molemmat värit)...wc-tilat, siivouskomero Pukkila No 1101 19." Koy FORD

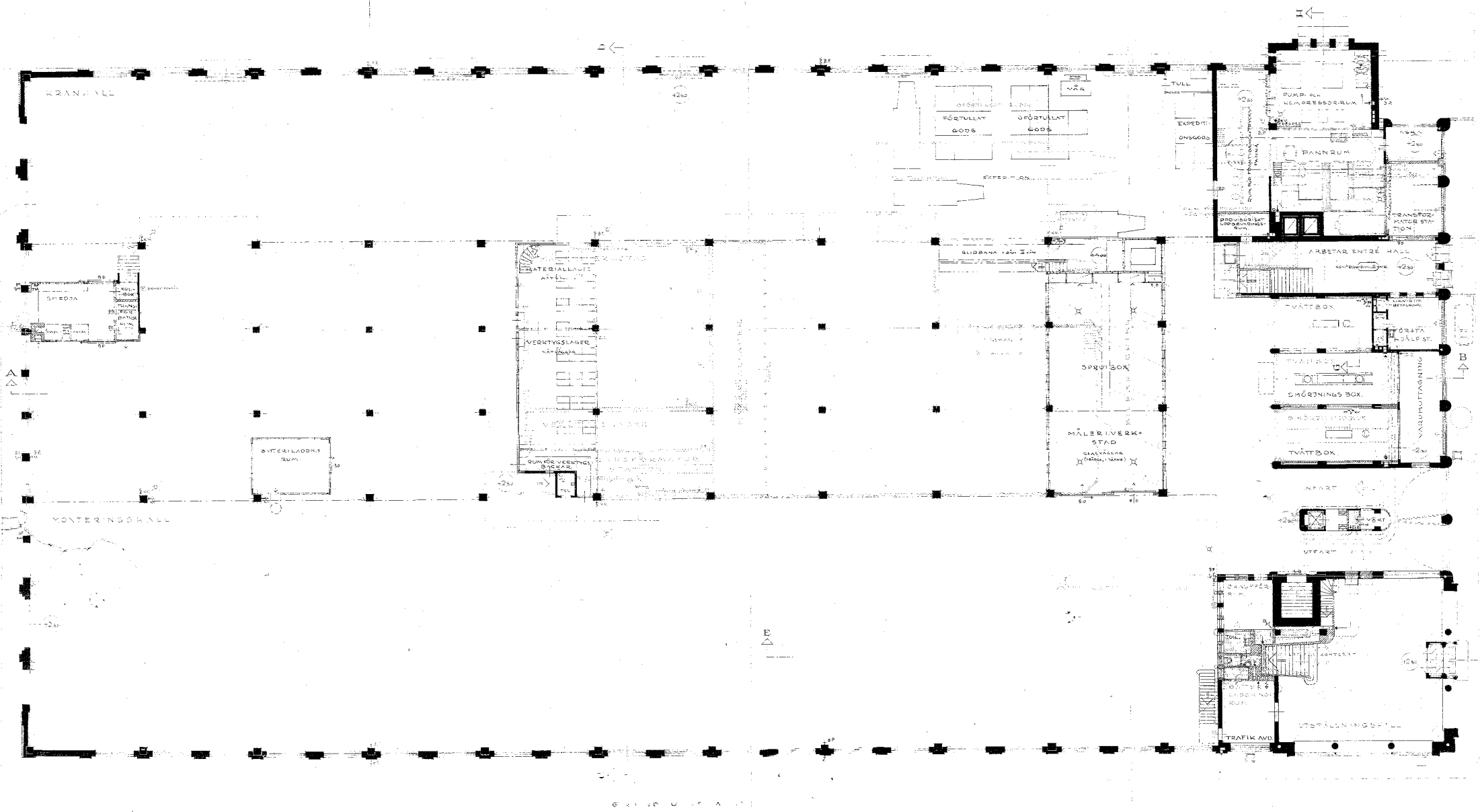
- 171 Koy FORD. Oy Ford Ab. Rakennusselitys I. Rakennusvaihe. Arkkitehtitoimisto Kurt Simberg & Co. 17.9.1965
- 172 Koy FORD, Arkkitehtitoimisto Kurt Simbergin työpiirustussarja 1965. 125-37 Ulkoikkunat 3.kerros 1/20 31.12.1955. Tarkistettu 31.1.1966. Arkkitehtitoimisto Kurt Simberg & Co.
" 3.kerroksen korotetun san ulkoikkunat ovat vaaka-akselisia, 2-lasisia kiertoikkunoita, Rewenta tai vastaava. Karmit ja puitteet peittomaaliluokan valikoitua mäntyä. Sisäläsilistat kuultoluokan tammea. Ikkunat toimitetaan täyson heloitettuina tiivistysliстоineen. Helat (Rewenta tai vastaava) kromattu messinkiä. Puusepäntehtaalla suoritetaan oksalakkauus jапohjustus sinkkivalкоisпитoisella pohjamaalilla"
- 173 Valokuvissa näkyvät kromatut vetimet on nykyisin uusittu.
Koy FORD. Arkkitehtitoimisto Kurt Simberg & Co:n rakennustyöselitys, 2. rakennusvaihe 15.11.1965
- 174 Koy FORD Lupatunnus 20-1412-C-72, pöytäkirjanote Helsingin kaupungin maistraatin rakennuslupa-asioita käsittelevästä kokouksesta 8.8.1972.
- 175 Koy FORD. Muutostyön pääpiirustussarja 5.6.1972 Insinööri-toimisto Bertel Ekengren
- 176 HKRVA Lupatunnus 20-1378-C74 Pääpiirustukset Arkkitehtitoimisto Erkkö Virkkunen 18.7.1974
- 177 Tornin 3. kerroksen tilan käyttötarkoituksen muutokselle haettiin useaan otteeseen käyttötarkoituksen muutosta (vuosina 1981 ja 1985). Koy FORD
- 178 Koy FORD
- 179 Koy FORD. Muutostyön pääpiirustukset ja detaljit, Arkkitehtuuritoimisto Vesa Ekholm & Antero Syrjänen
- 180 Koy FORD. Loppukatselmuspöytäkirja 13.5.1986. Haettu rakennuslupa on rauennut muiden kuin eteläjulkisivun osalta.
- 181 Koy FORD. Pääkonttorin rakenteiden painumatarkkailuun liittyvät pöytäkirjat.
- 182 Koy Ford. Lupatunnus 20-2416-C-87. Pääpiirustukset arkkitehtuuritoimisto Timo Mannonen Oy.
- 183 Koy FORD. Arkkitehtitoimisto Gripenberg & Co / Ilkka Uusitalo. Lupatunnus 20-1759-C-95
- 184 Koy FORD. Also Starringin ja Helsingin Kumin lupahakemukset Arkkitehdit Oy Erikkilä & Kauppinen.
- 185 Koy FORD. Arkkitehdit Oy Erikkilä & Kauppinen Lupatunnus 20-1838-00-C
- 186 Teräsrakenne 4/200. Satama Interactive Oyj, toimitilojen laajennus vanhaan tehdashalliin 1999-2000. Arkkitehti Jaakob Solla.
- 187 Ibid.
- 188 Ibid.
- 189 Munkkisaari - Hernesaari. Täytöt ja pengerrykset. Kaavio. Helsingin kaupungin kaupunkisuunnitteluvirasto, Yleiskaavaosasto 20.9.1988
- 190 Helsingin kaupunki Paikkatietopalvelut <http://ptp.hel.fi/ptpa/default.aspx> Viitattu 25.2.2011
- 191 Rahunen 1976 s. 23-24
- 192 Rahunen 1976 s. 23-24
- 193 Hernesaaren osayleiskaavaluonnos. Selostus. Helsingin kaupunki Kaupunkisuunnitteluvirasto. s. 6
- 194 Vuoden 2011 alkutalvella ympäristö oli lumen peitossa. Valokuvat vuosilta 2007 ja 2010 Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston toimittamasta lähtötietomateriaalista
- 195 Niskanen 2005, s. 211-212
- 196 Niskanen 2005, s. 211-212
- 197 Standertskjöld 2008
- 198 Rakennuksen nykyisten sisätilojen yksityiskohdista välittyy suunnittelun huolellisuus. Yksityiskohtia ja niiden variaatioita on paljon. Toisaalta perimätiedon mukaan toimitilojen seinäverhouksia olisi 1940-luvulla tehty kierrätysmateriaalista ja 1970- ja 80-luvuilla kantavissa rakenteissa ilmenneiden vaurioiden syyksi epäiltiin sota- ja pula-ajan huonoja rakennusmateriaaleja. Etenkin rakennuksen alkuperäisissä puuikkunoissa mutta myös välioivissa on käytetty paljon erilaisia painikkeita, jotka muodoltaan voisivat olla 1940-luvun tuotantoa. Materiaalipula saattaa osittain selittää käytettyjen helojen kirjoa. Rakentamistoimintaa ja rakennusmateriaalien säännöstelyä sota-aikana valvoneen KYMRON arkistoja Kansallisarkistossa ei kuitenkaan olla voitu tämän rakennushistoriaselvitystyön puitteissa käydä läpi.
- 199 Eri tyyppisiä heloja on saatettu käyttää joko hierarkisista syistä (esimerkiksi entisessä johtajan toimistossa on erilaiset ikkunapainikkeet kuin viereisissä toimitiloissa) tai sitten pula-ajasta johtuen on jouduttu käyttämään saatavilla olevia tarvikkeita. Toimistokerroksen tilajako ei enää vastaa alkuperäistä, tämä saattaa osittain selittää ikkunoiden sattumanvaraisilta vaikuttavat heloituskaisut.

PÄÄPIIRUSTUKSET 12.6.1945 (Rakennusaikaiset muutokset)
arkkitehti G. Nordström
KELLARIKERROS (ei mittakaavassa)

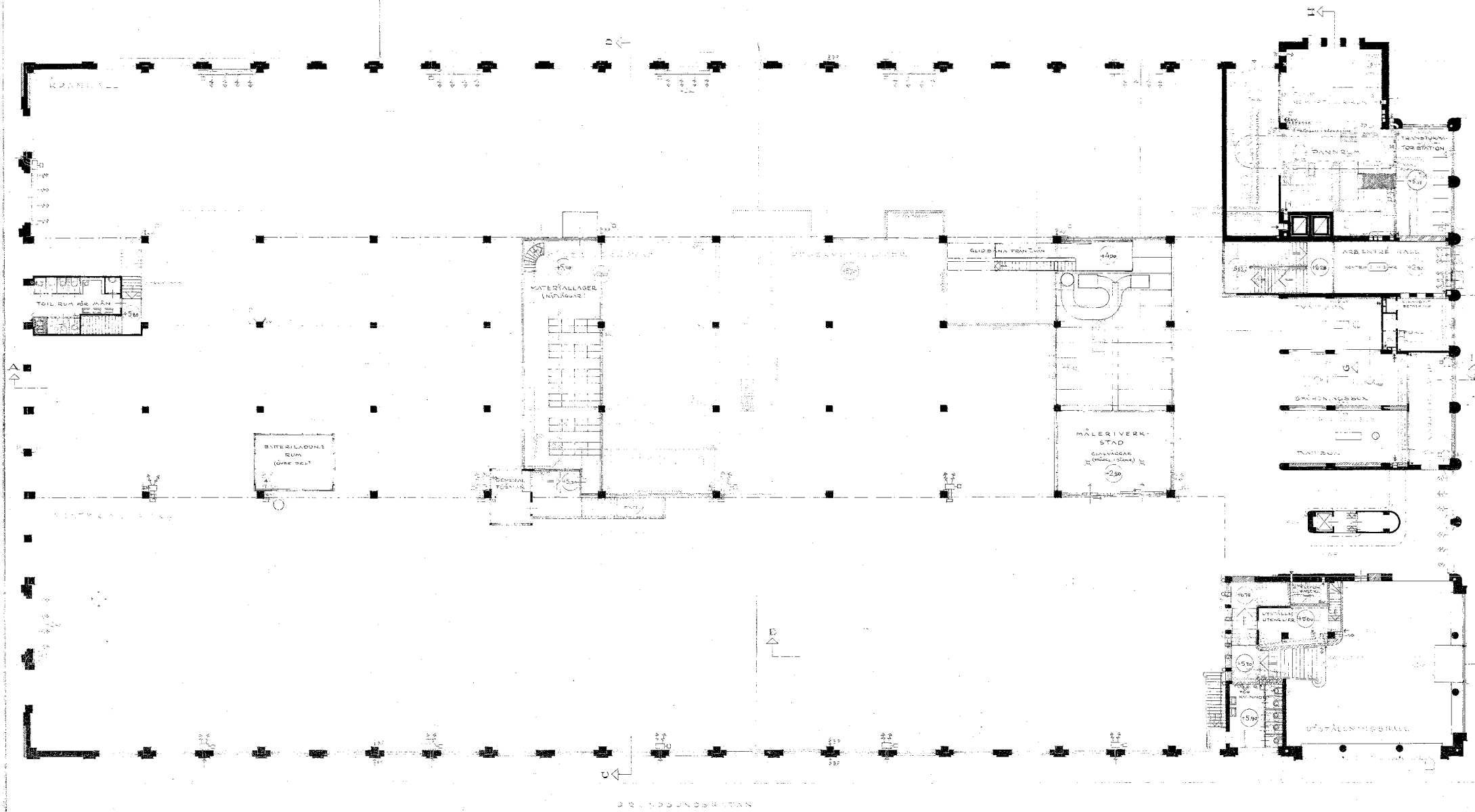

G. Nordström

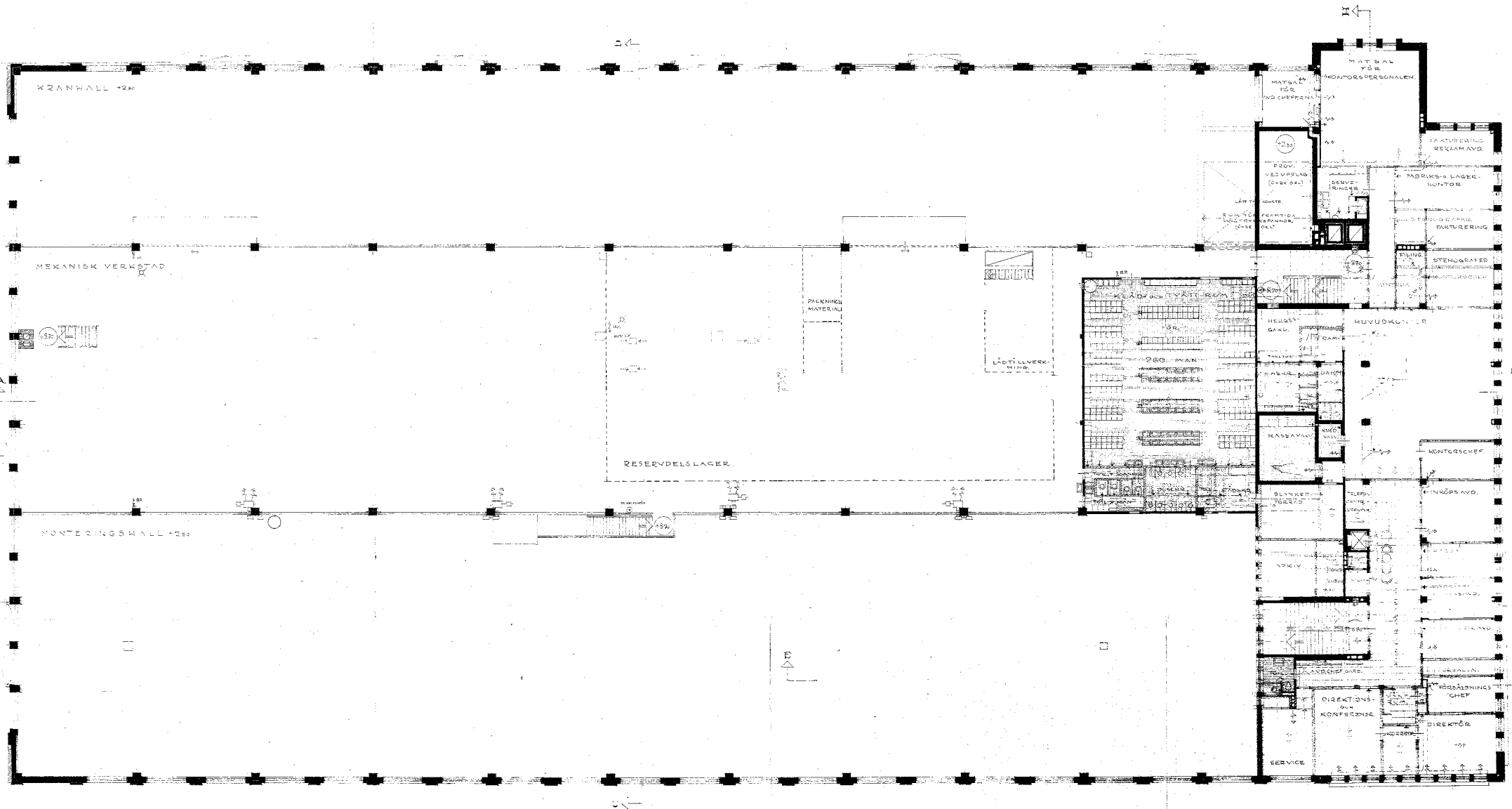
PÄÄPIIRUSTUKSET 12.6.1945 (Rakennusaikaiset muutokset)
arkkitehti G. Nordström
I. KERROS (ei mittakaavassa)

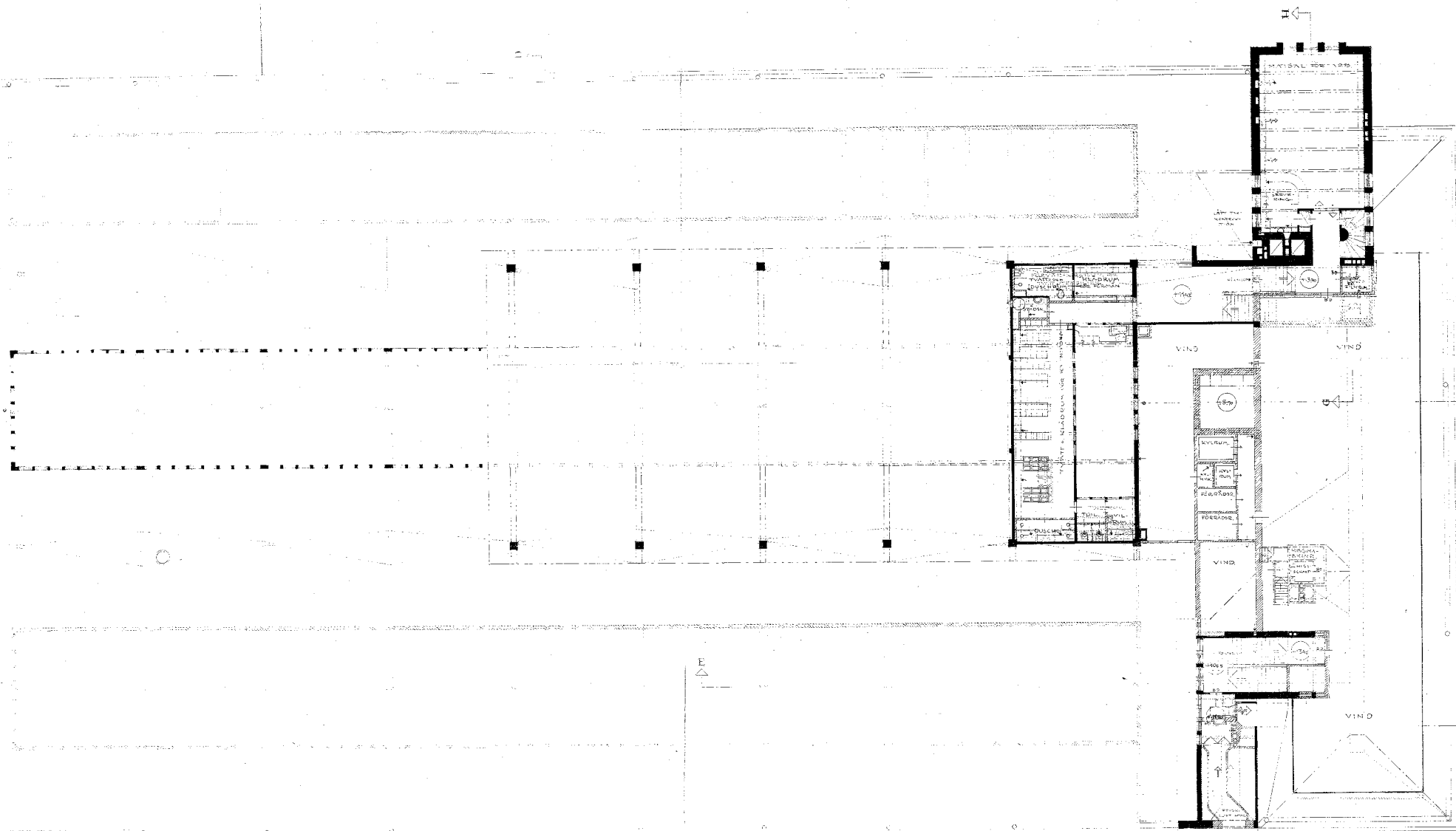
PÄÄPIIRUSTUKSET 12.6.1945 (Rakennusaikaiset muutokset)
arkkitehti G. Nordström
I. KERROS VÄLITASO (ei mittakaavassa)

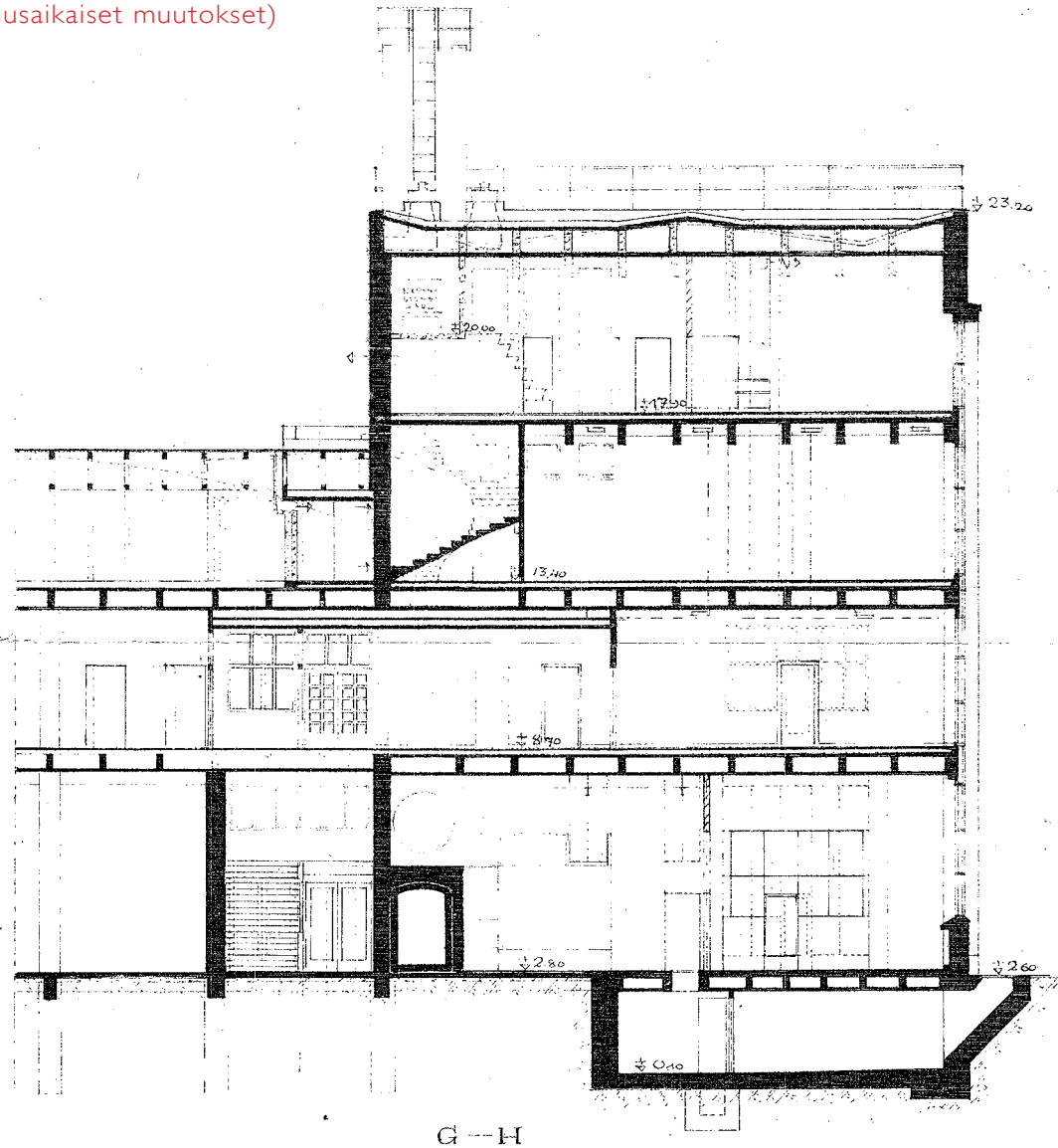
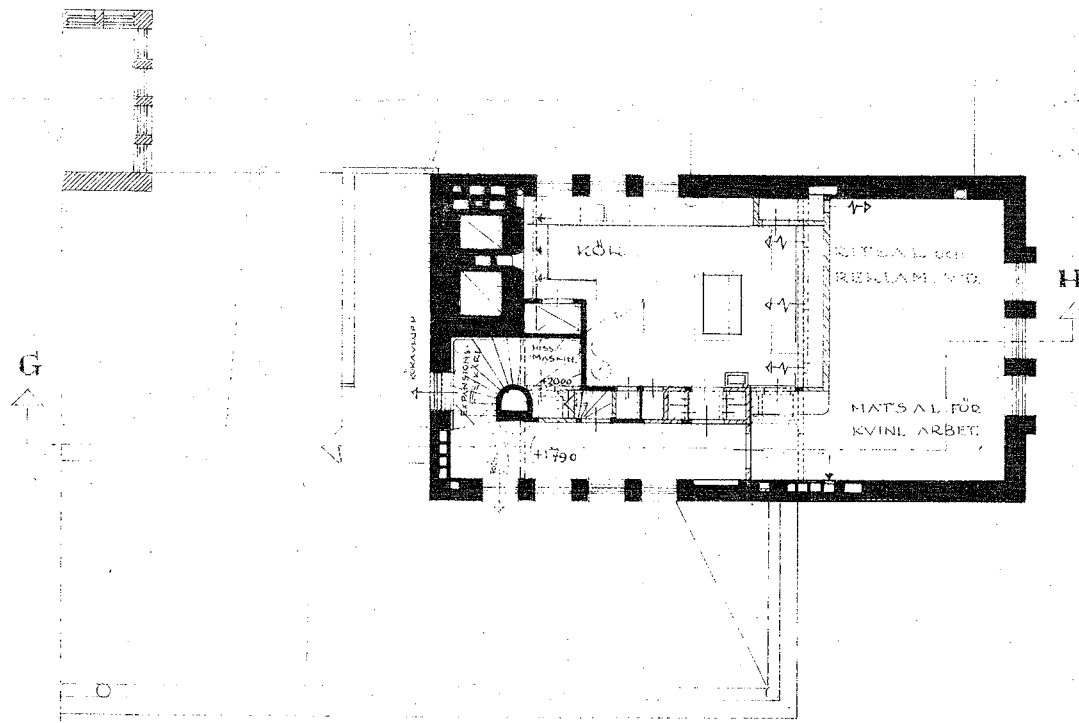
PÄÄPIIRUSTUKSET 12.6.1945 (Rakennusaikaiset muutokset)
arkkitehti G. Nordström
2. KERROS (ei mittakaavassa)

PÄÄPIIRUSTUKSET 12.6.1945 (Rakennusaikaiset muutokset)
arkkitehti G. Nordström
ULLAKKOKERROS (ei mittakaavassa)

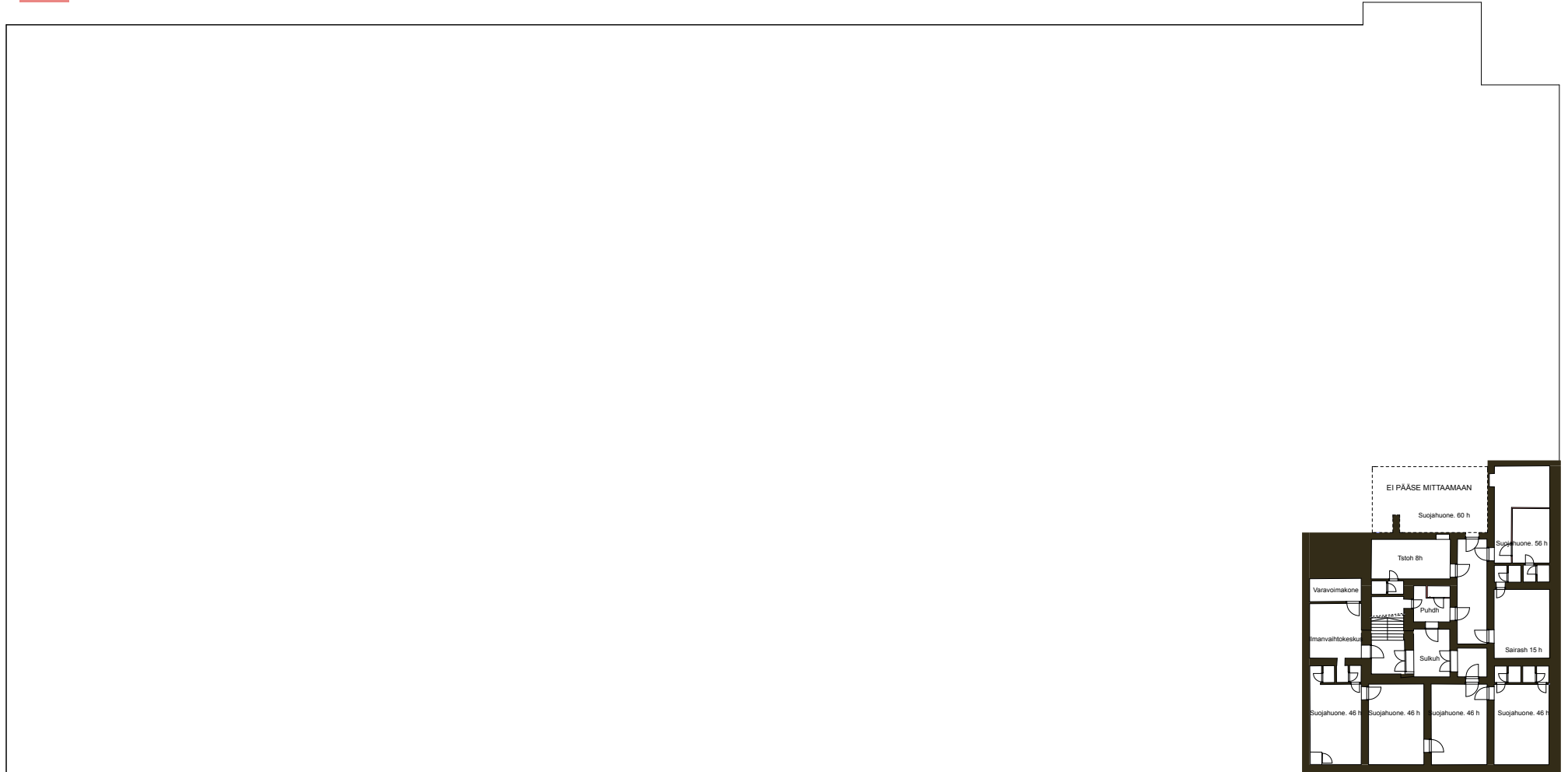

PÄÄPIIRUSTUKSET 12.6.1945 (Rakennusaikaiset muutokset)
 arkkitehti G. Nordström
 TORNI (ei mittakaavassa)

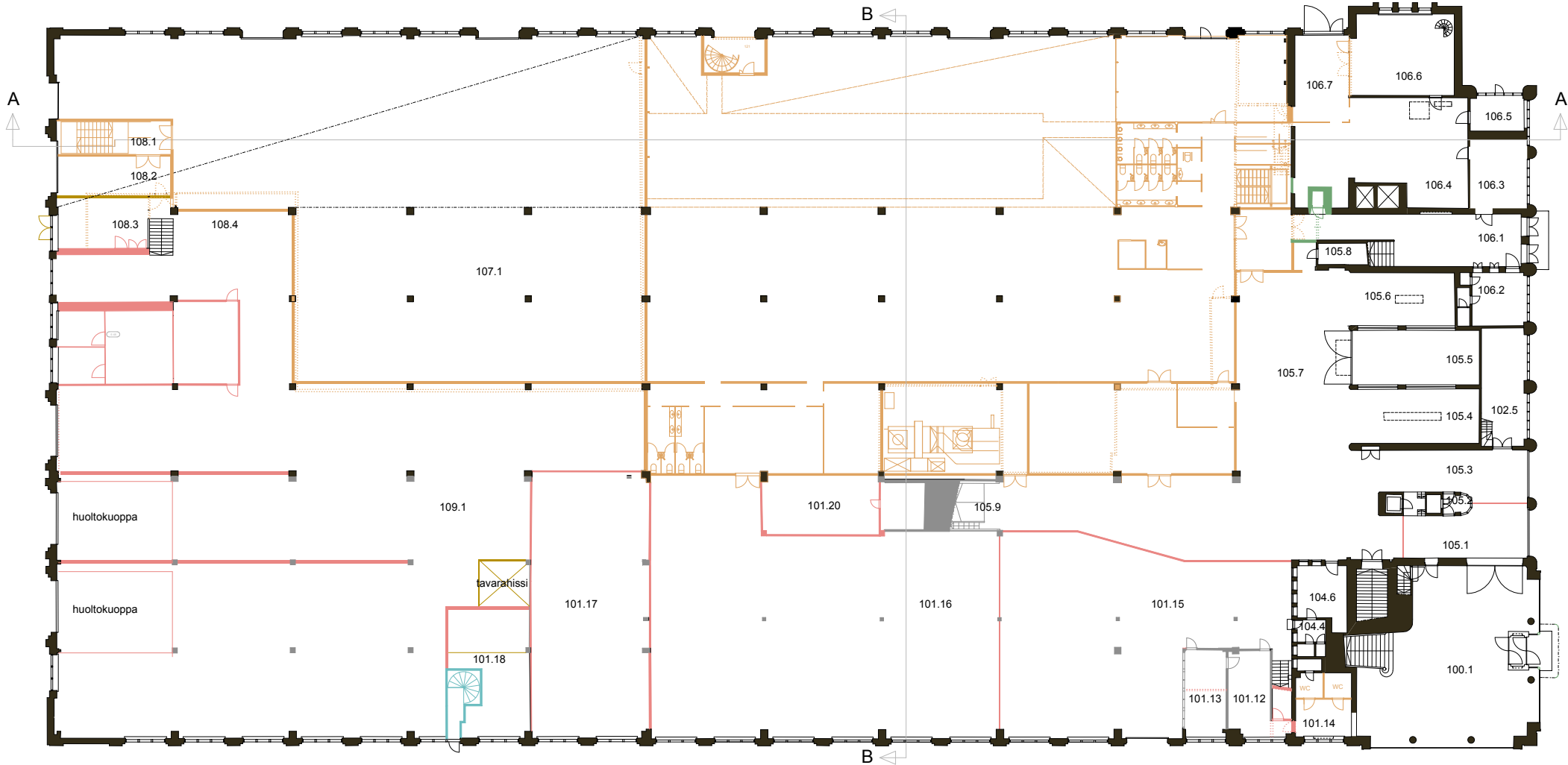
GUNNAR NORDSTRÖM
 ARKITEKT
 HELSINGFORS
 12/VI 1945 *G. Nordström*

- 1943-45 Gunnar Nordström
- 1953-1955 Gunnar Nordström
- 1958-1959 Matti Finell, L.R.Öster
- 1965 Kurt Simberg
- 1972 Insinööritoimisto Bertel Ekengren
- 1987 Timo Mannonen
- 1998-2001 Arkkitehdit Erikkilä ja Kauppinen Oy
- 2000 A-men
- Muutokset joiden ajoituksesta ei ole varmuutta

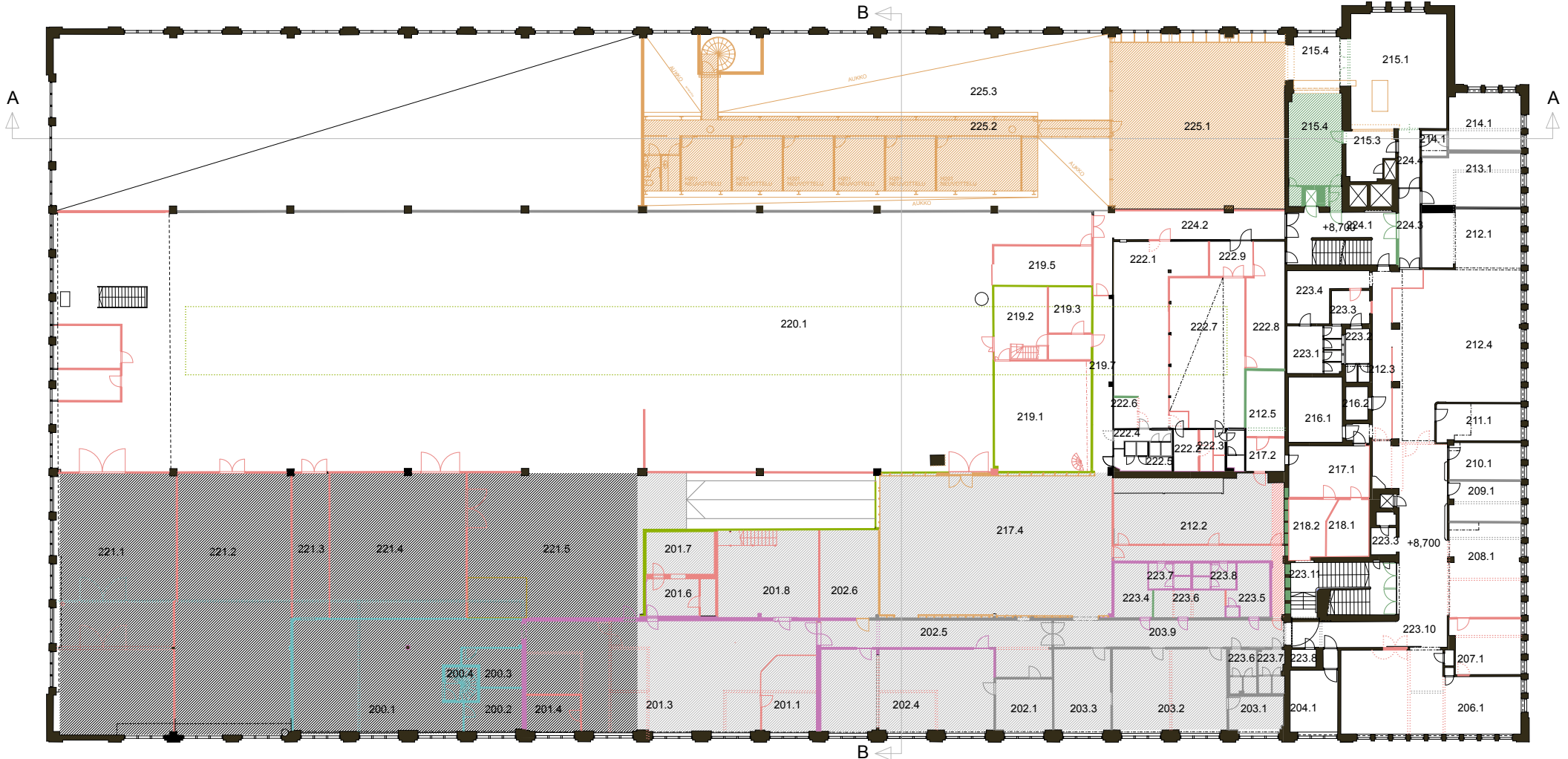

SÄILYNEISYYSKAAVIOT 2011
I. KERROS (pien. 70%)

- 1943-45 Gunnar Nordström
- 1953-1955 Gunnar Nordström
- 1958-1959 Matti Finell, L.R.Öster
- 1965 Kurt Simberg
- 1972 Insinööritoimisto Bertel Ekengren
- 1987 Timo Mannonen
- 1998-2001 Arkkitehdit Erikkilä ja Kauppinen Oy
- 2000 A-men
- Muutokset joiden ajoituksesta ei ole varmuutta

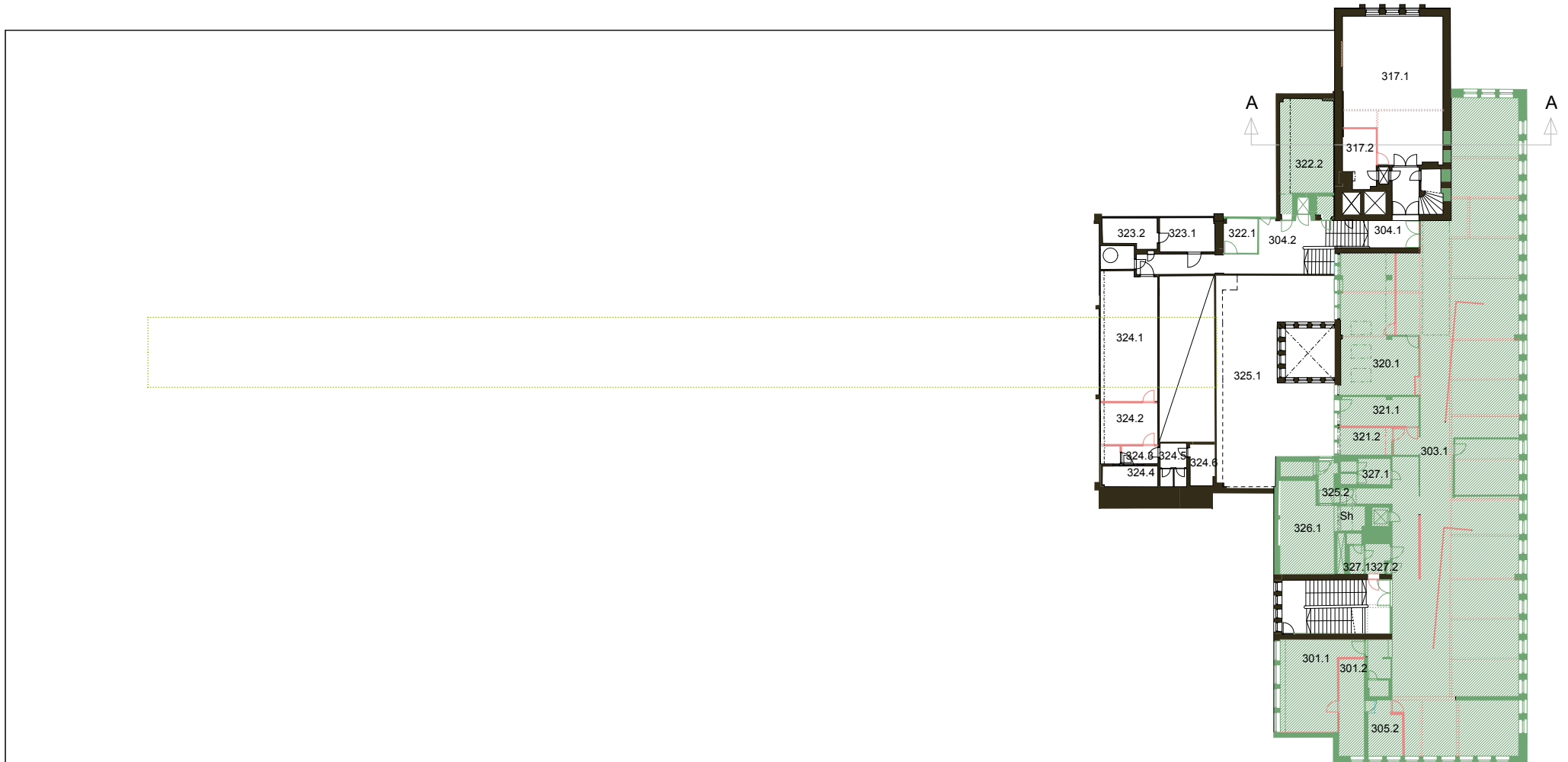

- 1943-45 Gunnar Nordström
- 1953-1955 Gunnar Nordström
- 1958-1959 Matti Finell, L.R.Öster
- 1965 Kurt Simberg
- 1972 Insinööri-toimisto Bertel Ekengren
- 1987 Timo Mannonen
- 1998-2001 Arkkitehdit Erikkilä ja Kauppinen Oy
- 2000 A-men
- Muutokset joiden ajoituksesta ei ole varmuutta

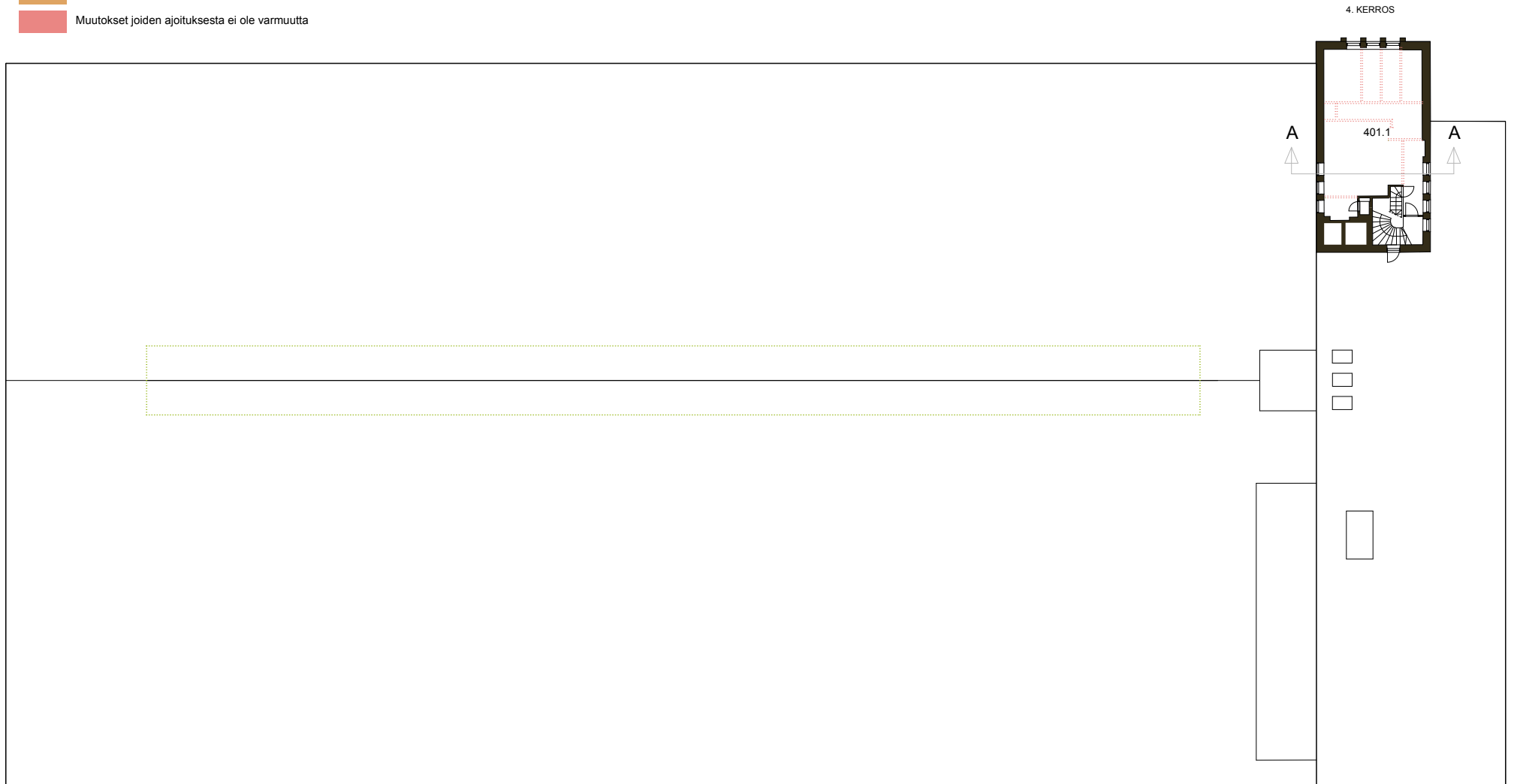

- 1943-45 Gunnar Nordström
- 1953-1955 Gunnar Nordström
- 1958-1959 Matti Finell, L.R.Öster
- 1965 Kurt Simberg
- 1972 Insinööritoimisto Bertel Ekengren
- 1987 Timo Mannonen
- 1998-2001 Arkkitehdit Erikkilä ja Kauppinen Oy
- 2000 A-men
- Muutokset joiden ajoituksesta ei ole varmuutta

SÄILYNEISYYSKAAVIOT 2011
3. KERROS (pien. 70%)

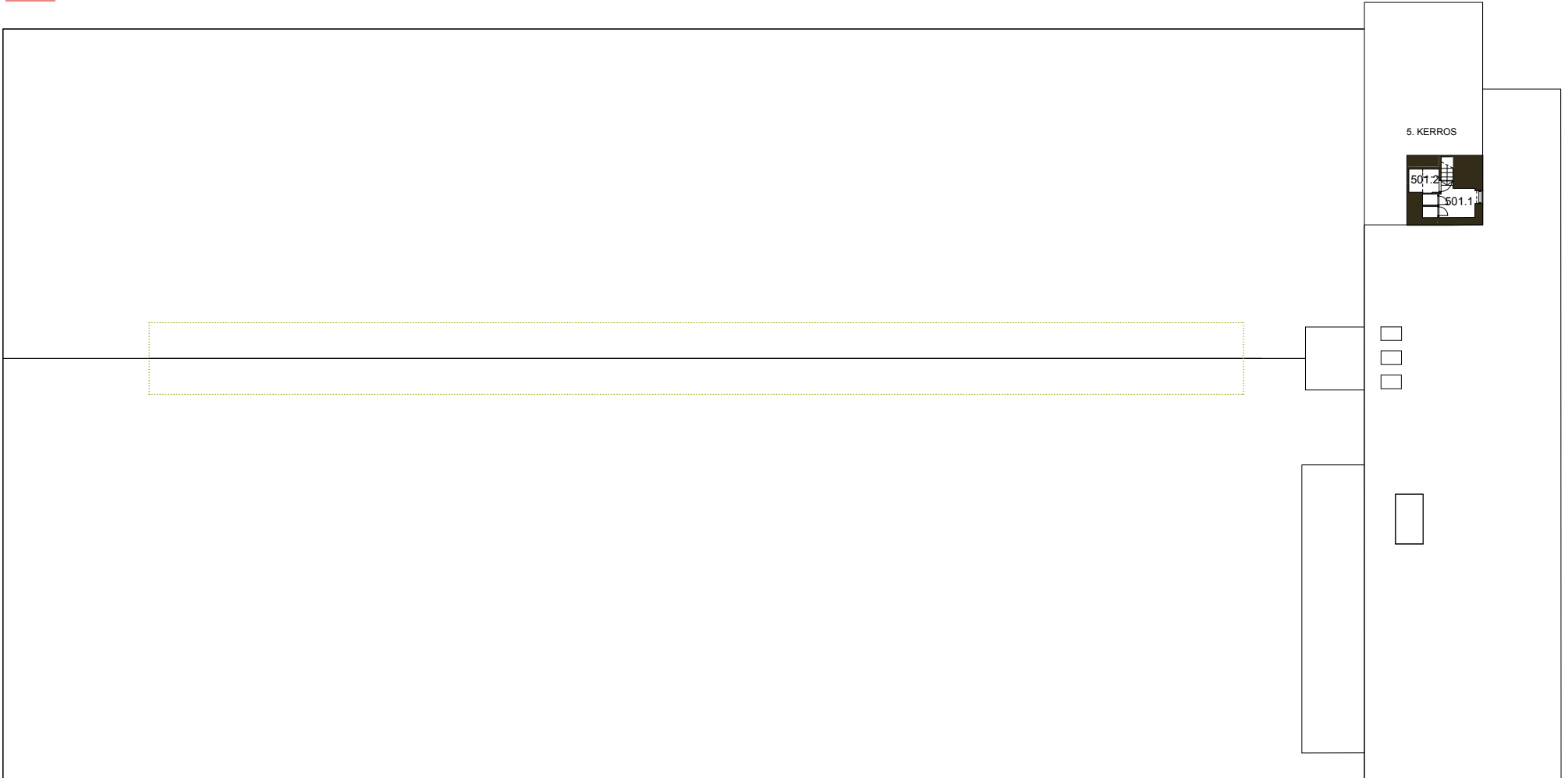

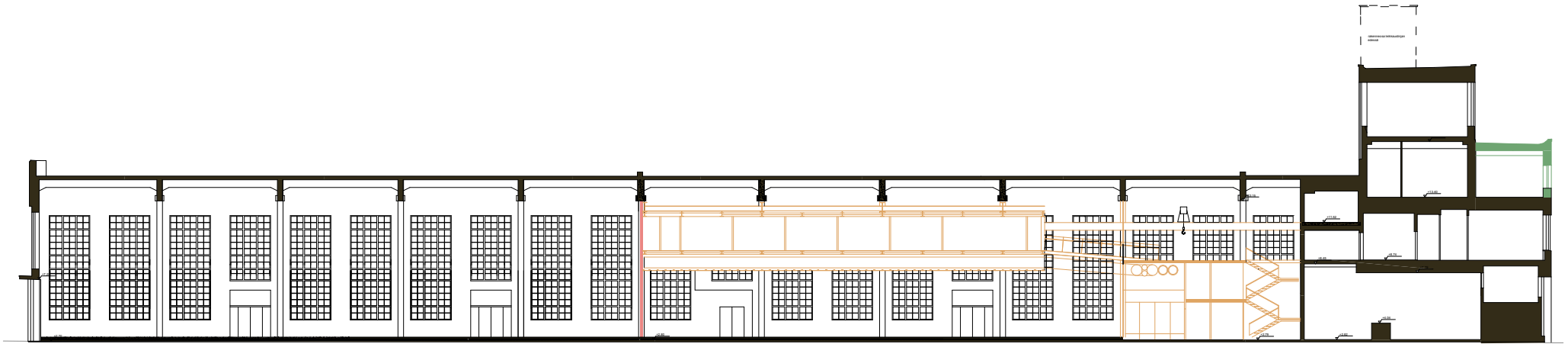
- 1943-45 Gunnar Nordström
- 1953-1955 Gunnar Nordström
- 1958-1959 Matti Finell, L.R.Öster
- 1965 Kurt Simberg
- 1972 Insinööritoimisto Bertel Ekengren
- 1987 Timo Mannonen
- 1998-2001 Arkkitehdit Erikkilä ja Kauppinen Oy
- 2000 A-men
- Muutokset joiden ajoituksesta ei ole varmuutta

- 1943-45 Gunnar Nordström
- 1953-1955 Gunnar Nordström
- 1958-1959 Matti Finell, L.R.Öster
- 1965 Kurt Simberg
- 1972 Insinööritoimisto Bertel Ekengren
- 1987 Timo Mannonen
- 1998-2001 Arkkitehdit Erikkilä ja Kauppinen Oy
- 2000 A-men
- Muutokset joiden ajoituksesta ei ole varmuutta

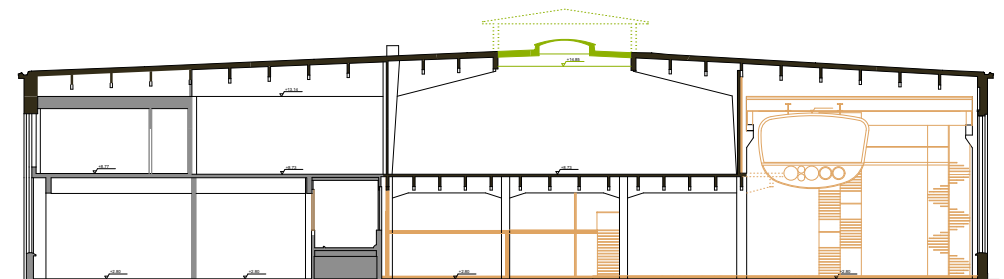
SÄILYNEISYYSKAAVIOT 2011
5. KERROS TORNIN (pien. 70%)

LEIKKAUS A-A 1:300

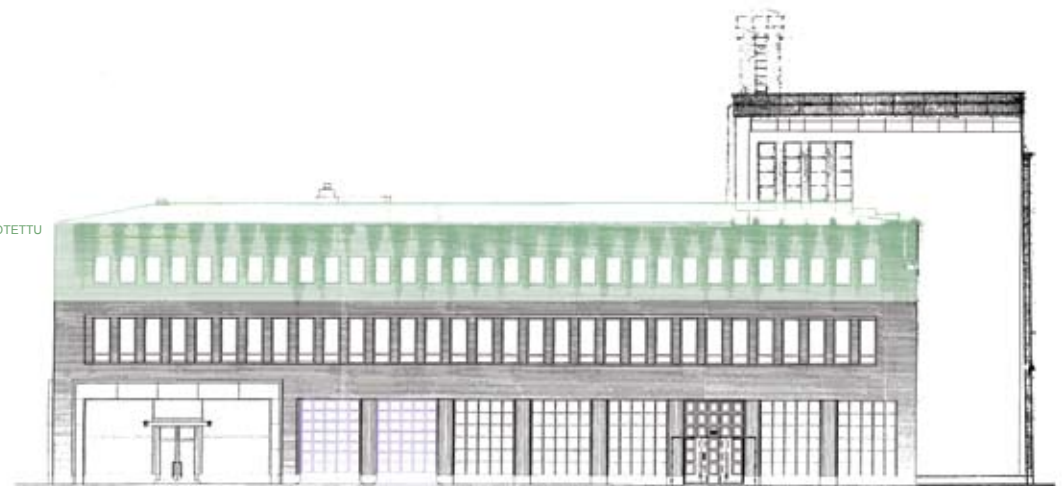
- 1943-45 Gunnar Nordström
- 1953-1955 Gunnar Nordström
- 1958-1959 Matti Finell, L.R. Öster
- 1965 Kurt Simberg
- 1972 Insinööritoimisto Bertel Ekengren
- 1987 Timo Mannonen
- 1998-2001 Arkkitehdit Erikkilä ja Kauppinen Oy
- 2000 A-men
- Muutokset joiden ajoituksesta ei ole varmuutta

LEIKKAUS B-B 1:300

- 1943-45 Gunnar Nordström
- 1953-1955 Gunnar Nordström
- 1958-1959 Matti Finell, L.R.Öster
- 1965 Kurt Simberg
- 1972 Insinööritoimisto Bertel Ekengren
- 1987 Timo Mannonen
- 1998-2001 Arkkitehdit Erikkilä ja Kauppinen Oy
- 2000 A-men
- Muutokset joiden ajoituksesta ei ole varmuutta

TOIMISTO-OSAA KOROTETTU
KERROKSELLA

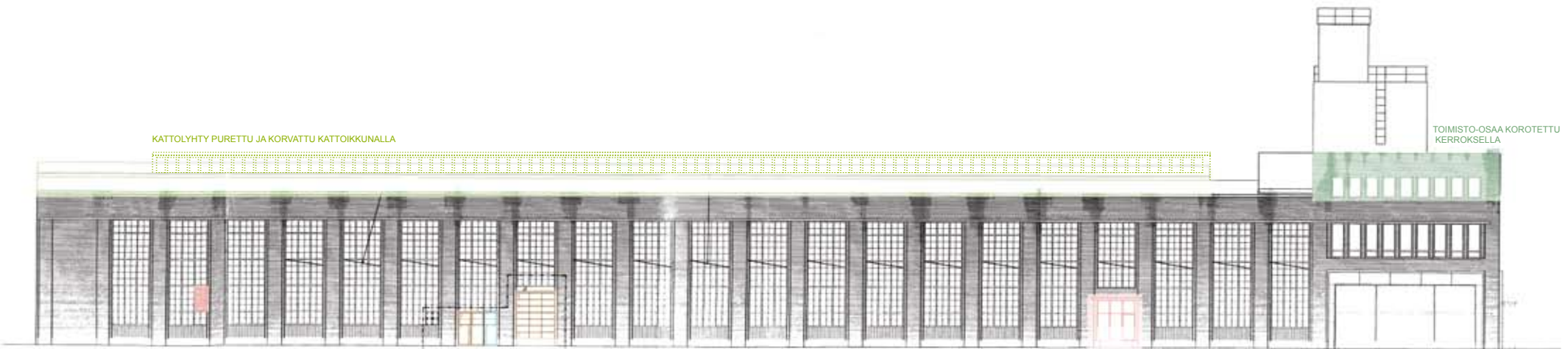

VANHAT OVET KORVATTU ALUMIINISILLA NOSTO-OVILLA

JULKISIVU KOILLISEEN 1:300

KATTOLYHTY PURETTU JA KORVATTU KATTOIKKUNALLA

TOIMISTO-OSAA KOROTETTU
KERROKSELLA

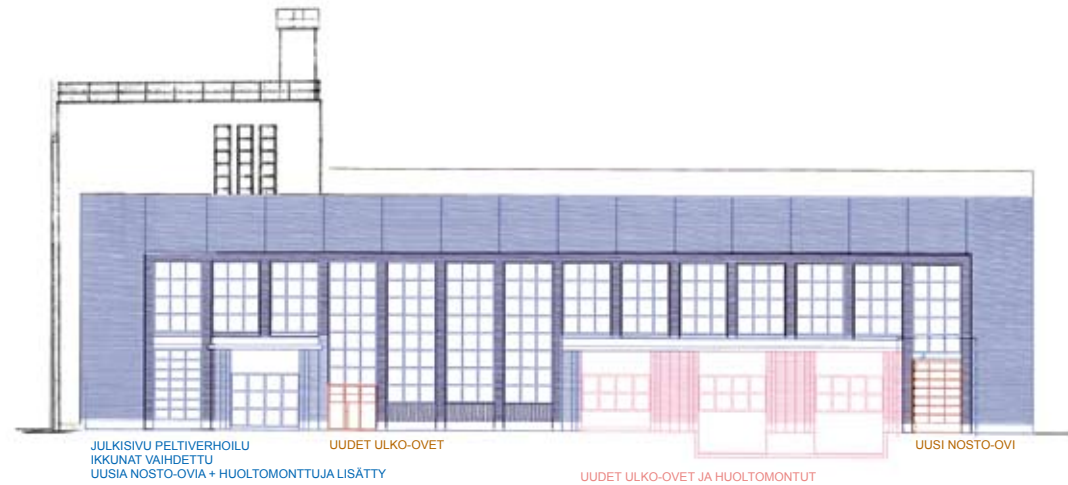
IKKUNA KORVATTU TUULETUSRITILÄLLÄ

LISÄTTY UUDET ULKO-OVET SEKÄ NOSTO-OVI
LISÄTTY UUSI ULKO-OVI

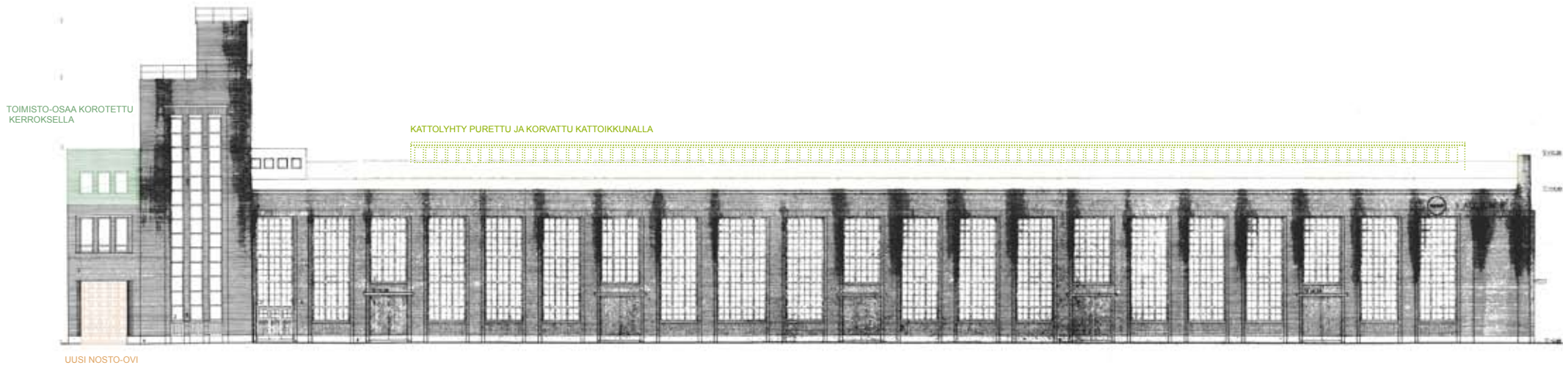
UUSI ULKO-OVI

JULKISIVU KAAKKOON 1:300

- 1943-45 Gunnar Nordström
- 1953-1955 Gunnar Nordström
- 1958-1959 Matti Finell, L.R.Öster
- 1965 Kurt Simberg
- 1972 Insinööritoimisto Bertel Ekengren
- 1987 Timo Mannonen
- 1998-2001 Arkkitehdit Erikilä ja Kauppinen Oy
- 2000 A-men
- Muutokset joiden ajoituksesta ei ole varmuutta

JULKISIVU LOUNAASEEN 1:300

JULKISIVU LUOTEeseen 1:300

Koy HENRY FORDINKATU 6, PIIRUSTUSARKISTO

Asiakirjaluettelo

Aineisto on luetteloitu kansioittain (kansioiden otsikot alleviivattu)

PÄÄPIIRUSTUKSET 1943-45, arkkitehti G. Nordström

Rakennuslupa 1943

Huvudritningar. Kompl. ändringsritning. Till kontors- o. fabriksbyggn. Helsingfors F.KV.NO 235 Tomt No _ vid Grundsundsgat. på Ärholmen. Gunnar Nordström, arkitekt. Helsingfors"

Pääpiirustussarja (kopioid) 11.5.1943

Pääpiirustussarja (kopioid)

Täydentävät muutospiirustukset 17.8. 1944 (julkisivut) ja 12.6.1945 (pohjapiirustukset ja leikkaukset).

Huvudritning N:o 1 Kompl. ändringsritning till kontors- o. fabriksbyggnad .Helsingfors F.KV. N:O 235 tomt N.o vid Grundsundsgatan på Ärholmen. O/y Ford A/b. Situationsplan 1/500, 12.6. 1945. G. Nordström

Huvudritning N:o 2 Kompl. ändringsritning till kontors- o. fabriksbyggnad. Helsingfors F.KV. N:O 235 tomt N.o vid Grundsundsgatan på Ärholmen.. O/y Ford A/b Källarplan 1:100, 12.6. 1945. G. Nordström

Huvudritning N:o 3. Kompl. ändringsritning till kontors- o. Fabriksbyggnad. Helsingfors F.KV. N:O 235 tomt N.o vid Grundsundsgatan på Ärholmen.O/y Ford A/b. Plan av I^{sta} vån. 1:100, 12.6. 1945. G. Nordström

Huvudritning N:o 4. Kompl. ändringsritning till kontors- o. Fabriksbyggnad. Helsingfors F.KV. N:O 235 tomt N.o vid Grundsundsgatan på Ärholmen. O/y Ford A/b Plan av I^{sta} vån. (mellanplan) 1:100, 12.6. 1945. G. Nordström

Huvudritning N:o 5. Kompl. ändringsritning till kontors- o. Fabriksbyggnad. Helsingfors F.KV. N:O 235 tomt N.o vid Grundsundsgatan på Ärholmen. O/y Ford A/b Plan av II^{dra} vån. 1:100, 12.6. 1945. G. Nordström

Huvudritning N:o 6. Kompl. ändringsritning till kontors- o. fabriksbyggnad . Helsingfors F.KV. N:O 235 tomt N.o vid Grundsundsgatan på Ärholmen. O/y Ford A/b Vindsplan 1:100, 12.6. 1945. G. Nordström. No: 206 Ändringsritning

Huvudritning N:o 7. Kompl. ändringsritning till kontors- o. fabriksbyggnad . Helsingfors F.KV. N:O 235 tomt N.o vid Grundsundsgatan på Ärholmen. O/y Ford A/b. Tornvåningens plan 1:100. Skärning G-H. 12.6. 1945. G. Nordström. No: 207 Ändringsritning

Huvudritning N:o 8 Kompl. ändringsritning till kontors- o. Fabriksbyggnad. Helsingfors F.KV. N:O 235 tomt N.o vid Grundsundsgatan på Ärholmen. O/y Ford A/b. Skärning C-D, E-F 1:100, 12.6. 1945. G. Nordström No 208 Ändringsritning

Huvudritning N:o 9. Kompl. ändringsritning till kontors- o. fabriksbyggnad Helsingfors F.KV. N:O 235 tomt N.o vid Grundsundsgatan på Ärholmen. O/y Ford A/b. Fasad mot Grundsundsgatan 1:100, 17.8. 1944. G. Nordström No: 212 Ändringsritning

Huvudritning N:o 10 Kompl. ändringsritning till kontors- o. Fabriksbyggnad. Helsingfors F.KV. N:O 235 tomt N.o vid Grundsundsgatan på Ärholmen. O/y Ford A/b. Fasad mot Skifferholmsgatan 1:100, 17.8. 1944. G. Nordström. No: 209 Ändringsritning

Huvudritning N:o 10. Kompl. ändringsritning till kontors- o. Fabriksbyggnad. Helsingfors F.KV. N:O 235 tomt N.o vid Grundsundsgatan på Ärholmen. O/y Ford A/b. Fasad mot Rönnskärsgatan 1:100, 17.8. 1944. G. Nordström. No: 211 Ändringsritning

Samassa kansiossa irtokopioita:

N:o 11. kompl. arbetsritning till fabriks- o. kontorsbyggnad Helsingfors F.KV. N:o 235 tomt n:o vid Grundsundsgatan. Plan av vindsvån. 1:100, 30.1.1946 G. Nordström Helsingin kaupungin rakennustarkastuskonttorin leimaama piirustus: "Muutokset hyväksytyt 22.2.1946. Helsingin kaupungin rakennustarkastuskonttori"

N:o 6. Arbetsritning till fabriks- o. kontorsbyggnad Helsingfors F.KV. N:o 235 tomt n:o vid Grundsundsgatan.

Tomplan o. skärning G-H, 1:100, 8.3.1944 G. Nordström

N:o 36 Arbetsritning. Helsingin kaupungin rakennustarkastuskonttorin leimaama piirustus: "Muutokset hyväksytyt 22.2.1946. Helsingin kaupungin rakennustarkastuskonttori"

Samassa kansiossa myös korttelia 178, Hernesaarenkatu koskeva muutostöiden lupa: Suunnittelija Arkkitehti Ragnar Wessmanin, dipl. arkkitehti.

Kolme piirustusta ja KYMRON:n myöntämä rakennuslupa autokorjaamorakennuksen korjaukseen Hernesaarenkatu 14:ssa.

TYÖPIIRUSTUKSET, arkkitehti G. Nordström (12 kansiota)

I Planer Fasader och Skärningar 1944

Perspektivritning. Exteriör från sydväst (IA / 23.3.1945)

Perspektivritning. Interiör av monteringshallen (19.9.1945)

Perspektivritning. Detalj exteriör av fabriken från nordost.. (25.8.1944)

Perspektivritning. Exteriör av fabriken från nordväst (15.2.1945)

Perspektivritning. Exteriör av fabriken från nordost (15.2.1945)

N:o 35 Arbetsritning. Vindsplan 1/100 26.7.1943. Ändrad 31.12.1943, 10.3.1944, 17.8.1944

N:o 18 Specialritning. Fasadspecialritn. Mot Grundsundsgatan 1/20 20.8.1943. Ändrad 20.8.1943, 10.12.1943

N:o 291 Ändringsritning. Situationsplan 1/500 20.10.1945

N:o 292 Ändringsritning. I:sta vån. Plan. 1/100 25.10.1945

N:o 294 Ändringsritning. Skärning A-B 25.10.1945.

N:o 211 Ändringsritning. Fasad mot Rönnskärsgatan 1/100 17.8.1944

N:o 208 Ändringsritning. Fasad mot Skifferholmsgatan (Henry Ford gat.) 1/100 17.8.1944

N:o 209 Ändringsritning. Skärning C-D o. E-F 1/100 12.6.1945

N:o 101 Eskiss-ritning. Påbyggnads förslag för en III vån. ovan kontorsdelen. 1/100 3.9.1943

N:o 42A Arbetsritning. Specialplan av I:sta vån. Norra del 1/50 15.10.1943. Ändrad enl. Beslut av den 14.9.1943 Kompletterad 6.10.1944, ändrad 21.6.1945

II Planer Fasader och Skärningar. Bensintank. 1944

No 31 A Arbetsritning. Källarplan 1/100 1.9.1943. Ändrad 6.9.1943, ändrad 14.10.1943 enl. Beslut 14.9.1943, ändrad 5. januari 1944.

No 204 Ändringsritning. I^{sta} vån. Mellanplan 1/100 12.6.1945

No 293 Ändringsritning (piirustuksen toisessa nimiössä numero 235). II^{dra} vån. Plan 1/100 25.10.1945

Numeroimaton asemapiirustuskopio 1/500 päivämäärällä 20.10.1945. Piirustuksessa esitetty välipohjan rakentaminen kokoonpanohalliin.

No 210 Ändringsritning. Fasad mot Munkholmskajen 1/100, 17.8.1944

No 212 Ändringsritning. Fasad mot Gundsundsgatan 1/100.

No 41A Arbetsritning. Specialplan av källarvån. Norra del. 1/50. 1.9.1943. Ändrad 6.9.1943. Ändrad 14.10.1943, enl. beslut av den 14.9.1943

No 43A Arbetsritning. Specialplan av I^{sta} vån. Mellanplans norra del 1/50 19.10.1943. Ändrad 29.11.1943, kompletterad 6.10.1944, ändrad 21.6.1945

No 44C Arbetsritning. Specialplan av II^{dra} vån. Norra del 1/50 15.1.1944. Kompletterad 1/12.1943

No 46 Arbetsritning. Tornvåningen 1/50 22.1.1944. Ändrad 2.2.1944, 18.3.1944, 21.3.1944, 12.?.1944 Kompletterad 16.10.1944

No 119 Arbetsritning. Tornets takplan och specialskärningar 1/50 22.1.1944. Ändrad 11.7.1944

No 87 Arbetsritning. Specialskärningar för vindsplan. ritn. No 45 9.12.1943. Ändrad 3.1.1944

No 45 Arbetsritning. Vindsvån. Norra del 1/50 9.12.1943. Kompletterad 28.12.1943. Ändrad 3.1.1944, 24.1.1944, 12.7.1944

No 50 Arbetsritning. Takplan 1/500 9.12.1943. Ändrad 24.8.1944

Huvudritning. Bensintanks situationsplan 1/500. Skärning 1/100

Ändringsritning. Situationsplan, skala 1/500

Skärning A-B, skala 1/100. Päivämätön kopio

Huvudritning. Bensintanks ritning

Plan av I^{sta} vån. 1/100. Ändringsritning

Plan av I^{sta} vån. Norra del. Skala 1/100. Päivämätön kopio

II Panelritning Köksinredningar. Möbler. Snickeriarb. Kattolevypiiir. II kerroksen konttorin pane-lointikuvat 1944

No 273 Specialritning. Specialritning för boisering av kontorsväggar 1/20. 16.2.1945. Ändrad 26.3.1945, 21.2.1945

No 274 Specialritning. Specialritning för vägg-boisering i kontorets matsalar 1/20 17.2.1945. Ändrad 16.4.1945

No 276 Detaljritning. Vägg-och takboiseringsdetaljer i kontoret. Detaljer A, B, C, D, E, F, G, H, H₁ 1/1 21.2.1945

No 277 Ändringsritning. Kontorets väggboisering skärm. B-A, C-D o. D-C 1/50. Se ritn. 44C 269 o. 271 9.4.1945

No 286 Specialritning. Specialritning för glasvägg emellan serv.vrån o. matsalen i kontoret. 1/20 22.9.1945

No 142 Specialritning . Batterinischer i östra kontorsväggen 1/5 30.9.1944. Ändrad 1.2.1945

No 258 Detaljritning. Mellanväggs-konstruktion i kontoret 1/1 22.7.1944. (Förslag till mellan-väggskonstruktion för kontoret, skala 1/1)

No 267 Specialritning. Specialritning för rörlamps anordning ovan fönstren i kontorets panel. 1/5 31.5.1945

No 269 Specialritning. Kontorets väggboisering skärm. B-A, K-L, D-C o. M-N 1/50 17.2.1945. Se planritning 44C. Ändrad 21.2.1945, 26.3.1945

No 270 Special- o. det. Ritning. Specialritning för väggboisering i kontorets matsalar 1/50, 1/1 10.2.1945 Ändrad 12.4.1945, 16.4.45

No 271 Specialritning. Kontorets väggboisering skärm. A-B, C-D, E-F, o. G-H. 1/50 10.2.1945 Se planritn. 44C

III Diverse Specialer

No 107 Specialritning. Kontorspersonalens toil. rum i II vån. 1/50 28.12.1943

No 144 Specialritning. Arb. Tvätt- o.klädrum- +8.70 Plan 1/50. 16.2.1944 (Ändringsförslag) Ändrad 23.2.1944, 2.3.1944, 13.3.1944

No 151 Specialritning. Tvätt- o. klädrum för kvinnor +11.43 plan 1/50 13.3.1944. Ändrad 15.3.1944, mättsatt 1.9.1944

No 150 Specialritning. Skärning B-A genom arb. Tvätt och klädrum 13.3.1944

No 110 Specialritning. Arb. tvätt- och klädrum, skärning A-B 1/50 15.3.1944

No 100 Specialritning. Tvätt och klädrum för arb. +8.70 o.11.43 skärning C-D, 1/50

No 113 Specialritning. Mellanväggskonstruktion för wc-boxar 1/10, 1/1. 7.1.1944. Ändrad 3.1.1945

No 114 Specialritning. Mellanväggskonstruktion för duschboxar 1/10 1/1 7.1.1944. (Förslag till mellanväggar för duschboxar). Kompletterad 21.1. 1944

No 149 Specialritning. Glasskärmar i duschboxarna 1/10, 1/1 9.3.1944

No 138 Specialritning. Tvätt och smörjboxar 1/50 3.2.1944. Ändrad 11.3.1944

No 228 Specialritning. Trätrollar i tvätt- och smörjboxar 1/10, 1/50 7.5.1945

No 178 Specialritning. In-och Utfart, plan och skärning 1/50 13.7.1944

No 174 Specialritning. Smedja och transformator rum i fabr. Norra del. Plan och skärning 1/50 21.6.1944 Ändrad 10.10.1944, 4.1.1945

No 175 Specialritning. Batteriladdningsrum, plan och skärm. 1/50 26.6.1944

No 83 Specialritning. Transformatorstation i I vån. norra del 1/25. 26.10.1943

No 84 Specialritning. Transformatorstation plan +5.617 I vån mellanplan 1/25. 26.10.1943

No 251 Specialritning. Fönsterbänkar i fabr. salarna 1/1 2.9.1944. Ändrad 4.9.11944, 8.9.1944

No 254 Specialritning. Tr. A Zinklistindeln. I trapplanerna 1/20 12.12.1944. Ändrad 13.12.1944

No 254 Specialritning. Tr. B Zinklistindeln. I trapplaner och i kvinnomas tvätt- o. klädrum 1/50 13.12.1944

No 157 Specialritning. Utställningshallen zinklistindelning plan o. skärningar 1/50

No 256 Specialritning. Zinklistindelning för arb. Tvätt- o. klädrum, toil. rum för män o. kvinnor 1/50 13.12.1944

No 40 Specialritning. Skärning I-K genom skyddsrummet 1/50 16.9.1943

No 263 Specialritning. Zinklist indeln. för trafikrummet och i matsal för arb. 1/50 3.2.1945

No 257 Specialritning. Zinklistindelning för arkiv.tel.central, kassa valv, herr- o. damtoil.rum 1/50 14.7.1944

No 136 Specialritning. Special för hissmaskinrummet på taket. Jämte ventilations syst. Topp-vent. 1/25 18.1.1944

No 196 Specialritning. Vindfång vid huvudentr. 1/20 9.10.1944

No 165 Specialritning. Skorstenskrönet 1/20 3.5.1944

No 28 Specialritning. Kontorstrappan jämte fasad av norra väggen i monteringshallen 1/50 28.6.1943. Ändrad 5.7.1943

No 82 Specialritning. Bensintanks låda av betong 1/20 15.9.1943

No 39 Specialritning. Hisschaktsritning 1/50 19.7.1943 Ändrad 30.9.1943, 2.10.1943

No 262 Detaljritning. Socklar för foderbräden av cementmosaik 1/1 23.1.1945

No 103 Specialritning. Hissmaskin- o. rum för expansionskärl. 1/20 21.12.1943

I Järn- o. metallarbeten

No 233 Specialritning. Fasader, plan o. skärning av måleriverkstaden 1/50, 1/10 9.3.1945

No 172 Specialritning. Plan o. skärning av måleriverkstaden 1/50 21.6. 1944

No 188 Specialritning. Belysnings-skåp i måleriverkstaden 1/5 25.8.1944. Ändrad 10.10.1944, 9.3.1945

No 235 Specialritning. Galler ovan vindfånget i utställningshallen 1/20 4.6.1945

No 237 Detaljritning. Galler av metall ovan vindfånget i utställningshallen 1/16.5. (1945? ei vuosilukua)

No 231 Specialritning. Radiatorgaller av metall i vindfånget o i trapphuset A 1/10 12.4.1945

No 265 Specialritning. Radiatorgaller av metall i kontoret 1/5, 1/1 12.2.1945

No 233 Specialritning. Ändringsritning för baldakin vid huvudentren 1/20 1.6.1945 Ändrad 6.6.1945

No 182A Specialritning. Specialritning av baldakin vid huvudentren 1/10, 1/1 2.11.1944

No 158 Specialritning. Utställningshallens fönster av järn 1/20 17.4.1944

No 160 Tablåritning. För järnglasväggars o. branddörrar 21.4.1944

No 198 Specialritning Ändringsritning för litt. GV23, GV12, GV14, GV14a insättning av järnbågar 1/1 23.10.1944

No 116 Specialritning Järnfönster o. jämdörrar 1/20 8.1.1944

No 264 Specialritning. Takljus i herrgard. I II vån 1/10, 1/1 10.2.1945

No 259 Specialritning. Lucka för bränsleintag 1/20, 1/1

II Järn o. metallarbeten

No 164 Specialritning. Inre järnfönster, glasväggar och dörrar 1/50, 1/20 28.4. 1944

No 240 Specialritning. Ändringsritning för litt. IGV 2 20.6.1945

No 166 Specialritning. Brändsäkra hissdörrar 1/20 19.5.1944

No 173 Specialritning. Järnfönster och dörrar för duschrummen 1/20 20.6.1944 (Järnfönster och dörrar för duschrummen i arb. klädrum)

No 261 Specialritning. Glidbana fr. II vån ned till kranhallens låsnings plattform 1/25 19.1.1945 (Förslag till glidbana mellan Ista o. IIdra vån. Alternativ II)

Numeroimaton erikoispiirustus. Specialritning. Steganordning för yttre och inre fönstertvätt. 1/20, 29.2.1944. Kompletterad 22.4.1944

No 140 Specialritning. Löpkatt 1 / 2,5

No 141 Specialritning. Stegar för fönstertvättning i kran o. monteringshallarna 1/5 5.2.1944

No 156 Specialritning Stegar till lyftkranen i kranhallen 1/50, 1/1 14.4.1944

No 176 Specialritning. Kabelhylla 1/100, 1/10, 1/5 7.7.1944

No 234 Specialritning. Sjutbar gallergrind för glidbanans lastn. Plattform 1/25 1.5.1945

No 250 Detaljritning .Trappledstång i tr A s.s. Den utförs, men med 2" rör 1/1 11.4.1945. (Förslag till ledstång i tr A)

No 221 Detaljritning Ledstångs detalj för tr. A 1/1 12.2.1945

No 220 Specialritning. Trappbarrier för tr. B 1/20 12.2.1945

No 154 Specialritning. Balkongbarrier för fabr. II vån. Verkstad 1/20 23.3.1944

No 183b Specialritning. Balkongbarreer med löstagbara grindar i fabr. II vån. Verkstad 1/20, 1/1 2.8.1944

Ändrad 4.8.1944

No 295 Specialritning. Balkongbarrier för nya bjälklaget 1/1006.12.1945

No 117 Specialritning. Spiraltrappa från kolkällaren upp till pumprummet 1/10 12.1.1944

No 163 Specialritning. Klädhängare av metall, 1/20, 1/25. 26.4.1944

No 287 Specialritning Plank av järnrör mot Grundsundsgat. 1/10 27.9.1945

No 168A Specialritning. Flaggstång 1/25 9.6.1944

Inre fönster o. dörrar 1944

No 61 Specialritning fönster o. dörr-special 12.8.1943. Ändrad 21.10. enl. beslut av den 13.10. och 20.10.1943. Kompletterad 12.11.1943, ändrad 29.12.1943

No 65 Specialritning. Inre Glasväggar 1/20 (Specialritning av inre dörrar, skala 1/20 25.9.1943) Obs! Litt. D1= 1st ändrad 22.10.1943

No 66 Specialritning. Inre glasväggar 1/20 18.9.1943 Ändrad 31.12.1943

No 67 Specialritning. Inre glasväggar 1/20, 20.9.1943. Kompl. 30.9.1943, 29.12.1943

No 68 Specialritning. Inre fönster och dörrar, glasväggar. 1/20, 23.9.1943. Komp. 30.9.1943, ändrad 22.10.1943 (lisäksi paljon eri ovi- ja ikkunalliteroita koskevia muutosmerkintöjä päivämäärineen.

No 74 Detaljritning. Inre dörr och glasväggdetaljer 1/1, 27.9.1943. Kompletterad 31.12.1943.

No 75 Detaljritning. Inre dörr och glasväggdetaljer 1/1, 27.9.1943

No 76 Detaljritning. Inre dörr och glasväggdetaljer 1/1, 27.9.1943

No 77 Detaljritning. Inre dörr detaljer 1/1, 27.9.1943. Obs! Kompl. med detalj Xy och Xy1 22.10.1943.

No 111 Specialritning. Inre fönster o. förrådsrums dörrar, 1/20.

No 112 Detaljritning. Inre fönsterdetaljer för litt. IF9, IF10 o. IF11 1/1, 7.1.1944. Kompletterad 4.3.1944.

No 115 Tablå-ritning. Inre fönster o. dörrar 7.1.1944. Ändrad 1.2.1944.

No 137 Specialritning Inre dörrar o. fönster 1/20, 1.2.1944. Kompletterad 2.2.1944

No 142 Specialritning. Litt VF m.fl. Inre fönster o. glasväggar. Ändringsritning 1/10, 1/1, 5.2.1944.

No 155 Special- o. detaljritning. Inre fönster o. dörrspecial. 1/20, 1/1. 23.3.1944

No 170 Special- o. detaljritning. Inre glasvägg GV21 1/20, 1/1. 16.6.1944. Kompletterad 12.10.1945

No 180 Specialritning. Inre glasvägg. GV 22, 1/20. 19.7.1944

No 181 Detaljritning. Litt GV22 1/1. 19.7.1944

No 222 Specialritning. Inre dörrar 1/20, 1/1. 22.2.1945.

No 224 Specialritning. Inre dörr GD80 icke utförd. 15.3.1945

No 230 Specialritning. Inre glasväggar litt. GV5a GV7b och GV6 1/20, 7.6.1945

No 239 Special o. detaljritning. Inre trälucka L1 likvidlucka. Ändringsritning 1/10, 1/1. 20.6.1945.

No 281 Specialritning, Ändringsritning för litt. D5 1/20, 15.8.1945. Förslag till förstärkning av dörren D5 = 1st med spröjsindelning.

Granitarbeten. Yttre fönster och dörrar. 1944

No 184 Special o. detaljritning. Portalomramning av granit vid huvudentrén 1/20, 1/1. 25.8.1944

No 89 Specialritning. Yttre trappor och trapplaner av granit 1/20

No 88 Detaljritning, granitarbeten, se ritning no 81. 1/1. 13.12.1943

No 90 Detaljritning, Granitarbeten, se. Ritn. No 89. 1/1, 13.12.1943

No 98 Detaljritning, Granitarbeten, se. Ritn. No 18, 81 och 89 1/1, 13.12.1943

No 78 Detaljritning. Fönster- o. dörrdetaljer 1/1, 12.6.1943. Detalj G4 ändrad 25.9.1944.

No 63 Specialritning. Dörrar o. fönster 1/20, 12.8.1943- Kompletterad 29.12.1943. Ändrad 12.7.1944.

No 64 Specialritning. Dörrspecial och detaljritning 1/20, 1/1. 16.8.1943. Ändrad 29.12.1943

No 71 Detaljritning. Fönster och dörrdetaljer 1/1, 13.8.1943. Ändrad 22.10.1943 enl. beslut av den 13.10.1943.

No 72 Detaljritning. Fönster och dörrdetaljer 1/1. 14.8.1943. Obs! Ändrad 22.10.enl. Beslut av den 13.10.1943.

No 79 Detaljritning. Fönster och dörrdetaljer 1/1. 15.11.1943. Detaljerna k3a, k4, j2 Ändrad 25.9.1944

No 177 Specialritning. Dörrdetaljer 1/1. Ändrad 19.10.1944.

No 169 Specialritning. Fönster i takkammen 1/20, 1/1. 5.6.1944.

No 105 Detaljritning. Detalj E9 skarv i fönsterkarm 1/1. 21.12.1943.

No 104 Specialritning. Ändringsritning tornfönster F7 1/20, 20.12.1943.

No 194 Specialritning. Ytterdörr fr. Vinden. YVD 1/20, 1/1. 3.10.1944.

Fasadspecial 1944

No 19 Specialritning. Specialritning för fasad mot Henry Ford gatan 1/20. Fasadspecialritning. Fasaddel mot Skifferholmogatan 1/20. 25.10.1943.

No 25 Specialritning. Sockel-o. Fasadspecial mot Rönnskärsgatan 1/50.22.5.1943. Ändrad 30.6.1943 (seuraavasta muutospäivämäärästä ei saa selvää).

No 17 Specialritning. Specialritning av fasada mot Rönnskärsgatan 1/20.16.9.1943. Omritat enl. beslut av den 19.6.1943.

No 60 Specialritning. Special för murning av de halvrunda pilastrarna i fasaden mot Henry Ford gatan 1/5. 23.10.1943

No 81 Specialritning. Specialritning av fasad mot Henry Fords gatan 1/20. Specialritning av fasad mot Skiffersholmogat. 1/20, 10.9.1943. Ändrad 10.12.1943

No 26 Specialritning. Sockel- o. Fasadspecial mot Henry Ford gatan 1/50. Sockel-o. Fasadspecial mot Skifferholmogatan. 31.5.1943. Ändrad 30.6.1943, 1.7.1943.

No 16 Specialritning. Specialritning för fasad mot Munkholmskajen. 1/20. 20.7.1943

No 27 Specialritning. Sockel- o. fasad-special mot Grundsundsgatan, Henry Ford gatan o. Munkholmskajen 1/50, 31.5.1943. Ändrad 30.6.1943, 6.7.1943.

No 37 Specialritning. Sockel- o. Fasadspecial mot Munkholmskajen 1/20, 5.7.1943

No 38 Specialritning. Sockel- o. Fasadspecial mot Rönnskärsgatan 1/20, 5.7.1943

No 184A Specialritning. Ändringsritning för takkammen ovan kontorsdel. 1/20, 2.8.1944.

No 152 Detaljritning. Taklist för stora taklanternin 1/1, 21.3.1944.

No 106 Specialritning. Hjul-ledare 1/20, 1/1, (Specialritning till hjulledar för dörrarna mot Munkholmskajen och Rönnskärsgatan 1(20) 27.12.1943.

No 153 Specialritning. Special o. detaljritning för takkammen oavn kontors delen 1/50, 1/1, 22.3.1944

Skyltor. Trappspec. Kanalritningas för ventilation

No 44B Specialritning. Ventilations kanalritn. För kontoret Ildra vän plan. 1/50 29.9.1943 G. Nordström

No 86 Specialritning Varmluftskammaren 1/25 26.11.1943. G. Nordström

No 123 Specialritning Ventilplacering för livån kontorsdel 1/50 27.10.1944, Kompletterad 9.11.1944, Ändrad 28.2.1945

No 94 Specialritning Ventilations anordning ovan huvudinfarten 1/25 11.11.1943 G. Nordström

No 95 Specialritning Ventilations anordning ovan ytterdörrarna i arb. Entréhall 1/25 15.11.1943 G. Nordström

No 96 Specialritning Ventilations anordning ovan dörrarna i kranhallen mot Munkholmskajen 1/20 18.11.1943 Gunnar Nordström

No 97 Specialritning. Ventilations anordning ovan ytterdörrarna mot rönnskärsgatan 1/20. 19.11.1943. Ändrad 18.9.1944 G.Nordström

No 282 Specialritning.Skylt ovan Baldakinen vid huvudentrén 1/10, 1/1 31.8.1945 G. Nordström

No 283 Specialritning Skylt på södra gaveln 1/10, 1/1 31.8.1945 G. Nordström

No 55 Specialritning Kontorstrappan tr A, tr. Till utst. utencil tr F 1/20, 1/1 31.8.1943 G. Nordström

No 52A Specialritning Arb. o. kontorspersonalens trappa tr B 1/20, 1/1 17.8.1943 G. Nordström

No 53 Specialritning Torntrappa tr B 1/20 29.7.1943 G. Nordström

No 58 Specialritning Trappa i fabr. Mellersta del tr. C 1/20 3.8.1943 G. Nordström Ändrad 27.3.1944, 31.8.1944 G. Nordström

No 57 Specialritning Trappa i fabr. Södra del. tr. D 1/20

No 56 Specialritning Trappa i monteringshallens norra del 1/20 tr E 1/20

No 54 Specialritning Skyddsrumstrappa tr G 1/20. 30.7.1943 G. Nordström

No 179 Specialritning Trappor från kontorsvindel ut till taket och hissmaskinrummets trappa 1/20 14.7.1944 G. Nordström

I Panelritning Köksinredingar. Möbler. Snickeriarb. 1944

No 278 Detaljritning. Väggböiserings detaljer M, N, O, I, J, K, L i kontoret 1/1 16.4.1945 G. Nordström

No 285 Detaljritning Inre taklistdetaljer för kontoret 1/1 16.9.1945 G. Nordström

No 315 Detaljritningen Omramning för kassavalvsdörr i kontoret 1/1 5.9.1945 G. Nordström

No 276A Detaljritningen Ändringsritning för detalj F. o. G. I kontorets vägg böisering 1/1 12.4.1945

No 280 Detaljritning Detaljer för väggböisering i vestibulema a, b, c, d, e, f, g-h, i-j 15.6.1945 G. Nordström

No 130 Specialritning Inredningen för köket i tornvån. 1/20 4.3.1944 Ändrad 17.8.1944

No 131 Specialritning Inredningen för serv. Vrän i vindsvån. Invid arb. Matsal 1/20 25.1. 1944, 24.2.1944 Gunnar Nordström

No 132 Specialritning Inredningen för serv. vrån i llvån matsal 1/20 25.1.1944, 24.2.1944 G. Nordström

No 284 Specialritning Ändringsritning för kök- och serv. Inredning 1/20 6.9.1945 G. Nordström

No 236 Specialritning Diskbords skivor och diskhovar av zinkplåt 1/20 6.4.1945 G. Nordström
 No 139 Specialritning Klädsåk för arb. 1/10, 1/1 14.3.1944 Ändrat 15.3.1944, 26.4.1944 Kompletterad 8.8.1944
 No 195 Specialritning Kyl- och förrådsrum (Kylrumsförslag) 1/50 9.10.1944 G. Nordström
 No 186 Plankgolv av ek 1/1 24.8.1944 G. Nordström
 No 288 Specialritning Skåd för avhållningsbäcken 1/10 27.9.1945
 No 197 Specialritning Fönsterlister 1/1 11.10.1944 G. Nordström
 No 226 Detaljritning Foderbräden o. fotlister 1/1 21.3.1945 G. Nordström
 No 227 Detaljritning Foderbräden 1/1 21.3.1945 G. Nordström
 No 296 Specialritning Radiotorgaller (Förslag till radiotorgaller) 1/5 7.11.1945
 No 225 Specialritning Fönsterutställningsbänk i utställningshalle 1/50, 1/1, 1/1 21.3.1945 G. Nordström
 No 298 Specialritning Radiotorgallerbänk i matsal för kontorspersonalen 1/10, 1/113.11.1945 G. Nordström
 No 314 Special det. ritning Ventilregleringsanordning 1/1 7.12.1945 G. Nordström
 No253 Detaljritning Ventildetaljer 1/1 9.11.1944 Ändrad 28.2.1945 G. Nordström
 No 252 Detaljritning Ventiltyper 1/1 9.11.1944, Ändrad 28.2.1945 G. Nordström
 No 216 Eskiss-ritning Direktionsrumsinredning 1/20 28.7.1944 G. Nordström
 No 271 Eskiss-ritning Inredning för direktörs rummet 1/20 12.8.1944, Ändrad 4.10.1944
 No 218 Eskiss-ritning Vestibul och matsalsinredning 1/20 15.8.1944 G. Nordström
 No 219 Eskiss-ritning Inredning för arb. Matsalar 1/20, 1/50 17.8.1944 Ändrad 5.10.1944 G. Nordström

HUBER Ilmastointi vesi- lämminvesi ja viemärit, sadevesijohdot 1944

Asemapiirustus 28.5.1953 G. Nordström (toimistotilojen laajennus)
 Oy Ford Ab Skärningar 1/50 15.7.1955 G. Nordström
 Oy Ford Ab Inre tillbyggnadsförslag 1/100 3.5.1945 G. Nordström
 Oy Ford Ab Tullikonttori 1/50 8.9.1964 Hj. Andersson (Neuvottelva rakennusinsinööri Hj. Andersson)
 Oy Ford Ab Källarvåningens norra del 1.9.1943 Ändrad 6.9.1943, 14.10.1943 enl. beslut av den 14.9.1943
 Kellarikeroksen piirustuskopio 1/100 11.5.1943 Nordström
 Oy Ford Ab Specialplan av I vän norra del 1/50 (päiväystä ei pysty lukemaan, piirustuksesta puuttu osia)

Oy Ford Ab 1/200 Luonnos matalasta rakennuksesta 12.12.1955 G. Nordström (tilapäinen varasto?)
 Oy Ford Ab Skärning I-K genom skyddsrummet 1/50 19.7.1943 G. Nordström
 Oy Ford Ab Hiss-schaktsritning 1/50 19.7.1943 G. Nordström
 No 502 Ändringsritning Fasad mot Skifferholmsgatan 1/100. 1.2.1952 G. Nordström.
 Oy Ford Ab Källarvån 1/100 11.5.1943 G. Nordström
 Helsingin kaupungin rakennustoimisto. Länsisatama, Hernesaari. Itäpuoli, pohjatutkimuksia 1/1000, 1/200 16.4.1942
 Vesijohtoliike Huber Källarvån. 1/100 7.8.1943
 No 36 Arbetsritningen Tomplan och skärning G-H 1/100 8.3.1955, Ändrad 17.8.1944 G. Nordström
 Oy Ford Ab Section A-B 28.4.1964 Gunnar Nordström
 Oy Ford Ab Inre tillbyggnadsförslag 1/100 tvärskäring 4.5.1945
 Oy Ford Ab 2. Våningen ventilation 1/100 Vesijohtoliike Huber 1945 (päivämäärä epäselvä)
 No 206 Ändringsritning Vidsplan 1/100 12.6.1945 G- Nordström
 Oy Ford Ab Detalj sektion 1/20 9.4.1956 Gunnar Nordström
 No 35 Arbetsritning Vidsplan 26.1943 G. Nordström
 Oy Ford Ab Mellanplan +5.54 1/50 15.7.1955 G. Nordström

1950-LUVUN MUUTOSTYÖT

1set. Maindrawings Project: A-57B, A58 and A59. 1953

Einar Fogelbergin kirjeet M. Rydmanille ja Mr. Cort'lle 14.10.1953, 13.10.1953
 Laskutusta
 Työmaakokouspöytäkirja 4.11.1953
 No 1 Situationsplan 28.5.1953 G.Nordström
 No 2. Färg och oljemagasin 1/100. April 1953, ändrad juni 1953. G. Nordström
 No 3 Färg och oljemagasin 1/100. April 1953, ändrad juni 1953. G. Nordström
 No 4 Trävarumagasin 1/100 April 1953, ändrad juni 1953. G. Nordström
 No 5 Trävarumagasin 1/100 April 1953, ändrad juni 1953. G. Nordström
 No 6 Skärning E-F 1/100, 28.5.1953 G. Nordström
 No 7 Delplan av livån (nya kontorsdelen) 1/50, 2.7.1953, ändrad 13.7.1953, 14.7.1953, 15.7.1953. G.Nordström

No 8 Tvärsnitt av nya kontorsdelen 1/50, 7.7.1953, ändrad 13.7.1953, 14.7.1953, 15.7.1953. Gunnar Nordström

No 9 Specialritning för väggboisering, nya kontorsdelen 1/50, 13.7.1953, 14.7.1953. G. Nordström

No 10 Specialritning för väggboisering i nya kontorsdelen 1/50 13.7.1953, 14.7.1953. G. Nordström

No 22 Ny panelvägg i gamla kontorsdelen 1/20. 2.11.1953, 3.11.1953. G. Nordström

No 3. Ildra vån. Plan 1/100, 28.5.1953 G. Nordström

No 4 Skärning A-B 1/100, 28.5.1953 G. Nordström

Rakennusurakkasopimus Larné Oy 12.3.1959

Allekirjoitettu rakennusurakkasopimus. Rakennuskohde O/Y Ford A/B:n tehdasrakennuksen konttoriosan lisärakennus ja muutostyöt. Lisärakennuksen kuutiolavuus 1200m³, kuutiolavuus muutostöiden osalta 500m³

Rakennusurakan yleiset sopimusehdot 1957

Työselustus koskien Hernesaassa Helsingissä sijaitsevan O/Y Ford A/B:n tehdaslaitoksen konttoritilojen laajentamista käsittäen muutos- ja lisärakennuksen

Työselustus ilmanvaihtolaitteista

Putkityöselitys

Työselitys koskien suoritettavia valaistus, voima, pikapuhelin- ja merkinantolaitteiden sekä puhelinvaihteen asennuksia urakkatarjouksia varten.

Urakkatarjouspyynnöt

- 1) Pikapuhelinjärjestelmän kytkennästä sekä kojeiden hankinnasta
- 2) Merkinantolaitteiden kytkennästä sekä kojeiden hankinnasta

Arkkitehdin piirustussarja (kopioid):

No 1 Delplan II-vån 1/50, 17.1.1959 Matti Finell

No 2 Specialritning innerväggar 1/50, 17.1.1959 Matti Finell

No 3 Skärning C-C 1/50, 17.1.1959 Matti Finell

No 4 Specialritning Skärning A-A 1/20, 17.1.1959

No 5 Fönster o. dörrspecial 1/20, 17.1.1959 Matti Finell

No 6 Fönster o. dörrspecial 1/20, 17.1.1959 Matti Finell

No 7. Takplan jämte ventilationsanläggningen 1/50, 20.1.1959 Matti Finell

No 8 Ventilationsanläggningen Skärning D-D 1/50, 20.1.1959 Matti Finell

No 9 Snickeridetalj 1/1, 20.1.1959 Matti Finell

No 10 Snickeridetalj 1/1, 20.1.1959 Matti Finell

No 11 Mellanväggdetalj 1/1, 20.1.1959 Matti Finell

No 12 Detaljer, paneler kring ytterfönster och väggpaneler 1/1, 20.1.1959 Matti Finell

No 13, No 14 Rakennepiirustukset, 30.12.1958. Hj. Andersson. Konsulterande byggnadsingeniör

No 15 Oy Ford Ab. Layout of IInd floor 1/100. 23.8.1958 P.Lindh No 16 Asemapiirros 10.12.1958 L.R.Öster

No 17 Oy Ford Ab. Water pipes, drain pipes, electricity 1/1000. 30.11.1956 P.Lindh

No 18 Oy Ford Ab. Lightning fixtures and power current system. Schematic diagram 1/1100. 5.9.1958 P.Lindh

No 19 Oy Ford Ab. Weak current system diagram (telephone and signal) 1/100 22.8.1958 P. Lindh

No 20 Oy Ford Ab. Puhelin ja henkilöhakulaiteiden putkitus 1/100. 21.1.1959 P.Lindh

Formentor. Rakennusurakkasopimus konttoriosan puku- ja pesuhuoneitten lisä- ja muutostyöt 9.9.1959

Pöytäkirja 9.10.1959 lopputarkastuksesta

Rakennus oy Formentor byggnads ab, lasku 18.2.1960 koskien konttorihenkilökunnan pesu- ja pukuhuonetiloja.

Rakennusurakkasopimus Oy Ford Ab:n tehdasrakennuksen konttoriosan puku- ja pesuhuoneitten lisärakennus ja muutostyöt. Lisärakennuksen kuutiolavuus 195 m³.

Työselitys koskien O/Y Ford A/B:n Hernesaassa sijaitsevan tehdasrakennuksen konttoriosan sisäisiä muutostöitä (pukuhuoneet, pesuhuoneet, käymälät ym.)

Rakennus oy Formentor byggnads ab. Tarjous koskien pesu- ja pukuhuonetilojen rakentamista 14.9.1959.

No 1. The new cloakrooms. 1/50 28.8.1959 Matti Finell.

No 2. Ikkuna ja ovipiirustus 1/20, 1/1. 28.8.1959 Matti Finell.

No 3 Oy Ford Ab Layout of the office expansion and the new cloakroom 1/100. 28.8.1958 P.Lindh

1965 LISÄKERROKSEN RAKENTAMINEN

Ford. Henry Fordinkatu 4. Konttoriosan korotus. 2. rakennusvaiheen tarjouspyyntöasiakirjat. The documents of the bids: building interior and rearrangements of second floor.

Urakkatarjouspyyntö tehdaskiinteistön korotus- ja muutostöiden toisesta rakennusvaiheesta 30.11.1965

Oy Ford Ab. Korotustyön urakkaohjelma. 29.11.1965

Oy Ford Ab. 2. Rakennusvaihe (2kpl kopioita)

Oy Ford Ab Maalaustyöt 2. rakennusvaihe 2.12.1965

Oy Ford Ab. Rakennusselitys 1. Rakennusvaihe. Arkkitehtitoimisto Kurt Simberg & Co. 17.9.1965

Oy Ford Ab. Rakennusselitys 2. Rakennusvaihe. Arkkitehtitoimisto Kurt Simberg & Co. 15.11.1965

Henry Fordinkatu 4. Konttoriosan korotus. Arkkitehtisuunnitelmat

125-1 Asemapiirros 1/500, 8.7.1965.

125-8 Julkisivu Henry Fordin kadulle 1/100, 8.7.1965.

125-9 Julkisivu Matalasalmenkadulle 1/100, 8.7.1965.

125-6 Leikkaus A-A 1/100, 8.7.1965.

125-7 Leikkaus B-B 1/100, 8.7.1965

125-10 Julkisivu Munkkisaarenrannalle 1/100, 8.7.1965.

125-14 Leikkaus a-a ja b-b 1/50, 10.11.1965.

125-20 3.kerros, 2. rakennusvaihe 1/50, 15.11.

125-26 1.kerros, 2.rakennusvaihe 1/100, 15.11.1965

125-27 2.kerros, 2.rakennusvaihe 1/100, 15.11.1965

Ilmanvaihtosuunnitelmat Olof Granlund Antti Oksanen 29.9.1965

Sähköpisteet. Insinööritoimisto Risto Mäenpää. 22.9.1965, 2.10.1965

Ford Henry Fordin katu 4. Konttoriosan korotus. Demolition of the existing structures. Concrete frame & roof. Kitchen relocation. Documents for bids. September 21.1965

125-20 3.kerros, 2. rakennusvaihe 1/50, 15.11.1965

125-26 1.kerros, 2.rakennusvaihe 1/100, 15.11.1965

125-12 4.kerros, 3. kerroksen takasivu 1/50, 7.9.1965

Urakkatarjouspyyntö tehdaskiinteistön korotus- ja muutostöiden ensimmäisestä rakennusvaiheesta 21.9.1065

Korotustyön urakkaohjelma 17.9.1965 Oy Ford Ab 1. rakennusvaihe (2 kopiota)

Arkkitehtipiirustukset

125-1 Asemapiirros 1/500, 8.7.1965

125-2 1. kerros 1/100, 8.7.1965

125-3 2. kerros 1/100, 8.7.1965, tarkistettu 17.9.1965

125-4 3. kerros 1/100, 8.7.1965

125-5 4. kerros 1/100, 8.7.1965

125-6 Leikkaus A-A 1/100, 8.7.1965

125-7 Leikkaus B-B 1/100, 8.7.1965

125-8 Julkisivu Henry Fordin kadulle 1/100, 8.7.1965

125-9 Julkisivu Matalasalmenkadulle 1/100, 8.7.1965

125-10 Julkisivu Munkkisaarenrannalle 1/100, 8.7.1965.

125-11 3. kerros 1/50, 4.9.1965

125-12 4.kerros, 3. kerroksen takasivu 1/50, 7.9.1965

Rakennepiirustukset, numerot 1-7 Insinööritoimisto Martti Ruoslahti & Co 6.8.1965

3-kerroksen työpiirustuksia (arkkitehdin. rakenne) 1966

Materiaalimalleja, ehdotus 3. kerroksen seinä-, katto- ja lattia-värit 29.3.

Arkkitehtipiirustuksia

125-2 1. kerros, 2. rakennusvaihe 15.11.1965

125-3 2. kerros konttoritilojen muutokset, vaihtoehto 1/100 3.11.1965

125-5 4. kerros 1/100 8.7.1965

125-4 3. kerros 1/100, 8.7.1965

125-6 Leikkaus A-A 1/100, 8.7.1965

125-7 Leikkaus B-B 1/100 8.7.1965

125-8 Julkisivu Henry Fordin kadulle 1/100, 8.7.1965

125-9 Julkisivu Matalasalmenkadulle 1/100, 8.7.1965

125-11 3. kerros 1/50, 4.9.1965. Tarkistettu 23.9.1965, 10.11.1965 8.7.1965

125-12 4.kerros, 3.kerroksen takasivu 1/50, 7.9.1965

125-13 Räystäsdetaljeja, luonnos 1/20 29.9.1965 8.7.1965

125-14 Leikkaus a-a ja b-b, 1/50 10.11.1965 8.7.1965

125-15 2. kerros 1/50, 10.11.1965

125-16 1. kerros 1/50 10.11.1965 8.7.1965

125-19 3. kerros, 1. rakennusvaihe 1/50 22.10.1965

125-20 3.kerros, 2. rakennusvaihe 1/50 15.11.1965. Tarkistettu 8.1.1966, 14.2.1966, 18.2.1966, 18.3.1966, 30.3.1966

125-21 Keittiön varasto 3.krs 1/20, 36.11.1965

125-22 Siivouskokeri 3.krs 1/10 20.11.1965, uusittu 21.1.1966

125-24 Keittiö 4.kerros uudet kalusteet 26.11.1965. Tarkistettu 10.12.1965.

125-27 2. kerros, 2. rakennusvaihe 1/100 15.11.1965

125-28	3. ja 4. kerroksen jäädytysuoneet ja juurikasvivarasto 1/20, 1/10 17.11.1965. Tarkistettu 10.12.1965	125-66	Ikkunoiden sisäläistä 1/1 12.4.1966
125-29	3. kerroksen kattovalvaukset 1/20, 1/5 26.11.1965	125-67	Umpeenmuurausdetalji 1/5 25.4.1966
125-30	Ilm. konehuoneen kattoluukku 1/20, 1/1 26.11.1965	125-68	2. kerros 1/50 5.5.1966
125-31	Oviluettelo 27.11.1965	125-69	2. kerros 1/50 5.5.1966, tarkistettu 14.5.1966
125-32	Uuden ruokailuhuoneen lasiseinä 1/20, 1/1 4.12.1965	125-70	Akustoidut seinät 1/50, 1/1 14.3.1966
125-33	Keittiön varastoja 4.kerros ruokailuhuoneen komero 2.kerros 1/20, 1/1	125-71	Asemapiirustus 1/500 9.6.1966
125-33	Perkaushuone 3.krs 1/20, 26.11.1965	125-72	1. kerros 1/100 9.6.1966
125-34	2.kerroksen keittiö 1/20 22.12.1965	125-73	2. kerros 1/100 9.6.1966
125-36	Lasiseinät LS 3.kerros 1/20, 1/1 28.12.1965	125-74	3.kerros 1/100 9.6.1966
125-37	Ulkoikkunat 3.kerros 1/20 31.12.1955. Tarkistettu 31.1.1966.	125-75	4. kerros 1/100 9.6.1966
125-38	PO 204x205 B2L ja PO198x205 B2L 1/20, 1/1 4.1.1966		
125-39	PO B1 Palo-ovet 1/20 4.1.1966		
125-40	OV SI ja OV S 1/20, 1/1 5.1.1966		
125-41	Oviluettelo, 2. rakennusvaihe 1/1 5.1.1966		
125-42	PO 70x100 B1 1.rak.vaihe 1/20 13.1.1966		
125-44	Vaatetilat 308, 312, 320 1/20, 1/1 21.1.1966		
125-45	Vaatetila 310 1/10, 1/1 21.1.1966 Korjattu 21.2.1966		
125-46	Ikkunapenkit 1/20 23.1.1966, Muutettu 18.2.1966		
125-47	Ikkunapenkit, detaljeja 1/5 25.1.1966		
125-48	Wc-tilan 313 pesualtaan taso 1/10, 1/1 4.2.1966		
125-49	Alakatot, 3. kerros 1/50 8.2.1966, muutettu 31.3.1966		
125-50	Alakatot, kipsoniitti 1/1 10.12.1966		
125-51	Alakatot, kipsoniitti 1/1 10.2.1966		
125-52	Alakatot kevytmetalli, lujalevy 1/5, 1/1 11.2.1966. Tarkistettu 31.3.1966		
125-54	Verhotangot 1/1 Alkuper. 3.3.1966, uusittu 15.4.1966		
125-55	Varasto, sisustus 1/50 7.4.1966		
125-59	Eteläsivun Minerit-levy pinnat 1/50 9.3.1966, lisätty 21.3.1966		
125-60	Neuvotteluhuoneen porras 1/10 12.3.1966		
125-61	Eteläsivun ulkoseinädetaljeja 1/5, 21.3.1966		
125-62	3. kerroksen konttoritilojen lattiapäällysteet 1/50 24.3.1966, muutettu 29.3.1966		
125-63	Ikkunoiden ulkolista 1/1 30.3.1966		

Helsinki